РЕГІОНАЛЬНА ДОПОВІДЬ ПРО СТАН НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА В ДНІПРОПЕТРОВСЬКІЙ ОБЛАСТІ ЗА 2017 РІК

ДЕПАРТАМЕНТ ЕКОЛОГІЇ ТА ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛДЕРЖАДМІНІСТРАЦІЇ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Директор департаменту екології
та природних ресурсів
Дніпропетровської облдержадміністрації

Р.О.СТРІЛЕЦЬ

"15" серпня 2018 року

РЕГІОНАЛЬНА ДОПОВІДЬ

про стан навколишнього природного середовища в Дніпропетровській області за 2017 рік

м. Дніпро
2018 рік

Шановні мешканці Дніпропетровщини!

Проблеми охорони навколишнього природного середовища на рубежі тисячоліть вийшли за межі однієї країни та досягли планетарних масштабів. Ми мешкаємо з вами в одному з найбільш індустріально розвинених регіонів України, де концентрація промислових потужностей перевищує середній показник по країні у 2 рази. У таких умовах питання створення екологічно безпечних та комфортних умов для життя населення набуває особливої актуальності.

Переконаний, що ефективне вирішення комплексу завдань, пов'язаних з поліпшенням екологічної ситуації регіону, можливе лише за умов системного підходу, а практичні вчинки кожного з учасників цього процесу мають базуватись на відповідальності та прозорості.

Успішним кроком можна вважати результати виконання Дніпропетровської обласної комплексної програми (стратегії) екологічної безпеки та запобігання змінам клімату на 2016 – 2025 роки, що полягають у зменшенні техногенного навантаження на довкілля, зокрема викидів в атмосферне повітря на 22,2 % та скидів зворотних вод на 30,2 % вже за перші 2 роки.

Ми також усвідомлюємо необхідність вирішення й інших першочергових завдань, а саме: практичне запровадження системи інтегрованого управління водними ресурсами за басейновим принципом; підвищення ефективності у сфері поводження з відходами; збереження та відтворення біоресурсів; розвиток природно-заповідного фонду; розбудова регіональної системи екологічного моніторингу на принципах інноваційних технологій тощо.

Підписання Україною Угоди про асоціацію з ЄС поставило перед державою нові завдання, зокрема і у сфері охорони навколишнього природного середовища. Це вимагає ефективних перетворень та позитивних зрушень, а проведення у країні реформи з децентралізації влади потребує підвищення ролі та відповідальності місцевого рівня управління.

Не все, на жаль, вдається, існує багато перешкод, подолати які тільки на регіональному рівні неможливо. Варто пригадати лише недосконалість системи національного законодавства та проблему її адаптації до європейських стандартів.

У цій доповіді ми намагалися здійснити комплексну оцінку стану навколишнього природного середовища області як результат діяльності усіх суб'єктів управління. Ми розуміємо, як нелегко долати виклики сьогодення в умовах впровадження принципів і засад сталого розвитку, утім, зупинятися і чекати – не у наших пріоритетах.

З повагою, директор департаменту екології та природних ресурсів Дніпропетровської ОДА

1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

1.1. Географічне розташування та кліматичні особливості території

Дніпропетровська область знаходиться у південно-східній частині України, в басейні середньої і нижньої течії Дніпра. На сході вона межує з Донецькою, на півдні – із Запорізькою і Херсонською, на заході – з Миколаївською та Кіровоградською, на півночі – з Полтавською та Харківською областями України.

Територія області – 31,92 тис. км^2, що складає 5,3 % території країни. Адміністративний центр області – місто Дніпро розташоване по обох берегах річок Дніпро та Самара.

Область поділяється на 22 адміністративні райони, включає в себе 13 міст обласного і 7 – районного підпорядкування, 46 селищ міського типу, 1435 сільських населених пунктів.

Чисельність населення області становить 3231,14 тис. чоловік. Кількість населення у місті Дніпро – 1002,944 тис. чоловік. Чисельність міського населення області – 2706,984 тис. чоловік (83,8 %), сільського – 524,156 тис. чоловік (16,2 %).

Область розташована у степовій зоні України. Ландшафт переважно рівнинний. На заході області простяглось значно почленоване Придніпровське узвишшя (висота до 209 м). У південно-східну частину її входять відроги Приазовського узвишшя (до 211 м). Центральна частина зайнята Придніпровською низиною, яка на півдні переходить в Причорноморську. З північного заходу на південний схід область перетинає ріка Дніпро, до басейну якої належать її притоки – Оріль, Самара із Вовчою, Мокра Сура, Базавлук, Інгулець із Саксаганню та інші.

В області близько 1,5 тисячі водойм та ставків площею понад 26 тисяч гектарів. На півдні територія області омивається водами Каховського водосховища.

Дніпропетровщина розташована в зоні помірних широт. Клімат області помірно-континентальний. У цілому він характеризується відносно прохолодною зимою і спекотним літом. Середня річна температура в межах +7 – +9 ºС. Найхолодніший місяць – січень (-5 – -7 ºС), найтепліший – липень (+22 – +23 ºС). Річна кількість опадів збільшується від 400 – 430 мм на півдні до 450 – 490 мм на півночі. Кількість сонячних днів складає в середньому 240 днів на рік.

За різноманітністю і значимістю природних ресурсів Дніпропетровська область є однією з найбагатших в Україні. Майже на всій території області переважають родючі чорноземні ґрунти. Розгалужена система водопостачання дозволяє вести інтенсивне сільське господарство.

Дніпропетровщина багата на корисні копалини. Мінерально-сировинна база характеризується широкою різноманітністю видів і значними запасами деяких корисних копалин. В області виявлено близько 300 родовищ та значні

запаси паливно-енергетичної сировини – вугілля, нафти, газу і газоконденсату, а також талько-магнезитової, каолінової, уранової, будівельної та ін. Родовища залізної (м. Кривий Ріг) та марганцевої руди (м. Марганець та м. Покров) – світового значення. У результаті геологорозвідувальних робіт виявлено золоторудні родовища в Солонянському та Нікопольському районах.

1.2. Соціальний та економічний розвиток Дніпропетровської області

Дніпропетровська область характеризується потужним промисловим і науковим потенціалом, розгалуженим сільським господарством, вигідним географічним положенням, багатими природними ресурсами, високим рівнем розвитку транспорту та зв'язку.

Природні умови області сприятливі для діяльності людини. Дніпропетровщина відзначається підземними багатствами та сприятливим кліматом, водними ресурсами, родючими ґрунтами.

Особливістю регіону є те, що кризові ситуації не локалізовані по території, а охоплюють цілі промислові агломерації, басейни видобутку корисних копалин і території прилеглих до них інших областей.

В цілому, незважаючи на те, що в останні роки має місце тенденція до зменшення антропогенного тиску на довкілля, рівень техногенного навантаження залишається високим, а екологічна ситуація незадовільною.

Екологічні проблеми в області пов'язані з підвищеним рівнем забруднення атмосферного повітря. Промислові підприємства гірничо-металургійного, паливно-енергетичного, хімічного комплексів і транспорт є основними джерелами забруднення повітряного басейну.

Викиди шкідливих речовин в атмосферу у 2017 році становили 657,3 тис. т, що на 175,7 тис. т (21 %) менше, ніж у 2016 році.

Із загальної кількості суб'єктів підприємницької діяльності у 2017 році отримали дозвіл на викиди 568 підприємств.

Загальний обсяг забору води у 2017 році з поверхневих та підземних водних об'єктів за даними Дніпропетровського обласного управління водних ресурсів склав 1033,0 млн м^3.

Використання води склало 802,0 млн м^3, що на 253,0 млн м^3 менше, ніж у 2016 році.

Основні галузі промислового виробництва – найбільші енергетичні та металургійні об'єкти, комунально-побутове водокористування та зрошення земель пов'язані з використанням водних ресурсів р. Дніпро. Водні ресурси у містах і селищах значно менші від потреби в них. Внаслідок цього, в більшості міст області склалася передкризова та кризова водогосподарська та гідроекологічна ситуація, коли самовідновлювальна здатність Дніпра та багатьох річок басейну вже не забезпечує відновлення порушеної екологічної рівноваги. Але якість річкової води в районах основних питних водозаборів Дніпропетровської області суттєво не змінюється.

Значні масштаби використання природних ресурсів та енергетично-

сировинна спеціалізація Дніпропетровської області, що обумовлена великими обсягами виробництва і споживання разом із застарілою технічною базою, а також стрімкий розвиток урбанізації та агломерацій визначають високі показники щорічного утворення і нагромадження відходів.

Так, станом на 01.01.2018, в області накопичено понад 10,3 млрд т промислових відходів.

Питання накопичення та утилізації промислових відходів має загальнодержавне значення, оскільки більша частина відходів містить шкідливі для навколишнього природного середовища та людини речовини. Вирішення проблеми утилізації відходів – це очищення довкілля від токсичних речовин і баласту та отримання при цьому корисних продуктів і, як слідство, економічного ефекту.

Необхідно зазначити, що більша частина розміщених відходів мають велику кількість ресурсоцінних компонентів, які можна вилучити з метою одержання якісної та дешевої сировини.

Рециклінг відходів має велике екологічне значення, оскільки сприяє захисту довкілля від негативного їх впливу та забезпечує ощадливе використання матеріально-сировинних і енергетичних ресурсів.

На підприємствах області протягом 2017 року утворилося 243,1 млн т відходів. Із загального обсягу утворених відходів 53,3 тис. т становили відходи I – III класів небезпеки. Переважна їх більшість використовується повторно або передається спеціалізованим підприємствам для подальшої утилізації.

Дніпропетровська область знаходиться в степовій зоні України і займає площу 3,19 млн га, у тому числі землі лісогосподарського призначення становлять 115,162 тис. га, із них вкриті лісовою рослинністю 75,1 тис. га, загальний запас деревини 13,1 тис. $м^3$, а лісистість області відповідає 5,6 %. У той же час, наявність потужних запасів мінеральної сировини і сприятливі агрокліматичні умови зумовлюють високу концентрацію промислових об’єктів і розвиток агропромислового сектору. У результаті більша частина земель антропогенно-трансформована.

В таких умовах дуже складним та важливим є питання виявлення і заповідання природних територій і об’єктів. Незважаючи на це, проводиться планомірна діяльність щодо розвитку і розширення заповідних територій, розглядаючи заповідну справу як головний засіб для комплексного вирішення важливих екологічних проблем, таких як, збереження біорізноманіття, відновлення і підтримка екологічного балансу в біосфері тощо. Станом на 01.01.2018 мережа природно-заповідного фонду області становить 178 об’єктів загальною площею 96333,99 га або 2,93 % площі області. Із них 31 об’єкт – загальнодержавного значення на площі 33103,86 га, та 147 – місцевого значення на площі 63230,13 га.

2. АТМОСФЕРНЕ ПОВІТРЯ

2.1. Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря

Викиди шкідливих речовин в атмосферу у 2017 році становили 657,3 тис. т, що на 175,7 тис. т (21 %) менше, ніж у 2016 році.

У складі викинутих забруднюючих речовин оксиди вуглецю становлять 324,0 тис. т; діоксиди та інші сполуки сірки – 66,8 тис. т; речовини у вигляді суспендованих твердих частинок – 86,5 тис. т; метан – 138,5 тис. т; сполуки азоту – 38,6 тис. т; метали та їх сполуки – 0,6 тис. т тощо.

Крім того, за звітний період в атмосферу надійшло 26,1 млн т діоксиду вуглецю – основного парникового газу, який впливає на зміну клімату.

2.1.1. Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря

Динаміка викидів забруднюючих речовин протягом 2010 – 2017 років наведена у таблицях 2.1.1.1. та 2.1.1.2.

Таблиця 2.1.1.1. Динаміка викидів забруднюючих речовин

Викиди по області	*2010*	*2011*	*2012*	*2013*	*2014*	*2015*	*2016*	*2017*
Загальна кількість викидів в атмосферне повітря, тис. т в т.ч.	1140,484	1157,883	1173,077	1143,848	1037,075	876,6	833,0*	657,3*
- від стаціонарних джерел забруднення, тис. т	933,106	950,373	961,947	940,5	855,775	723,9	833,0	657,3
- від пересувних джерел забруднення, тис. т	207,378	207,51	211,13	203,348	181,3	152,6	**	**

* - без урахування викидів від пересувних джерел
** - дані в органах Держкомстату відсутні.

Таблиця 2.1.1.2. Динаміка викидів в атмосферне повітря

Роки	*Викиди в атмосферне повітря, тис. т*			*Щільність викидів у розрахунку на 1 км², кг*	*Обсяги викидів у розрахунку на 1 особу, кг*	*Обсяг викидів на одиницю ВРП, т/млн грн*
	Всього	*у тому числі*				
		стаціонарними джерелами	*пересувними джерелами*			
2010	1140,484	933,106	207,378	35729	341,820	*
2011	1157,883	950,373	207,51	36275	345,957	*
2012	1173,077	961,947	211,13	36747	354,008	*
2013	1143,848	940,5	203,348	35831,45	346,608	*
2014	1037,075	855,775	181,3	26807,47	260,547	*
2015	876,6	723,9	152,6	22677,5	221,7	*
2016	833,0**	833,0	*	26093,0	256,9	*
2017	657,3**	657,3	*	20600,0	203,5	*

* - дані в органах Держкомстату відсутні.
** - без урахування викидів від пересувних джерел

2.1.2. Динаміка викидів найпоширеніших забруднюючих речовин в атмосферне повітря у містах Дніпропетровської області

Динаміка найпоширеніших забруднюючих речовин протягом 2010 – 2016 років (див. табл. 2.1.2.1., 2.1.2.2., 2.1.2.3.).

Таблиця 2.1.2.1. Динаміка найпоширеніших забруднюючих речовин протягом 2011 – 2017 років, тис. т

Населені пункти	*2011р.*					*2012р.*				
	разом	*в т.ч.*				*разом*	*в т.ч.*			
		пил	*діоксид сірки*	*діоксид азоту*	*оксид вуглецю*		*пил*	*діоксид сірки*	*діоксид азоту*	*оксид вуглецю*
м. Дніпро	110,05	22,07	51,017	19,262	7,693	110,42	21,01	55,356	19,078	6,31
м. Кривий Ріг	358,56	62,27	16,79	14,157	234,55	354,6	59,1	13,121	14,135	242,85
м. Кам’янське	124,68	17,94	10,246	5,841	81,174	116,38	15,56	9,688	5,78	82,138
м. Вільногірськ	0,98	0,116	0,335	0,199	0,269	0,723	0,392	0,008	0,141	0,078
м. Жовті Води	1,175	0,135	0,589	0,183	0,091	1,054	0,134	0,45	0,261	0,051
м. Новомосковськ	0,186	0,064	0,005	0,051	0,032	0,166	0,052	0,002	0,047	0,035
м. Нікополь	25,371	0,931	0,246	0,953	22,412	22,416	0,855	0,218	0,952	19,651
м. Марганець	1,135	0,273	0,079	0,113	0,516	1,078	0,256	0,097	0,127	0,481
м. Покров	10,651	0,082	0,334	0,316	9,775	5,01	0,061	0,162	0,173	4,581
м. Павлоград	0,524	0,263	0,078	0,086	0,051	0,466	0,213	0,084	0,083	0,037
м. Синельникове	0,099	0,021	0,026	0,017	0,017	0,08	0,017	0,021	0,017	0,012
м. Першотравенськ	1,273	0,188	0,971	0,002	0,015	1,181	0,175	0,902	0,002	0,014
м. Тернівка	33,715	0,583	0,721	0,108	0,214	39,47	0,584	0,706	0,106	0,208
Разом по області	950,37	131,7	247,873	59,138	364,45	961,95	126,5	258,55	59,71	358,069

Населені пункти	*2013р.*					*2014р.*				
	разом	*в т.ч.*				*разом*	*в т.ч.*			
		пил	*діоксид сірки*	*діоксид азоту*	*оксид вуглецю*		*пил*	*діоксид сірки*	*діоксид азоту*	*оксид вуглецю*
м. Дніпро	104,8	15,36	56,335	18,112	6,498	87,725	13,72	42,635	18,039	6,398
м. Кривий Ріг	351,778	52,16	12,685	13,134	245,916	327,374	46,66	12,05	12,634	230,147
м. Кам’янське	115,45	14,69	10,115	5,14	82,285	105,032	13,56	9,375	4,747	74,9
м. Вільногірськ	0,778	0,468	0,009	0,13	0,056	0,782	0,553	0,008	0,097	0,049
м. Жовті Води	1,009	0,137	0,373	0,25	0,05	1	0,096	0,319	0,191	0,079
м. Новомосковськ	0,165	0,06	0,003	0,038	0,03	0,117	0,047	0,002	0,036	0,015
м. Нікополь	15,339	0,706	0,208	0,805	13,102	21,49	0,791	0,274	0,974	18,956
м. Марганець	1,011	0,245	0,065	0,112	0,474	0,453	0,285	0,013	0,049	0,092
м. Покров	13,798	3,186	0,271	0,372	9,828	13,132	4,28	0,189	0,353	8,173
м. Павлоград	0,42	0,143	0,062	0,084	0,068	0,418	0,12	0,059	0,084	0,099
м. Синельникове	0,04	0,006	0,0009	0,008	0,012	61,224	0,008	0,0007	0,014	0,03
м. Першотравенськ	1,108	0,164	0,811	0,002	0,018	1,182	0,186	0,843	0,002	0,024
м. Тернівка	43,033	0,512	0,551	0,08	0,148	43,819	0,202	0,651	0,097	0,184
Разом по області	940,5	109,9	233,025	54,484	359,838	855,775	99,93	191,671	52,207	340,382

Населені пункти	*2015р.*					*2016р.*					*2017р.*				
	разом	*в т.ч.*				*разом*	*в т.ч.*				*разом*	*в т.ч.*			
		пил	*діоксид сірки*	*діоксид азоту*	*оксид вуглецю*		*пил*	*діоксид сірки*	*діоксид азоту*	*оксид вуглецю*		*пил*	*діоксид сірки*	*діоксид азоту*	*оксид вуглецю*
м. Дніпро	48,5	10,424	23,144	7,917	6,036	80,56	13,777	45,188	12,058	7,875	45,681	10,461	17,024	7,443	9,389
м. Кривий Ріг	327,031	50,055	10,677	16,251	237,972	342,881	50,223	11,193	15,15	254,397	323,904	46,318	10,277	13,956	242,520
м. Кам'янське	100,992	13,191	8,569	4,509	72,702	90,45	11,624	7,015	4,213	65,819	57,751	7,404	4,174	2,97	41,514
м. Вільногірськ	1,276	1,081	0,00654	0,087	0,044	1,284	1,071	0,003	0,085	0,039	1,235	1,170	0,0002	0,019	0,016
м. Жовті Води	0,931	0,046	0,258	0,196	0,112	0,965	0,043	0,358	0,11	0,104	0,97	0,065	0,347	0,108	0,116
м. Новомосковськ	0,092	0,035	0,00172	0,027	0,016	0,0966	0.035	0,008	0,033	0,016	0,092	0,037	0,0011	0,027	0,016
м. Нікополь	19,469	0,649	0,253	0,85	17,303	25,664	0,841	0,319	0,958	23,203	25,333	0,846	0,347	0,943	22,902
м. Марганець	0,386	0,261	0,0033	0,034	0,075	0,355	0,267	0,02	0,011	0,049	0,344	0,299	0,0023	0,0129	0,0156
м. Покров	10,427	3,685	0,041	0,226	6,4	3,295	1,795	0,035	0,062	1,373	8,064	2,349	0,127	0,190	5,361
м. Павлоград	0,377	0,097	0,054	0,074	0,098	0,384	0,104	0,041	0,082	0,102	0,604	0,196	0,175	0,09	0,103
м. Синельникове	0,06	0,0105	0,0009	0,0012	0,031	0,076	0,011	0,01	0,012	0,04	0,059	0,008	0,0006	0,0098	0,032
м. Першотравенськ	0,848	0,147	0,574	0,0015	0,018	1,002	0,175	0,668	0,002	0,02	0,909	0,158	0,6	0,002	0,021
м. Тернівка	42,229	0,305	0,6	0,086	0,093	40,38	0,505	0,613	0,083	0,6	43,696	0,416	0,607	0,074	0,006
Разом по області	723,9	94,211	98,635	34,946	341,924	833,0*	107,616	181,799	43,182	354,484	657,3	69,727	33,6821	25,8447	695,6406

* разом з викидами забруднюючих речовин по районам області

Таблиця 2.1.2.2. Обсяги викидів в атмосферне повітря забруднюючих речовин стаціонарними джерелами у районах та містах області у 2017 р. (т)

Населені пункти	*Обсяги викидів, т*		*Збільшення (+) / зменшення (-) викидів у 2017 р. проти 2016 р., т*	*Обсяги викидів у 2017 р. до 2016 р., %*	*Викинуто в середньому одним підприємством, т**
	у 2016 р.	*у 2017 р.*			
Дніпропетровська область	832969,1	657324,601	-175644	126,7211	-
м. Дніпро	80560,6	45681,375	-34879,2	176,3533	-
м. Вільногірськ	1284,3	1235,369	-48,931	103,9608	-
м. Кам'янське	90450,6	57750,912	-32699,7	156,6219	-
м. Жовті Води	965,0	969,568	+ 4,568	99,52886	-
м. Кривий Ріг	342881,6	323903,953	-18977,6	105,859	-
м. Марганець	355,6	344,491	-11,109	103,2248	-
м. Нікополь	25664,1	25332,795	-331,305	101,3078	-
м. Новомосковськ	96,6	92,513	-4,087	104,4178	-
м. Покров	3295,2	8063,851	+ 4768,651	40,86385	-
м. Павлоград	384,6	603,862	+ 219,262	63,69005	-
м. Першотравенськ	1002,6	908,998	-93,602	110,2973	-
м. Синельникове	76,7	58,988	-17,712	130,0264	-
м. Тернівка	40380,5	43696,011	+ 3315,511	92,41233	-
райони					
Апостолівський	146383,8	48598,505	-97785,3	301,2105	-
Васильківський	31,7	84,268	+52,568	37,61808	-
Верхньодніпровський	558,8	355,485	-203,315	157,1937	-
Дніпровський	3110,3	881,401	-2228,9	352,8814	-
Криворізький	816,0	404,366	-411,634	201,7974	-
Криничанський	245,6	120,744	-124,856	203,4056	-
Магдалинівський	822,9	1560,294	+737,394	52,74006	-
Межівський	62,4	145,763	+83,363	42,80922	-
Нікопольський	557,0	397,479	-159,521	140,1332	-
Новомосковський	187,7	239,392	+51,692	78,40696	-
Павлоградський	33436,4	44805,668	+11369,27	74,62538	-
Петриківський	837,4	1237,208	+399,808	67,68466	-
Петропавлівський	56220,7	48432,856	-7787,84	116,0797	-
Покровський	123,4	71,965	-51,435	171,4722	-
П'ятихатський	294,3	158,95	-135,35	185,1526	-
Синельниківський	370,9	116,843	-254,057	317,4345	-
Солонянський	107,9	77,114	-30,786	139,9227	-
Софіївський	148,1	108,327	-39,773	136,7157	-
Томаківський	195,7	210,261	+14,561	93,0748	-
Царичанський	221,9	236,048	+14,148	94,0063	-
Широківський	234,0	104,666	-129,334	223,5683	-
Юр'ївський	604,2	334,312	-269,888	180,7294	-

* - інформація відсутня

Таблиця 2.1.2.3. Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення у регіоні в окремих населених пунктах, тис. т

Населені пункти	*2010 р.*	*2011 р.*	*2012 р.*	*2013 р.*	*2014 р.*	*2015 р.*	*2016 р.*	*2017 р.*
Дніпропетровська область	933,106	950,374	961,947	940,5	855,775	723,9	833,0	657,325
м. Дніпро	110,03	110,047	110,419	104,8	87,725	48,5	80,560	45,681
м. Кривий Ріг	395,032	358,559	354,597	351,778	327,374	327,031	342,881	323,904
м. Кам'янське	108,49	124,684	116,382	115,45	105,032	100,992	90,450	57,751
м. Вільногірськ	1,848	0,980	0,723	0,778	0,782	1,276	1,284	1,235
м. Жовті Води	1,051	1,175	1,054	1,009	1,0	0,931	0,965	0,97
м. Новомосковськ	0,184	0,186	0,166	0,165	0,117	0,092	0,096	0,092
м. Нікополь	26,159	25,371	22,416	15,339	21,49	19,469	25,664	25,333
м. Марганець	1,214	1,135	1,078	1,011	0,453	0,386	0,355	0,344
м. Покров	9,212	10,652	5,01	13,798	13,132	10,427	3,295	8,064
м. Павлоград	0,764	0,524	0,466	0,419	0,418	0,377	0,384	0,604
м. Синельникове	0,133	0,099	0,08	0,041	61,224	0,06	0,076	0,059
м. Першотравенськ	1,301	1,272	1,181	1,108	1,182	0,848	1,002	0,909
м. Тернівка	39,41	33,715	39,47	43,033	43,819	42,229	40,380	43,696

Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел по Дніпропетровській області та основним містам наведена на рис. 2.1.2.1.

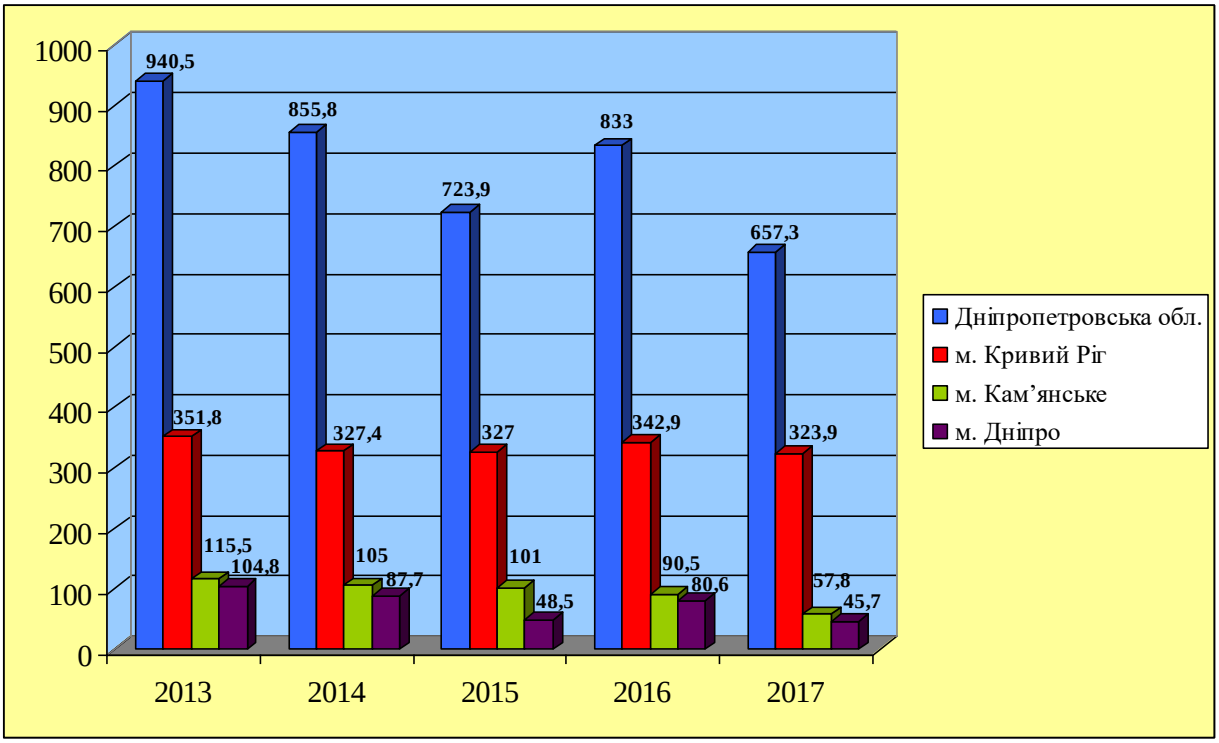

Рис. 2.1.2.1. Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел по Дніпропетровській області та основним містам (тис.т)

2.1.3. Основні забруднювачі атмосферного повітря (за видами економічної діяльності)

У 2017 році підприємства добувної промисловості і розроблення кар'єрів викинули в атмосферу 200,2 тис. т (31,0 %) шкідливих речовин від загального обсягу викидів по області. Частина викидів від підприємств постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря у загальному обсязі викидів становить 12,0 %, від переробної промисловості – 55,5 %, від транспорту, складського господарства, поштової та кур'єрської діяльності – 0,4 %, підприємств, які спеціалізуються на водопостачанні, каналізації, поводженні з відходами – 1,1 %.

Основними забруднювачами довкілля у 2017 році залишаються підприємства металургійної, добувної промисловості та виробники електроенергії. Найбільш екологічно небезпечними видами економічної діяльності є видобування металевих руд, виробництво електроенергії, чавуну, сталі та феросплавів. Дані наведені у таблицях 2.1.3.1., 2.1.3.2.

Таблиця 2.1.3.1. Основні підприємства-забруднювачі

N з/п	*Підприємство-забруднювач*	*Валовий викид, тис. т 2016р./2017р.*		*Зменш. /- Збільш. /+ (%)*	*Причина зменшення/збільшення*
1.	ВП "Придніпровська ТЕС" ПАТ "ДТЕК Дніпроенерго"	61,00	24,0	-60,66	Зменшення за рахунок: - зменшення обсягів виробництва електроенергії на 50,2%; - зменшення вмісту сірки в твердому паливі на 0,52%
2.	ВП "Криворізька ТЕС" ПАТ "ДТЕК Дніпроенерго"	146,1	48,1	-67,08	Зменшення виробництва на 48%, сірчистості на 49%
3.	ПАТ "Дніпровський меткомбінат"	84,9	52,5	-38,16	Зменшення виробництва агломерату - 65,1%, чавуну - 45,9%, сталі - 43,8%, прокату - 31,82%
4.	ПАТ "Нікопольський завод феросплавів"	24,941	24,663	-1,11	Зменшення викидів унаслідок зменшення обсягів виробництва при дотриманні технологічних нормативів викидів для феросплавного та агломераційного виробництва
5.	ПАТ "АрселорМіттал Кривий Ріг"	275,1	263,0	-4,40	Зменшення об'ємів виробництва основних видів продукції: чавуну на 8,0 %, твердої сталі на 7,6 %; виробництво основних видів продукції на технологічних агрегатах та ГОУ, зв'язаних з ними, на яких проведена реконструкція і досягнуто державні нормативи викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря (конвертери №№ 4, 5, 6, агломашина № 6 АЦ № 2, ОП № 2 ВВЦ, ДП-6, 8,

N з/п	*Підприємство-забруднювач*	*Валовий викид, тис. т 2016р./2017р.*		*Зменш. /- Збільш. /+ (%)*	*Причина зменшення/збільшення*
					КБ-6, 6 ГОУ ДФ, 3 ГОУ РОФ-1, 4 ГОУ РОФ-2 та ін.); переведення ДСПА-6 мартенівського цеху на роботу в режимі прямотоку\
6.	ПАТ "Південний гірничозбагачувальний комбінат"	50,121	44,827	+10,56	Збільшення виробництва агломерату
7.	ПАТ "Північний гірничозбагачувальний комбінат"	8,998	8,193	-8,95	Виконання природоохоронних заходів, зменшення обсягів виробництва
8.	ПрАТ "Євраз Дніпровський металургійний завод"	8,232	7,439	-9,63	Скорочення за рахунок зменшення виробництва чавуну, сталі, прокату та коксу
9.	ПАТ "ІНТЕРПАЙП Нижньодніпровський трубопрокатний завод"	0,776	1,152	+48,45	Збільшення обсягів виробництва
10.	ПАТ "Євраз ЮЖКОКС"	1,657	1,547	-6,64	Зменшення обсягів виробництва коксу 6% вологості
11.	ПАТ "Євраз Дніпродзержинський коксохімічний завод"	1,278	1,336	+4.54	Збільшення темпів виробництва
12.	ПАТ "Покровський гірничозбагачувальний комбінат"	3,223	7,959	+146,94	Збільшення валових викидів обумовлено тим, що у І-ІІІ кварталах 2016 року не працювала Богданівська збагачувально-агломераційна фабрика, яка дає до 80% валових викидів підприємства, та у зв'язку з проведенням інвентарізації джерел викидів (додаткові джерела)

Таблиця 2.1.3.2. Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря за видами економічної діяльності

№ з/п	*Види економічної діяльності*	*Обсяги викидів за регіоном*	
		тис. т	*відсотків до загального підсумку*
Усього		657,3	100,0
1	За видами економічної діяльності, у тому числі:		
1.1.	переробна промисловість	365,05	55,5
1.2.	добувна промисловість і розроблення кар'єрів	200,2	31,0
1.3.	постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	78,7	12,0
1.4.	транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	2,4	0,4
1.5.	водопостачання, каналізація, поводження з відходами	7,5	1,1

2.2. Транскордонне забруднення атмосферного повітря

Керівним органом Спільної програми спостережень та оцінки розповсюдження забруднювачів повітря на великі відстані у Європі (Програма ЕМЕП) до Конвенцій 1979 року розроблені і направлені Сторонам Конвенції Керівні принципи оцінки та представлення даних про викиди забруднюючих речовин в регіоні ЕМЕП. Звітування по цьому питанню знаходиться в компетенції Міністерства екології та природних ресурсів України.

2.3. Якість атмосферного повітря в населених пунктах

Систематичний нагляд за рівнем забруднення атмосферного повітря проводиться на стаціонарних постах Дніпропетровським регіональним центром з гідрометеорології у таких містах, як: Дніпро, Кривий Ріг та Кам'янське.

У 2017 році середньорічні концентрації становили:

м. Кривий Ріг: пилу – 2,7 ГДК, діоксиду азоту – 1,0 ГДК, фенолу – 0,3 ГДК, аміаку – 0,3 ГДК, формальдегіду – 3,0 ГДК, діоксиду сірки – 0,3 ГДК, оксиду вуглецю – 0,7 ГДК; оксиду азоту – 0,2 ГДК;

м. Кам'янське: пилу – 2,7 ГДК, діоксиду азоту – 1,8 ГДК, фенолу – 2,3 ГДК, формальдегіду – 3,3 ГДК, аміаку – 1,2 ГДК; оксиду азоту – 0,7 ГДК, діоксиду сірки – 0,14 ГДК, оксид вуглецю – 0,7 ГДК;

м. Дніпро: пилу – 2,0 ГДК, аміаку – 1,0 ГДК, діоксиду азоту – 3,3 ГДК, формальдегіду – 4,3 ГДК, оксиду азоту – 1,0 ГДК, фенолу – 1,0 ГДК, оксиду вуглецю – 0,7 ГДК, оксид азоту – 1,0 ГДК.

Результати спостережень свідчать, що в 2017 році рівень забруднення атмосфери промислових міст залишався ще досить високим.

Екологічна ситуація загострюється тим, що викиди в атмосферу здійснюються нерівномірно, а переважно в промислових зонах, де велика концентрація підприємств металургійної, гірничодобувної, машинобудівної, хімічної та іншої промисловості.

2.4. Стан радіаційного забруднення атмосферного повітря

За інформацією Дніпропетровського регіонального центру з гідрометеорології щодо радіоактивного забруднення атмосферного повітря Дніпропетровської області, радіаційна обстановка на території області в цілому була стабільною і знаходилася у межах природного радіаційного фону. Екстремально-високі рівні радіоактивного забруднення не спостерігалися.

Рівень експозиційної дози гамма-випромінювання у 2017 році становив в середньому 14 мікрорентгенів на годину.

Перевищення контрольного рівня (25 мкР/год) у 2017 році не було.

На території Дніпропетровській області протягом 2017 року випадків перевищень контрольних рівнів сумарної бета-активності в пробах атмосферних випадінь не було виявлено.

Щільність випадів техногенних радіонуклідів знаходилась на рівні попередніх років.

Концентрація радіоактивних елементів як природного, так і штучного походження в приземному шарі атмосфери утримується на сталому рівні. Можна очікувати подальше зменшення концентрації штучних радіонуклідів в повітрі як за рахунок їх природного розпаду, так і їх подальшого заглиблення у ґрунт.

2.5. Використання озоноруйнівних речовин

На виконання листа Держекоінспекції України від 11.04.2006 № 7/2-8-219 щодо виконання вимог Монреальського протоколу про речовини, що руйнують озоновий шар, було складено перелік підприємств, які використовують озоноруйнівні речовини. Це зобов'язує підприємства розробити графіки переходу на озонобезпечні технології з подальшим поданням їх на затвердження до Держекоінспекції України.

Видача ліцензій на експорт/імпорт озоноруйнівних речовин та товарів, що їх містять, для суб'єктів господарювання та роз'яснення у сфері поводження з озоноруйнівними речовинами або щодо відсутності необхідності отримання ліцензії на експорт/імпорт озоноруйнівних речовин або товарів, що їх містять знаходяться в компетенції Міністерства екології та природних ресурсів України.

2.6. Вплив забруднюючих речовин на здоров'я людини та біорізноманіття

На протязі звітного року, згідно галузі акредитації, лабораторіями ДУ "Дніпропетровський обласний лабораторний центр МОЗ України" подовжувались лабораторні дослідження стану атмосферного повітря в селитебній зоні, у т. ч. в зоні впливу найбільш потужних промислових підприємств та автомагістралей.

У 2017 році у селитебній зоні вмісту забруднюючих речовин проведені лабораторні дослідження у 30980 пробах, серед яких мали перевищення ГДК у 667 пробах (2,15 %). Аналогічні дослідження проводились на території селищної забудови. Згідно отриманих результатів мали місце перевищення у 24 пробах з 2518 (0,95 %).

Як свідчить аналіз отриманих результатів, основними показниками забруднюючих речовин, які мали перевищення гранично допустимих концентрацій (ГДК), є пил (3,94 %), діоксид азоту (3,93 %), сірчистий ангідрид (1,04 %), та оксид вуглецю (2,23 %).

2.7. Заходи, спрямовані на покращення стану атмосферного повітря

Протягом 2017 року на основних підприємствах-забруднювачах Дніпропетровської області виконані наступні заходи з охорони атмосферного

повітря, а саме:

ПрАТ "ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод" виконано захід "Реконструкція ГОУ конверторів киснево-конвертерного цеху". Екологічний ефект склав 29,707 т/рік.

ПАТ "АрселорМіттал Кривий Ріг" закінчено будівництво нових ГОУ конверторів 4-6, що дозволило знизити викиди забруднюючих речовин на 5695,3 т/рік та проведено реконструкцію коксової батареї КБ № 6 з екологічним ефектом 681,6 т/рік.

ПРАТ "ДКХЗ" виконано ремонт 100 одиниць пічних камер коксування з використанням сучасних технологій та проведена вибіркова заміна газовідвідної арматури коксових печей у кількості 83 комплектів.

ПАТ "Дніпроазот" придбано газовий хроматограф "Кристал 5000" цеху 1-Б.

ПрАТ "ХайдельбергЦемент Україна" проведено реконструкції рукавних фільтрів холодильника клінкеру та пакувальної машини "Флюкс". Екологічний ефект – 7,22 т/рік та 2 т/рік відповідно.

3. ЗМІНА КЛІМАТУ

3.1. Тенденції зміни клімату

Зі вступом в силу 16.02.2005 Кіотського протоколу до Рамкової конвенції ООН про зміну клімату, Україна набула статус його Сторони. Мінприроди України визначено координатором заходів щодо виконання зобов'язань України за Рамковою конвенцією ООН про зміну клімату.

3.2. Національна система оцінки антропогенних викидів та абсорбції парникових газів

Після затвердження Мінприроди України "Методичних рекомендацій з підготовки та проведення інвентаризації антропогенних викидів та абсорбції парникових газів", облдержадміністрація, у разі делегування повноважень, спільно з Міністерством екології та природних ресурсів України, буде здійснювати роботу на території області щодо проведення щорічної інвентаризації антропогенних викидів та абсорбції парникових газів для створення національного кадастру та системи обліку антропогенних викидів і абсорбції парникових газів.

3.3. Політика та заходи у сфері скорочення антропогенних викидів парникових газів та адаптації до зміни клімату

У 2005 році Кабінетом Міністрів України затверджено "Національний план заходів з реалізації положень Кіотського протоколу до Рамкової конвенції ООН про зміну клімату".

За даними Інституту проблем природокористування та екології НАН України відносно заходів та технологій, які можуть сприяти скороченню викидів та абсорбції парникових газів, з урахуванням національних особливостей, екологічних, економічних та соціальних аспектів і особливостей структури економіки, необхідно:

сприяти прийняттю в законодавчому плані Концепції переходу України до сталого розвитку, розробленої НАН України, створенню на її основі і впровадженню регіональних стратегій сталого розвитку, що забезпечить комплексне і узгоджене вирішення будь-яких екологічних проблем, у т.ч. з пом'якшення наслідків зміни клімату;

передбачити на національному і регіональному рівнях суттєвий розвиток екологічної мережі із залученням до неї техногенно-порушених територій, у т.ч. внаслідок гірничодобувної діяльності; єднання елементів екомережі збільшує стабільність ґрунтового та рослинного покровів техногенних ландшафтів, сприяє зменшенню поверхневого стоку, стабільності водного режиму території тощо, що буде позитивно впливати на зміну клімату;

активізувати відновлення екосистем порушених та деградованих земель шляхом розробки та впровадження ефективних маловитратних способів

підвищення біологічної продуктивності ґрунтів техногенних ландшафтів; відновлення екосистем таких територій, в першу чергу рослинності, що буде сприяти пом'якшенню наслідків зміни клімату за рахунок запобігання перегріванню поверхні Землі, накопиченню парникових газів, запиленню поверхні тощо;

розробляти та впроваджувати на регіональному рівні заходи щодо зниження кислотоутворення від викидів промисловими агломераціями забруднюючих речовин, що підвищить екобезпеку і знизить негативний вплив на атмосферу Землі;

продовжити створення та удосконалення регіональних та місцевих систем екологічного моніторингу з урахуванням сучасних методів оцінки захищеності атмосфери та гідросфери від хімічного забруднення, екологічної ємності території, у т.ч. за показниками якості атмосферного повітря та поверхневих вод, районування територій України (та прилеглих територій) за ступенем впливу обсягів трансграничного перенесення забруднюючих речовин тощо.

4. ВОДНІ РЕСУРСИ

4.1. Водні ресурси та їх використання

4.1.1. Загальна характеристика

Дніпропетровська область повністю розташована в межах басейну р. Дніпро. Головною рікою гідрографічної мережі Дніпропетровщини є р. Дніпро. Стік річки зарегульований каскадом Дніпровських водосховищ, і в межах області присутні три з них: південна частина Кам'янського та північна частина Дніпровського, а також є вихід до Каховського водосховища. Загальна довжина р. Дніпро в межах області складає 261 км. В межах Кам'янського водосховища – 66 км, в межах Дніпровського водосховища – 94 км, в межах Каховського водосховища – 101 км.

Найбільшими притоками р. Дніпро, що беруть свій початок за межами області, є: Оріль, Самара, Вовча та Інгулець. Найбільш значними притоками р. Дніпро, басейни яких повністю розташовані у межах області (на правобережжі), є Саксагань, Мокра Сура і Базавлук.

Загалом гідрографічна мережа басейну р. Дніпро в межах області за матеріалами інвентаризації представлена: 291 річкою, довжиною більше 10 км, 100 водосховищами, 3292 ставками та 1129 озерами, з яких лише 219 озер площею три і більше гектарів.

4.1.2. Водозабезпеченість територій та регіонів

Густота річкової мережі на території області неоднакова. Найбільш густа мережа на Придніпровській височині, Орільсько-Самарській і Самарсько-Вовчанській вододільних рівнинах, що зумовлено амплітудою коливання висот. Середня густота річкової мережі становить – 0,27 км/км^2, забезпеченість водними ресурсами – 460 тис. м^3 на 1 км^2 площі, проте ресурси місцевого стоку складають лише 20 тис. м^3 на 1 км^2.

Водні ресурси у Дніпропетровській області в середній по водності рік становлять 52,8 млрд м^3, в тому числі місцевий стік (стік, що формується в межах області) – 0,825 млрд м^3 і 0,381 млрд м^3 – запаси підземних вод. Транзитний стік, обсягом 51,6 млрд м^3, розкладається на санітарний стік не менше як 15 млрд м^3 та 37 млрд м^3, що йдуть на постійне поповнення водосховищ і водоспоживання промисловими і сільськогосподарськими підприємствами Дніпропетровської та суміжних областей. Поверхневий стік малих річок становить 1,6 млрд м^3, в тому числі 0,83 млрд м^3 – місцевий стік.

Водозабезпеченість в середньому по області становить 0,57 тис. м^3 води на душу населення на рік. В порівнянні цей показник по Україні становить 1 тис. м^3 на рік (в Європі – 4,6 тис. м^3, у світі – 8,2 тис. м^3, в Канаді – 99 тис. м^3).

Зважаючи на те, що водні ресурси на території області розподіляються нерівномірно, покриття їх дефіциту частково вирішується за рахунок перекидання стоку р. Дніпро каналами Дніпро-Донбас, Дніпро-Кривий Ріг, Дніпро-Інгулець, а також водогонами регіонального значення.

4.1.3. Водокористування та водовідведення

За даними звітності за формою № 2ТП - водгосп (річна) за 2017 рік обсяг забору свіжої води по області становив 1033 млн м^3, в тому числі:

– з поверхневих джерел – 891 млн м^3;

– з підземних – 142,2 млн м^3.

В порівнянні з 2016 роком, забір води із природних водних об'єктів зменшився на 253 млн м^3, у т. ч.: з поверхневих джерел – на 247 млн м^3; з підземних – на 5,5 млн м^3.

Обсяг використання свіжої води по області у 2017 році склав 802 млн м^3, що на 253 млн м^3 менше попереднього року.

Зменшення використання поверхневої води у звітному році пов'язане із зменшенням забору та використання води промисловістю, в основному, за рахунок ВП "Придніпровська ТЕС" ПАТ "ДТЕК Дніпроенерго" (м. Дніпро), яка зменшила видобуток електроенергії на 48,9 %. А також за рахунок таких підприємств, як:

- КП "Дніпроводоканал", м. Дніпро;
- ПАТ "Дніпровський металургійний комбінат", м. Кам'янське;
- ПАТ "Марганецький гірничо-збагачувальний комбінат", м. Марганець;
- ПрАТ "Інгулецький гірничо-збагачувальний комбінат", м. Кривий Ріг;
- КП ДОР "Аульський водовід", Криничанський район;
- ТДВ "Криничанський рибгосп", Криничанський район;
- Філія "ЦЗФ Павлоградська" ПАТ "ДТЕК "ПАВЛОГРАДВУГІЛЛЯ", м. Павлоград;
- ТОВ "Восток Руда", м. Жовті Води.

Скид стічних вод в поверхневі водні об'єкти в 2017 році склав 616,7 млн м^3, з них забруднених – 230,3 млн м^3 (без очистки – 98,6 млн м^3; недостатньо очищених – 131,7 млн м^3); нормативно чистих без очистки – 288,5 млн м^3; нормативно очищених – 97,98 млн м^3.

В даний час, згідно узагальнених даних звітності за формою №2ТП - водгосп (річна), забруднювачами являються 47 підприємств області, які здійснюють скид забруднених стічних вод у водні об'єкти.

Порівняльний аналіз основних показників забору та використання води наведено у табл. 4.1.3.1.

4.2. Забруднення поверхневих вод

4.2.1. Скидання забруднюючих речовин у водні об'єкти та очистка стічних вод

В зв'язку із зменшенням обсягів скиду забруднених та нормативно очищених зворотних вод в 2017 році відмічалось, відповідно, і зниження кількості забруднюючих речовин, що були скинуті у водні об'єкти (в 2016 – 463,4 тис. т, в 2017– 421,4 тис. т) за більшістю показників забруднення.

Інформація про скиди в поверхневі водні об'єкти забруднюючих речовин у складі зворотних вод за 2017 р. в порівнянні з 2016 та 2015 рр., наведена у таблиці 4.2.1.1.

Таблиця 4.1.3.1. Основні показники водокористування та водовідведення води, млн м³ (Обсяги оборотної, повторної і послідовно використаної води)

Види економічної діяльності	*2015 рік*		*2016 рік*		*2017 рік*	
	усього, млн м³	*% економії свіжої води за рахунок оборотної*	*усього, млн м³*	*% економії свіжої води за рахунок оборотної*	*усього, млн м³*	*% економії свіжої води за рахунок оборотної*
Усього за регіоном	880,9	92,36	1055	93,39	802	92,78
За видами економічної діяльності						
у тому числі:						
- промисловість	649,0	93,01	846,1	93,82	595,3	93,46
- сільське господарство	35,74	0,02	31,53	0,036	38,88	-
- транспорт	2,445	15,83	2,174	12,97	1,639	13,42
- будівництво	0,06	2,155	0,08	2,203	0,101	0,973
- торгівля та громадське харчування	0,468	-	0,38	-	0,528	-
- маттехзабезпечення	0,171	96,65	0,168	96,77	0,191	96,41
- житлокомунгосп та побутобслуговування	190,3	17,26	171,3	24,03	162,6	17,16

Таблиця 4.2.1.1. Забруднюючі речовини у складі зворотних вод

№ з/п	*Скидання забруднюючих речовин за регіоном*	*2015 рік*	*2016 рік*	*2017 рік*
		обсяг забруднюючих речовин, тис. т	*обсяг забруднюючих речовин, тис. т*	*обсяг забруднюючих речовин, тис. т*
Перелік скинутих забруднюючих речовин				
1	$БСК_5$	1,932	1,792	1,834
2	Нафтопродукти	0,0581	0,0437	0,0396
3	Завислі речовини	3,319	2,588	2,240
4	Сухий залишок	218,900	165,700	150,000
5	Сульфати	48,700	41,940	42,990
6	Хлориди	266,900	237,900	211,200
7	Азот амонійний	0,502	0,452	0,480
8	Феноли	0,000081	0,000045	0,000053
9	Нітрати	5,112	5,235	4,817
10	СПАР	0,01131	0,01242	0,01194
11	Залізо	0,0597	0,0577	0,0501
12	Мідь	0,000792	0,000561	0,000528
13	Цинк	0,002246	0,001895	0,001869
14	Нікель	0,003562	0,002889	0,002782
15	Хром 6+	0,000004	0,000007	0,000008
16	Алюміній	0,006837	0,005960	0,006021
17	Свинець	0,000293	0,000212	0,000172
18	Кадмій	0,000122	0,000143	0,000112
19	Кобальт	0,000108	0,000050	0,000024
20	Карбамід	0,007815	0,007413	0,006570
21	Марганець	0,000180	0,000056	0,000029
22	Нітрити	0,236	0,240	0,240
23	Фтор	0,001254	0,001587	0,001925

24	Ціаніди	0,000001	0	0
25	Роданіди	0,000001	0	0
26	ХСК	7,325	6,873	6,876
27	Толуол	0	0,000169	0,000105
28	Фосфати	0,6042	0,5787	0,5736
29	Хром загальний	0,001498	0,001276	0,001224
	Всього:	**553,684104**	**463,434783**	**421,373662**

За 2017 рік скид забруднених зворотних вод в басейн р. Дніпро зменшився на 12,8 млн м^3 у порівнянні з 2016 роком. При цьому, існуючі системи водопостачання та водовідведення області знаходяться переважно в незадовільному стані, очисні споруди працюють неефективно та потребують ремонту та реконструкції.

В цілому, перевантаження очисних споруд у більшості основних водоспоживачів області не спостерігається, проте якість очищення стічних вод незадовільна, низка показників перевищує нормативи ГДС і не дозволяє досягнути категорії "нормативно-очищені".

Основні забруднювачі з категорією якості зворотних вод – недостатньо-очищені:

– КП "Дніпроводоканал" м. Дніпро – перевищення нормативів ГДС за вмістом азоту амонійного;

– КВП КМР "Міськводоканал" м. Кам'янське, КП "Марганецьке ВУВКГ", КП "Новомосковськ водоканал" – за показником фосфати;

– КП "Павлоградське ВУВКГ" – за вмістом завислих речовин, фосфатів, азоту амонійного, $БСК_5$;

– КП "Жовтоводський водоканал" – за вмістом фосфатів і нітратів;

– МКП "Покровводоканал" м. Покров – за показниками: завислі речовини, нафтопродукти, нітрати, фосфати, азот амонійний, залізо загальне;

– КП "Тернівське житлово-комунальне підприємство" – за показниками: нітрити, азот амонійний, фосфати, залізо загальне, АПАР;

– КП "Фрунзенське ЖКП" – за показниками: $БСК_5$, ХСК, азот амонійний, фосфати;

– ПрАТ "Енергоресурси" м. Нікополь – за вмістом нікелю, фосфатів, фтору;

– ТОВ "Січеславкартон" м. Дніпро – за показниками: $БСК_5$, нітрити, ХСК.

4.2.2. Основні забруднювачі водних об'єктів (за сферами діяльності)

В 2017 році скид зворотних вод в поверхневі водні об'єкти здійснювало 61 підприємство (65 підприємств в 2016 році). З них, забруднюючі зворотні води категорії без очистки та недостатньо очищені, скинули 47 підприємств (50 підприємств в 2016 році).

Кількість скинутих зворотних вод в поверхневі водні об'єкти, у порівнянні з 2016 роком, зменшилась на 244,7 млн м^3 в основному за рахунок

зменшення скиду нормативно-чистих/без очистки зворотних вод (ДТЕК "Придніпровська ТЕС" м. Дніпро – на 224,3 млн м^3), а також зменшення скиду без очистки та недостатньо-очищених забруднених вод на 12,8 млн м^3 (ПАТ "Дніпровський металургійний комбінат ім. Дзержинського", ТОВ ВКФ "Найс" м. Дніпро, ТОВ "Восток Руда" м. Жовті Води).

Перелік підприємств-забруднювачів Дніпропетровської області за сферами діяльності станом на 01.01.2018 надані в таблиці 4.2.2.1.

Таблиця 4.2.2.1. Перелік підприємств-забруднювачів Дніпропетровської області за сферами діяльності станом на 01.01.2018

№ з/п	*Назва водокористувачів області*	*Назва водо-приймача*	*Скинуто забруднених зворотних вод, тис. м^3/рік*		
			всього	*без очистки*	*недо-статньо-очищені*
1	ПАТ "ДНІПРОАЗОТ" м. Кам'янське	р. Дніпро	2958,6	2173,7	784,9
2	ПрАТ "ХІМДІВІЗІОН" м. Кам'янське	р. Дніпро	500,9	500,9	–
3	ПАТ "Дніпровагонмаш" м. Кам'янське	р. Дніпро	179,8	179,8	–
4	СП "Будівельно-монтажне експлуатаційне управління Нижньодніпровськ - Вузол" Регіональної філії "Придніпровська залізниця" ПАТ "Українська залізниця"	р. Дніпро	314,5	314,5	–
5	ВП "Ерастівський кар'єр" ПАТ УЗ, П'ятихатський район	р. Лозоватка	9,7	9,7	–
6	ПАТ "Криворізький турбінний завод "Констар" м. Кривий Ріг	р. Інгулець	8,9	–	8,9
7	ДП "НВО "Павлоградський хімічний завод"	р. Кочерга	317	–	317
8	ПАТ "Дніпропетровський агрегатний завод" м. Дніпро	р. Дніпро	4,5	4,5	–
9	Філія "ВГМК" ПАТ "ОГХК"	р. Дніпро	241,7	241,7	–
10	ПАТ "Євраз-ДМЗ" м. Дніпро	р. Дніпро	10 008,4	10 008,4	–
11	ПрАТ "ЄВРАЗ ЮЖКОКС"	р. Суха Сура	102,8	102,8	–
12	ПАТ "Дніпровський металургійний комбінат" м. Кам'янське	р. Дніпро	56257,5	2887,3	53370,2
13	ПрАТ "Суха балка" м. Кривий Ріг	р. Інгулець	1390,7	1390,7	–
14	ПАТ "Інгулецький ГЗК" м. Кривий Ріг	р. Інгулець	190,4	190,4	–
15	ПрАТ "Центральний ГЗК" м. Кривий Ріг	р. Інгулець	1633,1	1633,1	–
16	ПрАТ "Південний ГЗК" м. Кривий Ріг	р. Інгулець	9,3	9,3	–

17	ПАТ “Криворізький залізорудний комбінат” м. Кривий Ріг	р. Інгулець	4644,5	4644,5	–
18	ШУ ПАТ “АрселорМіттал м. Кривий Ріг”	р. Інгулець	2613,7	2613,7	–
19	ПрАТ “Енергоресурси” м. Нікополь	р.Дніпро	3229,4	1760,8	1468,6
20	ТОВ “МЕТІНВЕСТ-КРМЗ” м. Кривий Ріг	р.Саксагань	157,4	–	157,4
21	ТОВ “Січеславкартон” м. Дніпро	р. Самара	33,7	–	33,7
22	ДП Санаторій “Славутич” м. Верхньодніпровськ	р. Дніпро	44,8	–	44,8
23	КП “Тернівське житлово-комунальне підприємство”	р. Самара	1269,8	–	1269,8
24	Філія “ПРУВОКС” ПАТ “ДТЕК” “Павлоградвугілля” м. Павлоград	р. Самара	13863,5	2915,7	10947,8
25	ДМПВКГ “Дніпро-Західний Донбас” Синельниківський район	р.Дніпро	2115,3	845,3	1270
26	ТОВ “Об’єднання Новомиколаєвський кар’єр”	р. Мокра Сура	176,5	176,5	–
27	ТОВ “Любимівський кар’єр”	р. Дніпро	350,6	350,6	–
28	КП “Марганецьке ВУВКГ”	р. Томаківка	1373,8	–	1373,8
		р. Ревун	49,8	49,8	–
29	КП “Павлоградське ВУВКГ”	р. Самара	2766,1	–	2766,1
30	КП “Новомосковськ водоканал”	р. Самара	1825,1	–	1825,1
31	КП “Нікопольське ВУВКГ” НМР	р. Дніпро	1210,3	1210,2	–
32	КВП КМР “Міськводоканал”	р. Дніпро	3634,8	–	3634,8
33	КП “Дніпроводоканал” м. Дніпро	р. Мокра Сура	6142,7	–	6142,7
		р. Дніпро	48439,6	6793,1	41 646,50
34	МКП “Покровводоканал”	р. Базавлук	1204,6	–	1204,6
35	КП ДОР “Аульський водовід” Криничанський район	р.Дніпро	5572,6	5572,6	–
36	КП “Кривбасводоканал”	р.Саксагань	1	1	–
37	КП “Жовтоводський водоканал”	р. Жовта	2936,2	–	2936,2
38	КП “Фрунзенське ЖКП”	р. Інгулець	24,7	–	24,7
39	КП “Солонянське ЖКУ”	р. Дніпро	57	57	–
40	ДП ВО “Південний машинобудівний завод ім. Макарова” м. Дніпро	р. Мокра Сура	967,9	580,7	387,2
41	ПрАТ “Петриківський рибгосп”	р. Оріль	4996,6	4996,6	–

42	ТОВ "Карачунівський рибгосп", м. Дніпро	р. Дніпро	260	260	–
43	ТОВ ДДЗ "Енергоавтоматика" м. Дніпро	р. Самара	74,5	–	74,5
44	ТОВ "МЕТРО КЕШ ЕНД КЕРІ УКРАЇНА"ТЦ № 26, Дніпропетровський район	р. Кільчень	3,1	–	3,1
45	ТОВ "Торгівельно-транспортна компанія"	р. Дніпро	1,2	–	1,2
46	ТОВ ВКФ "НАЙС"	р. Дніпро	46121,3	46121,3	–
47	КЗО Навчально-виховний комплекс № 122 "Загальноосвітній навчальний заклад - дошкільний навчальний заклад" ДМР	р. Самара	1,3	–	1,3
Всього:			230291,2	98596,2	131694,9

– інформація відсутня

4.3. Якість поверхневих вод

Відповідно до наказу Держводагентства України від 30.12.2011 № 310 зі змінами введеними наказом від 06.12.2012 № 339, діє "Програма державного моніторингу довкілля в частині здійснення Держводагентством контролю якості поверхневих вод" (далі – Програма моніторингу). Програма моніторингу затверджує здійснення контролю у 22-х постійних пунктах спостережень Дніпропетровської області: 12 питних водозаборів, 4 технічні та сільськогосподарські водозабори, 6 контрольних створів.

Пункти спостережень у зоні діяльності Дніпропетровського облводресурсів розташовані на водосховищах: Дніпродзержинському – 2 створи, Дніпровському (5), Каховському (5), Карачунівському (1); річках: Оріль (1), Вовча (1), Самара (1), Інгулець (3), Жовта (2); магістральний канал ФМУВГ (1).

Річка Дніпро

Щомісячно на протязі року лабораторією моніторингу вод Дніпропетровського обласного управління водних ресурсів виконувались вимірювання по 33 показниках гідрохімічного складу води р. Дніпро.

Результати вимірювань середньорічних концентрацій (в мг/дм^3) за основними показниками забруднення по Кам'янському, Дніпровському та Каховському водосховищам за 2016 – 2017 рр. наведені у таблицях 4.3.1., 4.3.2., 4.3.3.

Таблиця 4.3.1. Основні показники забруднення Кам'янського водосховища у 2016 – 2017 рр.

Показники вимірювання	*Дніпродзержинське водосховище, створи*	
	Питний водозабір м. Верхньодніпровськ	*Питний водозабір с. Аули*
	2016 р. / 2017р.	
БСКп	3,7/3,3	3,2/3,0
ХСК	29,3/26,4	26,3/26,1
Амоній-іони	0,38/0,36	0,35/0,33
Сухий залишок	280/2760	264/260
Сульфат-іони	41,3/33,8	37,9/37,9
Хлорид-іони	30,5/29,6	27,7/27,8
Залізо загальне	0,07/0,09	0,11/0,12
Нафтопродукти	0,03/0,03	0,03/0,03
Марганець	0,08/0,07	0,07/0,08

Таблиця 4.3.2. Основні показники забруднення Дніпровського водосховища у 2016 – 2017 рр.

Показники вимірювання	*Дніпровське водосховище, створи*				
	Кайдацький питний водозабір м. Дніпро	*Ломовський питний водозабір м. Дніпро*	*Питний водозабір ДТЕК Придніпровська ТЄС*	*Питн. водозабір водоводу ДМП ВКП "Дніпро-Західний Донбасс", с. Вороново*	*с. Войськове, питний водозабір Солонянського району*
	2016 р. / 2017 р.				
БСКп	2,9/2,9	2,9/2,6	3,2/2,8	3,5/3,1	3,7/3,5
ХСК	26,4/27,2	26,7/26,2	26,3/28,8	30,4/28,9	28,0/28,1
Амоній-іони	0,35/0,36	0,28/0,34	0,28/0,29	0,28/0,34	0,33/0,30
Сухий залишок	273/275	284/264	352/349	334/317	295/2885
Сульфат-іони	39,4/36,4	42,2/44,9	67,0/74,8	61,2/58,8	53,5/45,2
Хлорид-іони	29,5/27,8	31,0/30,1	45,7/43,1	40,2/37,5	35,1/37,6
Залізо загальне	0,11/0,12	0,12/0,11	0,12/0,11	0,11/0,14	0,17/0,08
Нафтопродукти	0,04/0,03	0,04/0,03	0,04/0,04	0,03/0,03	0,03/0,03
Марганець	0,06/0,06	0,07/0,07	0,07/0,05	0,04/0,04	0,06/0,07

Таблиця 4.3.3. Основні показники забруднення Каховського водосховища у 2016 – 2017 рр.

Показники вимірювання	*Каховське водосховище, створи*				
	Питний водозабір м. Марганець	*Питний водозабір м. Нікополь*	*Питний водозабір м. Покров*	*ГВС каналу Дніпро-Кривий Ріг, с. Мар'янське*	*Питний водозабір м. Кривий Ріг, Південне вдсх.*
	2016 р. / 2017р.				
БСКп	3,2/3,0	2,5/2,3	2,4/2,6	2,9/3,1	2,9/2,9
ХСК	26,7/28,5	28,7/27,5	28,3/29,4	34,1/28,2	25,8/25,8
Амоній-іони	0,28/0,26	0,29/0,22	0,28/0,25	0,28/0,28	0,29/0,22

Показники вимірювання	*Каховське водосховище, створи*				
	Питний водозабір м. Марганець	*Питний водозабір м. Нікополь*	*Питний водозабір м. Покров*	*ГВС каналу Дніпро-Кривий Ріг, с. Мар'янське*	*Питний водозабір м. Кривий Ріг, Південне вдсх.*
	2016 р. / 2017р.				
Сухий залишок	329/337	322/311	325/333	336/346	333/345
Сульфат-іони	62,2/76,0	59,7/61,1	59,5/65,8	62,3/72,2	63,7/58,0
Хлорид-іони	46,3/38,5	44,1/37,5	44,1/44,3	44,1/45,7	40,3/47,5
Залізо загальне	0,16/0,13	0,17/0,09	0,19/0,11	0,17/0,08	0,13/0,11
Нафтопродукти	0,04/0,03	0,04/0,03	0,04/0,03	0,05/0,03	0,03/0,03
Марганець	0,06/0,06	0,06/0,05	0,05/0,06	0,06/0,07	0,05/0,05

Таблиця 4.3.4. Середньорічні дані основних показників забруднення р. Оріль за період 2007 – 2017 рр.

Показники вимірювання	*ГДК**	*смт Царичанка*									
		2007	*2008*	*20010*	*2011*	*2012*	*2013*	*2014*	*2015*	*2016*	*2017*
Сухий залишок	*1000*	1510	1455	1269	1442	1584	1564	1305	1417	1445	1436
Сульфат-іони	*500*	569	642	438	574	641,6	680,9	504,4	512,9	561,6	556,4
Хлорид-іони	*350*	187	102	127	155	134,5	128,4	122,3	185,4	147,7	136,5
Амоній-іони	*2,00*	0,29	0,26	0,17	0,29	0,37	0,39	0,34	0,48	0,57	0,46
Залізо загальне	*0,30*	0,14	0,12	0,07	0,15	0,08	0,15	0,15	0,31	0,43	0,32
ХСК	*30,0*	25,9	28,8	26,7	29,5	40,4	44,1	33,4	29,3	32,9	29,8
$БСК_п$	*6,0*	2,5	3,5	2,4	2,8	4,2	2,1	4,8	3,2	4,3	3,8
Марганець	*0,10*	0,09	0,14	0,17	0,08	0,09	0,07	0,17	0,11	0,17	0,14

*ДСанПіН 4630-88. Санитарные правила и нормы охраны поверхностных вод от загрязнения (для пунктів культурно-побутового водопостачання).

У 2017 році в порівнянні з 2016 роком спостерігалось зниження сухого залишку – з 1445 мг/дм^3 (в 2016 р.) до 1436 мг/дм^3 (в 2017 р.) та, відповідно, хлорид- і сульфат-іонів, амоній-іонів з 0,57 мг/дм^3 (в 2016 р.) до 0,46 мг/дм^3 (в 2017 р.), заліза загального з 0,43 мг/дм^3 (в 2016 р.) до 0,32 мг/дм^3 (в 2017 р.), зниження вмісту ХСК – з 32,9 мгО/дм^3 (в 2016 р.) до 29,8 мгО/дм^3 (в 2017 р.), $БСК_п$ – з 4,3 мгО/дм^3 (в 2016 р.) до 3,8 мгО/дм^3 (в 2017 р.).

Річка Самара

Річка Самара – джерело водопостачання для промислових та сільськогосподарських потреб. Контроль якості води р. Самара у створі: с. Вербки здійснюється лабораторією моніторингу вод Дніпропетровського обласного управління водних ресурсів – один раз у квартал.

Середньорічні дані (в мг/дм^3) за основними показниками забруднення у р. Самара за період 2007 – 2017 рр. наведені в таблиці 4.3.5. (у 2009 році гідрохімічний контроль не проводився).

Таблиця 4.3.5. Середньорічні дані основних показників забруднення р. Самара у період 2007– 2017 рр.

Показники вимірювання	*ГДК**	*с. Вербки*									
		2007	*2008*	*2010*	*2011*	*2012*	*2013*	*2014*	*2015*	*2016*	*2017*
Сухий залишок	*1000*	4128	4567	4096	3813	3700	3957	3120	4343	4173	4166
Сульфат-іони	*500*	1294	1500	1245	1485	1390,5	1389,1	1350,3	1437,3	1254,0	1268,3
Хлорид-іони	*350*	1103	1301	1096	803	808,6	943,0	1109,4	1126,2	1151,1	1150,0
Амоній-іони	*2,00*	0,24	0,25	0,20	0,44	0,44	0,37	0,37	0,33	0,36	0,35
Залізо заг.	*0,30*	0,12	0,13	0,07	0,14	0,08	0,12	0,14	0,12	0,19	0,16
ХСК	*30,0*	55,3	58,8	47,2	40,5	47,8	49,6	57,3	48,2	33,8	40,1
$БСК_п$	*6,0*	4,8	7,5	3,3	4,0	4,7	4,4	4,7	5,9	4,4	4,6
Марганець	*0,1*	0,13	0,22	0,06	0,11	0,13	0,10	0,09	0,10	0,14	0,10

*ДСанПіН 4630-88. Санитарные правила и нормы охраны поверхностных вод от загрязнения (для пунктів культурно-побутового водопостачання).

У 2017 році у порівнянні з 2016 роком у р. Самара спостерігалось зниження сухого залишку з 4173 мг/дм^3 (в 2016 р.) до 4166 мг/дм^3 (в 2017 р.), хлорид-іону з 1151,1 мг/дм^3 до 1150,0 мг/дм^3. Збільшення вмісту сульфат-іонів з 1254,0 мг/дм^3 (в 2016 р.) до 1268,3 мг/дм^3 (в 2017 р.), вмісту ХСК – з 33,8 мгО/дм^3 (в 2016 р.) до 40,1 мгО/дм^3 (в 2017 р.)

Якість води р. Самара не відповідає вимогам ДСанПіН № 4630-88, як водний об'єкт культурно-побутового водокористування, за наступними показниками: сухий залишок, хлорид-іони, сульфат-іони, ХСК, марганець, $БСК_п$, залізо загальне.

Річка Вовча

Річка Вовча – ліва притока р. Самара – джерело водопостачання для промислових та сільськогосподарських потреб м. Павлограда. Згідно з Програмою моніторингу санітарний стан річки контролюється у створі в м. Павлоград.

Середньорічні дані (в мг/дм^3) за основними показниками забруднення у р. Вовча за 2006 – 2017 рр. приведені в таблиці 4.3.6 (у 2009 році гідрохімічний контроль не проводився).

Таблиця 4.3.6. Середньорічні дані основних показників забруднення р. Вовча за 2007 – 2017 рр

Показники вимірювання	*ГДК**	*м. Павлоград*									
		2007	*2008*	*2010*	*2011*	*2012*	*2013*	*2014*	*2015*	*2016*	*2017*
Сухий залишок	*1000*	3687	3478	3638	3653	3628	3930	3671	3927	3711	3718

Показники вимірювання	*ГДК**	*м. Павлоград*									
		2007	*2008*	*2010*	*2011*	*2012*	*2013*	*2014*	*2015*	*2016*	*2017*
Сульфат-іони	*500*	1645	1581	1659	1649	1658,5	1687,9	1623,7	1727,9	1622,7	1602,6
Хлорид-іони	*350*	532	535	512	550	535,6	680,4	575,1	626,5	565,3	558,2
Амоній-іони	*2,00*	0,19	0,26	0,33	0,42	0,51	0,32	0,30	0,32	0,36	0,33
Залізо загальне	*0,30*	0,10	0,22	0,07	0,23	0,09	0,12	0,14	0,12	0,17	0,15
ХСК	*30,0*	37,3	39,0	45,3	35,5	45,9	42,7	44,3	41,8	31,7	33,6
$БСК_п$	*6,0*	6,9	5,6	5,7	4,3	6,8	4,3	5,4	5,7	4,4	4,1
Марганець	*0,1*	0,12	0,11	0,07	0,09	0,13	0,07	0,07	0,08	0,12	0,10

*ДСанПіН 4630-88. Санитарные правила и нормы охраны поверхностных вод от загрязнения (для пунктів культурно-побутового водопостачання).

Мінералізація р. Вовча в 2016 році збільшилась у порівнянні з минулим роком: сухий залишок з 3711 мг/дм^3 (в 2016 р.) до 3718 мг/дм^3 (в 2017 р.), ХСК – з 31,7 мгО/дм^3 (в 2016 р.) до 33,6 мгО/дм^3 (в 2017 р.), $БСК_п$ – з 4,4 мгО/дм^3 (в 2016 р.) до 4,1 мгО/дм^3 (в 2017 р.), марганцю (з 0,12 мг/дм^3 (в 2016 р.) до 0,10 мг/дм^3 (в 2017 р.). Однак, зменшився вміст хлорид-іону – з 565,3 мг/дм^3 (в 2016 р.) до 558,2 мг/дм^3 (в 2017 р.), сульфат-іони – з 1622,7 мг/дм^3 (в 2016 р.) до 1602,6 мг/дм^3 (в 2017 р.), заліза загального – з 0,17 мг/дм^3 (в 2016 р.) до 0,15 мг/дм^3 (в 2017 р.).

Якість води р. Вовча не відповідає вимогам ДСанПіН № 4630-88, як водний об'єкт культурно-побутового призначення, за показниками: сухий залишок, сульфат-іони, хлорид-іони, ХСК, іноді $БСК_п$, марганець.

Річка Оріль

Річка Оріль – ліва притока р. Дніпро. Спостереження за якісними показниками річки здійснюється щоквартально у створі в смт Царичанка.

Середньорічні дані (в мг/дм^3) за основними показниками забруднення у р. Оріль за період 2006 – 2016 рр. наведені в таблиці 4.3.4 (у 2009 році гідрохімічний контроль не проводився).

Річка Інгулець

Середньорічні дані (у мг/дм^3) за основними показниками забруднення у р. Інгулець за 2006 – 2016 рр. приведені в таблиці 4.3.7.

Таблиця 4.3.7. Середньорічні дані основних показників забруднення р. Інгулець за 2007 – 2017 рр.

Показники вимірювання	*ГДК**	*Карачунівське водосховище, м. Кривий Ріг*										
		2007	*2008*	*2009*	*2010*	*2011*	*2012*	*2013*	*2014*	*2015*	*2016*	*2017*
Сухий залишок	*1000*	1299	1330	1353	1139	1157	1076	1012	970	996	1005	1010
Сульфат-іони	*500*	530	572	576	492	468	430,1	407,9	379,2	395,7	389,0	386,5

Показники вимірювання	*ГДК**	*Карачунівське водосховище, м. Кривий Ріг*										
		2007	*2008*	*2009*	*2010*	*2011*	*2012*	*2013*	*2014*	*2015*	*2016*	*2017*
Хлорид-іони	*350*	150	135	152	117	123	117,5	114,0	108,0	109,6	111,1	109,5
Амоній-іони	*2,00*	0,20	0,21	0,37	0,3	0,27	0,33	0,31	0,29	0,28	0,25	0,20
Залізо заг.	*0,30*	0,06	0,06	0,08	0,05	0,06	0,05	0,06	0,12	0,11	0,07	0,09
ХСК	*15,0*	30,9	29,7	29,3	30,4	28,5	30,7	37,2	34,1	31,6	31,7	31,5
$БСК_п$	*3,0*	3,2	2,5	1,7	4,5	3,2	3,1	2,8	3,0	3,3	3,4	3,2
Жорсткість	*7,0*	10,9	10,5	10,9	8,9	9,6	8,9	8,7	8,6	8,6	8,9	8,6
с. Андріївка												
Сухий зал.	*1000*	2952	3347	Контроль не проводився	3061	2821	2630	2954	3017	2697	2440	2545
Сульфат-іони	*500*	771	765		884	755	696,2	666,6	575,7	629,4	657,3	660,3
Хлорид-іони	*350*	956	1132		920	860	794,9	992,4	1086,9	815,9	725,7	732,0
Амоній-іони	*2,00*	0,45	0,31		0,33	0,30	0,39	0,40	0,30	0,34	0,28	0,3
Залізо заг.	*0,30*	0,23	0,10		0,06	0,08	0,10	0,15	0,16	0,18	0,12	0,11
ХСК	*30,0*	49,6	48,4		47,7	36,3	44,0	47,5	52,5	33,9	34,1	33,8
$БСК_п$	*6,0*	8,4	6,1		7,5	5,7	4,9	4,4	5,4	4,5	5,1	4,6
Жорсткість	*7,0*	19,7	19,0		19,4	20,2	16,9	17,7	16,7	16,6	17,1	16,8

*ДСанПіН 4630-88. Санитарные правила и нормы охраны поверхностных вод от загрязнения (для пунктів господарсько питного водопостачання).
**ДСанПіН 4630-88. Санитарные правила и нормы охраны поверхностных вод от загрязнения (для пунктів культурно-побутового водопостачання).

Мінералізація р. Інгулець в 2017 році збільшилась в порівнянні з минулим роком з 1005 мг/дм^3 (в 2016 р.) до 1010 мг/дм^3 (в 2017 р.). Однак, зменшився вміст хлорид-іону – з 111,1 мг/дм^3 (в 2016 р.) до 109,5 мг/дм^3 (в 2017 р.), сульфат-іонів – з 389,0 мг/дм^3 (в 2016 р.) до 386,5 мг/дм^3 (в 2017 р.), ХСК – з 31,7 мгО/дм^3 (в 2016 р.) до 31,5 мгО/дм^3 (в 2017 р.), $БСК_п$ – з 3,4 мгО/дм^3 (в 2016 р.) до 3,2 мгО/дм^3 (в 2017 р.).

Річка Жовта

Річка Жовта – ліва притока р. Інгулець. Відповідно до рішення Державної комісії (протокол № 3) з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій від 01.06.2003, Дніпропетровське облводресурсів здійснює контроль якості води р. Жовта та р. Інгулець з метою визначення впливу ТОВ "Восток Руда" на навколишнє середовище.

Середньорічні дані (в мг/дм^3) за основними показниками забруднення р. Жовта та р. Інгулець за 2015 – 2017 рр. наведені в таблиці 4.3.8.

Таблиця 4.3.8. Середньорічні дані основних показників забруднення р. Жовта та р. Інгулець у 2016 – 2017 рр.

Показники вимірювання	*ГДК**	*Створи*		
		р. Жовта, 500 м вище скиду ТОВ "Восток Руда"	*р. Жовта, 500 м нижче скиду ТОВ "Восток Руда"*	*р. Інгулець, нижче впадіння р. Жовтої*
		2016 р. / 2017 р.		
Сухий залишок	*1000*	1898/1709	2075/2007	741/751
Сульфат-іони	*500*	796,5/706,3	887,3/838,6	230,6/232,5
Хлорид-іони	*350*	249,1/234,2	264,9/244,2	92,9/90,3
Амоній-іони	*2,00*	0,45/0,43	0,46/0,44	0,38/0,37
Нітрат-іони	*45*	1,6/3,9	2,1/4,5	7,1/8,1
Залізо загальне	*0,30*	0,25/0,25	0,19/0,16	0,09/0,09
БСКп	*6,0*	4,8/4,3	4,3/4,3	3,3/3,0
ХСК	*30,0*	40,5/40,0	34,0/33,4	35,3/33,5

*ДСанПіН 4630-88. Санитарные правила и нормы охраны поверхностных вод от загрязнения (для пунктів культурно-побутового водопостачання).

ТОВ "Восток-Руда" є постійним забруднювачем р. Жовта. У 2017 році зафіксовано зменшення вмісту сухого залишку, сульфат-іонів, хлорид-іонів в р. Жовта нижче скиду ТОВ "Восток-Руда".

У 2017 році зафіксовано зменшення вмісту сухого залишку, сульфат-іонів, хлорид-іонів в р. Жовта вище скиду ТОВ "Восток-Руда".

У 2017 році зафіксовано збільшення вмісту сухого залишку, сульфат-іонів, нітрат-іону в р. Інгулець нижче впадіння р. Жовтої.

4.3.1. Оцінка якості вод за гідрохімічними показниками

Кам'янське водосховище. Мінералізація води в різноманітних ділянках водосховища змінюється в межах від 195 до 350 мг/л.

Дніпровське водосховище. Величина мінералізації коливається в межах 184…374 мг/л.

Каховське водосховище. Мінералізація води змінюється по сезонах у межах від 165 до 354 мг/л.

Річка Самара. Мінералізація ґрунтових вод досягає 8…10 г/л, за складом вони сульфатно-кальційові і хлоридно-сульфатні. Величина мінералізації на піку водопілля зменшується.

Річка Вовча. Мінералізація у водопілля коливається в широких межах від 527 мг/л до 20 г/л. У меженний період мінералізація Вовчої змінюється в межах 2,1…3,1 г/л.

За хімічним складом до вод Самари і Вовчої близькі також води їхніх верхових приток – річок Бик, Мокрі Яли, Гайчур, у яких мінералізація досягає 3,0…4,4 г/л.

Ставки і малі водосховища. Хімічний склад води у ставках і малих водосховищах відрізняється великою розмаїтістю, що у значній мірі залежить

від джерел живлення і гідрологічних режимів ставків, а також від умов їхньої експлуатації. Тут зустрічаються такі типи ставків:

1. Ставки з атмосферним живленням – атмосферні, розташовані у верхів'ях балок, наповнюються талими водами або водами літніх злив і ізольовані від ґрунтових вод.

2. Ставки, у живленні яких беруть участь ґрунтові і підземні води.

3. Ставки, що знаходяться в мокрих баках, на джерелах або в руслах річок.

4.3.2. Мікробіологічна оцінка якості вод з огляду на епідемічну ситуацію

Протягом 2017 року здійснено 9723 лабораторних досліджень на мікробіологічні показники, з них нестандартних 327 (3,4 %) у т. ч. по бюджету – 4371, з них нестандартних – 144 (33 %).

На паразитологічні показники виконано 3383 дослідження води, з них нестандартних проб 13 (0,38 %) – на території міст Верхньодніпровськ, Кам'янське, Кривий Ріг, в тому числі:

– 2220 проб води питної, з них нестандартних – 4 у м. Кривому Розі;

– 803 проби води водоймищ, з них нестандартних – 8 у мм. Верхньодніпровськ та Кривий Ріг;

– 360 проб стічних зворотних вод, які поступають у відкриті водоймища, з них нестандартних – 1 у м. Кам'янське.

На вірусологічні показники – 834 дослідження, нестандартних – 2 (0,23%) – на території м. Кривий Ріг – 1 дослідження на аденовірус, у м. Кам'янське – 1 дослідження на ВГА.

ДУ "Дніпропетровський обласний лабораторний центр МОЗ України" також проводить дослідження стічних вод, які поступають у відкриті водоймища, на вірусологічні показники. Протягом 2017 року проведено 727 досліджень, з них нестандартних – 11 (1,5 %), в тому числі виявлено: 3 коксакі В, 8 – аденовірусів – на територіях м. Дніпро, м. Кам'янське, м. Новомосковськ, м. Першотравенськ, Синельниківський р-н.

Протягом 2017 року в Дніпропетровській області спалахи інфекційних захворювань, пов'язані з водою відкритих водоймищ не реєструвалися.

4.3.3. Радіаційний стан поверхневих вод

ДУ "Дніпропетровський обласний лабораторний центр МОЗ України" в порядку державного соціально-гігієнічного моніторингу здійснює лабораторно-інструментальні дослідження радіаційного стану поверхневих вод басейну річок Дніпро, Самари, Каховського водосховища, в тому числі в місцях водозабору централізованого питного водопостачання в республіканських створах спостереження.

В 2017 році проведено 66 радіологічних досліджень поверхневих вод,

отримані результати не перевищують встановлених нормативів і становлять по стронцію-90 від 0,02 до 0,1 Бк/дм^3 при допустимому нормативі 2,0 Бк/дм^3; по цезію-137 від 0,06 до 0,75 Бк/дм^3 при допустимому нормативі 2,0 Бк/дм^3.

4.4. Якість питної води та її вплив на здоров'я населення

Згідно із Законом України "Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів" – вода питна є харчовим продуктом, придатним для споживання людиною.

Відповідно до вимог чинного законодавства, Державних санітарних норм та правил "Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною" – ДСанПіН 2.2.4-171-10 (із змінами) – систематичний виробничий контроль за безпечністю та якістю питної води від місця водозабору до місця її споживання здійснюють підприємства питного водопостачання.

ДУ "Дніпропетровський обласний лабораторний центр МОЗ України" та його структурні підрозділи на території області здійснюють вибірковий лабораторний контроль якості та безпечності питної води за санітарно-хімічними, мікробіологічними, вірусологічними, паразитологічними, токсикологічними та радіологічними показниками в рамках програми Державного соціально-гігієнічного моніторингу.

В 2017 році на території Дніпропетровської області здійснено лабораторних досліджень питної води всього:

<u>з джерел централізованого водопостачання:</u>

– 9234 проби на санітарно-хімічні показники (з них нестандартних 2052 проби – 22,22 %);

– 9723 проби на бактеріологічні показники (з них нестандартних 327 проб – 3,4 %);

– 251 проба на радіологічні показники (з них нестандартних – 0).

<u>з джерел децентралізованого водопостачання:</u>

– 2808 проб на санітарно-хімічні показники (з них нестандартних 953 проби – 33,9 %);

– 3242 проби на бактеріологічні показники (з них нестандартних 136 проб – 4,2 %);

– 65 проб на радіологічні показники (з них нестандартних – 0).

Практично по всій території області нестандартні проби питної води централізованого водопостачання здебільшого відмічаються за рахунок перевищення вмісту хлороформу та перманганатної окиснюваності порівняно з діючими нормативами Державних санітарних норм та правил "Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною" – ДСанПіН 2.2.4-171-10 (зі змінами).

Так, за результатами моніторингових досліджень питної води вміст хлороформу становить в середньому від 70 до 150 мкг/дм^3 при нормативі не більше 60 мкг/дм^3, в т. ч. по м. Дніпро з 40 проведених досліджень – всі нестандартні з вмістом хлороформу від 70 до 200 мкг/дм^3; по м. Кам'янське з

25 досліджень всі нестандартні з вмістом хлороформу від 65 до 120 мкг/дм^3.

Показник перманганатної окиснюваності при нормативі 5 мгО2/дм^3 в середньому по області становить 5,2-8,8 мгО2/дм^3;

в т. ч. по м. Дніпро з 24 проведених досліджень всі нестандартні з показниками окиснюваності – від 5,6 до 8,8 мгО2/дм^3;

по м. Кам'янське з 25 досліджень всі нестандартні з показниками окиснюваності – від 5,6 до 8,7 мгО2/дм^3;

по м. Кривий Ріг з 22 досліджень нестандартних – 8 (36,4 %) з показниками окиснюваності – від 5,2 до 6,45 мгО2/дм^3;

Для питної води децентралізованого водопостачання характерно перевищення допустимих нормативів за наступними показниками:

- по нітратам: на території Царичанського, Криворізького, Новомосковського районів та м. Жовті Води;
- по сульфатам: на території Межівського, Криворізького та Васильківського районів;
- по хлоридам: на території Царичанського, Васильківського районів та м. Жовті Води.

Протягом 2017 року в Дніпропетровській області не реєструвались спалахи інфекційних захворювань, пов'язаних з вживанням питної води.

Дані про вплив фізико-хімічних показників якості питної води на стан здоров'я населення відсутні, у зв'язку з тим, що в Україні не розроблені критерії значення такого впливу.

4.5. Заходи щодо покращення стану водних об'єктів

У 2017 році відповідно до розпорядження голови облдержадміністрації від 17.01.2017 № Р-12/0/3-17 доведений план фінансування по наступних природоохоронних заходах:

"Встановлення водоохоронних зон та прибережних захисних смуг на річках області" виконані проекти землеустрою, а саме по річках:

– р. Базавлучок в Апостолівському районі Дніпропетровської області;
– р. Бакаї у Васильківському районі Дніпропетровської області;
– р. Базавлук у Нікопольському районі Дніпропетровської області;
– Шолохівське водосховище у Нікопольському районі Дніпропетровської області;
– правобережжя р. Дніпро у межах Бородаївської сільської ради Верхньодніпровського району Дніпропетровської області;
– правобережжя р. Дніпро у межах Зарічанської сільської ради Верхньодніпровського району Дніпропетровської області;
– правобережжя р. Дніпро у межах Пушкарівської сільської ради Верхньодніпровського району Дніпропетровської області;
– правобережжя р. Дніпро у межах Дніпровської селищної ради Верхньодніпровського району Дніпропетровської області;
– водойми Дзержинського району м. Кривий Ріг.

“Відновлення водності та екологічного стану р. Бакаї у Васильківському районі” – розчищення р. Бакаї у Васильківському районі протяжністю 7,086 км, та улаштовано споруди регулювання рівнів у кількості 4 шт.;

“Покращення гідрологічного режиму р. Мокра Сура в районі сіл Кам’янка – Братське Дніпропетровського району” – розчищення р. Мокра Сура протяжністю 1,1 км, улаштовано 1 трубчатий переїзд;

“Покращення гідрологічного режиму р. Мокра Сура в районі сіл Братське-Сурсько-Литовське Дніпропетровського району” – розчищення р. Мокра Сура протяжністю 0,88 км;

“Покращення гідрологічного режиму р. Мокра Сура в районі сіл Сурсько-Литовське – Новомиколаївка Дніпропетровського району” – розчищення р. Мокра Сура протяжністю 0,72 км;

“Відновлення сприятливого гідрологічного режиму та санітарного стану р. Томаківка і р. Ревун у межах м. Марганець шляхом капітального ремонту русел річок” – розчищено річки Томаківка і Ревун протяжністю 7 км, з улаштуванням 5 водопропускних споруд у межах м. Марганець;

“Захист від підтоплення міста Марганець” – влаштовано водовідвідну мережу протяжністю 1732 м для захисту від підтоплення м. Марганець;

“Протипаводкові заходи по захисту від підтоплення центрально-східної частини с. Мишурин Ріг Верхньодніпровського району (ІІ черга)” – розчищено існуючі водовідвідні канали протяжність 5,686 км, улаштовано 13 водопропускних споруд та водовідвідний канал довжиною 756 м у с. Мишурин Ріг;

“Захист від підтоплення села Кам’янка Дніпропетровського району” – розчищення р. Мокра Сура протяжністю 5,7 км;

“Покращення гідрологічного режиму р. Кільчень від м. Підгороднє до водосховища ім. Леніна Дніпропетровського району” – розчищено р. Кільчень протяжністю 2,674 км, від м. Підгороднє до оз. Леніна Дніпропетровського району;

“Захист від підтоплення вул. Плавнева сел. Карнаухівка” – улаштовано лоткову мережу довжиною 260 м на території с. Карнаухівка;

“Відновлення гідрологічного режиму оз. Попасне на території Обухівської селищної ради Дніпровського району Дніпропетровської області” – розчищено оз. Попасне на території Обухівської селищної ради площею 8,44 га, довжиною 0,920 км;

“Захист від підтоплення житлового масиву Веселі Терни м. Кривий Ріг Дніпропетровської області” – розчищено водовідвідних каналів протяжністю 4352 м та улаштовано дренажну мережу довжиною 1890 м для захисту від підтоплення житлового масиву Веселі Терни м. Кривий Ріг;

“Захист від підтоплення та поліпшення екологічного стану річки Шиянки у Самарському районі м. Дніпро (в районі вулиць Прибрежна, Зеленоградська, Марії Приймаченко, Олександра Галича)” – розчищено р. Шиянку протяжністю 3125 м в м. Дніпро;

“Відновлення гідрологічного режиму р. Самарчук на території

Новомосковського району Дніпропетровської області" – розчищено р. Самарчук протяжністю 4975 м на території Новомосковського району;

"Налагодження пропускної потужності паводкових вод вулиці Центральної та вулиці Гагаріна с. Катеринопіль Криничанського району на автомобільному шляху С 040627 Василівка–Катеринопіль–Зоря" – водовідвідна мережа протяжністю 1645 м, з улаштуванням 5 водопропускних споруд у с. Катеринопіль Криничанського району;

"Протиповеневі заходи та поліпшення гідрологічного стану р. Кам'янка в смт Софіївка Дніпропетровської області" – розчищено р. Кам'янка протяжністю 4 км (1 прохід) в смт Софіївка;

"Комплекс меліоративних заходів для відновлення і поліпшення умов природного відтворення водних біоресурсів на Дніпровському водосховищі (верхня ділянка)" – виконані проектно-вишукувальні роботи;

"Очистка акваторії Дніпра в районі першого підйому Аульського водоводу Криничанського району" – виконані проектно-вишукувальні роботи;

"Реконструкція дренажно-паводкової мережі в смт Радушне Криворізького району Дніпропетровської області" – водовідвідні канали протяжністю 4117 м, реконструкція колекторно-дренажної мережі довжиною 1169 м, дощова мережа – 521 м, реконструкція насосної станції – 1 шт. у смт Радушне;

"Відновлення водності та екологічного стану р. Заплавка в Магдалинівському районі" – розчистка р. Заплавка протяжністю 11754 м, з улаштуванням 7 водопропускних споруд на території Магдалинівського району;

"Відновлення гідрологічного режиму р. Інгулець в районі сіл Новолатівка та Інгулець Широківського району Дніпропетровської області" – розчистка русла р. Інгулець протяжністю 5833 м на території Широківського району;

"Захист від підтоплення житлових масивів в районі балки Кандибіна м. Кривий Ріг Дніпропетровської області" – розчистка балки Кандибіно площею 1,35 га, довжиною 1375 м, з капітальним ремонтом водопропускних 7 водопропускних споруд, влаштування закритого каналу довжиною 70 м, влаштування камер водопровідних каналів – 4 шт. для захисту від підтоплення житлових масивів в районі балки Кандибіно м. Кривий Ріг;

"Відновлення гідрологічного режиму р. Піщанка на території Орлівщинської сільської ради Новомосковського району Дніпропетровської області" – розчистка р. Піщанка протяжністю 0,162 км з облаштуванням водовипусків – 1 шт;

"Захист від підтоплення та затоплення в районі вул. Весняної, вул. Фронтової, вул. 30-ї Іркутської девізії пров. Зенітного у м. Дніпро – будівництво" – виконані проектно-вишукувальні роботи;

"Будівництво об'єднаного дренажно-зливного каналу у Новокодацькому районі м. Дніпро" – виконані проектно-вишукувальні роботи;

"Захист від підтоплення центральної частини міста Апостолове Дніпропетровської області – капітальний ремонт" – виконані проектно-

вишукувальні роботи;

“Поліпшення гідрологічного та санітарного стану ставків у м. Апостолове Дніпропетровської області – капітальний ремонт” – виконані проектно-вишукувальні роботи;

“Реконструкція дамби на р. Вовча у м. Павлограді Дніпропетровської області” – виконані проектно-вишукувальні роботи;

“Захист від підтоплення міста Покров Дніпропетровської області – капітальний ремонт” – виконані проектно-вишукувальні роботи;

“Відновлення гідрологічного режиму та санітарного стану р. Базавлук в межах міста Покров Дніпропетровської області – капітальний ремонт” – виконані проектно-вишукувальні роботи;

“Відновлення гідрологічного режиму та санітарного стану р. Самара в межах м. Новомосковськ Дніпропетровської області – капітальний ремонт” – виконані проектно-вишукувальні роботи;

“Відновлення гідрологічного режиму та санітарного стану р. Богатенька на території Михайлівської сільської ради Новомосковського району Дніпропетровської області – капітальний ремонт” – виконані проектно-вишукувальні роботи;

“Відновлення гідрологічного режиму та санітарного стану р. Самоткань на території м. Верхньодніпровська Дніпропетровської області – капітальний ремонт” – виконані проектно-вишукувальні роботи;

“Відновлення гідрологічного режиму та санітарного стану р. Вовча та р. Гайчур на території Покровського району Дніпропетровської області – капітальний ремонт” – виконані проектно-вишукувальні роботи;

“Відновлення гідрологічного режиму та санітарного стану р. Верхня Терса Павлівської сільської ради Васильківського району Дніпропетровської області – капітальний ремонт” – виконані проектно-вишукувальні роботи;

“Захист від підтоплення території смт Васильківка Дніпропетровської області – капітальний ремонт” – виконані проектно-вишукувальні роботи;

“Відновлення гідрологічного режиму та санітарного стану р. Оріль вздовж кооперативу “Орільський розлив” на території Дніпровського району – капітальний ремонт” – виконані проектно-вишукувальні роботи;

“Покращення гідрологічного режиму та санітарного стану р. Мокра Сура в межах села Сурсько-Литовське Дніпровського району Дніпропетровської області – капітальний ремонт” – виконані проектно-вишукувальні роботи;

“Покращення гідрологічного режиму та санітарного стану р. Мокра Сура в районі села Сурсько-Клевцово Дніпровського району – капітальний ремонт” – виконані проектно-вишукувальні роботи;

“Протиерозійні заходи в с. Кам’янка Дніпровського району Дніпропетровської області – капітальний ремонт” – виконані проектно-вишукувальні роботи;

“Відновлення гідрологічного режиму та санітарного стану комплексу водойм на території Слобожанської селищної ради Дніпровського району Дніпропетровської області – капітальний ремонт” – виконані проектно-

вишукувальні роботи;

“Захист від підтоплення селища Шевченко Дніпровського району Дніпропетровської області – капітальний ремонт” – виконані проектно-вишукувальні роботи;

“Відновлення гідрологічного режиму та санітарного стану р. Піщанка на території Піщанської сільської ради Новомосковського району Дніпропетровської області – капітальний ремонт” – виконані проектно-вишукувальні роботи;

“Захист від підтоплення території міста П’ятихатки Дніпропетровської області – капітальний ремонт” – виконані проектно-вишукувальні роботи;

“Захист від підтоплення території с. Терно-Лозуватка П’ятихатського району Дніпропетровської області – капітальний ремонт” – виконані проектно-вишукувальні роботи;

“Відновлення гідрологічного режиму та санітарного стану р. Чаплинка на території с. Хутірське Петриківського району Дніпропетровської області – капітальний ремонт” – виконані проектно-вишукувальні роботи;

“Відновлення гідрологічного режиму та санітарного стану р. Чаплинка на території Чаплинської сільської ради Петриківського району Дніпропетровської області – капітальний ремонт” – виконані проектно-вишукувальні роботи;

“Відновлення гідрологічного режиму та санітарного стану р. Чаплинка на території Петриківської селищної ради Петриківського району Дніпропетровської області – капітальний ремонт” – виконані проектно-вишукувальні роботи;

“Відновлення гідрологічного режиму та санітарного стану р. Кам’янка в межах с. Кам’янка Апостолівського району Дніпропетровської області – капітальний ремонт” – виконані проектно-вишукувальні роботи;

“Захист від підтоплення с. Шестірня Широківського району Дніпропетровської області – капітальний ремонт” – виконані проектно-вишукувальні роботи;

“Капітальний ремонт дренажно-паводкового каналу в смт Широке Широківського району Дніпропетровської області” – виконані проектно-вишукувальні роботи;

“Захист від підтоплення смт Широке шляхом розчищення р. Бакаєць Широківського району Дніпропетровської області – капітальний ремонт” – виконані проектно-вишукувальні роботи;

“Захист території с. Іллінка Новокиївської сільської ради Томаківського району Дніпропетровської області від водної ерозії Каховського водосховища – капітальний ремонт” – виконані проектно-вишукувальні роботи;

“Захист від підтоплення с. Варварівка Юр’ївського району Дніпропетровської області – капітальний ремонт” – виконані проектно-вишукувальні роботи;

“Захист від шкідливої дії вод с. Жемчужне Юр’ївського району Дніпропетровської області – капітальний ремонт” – виконані проектно-вишукувальні роботи;

“Відновлення гідрологічного режиму та санітарного стану ставків на території с. Теплівка Криничанського району Дніпропетровської області – капітальний ремонт” – виконані проектно-вишукувальні роботи;

“Відновлення гідрологічного режиму та санітарного стану р. Базавлук на території Гуляйпільської сільської ради Криничанського району Дніпропетровської області – капітальний ремонт” – виконані проектно-вишукувальні роботи;

“Покращення гідрологічного режиму та санітарного стану озер Порубіжне та Кругле Магдалинівського району Дніпропетровської області – капітальний ремонт” – виконані проектно-вишукувальні роботи;

“Відновлення гідрологічного режиму та санітарного стану ділянок р. Чаплинка від с. Оленівка до с. Шевченківка Магдалинівського району Дніпропетровської області – капітальний ремонт” – виконані проектно-вишукувальні роботи;

“Відновлення гідрологічного режиму та санітарного стану р. Чаплинка від межі Петриківського району до с. Шевченківка Магдалинівського району Дніпропетровської області – капітальний ремонт” – виконані проектно-вишукувальні роботи;

“Відновлення гідрологічного режиму та санітарного стану ставка в с. Жданівка Магдалинівського району Дніпропетровської області – капітальний ремонт” – виконані проектно-вишукувальні роботи;

“Захист від підтоплення с. Аполонівка Солонянського району Дніпропетровської області шляхом розчистки річки Мокра Сура – капітальний ремонт” – виконані проектно-вишукувальні роботи;

“Капітальний ремонт водоскидної споруди на Кам’янському водосховищі на території Кам’янської сільської ради Софіївського району Дніпропетровської області” – виконані проектно-вишукувальні роботи;

“Захист від підтоплення с. Приміське Нікопольського району – капітальний ремонт” – виконані проектно-вишукувальні роботи;

“Відновлення гідрологічного режиму та санітарного стану р. Чаплинка на території Іванівської сільської ради Петриківського району Дніпропетровської області – капітальний ремонт” – виконані проектно-вишукувальні роботи;

“Покращення гідрологічного режиму р. Мокра Сура в районі сіл Ракшівка – Дніпрове Дніпровського району Дніпропетровської області – капітальний ремонт” – виконані проектно-вишукувальні роботи;

За кошти міських бюджетів:

– Розпорядженням Магдалинівської райдержадміністрації від 07.04.2017 № Р-126/0/305-17 доведений план фінансування на виконання природоохоронних заходів:

“Відновлення водності та екологічного стану р. Заплавка в Магдалинівському районі” – виконані проектно-вишукувальні роботи;

“Відновлення і підтримання сприятливого гідрологічного режиму та санітарного стану р. Кільчень на території Почино-Софіївської сільської ради” – виконані проектно-вишукувальні роботи;

“Відновлення і підтримання сприятливого гідрологічного режиму та санітарного стану р. Чаплинка в смт Магдалинівка” – виконані проектно-вишукувальні роботи.

– Рішенням Миколаївської селищної ради від 28.08.2017 №323-15/VII доведений план фінансування на виконання природоохоронного заходу по об’єкту:

“Капітальний ремонт гідротехнічних споруд для захисту від підтоплення с. Широка Дача Широківського району Дніпропетровської області” – капітальний ремонт дренажної мережі довжиною 367 м, розчистка регулюючої водойми протяжністю 703 м, площею 8,88 га для захисту від підтоплення території с. Широка Дача.

– Рішенням Криворізької міської ради від 29.03.17 № 1498 доведений план фінансування на виконання природоохоронного заходу по об’єктах:

“Відновлення гідрологічного режиму водойм Дзержинського району м. Кривий Ріг Дніпропетровської області” – виконано берегоукріплення монолітним залізобетоном – 0,468 км;

“Поліпшення гідрологічного режиму та екологічного стану р. Саксагань” – виконані проектно-вишукувальні роботи.

5. ЗБЕРЕЖЕННЯ БІОЛОГІЧНОГО ТА ЛАНДШАФТНОГО РІЗНОМАНІТТЯ, РОЗВИТОК ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ ТА ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ МЕРЕЖІ

5.1. Збереження біологічного та ландшафтного різноманіття, формування національної екологічної мережі

На території Дніпропетровської області розвинені різноманітні типи байрачних лісів, балкові ландшафти з осередками ендемічної степової флори та фауни. У межах області є реліктовий Самарський бір – унікальне природне утворення, якому немає рівних у світі. У долинах степових річок і балках на поверхню виходять кристалічні породи, на яких формуються своєрідні біогеоценози. У долинах малих річок формуються багаті біологічним різноманіттям заплавно-борові та водно-болотні комплекси.

З метою розширення площі територій природоохоронного призначення, поліпшення умов для формування та відновлення довкілля, збереження ландшафтного та біологічного різноманіття у 2017 році рішенням Дніпропетровської обласної ради від 24.03.2017 № 176-8/VII затверджено Проект схеми формування екологічної мережі Дніпропетровської області.

5.1.1. Загальна характеристика

Усі елементи екомережі утворюють єдине ціле, об’єднують ділянки природних ландшафтів у територіальну цілісну систему. З огляду на функції, площу, видовий склад рослинного та тваринного світу в національній екологічній мережі виділяються елементи міжнародного, загальнодержавного та місцевого значення. У Дніпропетровській області визначені природні регіони, природні ядра, природні коридори та буферні зони.

5.1.2. Загрози та вплив антропогенних чинників на структурні елементи екомережі, біологічне та ландшафтне різноманіття

На сучасному етапі розвитку господарювання в межах Дніпропетровської області спостерігається посилення впливу антропогенних чинників на структурні елементи екомережі (див. табл. 5.1.2.1) та стан біорізноманіття. Зокрема відбувається відновлення діяльності гірничодобувних підприємств, відведення нових територій під будівництво кар’єрів по видобутку корисних копалин, промислових об’єктів, житлової забудови, влаштування полігонів твердих побутових відходів. До складу цих земель значною мірою потрапляють і природні території, які могли б стати елементами екомережі, але втрачаються безповоротно внаслідок вище зазначеної діяльності. За останні роки підсилився вплив на балково-степові екосистеми, які займають важливе місце в системі екомережі Дніпропетровської області. Тут через надмірне випасання (або навпаки раптове припинення випасу), постійні випалювання сухих залишків

природної трав'яної рослинності. Останній є причиною значних трансформацій у видовому складі та характері угруповань степової рослинності.

Помітно скоротилась кількість вегетуючих та квітучих ефемероїдів і ефемерів, у тому числі рідкісних та зникаючих видів, занесених до Червоної книги України. З другого боку, після випалів звільнені екологічні ніші швидко заповнюють види з активною екологічною стратегією, внаслідок чого ділянки ковилових та типчакових степів починають поступово заміщуватися угрупуваннями пирію повзучого, куничника наземного та інших довгокореневищних злаків. Полезахисні лісосмуги повсюдно, а особливо в південних районах області, потерпають не тільки від випалів, але й від незаконних рубок. Внаслідок цього значна частина лісосмуг втратила захисні функції, має вигляд дуже розріджених насаджень, а подекуди знищена повністю.

У більш задовільному стані знаходяться землі лісового фонду, які є важливим елементом екомережі, але в області, яка знаходиться в степовій зоні, ліси займають незначні площі і не можуть суттєво впливати на формування безперервного екологічного каркасу. Крім того, в лісах відбуваються лісовідновні та суцільні санітарні рубки, нерідко трапляються лісові пожежі, влаштовуються локальні кар'єри для видобутку піску, що загалом також поступово знижує захисну роль лісів для довкілля та їх значення як елементів екомережі.

5.1.3. Заходи щодо збереження біологічного та ландшафтного різноманіття

Питання збереження біорізноманіття включені до "Дніпропетровської обласної комплексної програми (стратегії) екологічної безпеки та запобігання змінам клімату на 2016 - 2025 роки" (рішення Дніпропетровської обласної ради від 21.10.2015 № 680-34/VI, далі – Програма). Аналіз багаторічних даних свідчить про те, що заповідний режим та заходи з охорони безумовно позитивно впливають на стан мешкання та перебування усіх рідкісних видів тварин на території Дніпропетровської області. З метою збереження рідкісних видів рослин і тварин, що перебувають під загрозою зникнення, на території області затверджені Червоні списки тварин та рослин Дніпропетровської області (рішення обласної ради від 27.12.2011 № 219-10/VI).

Природний рослинний покрив зберігся у вигляді фрагментів на загальному фоні розораних площ і представляє собою вузькі смуги по річкових долинах, балках, на площах відчужень, вздовж залізничних колій та інші, а також на природоохоронних територіях в межах природно-заповідного фонду. Трав'янисті екосистеми в межах Дніпропетровської області представлені такими основними типами:

зональна степова рослинність (різнотравно-кострицево-ковилові і кострицево-ковилові угруповання). Загальна площа земель, зайнятих степовими угрупованнями різного ступеню деградованості, складає близько 163,5 тис. га;

Таблиця 5.1.2.1 Складові структурних елементів екологічної мережі

Категорії об'єктів ПЗФ	*Об'єкти ПЗФ*									*% площі окремих категорій до загальної площі ПЗФ*
	загальнодержавного значення			*місцевого значення*			*разом*			
	кількість, од.	*площа, га*		*кількість, од.*	*площа, га*		*кількість, од.*	*площа, га*		
		усього	*у тому числі надана в постійне користування*		*усього*	*у тому числі надана в постійне користування*		*усього*	*у тому числі надана в постійне користування*	
Природні заповідники	1	3766,2	3766,2	-	-	-	1	3766,2	3766,2	-
Біосферні заповідники	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Національні природні парки	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Регіональні ландшафтні парки	-	-	-	4	14000,1	-	4	14000,1	-	-
Заказники, усього	24	29036,66	X	81	47959,4	X	105	76996,06	X	-
у тому числі:										-
ландшафтні	15	25000,66	X	48	38891,29	X	63	63891,95	X	-
Лісові	5	2956	X	3	1021	X	8	3977	X	-
ботанічні	2	332	X	19	4710	X	21	5042	X	-
загальнозоологічні	-	-	X	1	287	X	1	287	X	-
орнітологічні	2	748	X	3	144	X	5	892	X	-
ентомологічні	-	-	X	4	462,1	X	4	462,1	X	-
іхтіологічні	-	-	X	2	2422	X	2	2422	X	-

Категорії об'єктів ПЗФ	*Об'єкти ПЗФ*									*% площі окремих категорій до загальної площі ПЗФ*
	загальнодержавного значення			*місцевого значення*			*разом*			
	кількість, од.	*площа, га*		*кількість, од.*	*площа, га*		*кількість, од.*	*площа, га*		
		усього	*у тому числі надана в постійне користування*		*усього*	*у тому числі надана в постійне користування*		*усього*	*у тому числі надана в постійне користування*	
гідрологічні	-	-	X	1	22	X	1	22	X	-
загальногеологічні	-	-	X	-	-	X	-	-	X	-
палеонтологічні	-	-	X	-	-	X	-	-	X	-
карстово-спелеологічні	-	-	X	-	-	X	-	-	X	-
Пам'ятки природи, усього	3	148	X	50	356,9	X	53	504,9	X	-
у тому числі:										-
комплексні	1	30	X	1	3,7	X	2	33,7	X	-
ботанічні	1	56	X	35	312,24	X	36	368,24	X	-
зоологічні	-	-	X	-	-	X	-	-	X	-
гідрологічні	-	-	X	2	1,5	X	2	1,5	X	-
геологічні	1	62	X	12	44,5	X	13	106,5	X	-
Заповідні урочища	-	-	X	3	466,4	X	3	466,4	X	-
Ботанічні сади	2	108	-	1	27	-	3	135	108	-
Дендрологічні парки	-	-	-	1	2,8	-	1	2,8		-
Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва	1	45	-	7	417,5	-	8	462,5	-	-
Зоологічні парки	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
РАЗОМ	**31**	**33103,9**	**-**	**147**	**63230,1**	**-**	**178**	**96334**	**-**	**-**

лучна рослинність (заплавні, низинні луки та ін.). Землі, вкриті лучною рослинністю, зосереджені в долинах річок і по тальвегах балок, площа яких складає близько 180,7 га;

прибережно-водні трав'янисті угруповання, досить широко розповсюджені в межах області у вигляді приозерних, прирічкових заростей очерету, рогозу, куги та інше. Після зарегулювання річок, забудови та внаслідок інших антропогенних чинників площа їх постійно зменшується. Найбільше таких угруповань зосереджено в долинах річок Самари і Орелі;

галофільні угруповання солонців і солончаків, зосереджені переважно в долинах річок Орелі, Самари, Дніпра, Вовчої;

вторинні екосистеми на техногенних територіях (відвали гірничо-збагачувальних комбінатів, смуги відчуження вздовж залізниць, території промислових підприємств та ін.). Ці рослинні угруповання формуються на порушених землях спонтанно, найчастіше утворюючи своєрідні рідколісся, які через 40 – 50 років після початку формування набувають риси природних рослинних фітоценозів.

За останні роки становище природної рослинності різко погіршилося, так як залишки степових зональних та інших типів фітоценозів знищуються при розорюванні схилів, балок, ґрунтозахисних зон біля водойм.

Усе це призвело до того, що більшість в минулому самих звичайних видів, стали в тій чи іншій мірі рідкісними, зникаючими і в даний час включені до Червоної книги України, Червоного списку Дніпропетровської області.

У рамках природоохоронних та освітніх заходів видані серії робіт про біорізноманіття Дніпропетровської області: "Ссавці (Mammalia)", "Дощові черв'яки (Lumbricidae)", "Земноводні та плазуни (Amphibia et Reptilia)", "Булавовусі лускокрилі (*Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea*)", "Круглороті (*Cyclostomata*)", "Риби (*Pisces*)", "Птахи" (І том) та про природно-заповідний фонд:

1. Заповідні куточки на Дніпропетровщині: Заказники.
2. Ботанічні сади Дніпропетровщини: Дніпровський ботанічний сад ДНУ ім. Олеся Гончара та Криворізький ботанічний сад НАН України.
3. Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва у містах Дніпропетровської області.
4. Пам'ятки природи Дніпропетровської області.
5. Законодавчо-нормативні акти України щодо організації територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

З метою посилення державного контролю за збереженням та охороною рідкісних видів ранньоквітучих і реліктових рослин на території області проведена операція "Первоцвіт – 2017" (розпорядження голови облдержадміністрації від 17.03.2017 № Р-137/0/3-17).

З метою духовного збагачення особистості та виховання екологічної свідомості підростаючого покоління через участь учнівської молоді у практичних природоохоронних заходах та заходах з широкої екологічної

пропаганди щодо охорони ранньоквітучих рослин, збереження і відновлення видового різноманіття рослинного світу; виявлення, вивчення та збереження старовікових і цікавих дерев, які мають історичну і естетичну цінність; цінних природних об'єктів – балок, які можуть слугувати основою розбудови екологічної мережі, проводиться обласна природоохоронна акція "Природна скарбниця Придніпров'я".

З метою організації проведення інформаційно-освітньої компанії в межах Дніпропетровської області, спрямованої на підвищення екологічної свідомості суспільства щодо збереження і невиснажливого використання біорізноманіття у контексті розвитку туризму та зменшення негативного впливу туризму на біорізноманіття і довкілля було проведено ряд тематичних заходів, екскурсій, спортивних змагань, туристичних походів та еко-квестів.

5.1.4. Формування національної екомережі.

З метою розширення площі територій природоохоронного призначення, поліпшення умов для формування та відновлення довкілля, збереження ландшафтного та біологічного різноманіття у 2017 році рішенням Дніпропетровської обласної ради від 24.03.2017 № 176-8/VII затверджено Проект схеми формування екологічної мережі Дніпропетровської області.

Основною метою Програми є формування територіально-функціональної системи екологічної мережі в області, яка забезпечить збільшення відсотку заповідності, а також збереження всього різноманіття природних і напівприродних типів ландшафтів, геологічних пам'яток, ґрунтів, популяцій рідкісних та зникаючих видів флори та фауни регіону, можливість природних шляхів міграції та поширення видів рослин і тварин.

Слід підкреслити, що у складі ключових територій екомережі, організованих за басейновим принципом, не всі ділянки мають однакову природоохоронну цінність, і контури ключових територій не обов'язково мають співпадати з контурами об'єктів природно-заповідного фонду, які створюються в межах цих ключових територій. Адже до складу ключових територій входять не лише ядра, але й сполучні території, екокоридори, і частково навіть відновлювальні ділянки екомережі, які можуть виконувати свої функції поза межами природно-заповідного фонду не менш успішно, аніж у його складі.

Створення повноцінних, реально діючих заповідних об'єктів з власною інфраструктурою, яка повинна враховувати всі природні і соціально-економічні передумови для їх функціонування – складна справа, яка потребує значних коштів і залучення достатнього кваліфікованого науково-виробничого потенціалу.

Загальна площа ключових територій екомережі Дніпропетровської області (рис. 5.1.4.1.) складає 798 831 га, в тому числі у відсотках до площі району або міста, а саме:

- Апостолівський район 32 531 га (23,6 %);
- Васильківський район 22 405 га (16,8 %);

- Верхньодніпровський район 59 588 га (45,5 %);
- Дніпровський район 32 309 га (23,3 %);
- Криворізький район 32 589 га (24,2 %);
- Криничанський район 35 934 га (21,3 %);
- Магдалинівський район 25 061 га (15,6 %);
- Межівський район 33 749 га (26,9 %);
- Нікопольський район 62 974 га (31,6 %);
- Новомосковський район 62 258 га (30,6 %) ;
- Павлоградський район 65 808 га (43,1 %);
- Петриківський район 45 984 га (49,5 %);
- Петропавлівський район 25 401 га (20,3 %);
- Покровський район 27 311 га (22,6 %);
- П'ятихатський район 31 348 га (18,3 %);
- Синельниківський район 26 704 га (16,2 %);
- Солонянський район 26 222 га (15,1 %);
- Софіївський район 18 710 га (13,7 %);
- Томаківський район 31 305 га (26,1 %);
- Царичанський район 27 338 га, 30,3 %);
- Широківський район 19 311 га (15,9 %);
- Юр'ївський район 17 185 га (19,1 %);
- місто Дніпро 16 513 га (40,8 %);
- місто Кам'янське 3 480 га (25,2 %);
- місто Кривий Ріг 16 813 га (41,6 %).

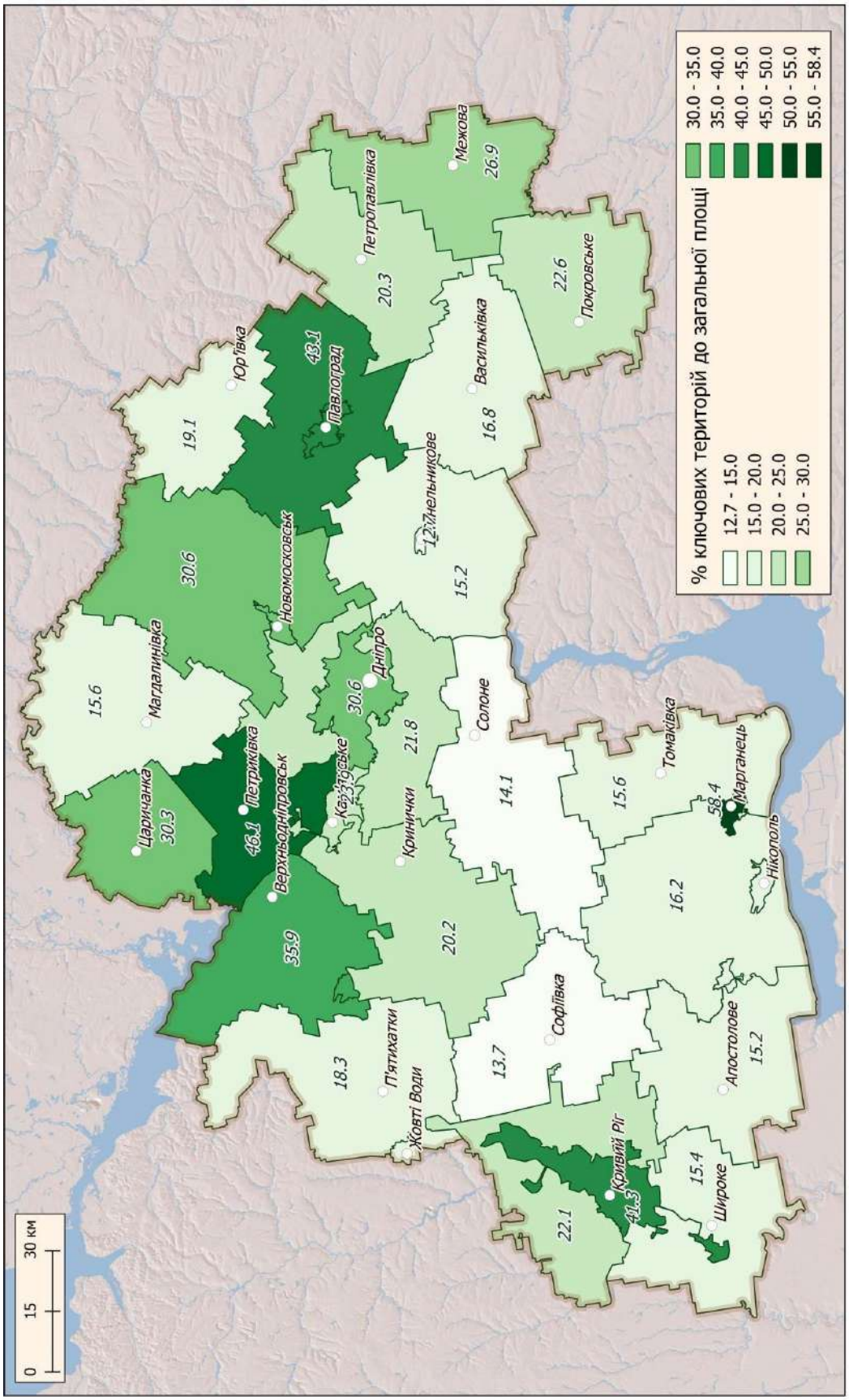

Рис. 5.1.4.1. Частка ключових територій екомережі у загальній площі земель по районах Дніпропетровської області

-

Таблиця 5.1.4.1. Переліки територій та об'єктів екологічної мережі

№ з/п	*Серій-ний но-мер*	*Назва*	*Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку*	*Місце розташування*	*Площа, га*	*Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення*	*Власник (користувач) земельної ділянки*	*Стисла характеристика природоохоронної цінності*
I. Загальнодержавного значення								
Ключові								
1	1	Природний заповідник Дніпровсько-Орільський	Постанова РМ УРСР 15.09.1990 № 262	Дніпровський та Петриківський райони, Орільське лісництво	3766,2	_	Дніпровсько-Орільський природний заповідник Дніпропетровське обласне управління лісового та мисливського господарства	Унікальні ландшафти долини р. Дніпро і р. Оріль з плавневими лісами і озерами, типова рідкісна флора і фауна.
2	112	Ландшафтний заказник Приорільський	Указ Президента України 09.12.1998 № 1341/98	Між селами Орілька, Багате та Перещепине Новомосковського району та між селами Личкове, Бузівка, Ковпаківка, Котовка, Степанівка, Заплавка, Гупалівка Магдалинівського району	8377,0	_	Магдалинівська, Новомосковська райдержадміністрації, Новомосковський держлісгосп	Заплавно-терасовий природний комплекс із типовими і унікальними для різнотравно-типчаково-ковилового степу солонцевими, солончаковими, лучними і дібровними екосистемами.

№ з/п	Серій-ний но-мер	Назва	Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку	Місце розташування	Площа, га	Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення	Власник (користувач) земельної ділянки	Стисла характеристика природоохоронної цінності
3	113	Ландшафтний заказник Богданівський	Указ Президента України 09.12.1998 № 1341/98	Нікопольський район (біля м. Покров)	1387,0	–	ВАТ "ОГЗК" Марганецький держлісгосп	Збереження природного середовища на порушених землях з типовим для підзони типчаково-полинового степу, відтворення популяцій рідкісних та цінних видів рослин і тварин занесених до "Червоної книги Укріни".
4	2	Ландшафтний заказник Балка Північна Червона	Постанова РМ УРСР 12.12.1983 № 495	Північно-західна околиця м. Кривий Ріг	28,0	–	Управління містобудування і архітектури викон-кому Криворізької міськради	Збереження і відтворення цінного природного ландшафту великої степової балки з унікальними виходами гірських порід Криворізької серії по її схилах, а також всього комплексу рослинного і тваринного світу.
5	3	Ландшафтний заказник Кільченський	Постанова РМ УРСР 28.10.1974 № 500	м. Підгородне Дніпровського району	100,0	–	Дніпропетровська райдержадміністра-ція	Збереження і відтворен-ня цінного природного ландшафту степової р. Кільчень та приліг-лих лісових масивів.

№ з/п	Серій-ний но-мер	Назва	Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку	Місце розташування	Площа, га	Обліковий /кадастровий номер та цільове призначення	Власник (користувач) земельної ділянки	Стисла характеристика природоохоронної цінності
6	4	Ландшафтний заказник Комарівщина	Постанова РМ УРСР 12.12.1983 № 495	Відрадне лісництво, кв. 38, 39, 45, 46, 47	288,0	–	Новомосковський держлісгосп	Рідкісні та цінні природні комплекси, що поєднує байрачні лісові масиви в степовій зоні.
7	5	Ландшафтний заказник Солоний лиман	Постанова РМ УРСР 25.02.1980 № 132	Між с. Новотроїцьке, Знаменівка Новомосковського району	341,0	–	Новомосковська райдержадміністра-ція	Представляє собою озеро з острівцями в долині р. Самара, де є мул і ропа з цінними лікувальними властивостями. Місце зростання цінних видів солончаків та гніздування рідкісних видів птахів.

№ з/п	Серій-ний но-мер	Назва	Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку	Місце розташування	Площа, га	Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення	Власник (користувач) земельної ділянки	Стисла характеристика природоохоронної цінності
8	116	Ландшафтний заказник Інгулецький степ	Указ Президента України від 21.02.2002 № 167/2002	с. Недайвода Криворізького району	65,6	–	Криворізька райдержадміністрація	Знаходиться в долині р. Інгулець, на схилах та по дну долини відкриваються корінні породи (сірі граніти), які створюють скелясті береги висотою до 20 та більше метрів. У складі гідробіоти зустрічаються представники реофільного комплексу, який в регіоні знаходиться на межі зникнення.
9	117	Ландшафтний заказник Бакаї	Указ Президента України від 12.09.2005 № 1238/2005	смт Васильківка, с. Вовчанське Васильківського району	690,0	–	Васильківська райдержадміністрація	Являє собою типи лучних долин, руслової екосистеми де розташована значна кількість стародавніх залишків різних озер та бакаїв. Включає штучні та природні лісонасадження, що розташовані на підвищених елементах рельєфу.
10	118	Ландшафтний заказник Преображенський	Указ Президента України від 12.09.2005 № 1238/2005	с. Богданівка, селище Правда, с. Преображенське Васильківського району	312,6	–	Васильківський держлісгосп, Васильківська райдержадміністрація	Являє собою систему природних комплексів долини р. Вовчої, кам'янистих схилів та відслонень кристалічних порід.

№ з/п	Серій-ний но-мер	Назва	Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку	Місце розташування	Площа, га	Обліковий /кадастровий номер та цільове призначення	Власник (користувач) земельної ділянки	Стисла характеристика природоохоронної цінності
11	119	Ландшафтний заказник Дебальцевські лимани	Указ Президента України від 12.09.2005 № 1238/2005	с. Дебальцеве, с. Перевальське Васильківського району	429,3	–	Васильківська райдержадміністрація	Представляє собою острівок та пасовища, які вкраплені в орні землі та періодично затоплюються. З загальної площі заказника 57 % займають водно-болотні екосистеми – природні та штучні водойми, озера, стариці, а також луки.
12	120	Ландшафтний заказник Вишневський	Указ Президента України від 12.09.2005 № 1238/2005	с. Семенівка, с. Барвінок Криничанського району	615,0	–	Криничанська райдержадміністрація	Байрачно-степовий комплекс верхів'я р. Мокрої Сури. Місце гніздування рідкісних видів птахів; рідкісні рослинні угрупування; місце зростання 11 видів рослин, занесених до Червоної книги України.
13	121	Ландшафтний заказник Мар'їн гай	Указ Президента України від 12.09.2005 № 1238/2005	с. Дмитрівка, с. Бажани, с. Миколаївка, с. Катеринівка Петропавлівського району	2803,0	–	Павлоградський держлісгосп, Петропавлівська райдержадміністрація	Долина р. Самари з добре збереженими у природному стані мальовничими заплавними ландшафтами. Місце гніздування рідкісних видів птахів, занесених до Червоної книги України.

№ з/п	Серій-ний но-мер	Назва	Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку	Місце розташування	Площа, га	Обліковий /кадастровий номер та цільове призначення	Власник (користувач) земельної ділянки	Стисла характеристика природоохоронної цінності
14	122	Ландшафтний заказник Петропавлівсь-кі лимани	Указ Президента України від 12.09.2005 № 1238/2005	с. Брагинівка, с. Коханівка, с. Самарське, смт Петропавлівка, с. Петрівка, с. Миколаївка Петропавлівського району	4193,0	_	Павлоградський держлісгосп, Петропавлівська райдержадміністрація	Добре збережені у природному стані мальовничі заплавні ландшафти р. Самари. Водно-лучні системи утворюють сприятливі умови для життя значного ступеню біорізноманіття.
15	127	Ландшафтний заказник Кам'янський прибережно-річковий комплекс	Указ Президента України від 25.11.2008 № 1078/2008	с. Михайлівка, с. Кам'янка, с. Токівське, с. Ленінське Апостолівського району	2615,0	_	Апостолівська райдержадміністрація	Особливу цінність представляють ксерофітні степові комплески герпетофауни, включаючи рідкісні види. Являється межею ареалів лісових і степових видів.

№ з/п	*Серій-ний номер*	*Назва*	*Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку*	*Місце розташування*	*Площа, га*	*Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення*	*Власник (користувач) земельної ділянки*	*Стисла характеристика природоохоронної цінності*
16	178	Ландшафтний заказник Межиріччя	Указ Президента України від 27.07.2016 № 312/2016	Міжріччя рік Самара та Вовча Павлоградського району с. В'язовок, с. Вербки, с. Булахівка, с. Межиріч	2756,16	_	ДП "Новомосковське лісове господарство", ДП "Павлоградське лісове господарство", Павлоградська райдержадміністрація (В'язівоцька, Вербківська, Межиріцька, Булахівська сільські ради)	Цінний природний комплекс, що розташований у межах степових долинно-терасового та придолинно-терасового ландшафтів у межиріччі річок Самара та Вовча.
17	6	Лісовий заказник Урочище Яцево	Постанова РМ УРСР 19.04.1977 № 198	с. Любимівка Дніпровського району, Любимівське лісництво кв. 18-20	175,0	_	Дніпропетровський держлісгосп	Рідкісний байрачний лісовий масив природного походження на Лівобережжі Дніпра, який зберігся на півдні в умовах типового чорноземного степу. Має велике грунтозахисне, водорегулююче та науково-пізнавальне значення.

№ з/п	*Серій-ний номер*	*Назва*	*Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку*	*Місце розташування*	*Площа, га*	*Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення*	*Власник (користувач) земельної ділянки*	*Стисла характеристика природоохоронної цінності*
18	7	Лісовий заказник Велика Западня	Постанова РМ УРСР 28.10.1974 № 500	с. Зарічне, Верхньодніпров-ського району Верхньодніпров-ське лісництво кв. 3, 4	157	–	Верхньодніпров-ський держлісгосп	Зразок закріплення діючого яру шляхом заліснення і використання непридатних земель та перетворення їх у продуктивні лісові площі.
19	8	Лісовий заказник Грушеватський	Постанова РМ УРСР 28.10.1974 № 500	с. Іванівка П'ятихатського району П'ятихатське лісництво кв. 58-90	598	–	Верхньодніпровсь кий держлісгосп	Лісовий масив штучного походження, закладений у 1881 році на плато, порізаному балками. Відображає історію степового лісорозведення. Має науково-пізнавальне значення.

№ з/п	*Серій-ний номер*	*Назва*	*Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку*	*Місце розташування*	*Площа, га*	*Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення*	*Власник (користувач) земельної ділянки*	*Стисла характеристика природоохоронної цінності*
20	9	Лісовий заказник Комісарівський	Постанова РМ УРСР 28.10.1974 № 500	с. Новоукраїнка П'ятихатського району П'ятихатське лісництво кв. 9-46	946	–	Верхньодніпровський держлісгосп	Лісовий масив, закладений у 1876 році в умовах приводороздільно-балочного ландшафту. Є зразком степового лісорозведення на Дніпропетровщині і об'єктом наукових досліджень
21	10	Лісовий заказник Дібрівський	Постанова РМ УРСР 28.10.1974 № 500	с. Великомихай-лівка, Покровського району Велико-михайлівське лісництво кв. 1-24, 26-29, 31-39	1079	–	Васильківський держлісгосп	Визначний лісовий масив, закладений в 1863 році, який є зразком успішного розведення лісу в степу.
22	11	Ботанічний заказник Грабівський	Постанова РМ УРСР 28.10.1974 № 500	с. Біленщина, П'ятихатського району Мишурінорізьке лісництво кв. 45-47	207	–	Верхньодніпровський держлісгосп	Рідкісне урочище природного лісу з наявністю граба звичайного на південно-східній межі його поширення. Має науково-пізнавальну цінність і велике естетичне значення.

№ з/п	*Серій-ний номер*	*Назва*	*Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку*	*Місце розташування*	*Площа, га*	*Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення*	*Власник (користувач) земельної ділянки*	*Стисла характеристика природоохоронної цінності*
23	12	Ботанічний заказник Балка Бандурка	Постанова РМ УРСР 28.10.1974 № 500	с. Євецько-Миколаївка, Новомосковського району Новомосковський військлісгосп кв. 47, 48	125	_	Новомосковський військлісгосп	Єдине місце на Дніпропетровщині на правому березі річки Самари, де зростає зникаюча реліктова рослина – хвощ великий, який підлягає особливій охороні.
24	13	Орнітологічний заказник Булахівський лиман	Постанова РМ УРСР 19.04.1977 № 198	с. Булахівка Павлоградського району	100	_	Павлоградська райдержадміністра-ція	Місце постійної концентрації значної кількості водоплавних птахів, нагулу та гніздування таких рідкісних, як шилодзьобики, степової дерихвістки, а також кулика-ходулончика і сірого журавля – видів занесених до Червоної книги України.
25	14	Орнітологічний заказник Волошанська дача	Постанова РМ УРСР 28.10.1974 № 500	с. Преображенка Юр'ївського району, Юр'ївська виробнича Ділянка, кв. 1-12	648	_	Павлоградський держлісгосп	Унікальний осередок гніздування в байрачному лісі рідкісних видів птахів, в тому числі сов, неситі, домового сича та інших.

№ з/п	Серій-ний но-мер	Назва	Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку	Місце розташування	Площа, га	Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення	Власник (користувач) земельної ділянки	Стисла характеристика природоохоронної цінності
26	15	Комплексна пам'ятка природи Урочище "Лелія"	Розпоряд-ження РМ УРСР 14.10.1975 № 780-Р	Біля с. Турово Царичанського району	30	–	Царичанська райдержадміністрація	Степова ділянка з цінною різнотравно-типчаково-ковиловою рослинністю на залишках укріпленої лінії, побудованої у XVIII сторіччі. Серед рідкісних рослин ковила Лессінга, стоколос прибережний, типчак борознистий та інші.
27	16	Ботанічна пам'ятка природи Урочище Паськове	Розпоряд-ження РМ УРСР 14.10.1975 № 780-Р	В 4 км південніше с. Івашкове Верхньодніпров-ського району Бородаївське лісництво, кв. 47	56	–	Верхньодніпровський держлісгосп	Байрачний лісовий масив біля с. Паськове, що являє собою єдину в області кленово-берестову діброву природного походження.
28	17	Геологічна пам'ятка природи Скелі Мопра	Розпоряд-ження РМ УРСР 14.10.1975 №780-Р	м. Кривий Ріг	62	–	Управління містобудування і архітектури виконкому Криворізької міськради	Унікальні виходи наденну поверхню залізистих і сланцевих порід криворізької серії докембрію, що є пам'яткою давньої розробки залізної руди на Криворіжжі. Висота окремих скель до 28 метрів.

№ з/п	*Серій-ний номер*	*Назва*	*Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку*	*Місце розташування*	*Площа, га*	*Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення*	*Власник (користувач) земельної ділянки*	*Стисла характеристика природоохоронної цінності*
29	18	Ботанічний сад Дніпропетров-ського національного університету	Постанова Держком-природи УРСР 26.07.1972 № 22 /зміни Указ Президента України від 20.08.1996 № 715/96	пр. Гагаріна, 72, м. Дніпро	33	_	Дніпропетровський ботанічний сад Дніпропетровського національного університету Міносвіти України	Створення умов для реалізації довгострокової програми розвитку ботанічного саду, реконструкції багаторічних насаджень рідкісних видів місцевої та світової флори.
30	19	Криворізький ботанічний сад НАН України	Постанова Президії Академії наук України 20.05.1992 № 144	м. Кривий Ріг, Тернівський район	75	_	Криворізький ботанічний сад НАН України	Основними напрямами наукових досліджень є розробка наукових основ рекультивації порушених промисловими роботами земель, інтродукція та акліматизація нових видів рослин, що є перспективними для озеленення Кривбасу. Збагачення та раціональне використання рослинних ресурсів в умовах техногенного середовища.

№ з/п	*Серій-ний номер*	*Назва*	*Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку*	*Місце розташування*	*Площа, га*	*Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення*	*Власник (користувач) земельної ділянки*	*Стисла характеристика природоохоронної цінності*
31	20	Парк ім. Шевченка	Постанова РМ УРСР 26.07.1972 № 22	пл. ім. Шевчен-ка, 1, м. Дніпро	45	–	Управління культури та мистецтв Дніпропетровської міськради	З 1790-х років до 1925 року – Потьомкінський сад. Являє собою один з головних садово-паркових комплексів
II. Місцевого значення								
Ключові								
32	124	РЛП Дніпрові пороги	Рішення обласної ради від 25.09.2008 № 443-16/V	Микільське лісництво Солонянського району	4917,9	–	Дніпропетровський держлісгосп Солонянська райдержадміністрація	Збереження та відтворення в природному стані комплекс придніпровських глибоких балок і ярів з байраками, степом і штучним лісом, гранітних скель з унікальним ендемічним рослинним комплексом.

№ з/п	Серій-ний номер	Назва	Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку	Місце розташування	Площа, га	Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення	Власник (користувач) земельної ділянки	Стисла характеристика природоохоронної цінності
33	139	РЛП Дніпровські ліси	Рішення обласної ради від 22.09.2010 № 783-27/V	смт Кіровське, с. Балівка Дніпровського району, м. Дніпро Кіровське лісництво	4437,465	_	Дніпропетровський держлісгосп; Дніпровська райдержадміністрація; Дніпровська міська рада	Територія включає в себе природний комплекс річкових терас. Всі водойми та болота по суті являють собою єдину макросистему, яка визначає існування і розвиток усього біологічного різноманіття даної території. Домінуючими типами рослинності є рукотворні ліси, представлені сосновими борами, осокірниками, дубовими та білоакацієвими насадженнями.
34	150	РЛП Самарські плавні	Рішення обласної ради від 03.02.2012 № 247-11/VI	біля с. Орлівщина Новомосковського району	2800,7	_	Новомосковська районна державна адміністрація	Являє собою унікальний природний комплекс, який сформувався в пониззі долини р. Самари. Переважна більшість просторів території парку вкрита водною поверхнею Самарської затоки та системи з її придаткових водойм, в яких формуються донні субстрати різних типів – переважно мулисті та мулисто-піщані відклади різної потужності.

№ з/п	*Серій-ний но-мер*	*Назва*	*Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку*	*Місце розташування*	*Площа, га*	*Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення*	*Власник (користувач) земельної ділянки*	*Стисла характеристика природоохоронної цінності*
35	175	РЛП Балка Кобильна	Рішення обласної ради від 05.12.2014 № 597-28/VI	Біля сел. Чапаєвка, Григоріївка, Шестерня та Ганнівка Широківського району	1844	–	Широківська районна державна адміністрація	Розташований в басейні р. Інгулець і представлений різними родами та видами ландшафтних геосистем. Всі вони мають різний ступінь антропогенного порушення, але на деяких ділянках збереглися урочища слабо змінених ландшафтів середнього степу України.
36	21	Ландшафтний заказник Балка Північна Червона	Рішення облвиконкому від 09.06.1988 № 231	Північно-західна околиця м. Кривого Рогу	26	–	Управління містобудування і архітектури виконкому Криворізької міськради	Являє собою ділянку, покриту степною та петрофільною рослинністю, типовою для правобережного злаколугового степу.

№ з/п	*Серій-ний номер*	*Назва*	*Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку*	*Місце розташування*	*Площа, га*	*Обліковий /кадастровий номер та цільове призначення*	*Власник (користувач) земельної ділянки*	*Стисла характеристика природоохоронної цінності*
38	24	Ландшафтний заказник Старовишневецький	Рішення облвиконкому 07.12.1985 № 703, (зміни Розпорядження голови ОДА 19.12.1995 № 50-Р)	с. Старовишневецьке Синельниківського району	113,4	–	Синельниківська райдержадміністрація	Являє собою лісовий масив, що зростає на схилах і дні балки Піщаної. Особливо цінні вікові дубові насадження, а в трав'яному покриві рідкісний вид – тюльпан дібровний.
39	25	Ландшафтний заказник Отченашкові наділи	Розпорядження голови ОДА 19.12.1995 № 50-Р	м. Підгородне Дніпровського району	400	–	Дніпровська райдержадміністрація	В заказник входять різноманітні степові, лучні, болотні угрупування межиріччя р. Самара та р. Кільчень.

№ з/п	*Серій-ний но-мер*	*Назва*	*Назва органу, дата прийняття та № рішення про включен-ня території та об'єкта до переліку*	*Місце розташування*	*Площа, га*	*Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення*	*Власник (користувач) земельної ділянки*	*Стисла характеристика природоохоронної цінності*
40	114	Ландшафтний заказник Вершина	Рішення обласної ради 16.10.1998 № 70-3/XXIII	Біля хутора Вершина та смт Просяна Покровського району	48,4	–	ВАТ "Просянський гірничо-збагачувальний комбінат"	Територія представляє собою відвали Вершинського кар'єру і є резерватом збереження корисних, рідкісних і зникаючіх видів рослин і тварин, охорони степового біорізноманіття в регіоні.
41	23	Ландшафтний заказник Візирка	Рішення облради від 28.12.2001 № 502-19/XXIII	На північній околиці м. Інгулець	121	–	ПрАТ "ІнГЗК"	Самовідновлені природні екосистеми на відвалах Інгулецького ГЗК, резерва рідкісних видів рослин і тварин з Червоної книги України.
42	115	Ландшафтний заказник Урочище Хорошево	Рішення облради від 28.12.2001 № 502-19/XXIII	Біля с. Хорошеве Синельниківсь-кого району	15	–	ФГ "ВЕК"	Степова балка з цілісним ковиловим степом, високим рівнем біорізноманітності та значною кількістю видів, занесених до Червоної книги України.

№ з/п	Серій-ний номер	Назва	Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку	Місце розташування	Площа, га	Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення	Власник (користувач) земельної ділянки	Стисла характеристика природоохоронної цінності
43	125	Ландшафт-ний заказник Тернівський	Рішення облради від 25.09.2008 № 442-16/ V	с. Нова Дача, Нова Русь, Зелене, Поперечне Павлоградського району	2156,4	_	Павлоградська райдержадміністрація	Розташований в басейні р. Самара в межах долини р. Тернівка. У ньому поєднані частково залісені степові цілинки із лугово-болотяними комплексами.
44	126	Ландшафт-ний заказник Балка Городище	Рішення обласної ради від 27.11.2008 № 482-17/V	с. Привовчанське та Троїцьке Павлоградського району	1053,58	_	Павлоградська райдержадміністрація	Територія заказника представляє собою частину яружно-балкової системи і охоплює заплаву та борову тераси р. Дніпро та р. Самари.
45	128	Ландшафт-ний заказник Урочище Могила Баба	Рішення облради від 29.01.2009 № 521-18/V	с. Межиріч та Булахівка Павлоградського району	625,7	_	Павлоградська райдержадміністрація	Територія заказника представляє собою широко розвинуту ярово-балкову і долинно-балкову типів місцевостей, що простирається південніше долини р. Самари від Дніпра до р. Вовчої.
46	129	Ландшафт-ний заказник Річка Соломчина	Рішення облради від 18.12.2009 № 657-22/V	Між селами Рубанівське, Аврамівка та Червона Долина Васильківського району	385,09	_	Васильківська райдержадміністрація	Територія заказника представляє собою балкові та заплавні місцевості, систему штучних водойм.

№ з/п	Серій-ний но-мер	Назва	Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку	Місце розташування	Площа, га	Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення	Власник (користувач) земельної ділянки	Стисла характеристика природоохоронної цінності
47	130	Ландшафтний заказник Гришаї	Рішення облради від 18.12.2009 № 657-22/V	Між селами Лиса Балка, Гришаї та Дубовики Васильківського району	134,24	_	Васильківська райдержадміністрація	Територія заказника представляє собою балкові комплекси та штучні водойми.
48	131	Ландшафтний заказник Новогриго-рівський	Рішення облради від 18.12.2009 № 657-22/V	На захід від с. Павлівка Васильківського району	338,87	_	Васильківська райдержадміністрація	Територія заказника представляє собою придолинно-балкові комплекси природні та штучні водойми.
49	132	Ландшафтний заказник Чаплино-Васильків-ський	Рішення облради від 18.12.2009 № 657-22/V	На південь від с. Григорівка Васильківського району	825,58	_	Васильківська райдержадміністрація	Територія заказника представляє собою балкові та заплавні місцевості, штучні водойми

№ з/п	Серій-ний номер	Назва	Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку	Місце розташування	Площа, га	Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення	Власник (користувач) земельної ділянки	Стисла характеристика природоохоронної цінності
50	133	Ландшафтний заказник Річка Чаплина	Рішення облради від 18.12.2009 № 657-22/V	На захід від сел. Зелена Роща та Зелений Гай Васильківського району	733,25	–	Васильківська райдержадміністрація	Територія заказника представляє собою балкові та заплавні місцевості, штучні водойми.
51	134	Ландшафтний заказник Надвовчан-ський	Рішення облради від 18.12.2009 № 657-22/V	смт. Васильківка, с. Письменне Воскресенівка, Великоолександрівка та Богданівка Васильківського району	1059,47	–	Васильківська райдержадміністрація	Територія заказника представляє собою придолинно-балкові місцевості, природні та штучні водойми.
52	135	Ландшафтний заказник Воронівський	Рішення облради від 22.09.2010 № 783-27/V	с. Велико-михайлівка та Березове Покровського району	664,4	–	Покровська райдержадміністрація	Територія заказника розташована у басейні р. Самара в межах долини р. Вовча, балок басейну р. Вороної та системи штучних водойм.
53	137	Ландшафтний заказник Річка Гайчур	Рішення облради від 22.09.2010 № 783-27/V	с. Андріївка, смт Покровське та с. Олександрівка Покровського району	1254,5	–	Покровська райдержадміністрація	Територія розташована у басейні р. Самара вмежах долини р. Гайчур. Заказник складається з території долини річки та двох лівобережних балок.

№ з/п	Серій-ний номер	Назва	Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку	Місце розташування	Площа, га	Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення	Власник (користувач) земельної ділянки	Стисла характеристика природоохоронної цінності
54	136	Ландшафт-ний заказник Річка Янчур	Рішення облради від 22.09.2010 № 783-27/V	с. Андріївка, Вишневе, Олександрівка та Березове Покровського району	978,4	_	Покровська райдержадміністрація	Теритоорія заказника розташована у басейні р. Самара в межах долини р. Янчур та невеликого тимчасового водотоку біля с. Привілля. Тут поширені долино-терасові, та частково привододільно-балкові ландшафти.
55	140	Ландшафт-ний заказник Березово-Вишнев-ський	Рішення облради від 25.03.2011 № 89-5/VI	с. Березове та Вишневе Покровського району	1076,9	_	Покровська райдержадміністрація	У тальвегу балки розташовано чотири штучні водойми, які використовуються у рибогосподарських цілях. У днищі балки розташований ланцюг штучних водойм, загальною кількістю 8 од. загальною площею – 82,0 га.
56	141	Ландшафт-ний заказник Балка Горіхова	Рішення облради від 25.03.2011 № 89-5/VI	с. Новопавлівка Межівського району	1297,1	_	Межівська райдержадміністрація	Північна частина заказника охоплює положисті степові схили, південна підходить до водотоку р. Вовча, крутий схил вкритий деревеною рослинністю.

№ з/п	Серій-ний номер	Назва	Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку	Місце розташування	Площа, га	Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення	Власник (користувач) земельної ділянки	Стисла характеристика природоохоронної цінності
57	142	Ландшафтний заказник Балка Скелька	Рішення облради від 25.03.2011 № 89-5/VI	с. Слов'янка Межівського району	507,1	–	Межівська райдержадміністрація	У межах території поширені привододільно-балкові ландшафти та частково придолинно-балкові.
58	143	Ландшафтний заказник Антонівський	Рішення облради від 21.10.2011 № 179-9/VI	с. Іванівка та Богданівка Межівського району	1874,1	–	Межівська райдержадміністрація	Територія включає заплавні та балкові місцевості, водойми.
59	144	Ландшафтний заказник Сухий Бичок	Рішення облради від 21.10.2011 № 179-9/VI	с. Зоряне Межівського району	1278,7	–	Межівська райдержадміністрація	Територія заказника включає долинні, придолинно-балкові та привододільно-балкові місцевості.
60	145	Ландшафтний заказник Малотернів-ський	Рішення облради від 21.10.2011 №179-9/VI	с. Вербки Павлоградського району	975	–	Павлоградська райдержадміністрація	Характеризується значним різноманіттям флори та фауни, наявністю рідкісних і тих що охороняються видів.

№ з/п	Серій-ний но-мер	Назва	Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку	Місце розташування	Площа, га	Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення	Власник (користувач) земельної ділянки	Стисла характеристика природоохоронної цінності
61	146	Ландшафтний заказник Троїцько-Вишневецький	Рішення облради від 21.10.2011 № 179-9/VI	с. Привовчанске та Троїцьке Павлоградського району	681,8	_	Павлоградська райдержадміністрація	В межах заказника значне поширення мають долино-терасові ландшафти та часково привододільно-балкові. У заплавах річок розповсюджені лучні, лугово-болотні комплекси та водойми, природні заплави та штучні лісові біогеоценози.
62	147	Ландшафтний заказник В'язівоцький	Рішення облради від 21.10.2011 № 179-9/VI	с. В'язівок та Кочережки Павлоградського району	374,6	_	Павлоградська райдержадміністрація	Територія включає вододільно-балковий та долинно-терасовий типи ландшафтів.Заказник включає систему степових балок зі степовими та залісеними схилами, луговими, лугово-болотними та болотними угрупуваннями на заплавних ділянках р. В'язівок, штучні лісонасадження, штучні водойми, ділянки природної деревно-чагарникової рослинності.

№ з/п	Серій-ний но-мер	Назва	Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку	Місце розташування	Площа, га	Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення	Власник (користувач) земельної ділянки	Стисла характеристика природоохоронної цінності
63	148	Ландшафтний заказник Старокасьянів-ський	Рішення облради від 27.12.2011 № 218-10/VI	с. Катеринівка та смт Покровське Покровського району	3504,2	_	Покровська райдержадміністрація	По тальвегам балок у заплаві р. Вовча розповсюджені лучні, лучно-болотні та водяні комплекси. У межах привододільно-балкових ландшафтів територія включає степові схили балок, штучні лісонасадження.
64	149	Ландшафтний заказник Грушівка	Рішення облради від 27.12.2011 № 218-10/VI	с. Новокиївка Томаківського району	137,5	_	ПАТ "Марганецький ГЗК"	Являє собою джерело оновлення природного середовища, збереження та відновлення чисельності популяції багатьох рідкісних видів рослин і тварин.
65	151	Ландшафтний заказник Голубівський	Рішення облради від 03.02.2012 № 247-11/VI	с. Преображенка, Юр'ївського району	120,66	_	Юр'ївська райдержадміністрація	На території розташовані лучні, лучно-болотні комплекси, водойми, ділянки степової рослинності, перелоги, штучні полезахисні смугові лісонасадження.

№ з/п	Серій-ний но-мер	Назва	Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку	Місце розташування	Площа, га	Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення	Власник (користувач) земельної ділянки	Стисла характеристика природоохоронної цінності
66	152	Ландшафт-ний заказник Варламів-ський	Рішення облради від 03.02.2012 № 247-11/VI	с. Жемчужне, Юр'ївського району	801,34	_	Юр'ївська райдержадміністрація	Являє собою джерело оновлення природного середовища, збереження та відновлення чисельності популяції багатьох рідкісних видів рослин і тварин.
67	153	Ландшафт-ний заказник Урочище Приоріль-ське	Рішення облради від 03.02.2012 № 247-11/VI	с. Чернявщина, Юр'ївського району	945,46	_	Юр'ївська райдержадміністрація	Характеризується значним різноманіттям флори та фауни, наявністю рідкісних і тих що охороняються видів.
68	154	Ландшафт-ний заказник Івано-Межиріць-кий	Рішення облради від 03.02.2012 № 247-11/VI	с. Новомиколаївка, Юр'ївського району	66,9	_	Юр'ївська райдержадміністрація	Характеризується значним різноманіттям флори та фауни, наявністю рідкісних і тих що охороняються видів.
69	155	Ландшафт-ний заказник Витоки річки Губинихи	Рішення облради від 03.02.2012 № 247-11/VI	с. Губиніха, Новомосковського району	117	_	Новомосковська райдержадміністрація	Розташований в долині р. Губиниха, у верхній і середній частинах заплава річки здебільшого затоплена чисельними ставками, вільні від затоплення ставками ділянки русла майже повністю заболочені, вкриті водяною рослинністю.

№ з/п	Серій-ний но-мер	Назва	Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку	Місце розташування	Площа, га	Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення	Власник (користувач) земельної ділянки	Стисла характеристика природоохоронної цінності
70	156	Ландшафтний заказник Мар'янівсько-Кулебівський	Рішення облради від 03.02.2012 № 247-11/VI	с. Мар'янівка, Новомосковсь-кого району	1456	_	Новомосковська райдержадміністрація	Розташований в долинах балок Скотувата і Макітра. Балка Скотувата суттєво техногенно змінена греблями та досить значними за площею штучними озерами.
71	157	Ландшафтний заказник Мости	Рішення облради від 15.03.2013 № 418-18/VI	с. Мішурин Ріг, с. Ганнівка Верхньо-дніпровського району	2330,9	_	Верхньодніпровська райдержадміністрація	Територія представлена сильно еродованим яружно-балковим комплексом з куполоподібним вододілом, який утворився завдяки змиканню верхівок балкової мережі.
72	158	Ландшафтний заказник Домотканські валуни	Рішення облради від 15.03.2013 № 418-18/VI	Біля с. Бородаївка Верхньо-дніпровського району	826,7	_	Верхньодніпровська райдержадміністрація	Територія представлена яружно-балковим комплексом із фрагментами байрачного лісу з домішками граба, клена польового та в'язку.

№ з/п	Серій-ний номер	Назва	Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку	Місце розташування	Площа, га	Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення	Власник (користувач) земельної ділянки	Стисла характеристика природоохоронної цінності
73	159	Ландшафтний заказник Верхньо-чаплинський	Рішення облради від 21.06.2013 № 440-19/VI	Магдалинів-ський район	232,49	_	Магдалинівська райдержадміністрація	Територія представлена яружно-балковим комплексом із переходом до прилеглих ставків із сформованими болотними грунтами, переважно зарослим очеретом.
74	160	Ландшафтний заказник Середньо-чаплинський	Рішення облради від 21.06.2013 № 440-19/VI	Магдалинів-ський район	107,6	_	Магдалинівська райдержадміністрація	Характеризується значним різноманіттям флори та фауни, наявністю рідкісних і тих що охороняються видів.
75	161	Ландшафтний заказник Заплавка	Рішення облради від 21.06.2013 № 440-19/VI	Магдалинів-ський район	448,4	_	Магдалинівська райдержадміністрація	На території розташовані лучні, лучно-болотні комплекси, водойми, перелоги, штучні смуги лісонасадження, невеликі деревно-чагарникові угрупування, які самовідновлюються.
76	162	Ландшафтний заказник Верхнь-окільченський	Рішення облради від 21.06.2013 № 440-19/VI	Магдалинів-ський та Новомосков-ський райони	909,6	_	Магдалинівська та Новомосковська райдержадміністрації	На території збереглася зональна степова рослинність в основному у вигляді окремих ділянок на схилах балок.

№ з/п	Серій-ний номер	Назва	Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку	Місце розташування	Площа, га	Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення	Власник (користувач) земельної ділянки	Стисла характеристика природоохоронної цінності
77	163	Ландшафтний заказник Річка Багатенька	Рішення облради від 21.06.2013 № 440-19/VI	Новомосков-ський район	1653,4	_	Новомосковська райдержадміністрація	Заказник розташований в долинах балок Скотувата і Макітра. Балка Скотувата суттєво техногенно змінена греблями та досить значними за площею штучними озерами.
78	164	Ландшафтний заказник Річка Кільченька	Рішення облради від 21.06.2013 № 440-19/VI	Новомосков-ський район	499,36	_	Новомосковська райдержадміністрація	На території розташовані водойми, лучні, лугово-болотні комплекси, перелоги, деревно-чагарникові угрупування, які самовідновлюються.
79	165	Ландшафтний заказник Долина річки Бик	Рішення облради від 21.06.2013 № 440-19/VI	Межівський район	2758,3	_	Межівська райдержадміністрація	Територія включає придолинно-балкові ландшафти, рельєф хвилястий, порізаний багато чисельними балками. У межах заказника розташовані лучні, лучно-болотні комплекси, водяні угрупування, степові фітоценози, перелоги, штучні лісосмуги.

№ з/п	Серій-ний но-мер	Назва	Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку	Місце розташування	Площа, га	Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення	Власник (користувач) земельної ділянки	Стисла характеристика природоохоронної цінності
80	166	Ландшафтний заказник Балка Свідовок	Рішення облради від 21.06.2013 № 440-19/VI	Павлоградський район	793,1	–	Павлоградська райдержадміністрація	Територія розташована в межах вододільно-балкового типу ландшафтів і включає степову балку із степовими та залісненими схилами.
81	167	Ландшафтний заказник Рекалівський	Рішення облради від 21.06.2013 № 440-19/VI	Криничанський район	631,0	–	Криничанська райдержадміністрація	У нижній частині балки Рекалова граніти демуринсткого комплексу утворюють природні відслонення та розкриті кар'єрами з їх видобутку.
82	171	Ландшафтний заказник Сухарева Балка	Рішення облради від 30.08.2013 № 465-20/VI	Межівський район	617,4	–	Межівська райдержадміністрація	Розташований у басейні р. Бик у межах її лівої притоки – балки Сухарева з її відрогами, частково відрогів балки Ковилиха, балки Солоненька та вододільних ділянок між ними.
83	177	Ландшафтний заказник Степовий каньйон	Рішення облради від 27.05.2015 № 644-31/VI	Криничанський район	933,0	–	Криничанська райдержадміністрація	Характеризується достатньою різноманітною ентомофауною, що обумовлено наявністю різних біотопів з помірною антропогенною трансформацією.

№ з/п	Серій-ний но-мер	Назва	Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку	Місце розташування	Площа, га	Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення	Власник (користувач) земельної ділянки	Стисла характеристика природоохоронної цінності
84	26	Лісовий заказник Балка Парна	Рішення облвиконкому 17.12.1990 № 469	с. Бородаївка Верхньо-дніпровського району, Бородаївське лісництво, кв. 21-23, 45, 48, 50	361,0	–	Верхньодніпров-ський держлісгосп	Є найбільшою правою притокою Бородаївської балкової системи. В відрогах балкової системи збереглися фрагменти цінних байрачних дібров природного походження, однак більшу частину заказника засаджено штучно.
85	27	Лісовий заказник Андріївський ліс	Рішення облвиконкому 17.12.1990 № 469	с. Андріївка Покровського району	10,0	–	Васильківський держлісгосп	Територія колишньої поміщицької садиби, має наукову, природоохоронну та естетичну цінність.
86	28	Лісовий заказник Новопавлівський ліс	Рішення облвиконкому 17.12.1990 № 469	с. Новопавлівка Межівського району	650,0	–	Васильківський держлісгосп	Лісовий масив, має наукову, природоохоронну та естетичну цінність.
87	29	Ботанічний заказник Балка Сад	Рішення облвиконкому 17.12.1990 № 469	с. Воскресенівка Васильківського району	38,6	–	Васильківська райдержадміністра-ція	Територія представлена, деревно-чагарниковою рослин-ністю. Характеризується значним різноманіттям флори та фауни, наявністю рідкісних і тих що охороняються видів.

№ з/п	*Серій-ний но-мер*	*Назва*	*Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку*	*Місце розташування*	*Площа, га*	*Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення*	*Власник (користувач) земельної ділянки*	*Стисла характеристика природоохоронної цінності*
88	30	Ботанічний заказник Урочище Балка Дурна	Рішення облвиконкому 21.07.1977 № 473	Лісництво, с. Івашкове Верхньо-дніпровського району, Верхньо-дніпровське кв. 18, 19	136,0	–	Верхньодніпров-ський держлісгосп	Є ерозійно активною, через що тут інтенсивно утворюються яри і провалля. Є цікава ділянка соснових насаджень (сосна кримська) на високих штучних терасах. Родзинкою цих сосняків є щільні зарості декількох рідкісних у регіоні видів папоротей.
89	31	Ботанічний заказник Урочище Балка Глибока	Рішення облвиконкому 21.07.1977 № 473	Верхньо-дніпровське лісництво кв.10,11	150,0	–	Верхньодніпровс-ький держлісгосп	У балці є провалля, подекуди зарослі лісом, а подекуди й нині діючі, з крутовисними стінками із лесоподібних суглинків. У тінистому тальвезі ростуть високі лісові трави, а в одному місці навіть виявлено реліктову популяцію хвоща великого.
90	32	Ботанічний заказник Урочище Балка Яранська	Рішення облвиконкому 21.07.1977 № 473	с. Миколаївка П'ятихатського району, Мишуринорізьке лісництво, кв. 28, діл. 4	4,2	–	Верхньодніпров-ський держлісгосп	Трапляються рідкісні види рослин і тварин різних категорій.

№ з/п	Серій-ний номер	Назва	Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку	Місце розташування	Площа, га	Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення	Власник (користувач) земельної ділянки	Стисла характеристика природоохоронної цінності
91	33	Ботанічний заказник Балка Павлівська	Рішення облвиконкому 09.10.1979 № 568	с. Василівка Дніпровського району	28,0	–	Навчально-дослідне господарство "Самарський"	Ясенева діброва насіннєвого та поросльового походження. На верхніх частинах схилів збереглися ділянки цілинних степів з багатьма рідкісними видами рослин та тварин.
92	34	Ботанічний заказник Балка Орлова	Рішення облвиконкому 09.10.1979 № 568	с. Василівка Дніпровського району	9,4	–	Навчально-дослідне господарство "Самарський"	На схилах збереглися майже природні зональні степи, багаті різноманітними видами трав та чагарників. На дні балки утворився невеликий гайок, із заростями терну, шипшини, вишні чагарникової.
93	35	Ботанічний заказник Балка Липова	Рішення облвиконкому 22.06.1972 № 391	с. Василівка Дніпровського району	3,1	–	Навчально-дослідне господарство "Самарський"	Схили займають степові ділянки. Понизу зростають дубові гайки з берестом та кленом польовим. Тут зберігаються три види рідкісних рослин, та тридцять видів рідкісних тварин.

№ з/п	*Серій-ний номер*	*Назва*	*Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку*	*Місце розташування*	*Площа, га*	*Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення*	*Власник (користувач) земельної ділянки*	*Стисла характеристика природоохоронної цінності*
94	36	Ботанічний заказник Балка Осипова	Рішення облвиконкому 22.06.1972 № 391	с. Василівка Дніпровського району	14,4	–	Навчально-дослідне господарство "Самарський"	На степових пасовищах непогано збереглося зональне різноманіття. На дні балки зростає невелика кленова діброва. Балка служить сховищем типової байрачної фауни.
95	37	Ботанічний заказник Балка Бубликова	Рішення облвиконкому 09.10.1979 № 568	с. Василівка Дніпровського району	11,3	–	Навчально-дослідне господарство "Самарський"	Схили займають степові, знизу розташовуються лучно-степові угрупування. Тут збереглися рідкісні види рослин: ковила волосиста, астрагал шерстисто квітковий, цибуля подольська та інші.
96	38	Ботанічний заказник Балка Водяна	Рішення облвиконкому 09.10.1979 № 568	с. Преображенка Юр'ївського району	5,0	–	Юр'ївська райдержадміністрація	Ділянка цілинного степу з цінними лікарськими травами.

№ з/п	Серій-ний номер	Назва	Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку	Місце розташування	Площа, га	Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення	Власник (користувач) земельної ділянки	Стисла характеристика природоохоронної цінності
97	39	Ботанічний заказник Урочище Балка Климова	Рішення облвиконкому 21.07.1977 № 473 (зміни роз порядження голови ОДА 19.12.1995 № 50-Р)	Бородаївське лісництво, кв. 4 – 8	272,0	–	Верхньодніпровський держлісгосп	Балка починається на одному вододільному пагорбі разом з балками Гострою та Дурною. На вузенькому перешийку між їх верхівками споруджено захисний вал, а обидві балки засаджено лісом.
98	40	Ботанічний заказник Урочище Балка Гостра	Рішення облвиконкому 21.07.1977 № 473	с. Суслівка Верхньо-дніпровського району, Бородаївське лісництво, кв. 2, 3	175,0	–	Верхньодніпровський держлісгосп	Уся балка, особливо її верхів'я, посічена глибокими ярами та проваллями, які на більшій частині засаджені штучним лісом. Домінує акація біла, але є й дуб, клен польовий, в'яз граболистий, груша
99	41	Ботанічний заказник Балка Ягідна	Рішення облвиконкому 09.10.1979 № 568 (зміни розпорядження голови ОДА 19.12.1995 № 50-Р)	с. Ягідне Новомосков-ського району	32,0	–	Новомосковська райдержадміністрація	Збереження місць зростання багатьох видів степових трав та чагарників. Є невеликі гайки.

№ з/п	Серій-ний номер	Назва	Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку	Місце розташування	Площа, га	Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення	Власник (користувач) земельної ділянки	Стисла характеристика природоохоронної цінності
100	168	Ботанічний заказник Житлова балка	Рішення облради від 21.06.2013 № 440-19/VI	Криничанський район	397,0	–	Криничанська райдержадміністрація	Територія представлена, долинним та придолинно-балковими типами ландшафтів. Наявність видів, вкючених до міжнародних охоронних списків.
101	169	Ботанічний заказник Верхньо-базавлуцький	Рішення облради від 21.06.2013 № 440-19/VI	Криничанський район	786,0	–	Криничанська райдержадміністрація	Включає до себе ділянки долинного ландшафту р. Базавлук та прилеглих територій балкових ландшафтів, які мають слабо хвилястий рівнинний характер.
102	170	Ботанічний заказник Витоки річки Базавлук	Рішення облради від 21.06.2013 № 440-19/VI	Криничанський район	671,0	–	Криничанська райдержадміністрація	Включає до себе ділянки долинного ландшафту р. Базавлук та придолинно-балкових ландшафтів, які мають слабо хвилястий рівнинний характер.

№ з/п	Серій-ний номер	Назва	Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку	Місце розташування	Площа, га	Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення	Власник (користувач) земельної ділянки	Стисла характеристика природоохоронної цінності
103	172	Ботанічний заказник Середньо-базавлуцький	Рішення облради від 27.12.2013 № 512-23/VI	Криничанський район	1413	_	Криничанська райдержадміністрація	Включає до себе ділянки долинного ландшафту р. Базавлук та прилеглих територій балкових ландшафтів, які мають слабо хвилястий рівнинний характер.
104	176	Ботанічний заказник Витоки річки Саксагань	Рішення обласної ради від 05.12.2014 № 597-28/VI	Криничанський район	418,0	_	Криничанська райдержадміністрація	Включає до себе ділянки долинного ландшафту р. Базавлук та придолинно-балкових ландшафтів, які мають слабо хвилястий рівнинний характер.
105	173	Ботанічний заказник Балка Зміїна	Рішення обласної ради від 20.06.2014 № 550-26/VI	Дніпровський район	146,0	_	Дніпровська райдержадміністрація	Включає до себе території балкових ландшафтів та ділянку долинного ландшафту р. Мокра Сура

№ з/п	*Серій-ний номер*	*Назва*	*Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку*	*Місце розташування*	*Площа, га*	*Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення*	*Власник (користувач) земельної ділянки*	*Стисла характеристика природоохоронної цінності*
106	42	Орнітологічний заказник Василівська колонія сірих чапель	Рішення облвиконкому 09.10.1979 № 568	с. Василівка Новомосковського району	144,0	–	Новомосковський військлісгосп	Збереження місць гніздування чаплі сірої. Територія заказника охоплює частину Самарського лісу, що в долині річки Самара.
107	43	Орнітологічний заказник Заплави р. Самара	Рішення облвиконкому 17.12.1990 № 469	с. Зелений Гай Петропавлівського району	270,0	–	Петропавлівська райдержадміністрація	Збереження місць гніздування рідкісних птахів.
108	44	Орнітологічний заказник Заплави р. Базавлук	Рішення облвиконкому 17.12.1990 № 469	с. Ленінське Апостолівського району	48,6	–	Апостолівська райдержадміністрація	Збереження місць гніздування водоплавних птахів.
109	45	Ентомологічний заказник Новостепанівський	Рішення облвиконкому 14.10.1982 № 654	Між селами Новостепанівка та Івано-Михайлівка Новомосковського району	245,0	–	Новомосковська райдержадміністрація	Ділянка зі степною і чагарниковою нектароносною рослинністю та сприятливими умовами для гніздування диких бджіл і джмелів.

№ з/п	*Серій-ний номер*	*Назва*	*Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку*	*Місце розташування*	*Площа, га*	*Обліковий /кадастровий номер та цільове призначення*	*Власник (користувач) земельної ділянки*	*Стисла характеристика природоохоронної цінності*
110	46	Ентомологічний заказник Покровський	Рішення облвикон-кому 14.10.1982 № 654	смт Покровське	30,6	–	ТОВ "Родіна"	Ділянка зі степною і чагарниковою нектаро-носною рослинністю та сприятливими умовами для гніздування диких бджіл і джмелів.
111	47	Ентомологічний заказник Топчинський	Рішення облвикон-кому 14.10.1982 № 654 (зміни розпоряд-ження голови ОДА 19.12.1995 № 50-Р)	с. Топчине Магдалинівсь-кого району	85,5	–	Магдалинівська райдержадміністрація	Ділянка зі степною і чагарниковою нектароносною рослинні-стю та сприятливими умовами для гніздування диких бджіл і джмелів.
112	48	Ентомологічний заказник Шандрівський	Рішення облвикон-кому 14.10.1982 № 654 (зміни розпоряд-ження голови ОДА 19.12.1995 № 50-Р)	с. Шандрівка Юр'ївського району	101,0	–	Юр'ївська райдержадміністрація	Ділянка зі степною і чагарниковою нектароносною рослинні-стю та сприятливими умовами для гніздування диких бджіл і джмелів.

№ з/п	*Серій-ний номер*	*Назва*	*Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку*	*Місце розташування*	*Площа, га*	*Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення*	*Власник (користувач) земельної ділянки*	*Стисла характеристика природоохоронної цінності*
113	49	Загально-зоологічний заказник Новоселівський лиман	Рішення облвиконкому 09.06.1988 № 231 (зміни розпорядження голови ОДА 19.12.1995 № 50-Р)	с. Новоселівка Новомосковсь-кого району	287,0	–	Новомосковська райдержадміністра-ція	Система озер різної величини, що утворилися в пониззі річки Самари. До озер примикають зволоже-ні ділянки, порослі луговою рослинністю. Тут розталова-вана унікальна колонія чапель, гніздиться до 30 видів птахів.
114	50	Іхтиологічний заказник Балка Велика Осокорівка	Рішення облвиконкому 14.10.1982 № 654	с. Варварівка Синельниківсь-кого району	2000,0	–	Синельниківська райдержадміністра-ція	Ділянка великого репродуктивного фонду рибних запасів водосховища. Тут нерестяться і зимують цінні види риб.
115	51	Іхтиологічний заказник Балка Ворона	Рішення облвиконкому 07.12.1985 № 703 (зміни розпорядження голови ОДА 19.12.1995 № 50-Р)	с. Мар'ївка Синельниківсь-кого району	422,0	–	Синельниківська райдержадміністра-ція	Ділянка великого репродуктивного фонду рибних запасів Запорізького водосховища.

№ з/п	*Серій-ний номер*	*Назва*	*Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку*	*Місце розташування*	*Площа, га*	*Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення*	*Власник (користувач) земельної ділянки*	*Стисла характеристика природоохоронної цінності*
116	52	Гідрологічний заказник Озеро Довге	Рішення облвиконкому 09.10.1979 № 568 (зміни розпоряд-ження голови ОДА 19.12.1995 № 50-Р)	с. Бабайківка Царичанського району м. Дніпро Ленінське лісництво,	22,0	–	Царичанська райдержадміністрація	Озеро розташоване в заплаві р. Оріль, має водорегулююче значення. Озеро з болотно –луговою рослинністю і прилеглими до нього лісовими масивами.
117	54	Ботанічна пам'ятка природи Ділянка тополевих насаджень	Рішення облвиконкому 26.05.1977 № 346	В 1 км північно-західніше с. Сухачівка Ленінського району Ленінське лісництво, кв. 16, діл. 3	5,0	–	Дніпропетровський держлісгосп	Найбільш досконале штучне насадження, що відзначається високою продуктивністю, оптимальною повнотою, та відповідністю деревних порід данним типам лісорослинних умов.
118	55	Ботанічна пам'ятка природи Ділянка дубових насаджень	Рішення облвиконкому 26.05.1977 № 346	В північній частині с. Таромське Ленінського району м. Дніпро Ленінське лісництво, кв. 33, діл. 6	1,8	–	Дніпропетровський держлісгосп	

№ з/п	Серій-ний номер	Назва	Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку	Місце розташування	Площа, га	Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення	Власник (користувач) земельної ділянки	Стисла характеристика природоохоронної цінності
119	56	Ботанічна пам'ятка природи Дерево культурної груші	Рішення облвикон-кому 17.12.1990 № 469	м. Кривий Ріг	0,03	–	Виконком Криворізької міськради	Збереження 200-річного дерева груші звичайної у зв'язку із його довговічністю, хорошим станом та цінному у науковому, історичному та практичному відношенні. На сьогодні висота дерева сягає 10 метрів, діаметр крони - 15 метрів, до теперішнього часу воно плодоносить.
120	57	Ботанічна пам'ятка природи Павлівський ліс	Рішення облвикон-кому 22.06.1972 № 391	Біля с. Василівка Дніпровського району	5,0	–	Навчально-дослід-не господарство "Самарський"	Ясенева діброва насіннєвого та поросльового походження.
121	58	Ботанічна пам'ятка природи Ділянка соснових насаджень	Рішення облвикон-кому 26.05.1977 № 346	с. Степанівка Магдалинівського району Котовське лісництво, кв. 18, діл. 17	5,0	–	Новомосковський держлісгосп	Найбільш досконале штуч-не насадження, що відзначає-ться високою продуктивні-стю, оптимальною повнотою, та відповідністю деревних порід данним типам лісорослинних умов.

№ з/п	Серій-ний номер	Назва	Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку	Місце розташування	Площа, га	Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення	Власник (користувач) земельної ділянки	Стисла характеристика природоохоронної цінності
122	59	Ботанічна пам'ятка природи Зразкова лісосмуга	Рішення облвиконкому 28.11.1974 № 687	с. Славне Межівського району	0,9	–	Межівська райдержадміністрація	Зразкова дубова полезахисна лісосмуга довжиною 500 м, ширина – 18 м, висота – 11 м, середня товщина дерев – 22 см. Має наукове значення.
123	60	Ботанічна пам'ятка природи Поодиноко стоячі віковічні сосни	Рішення облвиконкому 22.06.1972 № 391	Новомосковське лісництво, кв. 30	0,4	–	Новомосковський держлісгосп	Дерева сосни звичайної природного походження, віком 130 – 150 років, висота дерев 24 – 26 м, діаметром 42 – 45 см.
124	61	Ботанічна пам'ятка природи Орлівщанські дубові насадження	Рішення облвиконкому 22.06.1972 № 391	с. Орловщина Новомосковського району Новомосковське лісництво, кв. 15, діл. 15	5,4	–	Новомосковський держлісгосп	Ділянка дубового лісу порослевого походження 70-річного віку на свіжесупіщаних грунтах 2 бонітету висотою в 20 м, середнім діаметром стовбура 36 см.
125	63	Ботанічна пам'ятка природи Високопродуктивні дубові насадження	Рішення облвиконкому 26.05.1977 № 346	с. Хащове Новомосковського району Новомосковське лісництво кв. 13, діл. 15	4,7	–	Новомосковський держлісгосп	Найбільш досконале штучне насадження, що відзначається високою продуктивністю, оптимальною повнотою, та відповідністю деревних порід данним типам лісорослинних умов.

№ з/п	Серій-ний но-мер	Назва	Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку	Місце розташування	Площа, га	Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення	Власник (користувач) земельної ділянки	Стисла характеристика природоохоронної цінності
126	64	Ботанічна пам'ятка природи Високо-продуктивні дубові насадження	Рішення облвиконкому 26.05.1977 № 346	с. Хащове Новомосковського району Новомосковське лісництво, кв. 13, діл. 7	7,1	–	Новомосковський держлісгосп	Найбільш досконале штучне насадження, що відзначається високою продуктивністю, оптимальною повнотою, та відповідністю деревних порід данним типам лісорослинних умов.
127	69	Ботанічна пам'ятка природи Дуб пам'яті Леніна	Рішення облвиконкому 22.06.1972 № 391	На околиці с. Василівка Новомосковського району, кв. 56, діл. 22	0,1	–	Новомосковський військлісгосп	Могутній дуб віком 140 років, висотою 20 м, діаметром 92 см.
128	65	Ботанічна пам'ятка природи Віковий дуб	Рішення облвиконкому 22.06.1972 № 391	Південно-західна околиця с. Андріївка Новомосковського району, кв. 14, діл. 16	0,5	–	Новомосковський військлісгосп	Поодиноко стоячий дуб віком 160 років, висотою 22 м, діаметром 130 см.
129	66	Ботанічна пам'ятка природи Вільнянські вікові дуби	Рішення облвиконкому 22.06.1972 № 391	Між селами Вільне та Гвардійське Новомосковського району Новомосковський військ лісгосп, кв. 200, діл. 2	0,5	–	Новомосковський військлісгосп	Поодиноко стоячі вікові могутні дуби віком 200 – 300 років

№ з/п	Серій-ний номер	Назва	Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку	Місце розташування	Площа, га	Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення	Власник (користувач) земельної ділянки	Стисла характеристика природоохоронної цінності
130	62	Ботанічна пам'ятка природи Орлівщанські віковічні сосни	Рішення облвиконкому 22.06.1972 № 391	Новомосковський район Новомосковське лісництво, кв. 30	3,0	–	Новомосковський держлісгосп	Поодиноко стоячі віковічні дерева сосни звичайного природного походження, віком 100 – 130 років, висота дерев 22 м, діаметр – 40 см.
131	68	Ботанічна пам'ятка природи Сторічні дубові насадження природного походження	Рішення облвиконкому 22.06.1972 № 391	Новомосковський район Новомосковський військ лісгосп, кв. 190, діл. 11	7,0	–	Новомосковський військлісгосп	Ділянка дубового лісу природного походження 4 бонітету. Середня висота 17 м, діаметр – 68 см.
132	67	Ботанічна пам'ятка природи Сторічні дубові насадження природного походження	Рішення облвиконкому 22.06.1972 № 391	Новомосковський район Новомосковський військ лісгосп, кв. 191, діл. 12	1,9	–	Новомосковський військлісгосп	Ділянка дубового лісу природного походження 4 бонітету 100 річного віку.
133	70	Ботанічна пам'ятка природи Ділянка дубового лісу Василівської лісової дачі	Рішення облвиконкому 22.06.1972 № 391	Східна околиця с. Василівка Новомосковського району Новомосковський військ лісгосп, кв. 58, діл. 2	5,8	–	Новомосковський військлісгосп	Рідкісне для Дніпрпетровщини природне дубове насадження віком 120 років. Висота дерев досягає 20 – 24 м, діаметр 30 – 40 см.

№ з/п	Серій-ний номер	Назва	Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку	Місце розташування	Площа, га	Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення	Власник (користувач) земельної ділянки	Стисла характеристика природоохоронної цінності
134	71	Ботанічна пам'ятка природи Вікові дуби	Рішення облвиконкому 22.06.1972 № 391	Біля с. Вільне Новомосковського району Новомосковський військ лісгосп, кв. 199, діл. 12	3,0	_	Новомосковський військлісгосп	Поодиноко стоячі віковічні дуби віком 180 – 200 років, висотою від 15 до 30 м, діаметром від 60 до 150 см.
135	76	Ботанічна пам'ятка природи Вікові дуби	Рішенням облвиконкому від 22.06.1972 № 391 (зміни розпоряд-ження голови ОДА від 19.12.1995 № 50-р)	Південно-західна околиця с. Андріївка Новомосковського району Новомосковський військ лісгосп, кв. 1, діл. 15	11,0	_	Новомосковський військлісгосп	Ділянка старого дубового лісу природного походжень-ня віком понад 170 років.
136	73	Ботанічна пам'ятка природи Штучні дубові насадження	Рішення облвиконкому 22.06.1972 № 391	с. Василівка Новомосковського району Новомосковський військлісгосп кв. 81, діл. 2	2,2	_	Новомосковський військлісгосп	Високопродуктивні штучні насадження дуба черешчатого 1 бонітету. Середня висота 22 м, середній діаметр 28 см.

№ з/п	*Серій-ний номер*	*Назва*	*Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку*	*Місце розташування*	*Площа, га*	*Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення*	*Власник (користувач) земельної ділянки*	*Стисла характеристика природоохоронної цінності*
137	74	Ботанічна пам'ятка природи Сторічні дубові насадження Василівської лісової дачі	Рішення облвикон-кому 22.06.1972 № 391	Східніше с. Підлісного Новомосковського району Новомосковський військ лісгосп, кв. 66, діл. 5	3,4	–	Новомосковський військлісгосп	Ділянка природного лісу віком 100 років, висотою до 22 м, діаметром 40 см.
138	75	Ботанічна пам'ятка природи Ділянка вікових дубів Василівської лісової дачі	Рішення облвикон-кому від 22.06.1972 № 391 (зміни розпоряд-ження голови ОДА від 19.12.1995 № 50-р)	2,5 км південно-східніше с. Василівка Новомосковського району, Новомосковський військ лісгосп, кв. 83, діл. 37	2,4	–	Новомосковський військлісгосп	Ділянка старого дубового лісу природного походження віком понад 180 – 190 років.
139	72	Ботанічна пам'ятка природи Штучні дубові насадження	Рішення облвикон-кому 22.06.1972 № 391	Новомосковський район Новомосковського військ лісгоспу, кв. 80 діл. 13	4,3	–	Новомосковський військлісгосп	Цінні високопродуктивні насадження дуба черешчатого штучного походження 2 бонітету. Середня висота 22 м, середній діаметр 24 см.

№ з/п	*Серій-ний номер*	*Назва*	*Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку*	*Місце розташування*	*Площа, га*	*Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення*	*Власник (користувач) земельної ділянки*	*Стисла характеристика природоохоронної цінності*
140	79	Ботанічна пам'ятка природи Вікові дуби	Рішення облвиконкому від 22.06.1972 № 391 (зміни розпорядження голови ОДА від 19.12.1995 № 50-р)	Кочережківське лісництво кв. 3 Павлоградського району	15,0	–	Новомосковський держлісгосп	Поодиноко стоячі віковічні могутні дуби віком 200 – 300 років. Висотою до 20 м, діаметром понад 100 – 150 см.
141	78	Ботанічна пам'ятка природи Ділянка насаджень сосни звичайної	Рішення облвиконкому від 26.05.1977 № 346	Кочерізьке лісництво, кв. 21 Павлоградський район	43,0	–	Новомосковський держлісгосп	Найбільш досконале штучне насадження, що відзначається високою продуктивністю, оптимальною повнотою, та відповідністю деревних порід данним типам лісорослинних умов.
142	77	Ботанічна пам'ятка природи Столітні дубові насадження	Рішення облвиконкому 22.06.1972 № 391	Південно-західна околиця с. Івано-Михайлівка Новомосковського р-ну, Новомосковський військлісгосп, кв. 192, діл. 9	1,8	–	Новомосковський військлісгосп	Ділянка старого дубового лісу природного походження сторічного віку.

№ з/п	Серій-ний номер	Назва	Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку	Місце розташування	Площа, га	Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення	Власник (користувач) земельної ділянки	Стисла характеристика природоохоронної цінності
143	80	Ботанічна пам'ятка природи В'язівські вікові дуби	Рішення облвикон-кому від 22.06.1972 № 391	Кочерізьке лісництво, кв. 40 Павлоградський район	5,0	_	Новомосковський держлісгосп	Могутні вікові дуби віком 300 – 700 років, висотою до 18 м, діаметром понад 220 см.
144	81	Ботанічна пам'ятка природи Віковий дуб	Рішення облвикон-кому від 28.11.1974 № 687	Кочережківське лісництво, кв. 9 Павлоградського району	0,3	_	Новомосковський держлісгосп	Дуб віком 250 років, який має естетичне та науково-пізнавальне значення.
145	82	Ботанічна пам'ятка природи Високопродуктивн і насадження сосни звичайної	Рішення облвикон-кому від 26.05.1977 № 346	Кочережківське лісництво кв. 38 Павлоградського району	5,0	_	Новомосковський держлісгосп	Найбільш досконале штучне насадження, що відзначає-ться високою продуктивні-стю, оптимальною повнотою, та відповідністю деревних порід данним типам лісорослинних умов.
146	83	Ботанічна пам'ятка природи Роздорський	Рішення облвикон-кому від 07.12.1985 № 703	с. Роздолля Синельниківсь-кого району	15,0	_	ФГ "Роман"	Типова та флористично багата ділянка північної частини степової зони, де проростають види ковилю, які занесені до Червоної книги України.

№ з/п	*Серій-ний номер*	*Назва*	*Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку*	*Місце розташування*	*Площа, га*	*Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення*	*Власник (користувач) земельної ділянки*	*Стисла характеристика природоохоронної цінності*
147	84	Ботанічна пам'ятка природи Білі тополі	Рішення облвиконкому від 22.06.1972 № 391	У 2 км від південної околиці м. Марганця	1,0	–	Марганецьке лісництво, кв. 46 Марганецького держлісгоспу	Штучне насадження тополя білого 28-річного віку, висотою 22 – 24 м, діаметром 28 – 30 см.
148	85	Ботанічна пам'ятка природи Балка Садова	Рішення облвиконкому від 07.12.1985 № 703	Східніше с. Зелений Гай Синельниківського району	25,7	–	Синельниківська райдержадміністрація	Представляє собою добре збережену та типову для зони степу ділянку з включенням балочного болота.
149	86	Ботанічна пам'ятка природи Сад	Рішення облвиконкому від 09.06.1988 № 231	В 1 км південно-західніше с. Ляшківка Царичанського району	40,0	–	Царичанська райдержадміністрація	Типова для степової зони ділянка, де проростають види рослин, занесені в Червону книгу України.
150	138	Ботанічна пам'ятка природи Старовинна груша на Карнаватці	Рішення облради від 22.09.2010 № 784-27/V	м. Кривий Ріг	0,015	–	ПОГ Криворізьке УВП УТОС	На території садиби зростає унікальний екземпляр віковічної груші, вірогідно культурного походження. Висота приблизно 13,5 м, діаметр – 15м.

№ з/п	*Серій-ний но-мер*	*Назва*	*Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку*	*Місце розташування*	*Площа, га*	*Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення*	*Власник (користувач) земельної ділянки*	*Стисла характеристика природоохоронної цінності*
151	174	Ботанічна пам'ятка природи Краснопільський	Рішення обласної ради від 20.06.2014 № 550-6/VI	Дніпровський район	80,0	–	Дніпровська райдержадміністра-ція	Балка належить до однієї з найбільших за розміром приток, має деревовидний тип розчленування, особливо характерний для верхів'я балки.
152	87	Комплексна пам'ятка природи Нікопольські плавні	Рішенням облвиконкому 28.11.1974 № 687	Південно-східна околиця с. Червоногри-горівка Нікопольського району	3,7	–	Марганецьке лісництво, кв. 37 Марганецького держлісгоспу	Решткa типових Нікопольських заплав з заплавною флорою і фауною.
153	88	Гідрологічна пам'ятка природи Чиста криниця	Рішення облвиконкому 28.11.1974 № 687 (зміни розпорядження ОДА від 19.12.1995 № 50-р)	с. Кочережки Павлоградського району	1,5	–	Кочерізьке лісництво, кв. 17 Новомосковського держлісгоспу	Зразково впорядковане сильне джерело доброї питної води. Має природоохоронне значення.

№ з/п	Серій-ний номер	Назва	Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку	Місце розташування	Площа, га	Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення	Власник (користувач) земельної ділянки	Стисла характеристика природоохоронної цінності
154	89	Гідрологічна пам'ятка природи Водопад на р. Кам'янка	Рішення облвиконкому 28.11.1974 № 687	В 2,5 км північно-східніше с. Червоний Тік Апостолівського району	2,0	–	Апостолівська райдержадміністрація	Єдиний в області водопад, який утворює р. Кам'янка, протікаючи через весь комплекс токівських кристалічних порід. Висота окремих порогів дорівнює 4 м.
155	90	Геологічна пам'ятка природи Виходи аркозових пісковиків	Рішення облвиконкому 22.06.1972 № 391	Селище Південного ГЗК, лівий берег р. Інгулець м. Кривий Ріг	4,0	–	ПАТ "Південний ГЗК"	Унікальні виходи на денну поверхню аркозових пісковиків, які входять в нижню світу Криворізької серії докембрія. Висота скель 10 – 15 м.
156	91	Геологічна пам'ятка природи Сланцеві скелі	Рішення облвиконкому 22.06.1972 № 391	Біля шахт "Південна" та "Північна", правий берег р. Саксагань м. Кривий Ріг	4,0	–	КДГМК "Криворіжсталь"	Охороняються законом виходи вуглистих (аспідних) сланців саксаганської серії докембрійського віку. Висота скель досягає 20 метрів над рівнем води в річці Саксагань.

№ з/п	Серій-ний но-мер	Назва	Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку	Місце розташування	Площа, га	Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення	Власник (користувач) земельної ділянки	Стисла характеристика природоохоронної цінності
157	92	Геологічна пам'я-тка природи Скелеватські виходи	Рішення облвикон-кому 22.06.1972 № 391	В 500 м від кар'єру ПГЗК, лівий берег р. Інгулець м. Кривий Ріг	9,0	–	ПАТ "Південний ГЗК"	По лівому берегу р. Інгулець виходять на денну поверхню аркозові, філітові та талькові горизонти – породи нижньої світи Криворізької серії докембрію.
158	93	Геологічна пам'я-тка природи Пісковикова скеля	Рішення облвикон-кому 28.11.1974 № 687	Біля підстанції ПГЗК м. Кривий Ріг	1,0	–	ПАТ "Південний ГЗК"	Виходи на денну поверхню аркозових пісковиків та конгломератів нижньої та середньої світ Криворізької серії порід.
159	94	Геологічна пам'я-тка природи Виходи амфіболітів	Розпоряд-ження облвикон-кому 14.11.1975 № 388-Р	Біля шахти "Родина" м. Кривий Ріг	5,0	–	ПАТ "Південний ГЗК"	З метою збереження виходів амфіболітів ново-криворізь-кої світи Криворізької серії оголеної по правому берегу річки Саксагань.
160	95	Геологічна пам'я-тка природи Мальовничий каньйон на р. Кам'янці в Токівських гранітах	Рішення облвикон-кому 28.11.1974 № 687	Біля селища Токівське Апостолівського району	5,0	–	Апостолівська райдержадміністра-ція	Токівські граніти, відслонення яких добре про-слідковуються по берегам р. Кам'янки. Висота окремих скель каньйону дорівнює 30 м.

№ з/п	Серій-ний но-мер	Назва	Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку	Місце розташування	Площа, га	Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення	Власник (користувач) земельної ділянки	Стисла характеристика природоохоронної цінності
161	96	Геологічна пам'ятка природи Скелі залізистих кварцитів на р. Вовчій	Рішення облвикон-кому 28.11.1974 № 687	В 5 км на північ смт Васильківка Васильківського району	5,0	_	Васильківський держлісгосп	Виходи на денну поверхню рудних тіл-пачок залізистих кварців, які перешаровуються з гранітами, вміщаючими кристали граната, пірита, мусковіта та інших мінералів.
162	97	Геологічна пам'ятка природи Гранітні скелі	Рішення облвикон-кому 22.06.1972 № 391	с. Волоське Дніпровського району	4,0	_	Дніпровська райдержадміністра-ція	Виходи на денну поверхню корінних порід докембрію, характерних для Українського кристалічного щита.
163	98	Геологічна пам'ятка природи Виходи мігматиту	Рішення облвикон-кому 22.06.1972 № 391	Правий берег р. Інгулець, між селами Лозуватка і Чкалівка Криворізького району	5,0	_	Криворізька райдержадміністра-ція	Унікальні за своїми розмірами виходи мігматитів-порід, які вміщує Криворізька серія докембрія.
164	99	Геологічна пам'ятка природи Мігматитові скелі	Рішення облвикон-кому 28.11.1974 № 687	В 0,5 км північніше с. Валового Криворізького району	1,0	_	Криворізька райдержадміністра-ція	Виходи на денну поверхню корінних порід Криворізької серії докембрію, серед яких є реліктові породи цієї серії з магнетитом.

№ з/п	*Серій-ний номер*	*Назва*	*Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку*	*Місце розташування*	*Площа, га*	*Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення*	*Власник (користувач) земельної ділянки*	*Стисла характеристика природоохоронної цінності*
165	100	Геологічна пам'ятка природи Природне відслонення Новомосков-ського горизонту з стародавньою фауною	Рішення облвиконкому 22.06.1972 № 391	Біля с. Губиниха Новомосковського району	0,5	_	Новомосковська райдержадміністра-ція	На зелених глауконітових пісках Харківської світи залягають піщано-глинясті та вапняковисті утворення з численною фауною середньо-сарматського під'ярусу.
166	101	Геологічна пам'ятка природи Відслонення аркозових пісковиків	Рішення облвиконкому 28.11.1974 № 687	Правий берег р. Інгулець Широківського району	1,0	_	Широківська райдержадміністра-ція	Виходи на денну поверхню аркозових пісковиків – порід Криворізької серії докембрію.
167	53	Дендрологічний парк	Розпорядження Представника Президента України в Дніпро-петровській області 30.12.1993 № 518	м. Кривий Ріг Дзержинське лісництво, кв. 52	27,0	_	Криворізький держлісгосп	Засновано в 1963 році. В ньому зібрано близько 500 видів дерев та чагарник-ків з різних рослинних зон та розміщених по зонах і систематичному принципу.

№ з/п	*Серій-ний но-мер*	*Назва*	*Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку*	*Місце розташування*	*Площа, га*	*Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення*	*Власник (користувач) земельної ділянки*	*Стисла характеристика природоохоронної цінності*
168	123	Дендрологічний парк Саксагань	Рішення обласної ради від 23.05.2008 № 396-15/V	Криворізький район, с. Надеждівка	2,8	_	ТОВ "ЕСК"	Представляє собою ділянку рукотворних деревних насаджень із значним різноманіттям деревних та чагарникових порід, серед яких є цінні та мало-поширені форми.
169	102	Парк ім. Чкалова	Рішення облвиконкому 22.06.1972 № 391	пр. Д. Яворницького, 96, м. Дніпро	40,0	_	Управління культури та мистецтв Дніпровської міськради	Старий парк, заснований в кінці XVIII ст. запорожцем Лазарем Глобою. Різноманітний склад дерев і чагарників, на південному схилі парку дуже стародавній дуб.
170	103	Севастопольський парк	Рішення облвиконкому 22.06.7192 № 391	Лоцманський спуск, 2 м. Дніпро	6,5	_	Відділ комунального господарства Жовтневої райради м. Дніпро	Заснований у 1945 р. з нагоди 100-річчя героїчної оборони Севастополя, на честь захисників міста-героя. Різноманітний склад насаджень.
171	104	Парк ім. Леніна	Рішення облвиконкому 22.06.1972 № 391	Чечеловський район м.Дніпро	35,0	_	Міське підприємство комунальної власності "Молодіжне творче об'єднання"	Парк створений в 1935 р. силами робітничої молоді.

№ з/п	*Серій-ний номер*	*Назва*	*Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку*	*Місце розташування*	*Площа, га*	*Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення*	*Власник (користувач) земельної ділянки*	*Стисла характеристика природоохоронної цінності*
172	105	Центральний	Рішення облвикон-кому 28.11.1974 № 687	м. Кам'янське, вул. Шевчен-ківська	8,0	_	Комунальне підприємство "Дніпродзержин-ський парк культури та відпочинку"	Паркова міська зона з цінними видами дерев та чагарників.
173	106	Парк ім. "Мершавцева"	Рішення облвикон-кому 22.06.1972 № 391	м. Кривий Ріг, Центральний міський район	36,0	_	Управління житлово-комунального господарства Криворізького міськвиконкому	Територія міської зони відпочинку розташована на лівому березі р. Інгулець.
174	107	Орджонікід-зевська зона відпочинку	Розпоряд-ження голови ОДА 19.12.1995 № 50-Р	м. Покров Нікопольського району	290,0	_	ПАТ "Покровський гірничозбагачувальний комбінат"; Марганецький держлісгосп	Територія зони відпочинку представляє собою спланованні терасні пагорби, долини та водойми, створені на ділянці колишнього кар'єру.
175	108	Синельниківський	Розпоряд-ження голови ОДА 19.12.1995 № 50-Р	с. Веселе Синельниківсь-кого району	2,0	_	Раївська сільрада Синельниківського району	Паркова зона з цінними видами дерев та чагарників

№ з/п	*Серій-ний номер*	*Назва*	*Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку*	*Місце розташування*	*Площа, га*	*Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення*	*Власник (користувач) земельної ділянки*	*Стисла характеристика природоохоронної цінності*
176	109	Заповідне урочище Горіховий сад	Рішення облвикон-кому 09.10.1979 № 568	с. Правобережне Верхньо-дніпровського району Бородаївське лісництво, кв. 63, діл. 4, 7, 8, 9	33,9	–	Верхньодніпровський держлісгосп	Горіхові насадження створені на терасах на честь 50-річча створення СРСР.
177	110	Заповідне урочище Гора Калитва	Рішення облвикон-кому 14.10.1982 № 654	Біля північної околиці с. Китайгород і південно-західної околиці смт Царичанка Царичанського району	400,0	–	Царичанська райдержадміністра-ція	В геологічній будові гори беруть участь породи неогенової і четвертинної систем. Відкладення гори зім'яті в складки, скиди, напливи. З початку 40-х років, проводиться заліснення гори, внаслідок чого припинена ерозія.
178	111	Заповідне урочище Балка Крутенька	Рішення облвикон-кому 14.10.1982 № 654	2,5 км на схід с Зоря Томаківського району	32,5	–	Томаківська райдержадміністра-	Спільноти степової рослинності типові для зональної правобережної частини злакового степу. Рослинність території представлена різнотравно-типчаково-ковиловими та різнотравно-типчаковими спільнотами.

5.1.5. Біобезпека та поводження з генетично модифікованими організмами.

Згідно існуючої термінології генетично модифікований організм (ГМО) – це який-небудь організм, у якому генетичний матеріал було змінено за допомогою штучних прийомів перенесення генів, які не існують у природних умовах.

Вперше комерційне використання генетично зміненого насіння впроваджено в США у 1996 році, коли була висаджена соя, стійка до певного гербіциду.

Серед світових лідерів по культивуванню генетично модифікованих культур – США, Аргентина, Бразилія, Канада, Китай, Індія тощо. Проте, застосування вказаної продукції суворо регламентується з обов'язковим зазначенням інформації про наявність у ній генетично модифікованих організмів.

Україна не стоїть осторонь цієї проблеми. Підтвердженням цього є той факт, що у 2002 році прийнято Закон України "Про приєднання України до Картахенського протоколу про біобезпеку до Конвенції про біологічне різноманіття".

Наступним етапом у будівництві системи контролю за використанням ГМО стало прийняття у 2007 році Закону України "Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів".

Етикетування продуктів, які містять генетично модифіковані організми або вироблені з їх використанням, в Україні запроваджено з 1 липня 2009 року у відповідності до вимог постанов Кабінету Міністрів України від 13.05.2009 № 468 та від 01.07.2009 № 661.

Саме на виробника покладено відповідальність про етикетування харчових продуктів, які містять ГМО обсягом понад 0,9 % або вироблені із сільськогосподарської продукції, вміст ГМО у якій обсягом понад 0,9 %. Крім цього, саме виробник, згідно Закону України "Про безпечність та якість харчових продуктів", несе відповідальність за безпеку продукції, що ним виготовляється.

Єдиним документом, що підтверджує наявність або відсутність ГМО у продукту, є протокол лабораторних досліджень.

Дніпропетровська область однією із перших в Україні розпочала роботу по контролю за наявністю (відсутністю) ГМО у продуктах харчування та продовольчій сировині.

Завдяки підтримці влади Дніпропетровської області на базі обласної санепідемстанції у 2009 році відкрита ПЦР-лабораторія. За короткий термін були вивчені та запроваджені у практику ДСТУ ISO 2569:2008, ДСТУ ISO 2570:2008 та інші.

Великим проривом у питанні контролю за вмістом ГМО у харчових продуктах стало затвердження Переліку харчових продуктів, щодо яких

здійснюється контроль вмісту генетично модифікованих організмів. Зазначений документ дозволив конкретизувати роботу фахівців з гігієни харчування по контролю за ГМО. Так, при проведенні державної санітарно-епідеміологічної експертизи проектів технічних умов на продукти харчування та змін до них, за вимогою держсанепідслужби Дніпропетровської області, до нормативної документації підприємцями почали вноситись питання щодо контролю вмісту генетично модифікованих організмів у готовій продукції.

При підготовці висновків державної санітарно-епідеміологічної експертизи на продукти харчування та продовольчу сировину, за вимогою держсанепідслужби Дніпропетровської області, в обов'язковому порядку почали проводитись лабораторні дослідження вмісту генетично модифікованих організмів у продукції.

Крім цього, з рівня обласної санепідстанції було направлено листа до територіальних установ держсанепідслужби області щодо необхідності надання зразків продукції для досліджень до Дніпропетровської обласної СЕС з урахуванням підприємств, що вирощують продовольчу сировину та виготовляють продукти харчування. Особливий акцент було зроблено на продовольчу сировину – сою, пшеницю, кукурудзу тощо.

Це сприяло тому, що протягом 2009 – 2011 років ПЦР-лабораторією Дніпропетровської обласної санітарно-епідеміологічної станції досліджено 2080 проб харчових продуктів та продовольчої сировини на наявність (відсутність) ГМО. Необхідно зазначити, що у 2009 році, коли тільки розпочала функціонувати вказана лабораторія, було досліджено лише 30 проб продукції, тоді як у 2011 році – вже 1351.

Чутливість обладнання дозволяє виявляти не тільки вміст ГМО у кількості понад 0,9 %, але і кількісні показники менше 0,1 %.

Особливо актуальна проблема контролю вмісту ГМО у продуктах харчування та продовольчій сировині для представників бізнесу, що займаються зовнішньо-торгівельною діяльністю. Тому, у практику запроваджено такий метод запобігання проникнення генетично модифікованих організмів на продовольчий ринок області як попереднє дослідження зразків продукції, яка планується до імпорту. І це дало свої позитивні результати. Саме за результатами попереднього лабораторного дослідження зразків до Дніпропетровської області не була завезена продукція, яка містила генетично модифіковані організми.

Робота, що виконується держсанепідслужбою Дніпропетровської області по контролю за вмістом ГМО у продуктах харчування та продовольчій сировині, дозволяє не тільки відслідковувати ситуацію, що склалася на продовольчому ринку області, але і забезпечити дієвий контроль за безпекою харчової продукції.

5.2. Охорона, використання та відтворення рослинного світу

5.2.1. Загальна характеристика рослинного світу

Дніпропетровська область розташована в двох підзонах справжнього степу.

Все лівобережжя і більша частина правобережжя знаходяться в підзоні різнотравно-типчаково-ковилового степу. Крайній південний захід правобережжя Дніпропетровської області знаходиться в межах підзони типчаково-ковилового степу.

Для підзони різнотравно-типчаково-ковилового степу є характерним переважання видів злакових (пристосованих до умов сухого степового клімату): ковила пірчаста ковила волосиста типчак (вівсяниця), тонконіг вузьколистий, стоколос безостий, пирій повзучий та значна участь різнотрав'я. У межах підзони типчаково-ковилового степу зменшується частка різнотрав'я.

Але антропогенний фактор змінив природний розвиток степу. Майже вся територія міжріч (крім долинних та балкових схилів) розорана та представлена агроценозами із системою полезахисних лісосмуг. Типова різнотравно-типчаково-ковилова рослинність залишилась тільки на схилах балок, у перелісках, де ґрунти мало придатні під ріллю.

За останнє сторіччя становище природної рослинності різко погіршилося – залишки степових зональних та інших типів рослинності були деградовані.

В останні два десятиріччя ділянки степової рослинності менше страждають від випасу, що дає можливість відновлення ковилових угруповань, підвищення фіторізноманіття, у тому числі рідкісних та зникаючих видів.

Природні лісові екосистеми Дніпропетровської області знаходяться у передкризовому стані. Відбувається значне зменшення біорізноманіття.

Лучна рослинність, яка зосереджена в долинах річок і тальвегах балок. порівняно з лісовою та степовою рослинністю має невелику площу та на наш час найчастіше змінюється галофільними угрупованнями.

Вторинні рослині угруповання екосистеми формуються на порушених землях спонтанно, найчастіше утворюючи своєрідні рідколісся, котрі через 40-50 років після початку формування набувають риси природних рослинних фітоценозів.

Штучні екосистеми, що існують в умовах екологічної невідповідності лісів до умов степової зони мають нижчу здатність до саморегуляції і потребують більшої уваги під час догляду.

Зарегулювання р. Дніпра та його притоків сприяє порушенню природного режиму повені, зниженню рівня ґрунтових вод.

Це веде до катастрофічних сукцесій лісових біогеоценозів, запустелювання – заміни одних біогеоценозів на інші, похідні, навіть до інших типів біогеоценозів – лучних, степових, солонцьово-солончакових.

Рослинність водойм у сучасний період у більшості деградована і

перетворена на болотні угруповання, які переважають не тільки у заплавах, але і в руслах малих річок та озер.

Особливої уваги заслуговують водойми в межах Дніпропетровського мегаполісу, які колись прикрашали міське середовище завдяки різноманітній, естетично цінній рослинності, а зараз знаходяться в умовах підвищеного антропогенного навантаження і потребують негайних заходів щодо їх відновлення.

Усе вищенаведене призвело до того, що більшість в минулому самих звичайних видів рослин стали в тій чи іншій мірі рідкісними, зникаючими і у даний час включені до Червоної книги України, Червоного списку Дніпропетровської області.

В області розроблена програма відтворення рідкісних та зникаючих видів рослин у Ботанічному саду Дніпропетровського національного університету та в Криворізькому ботанічному саду.

5.2.2. Охорона, використання та відтворення лісів

Ліси залежно від основних виконуваних ними функцій поділяються на категорії:

1) ліси природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення;
2) рекреаційно-оздоровчі ліси;
3) захисні ліси;
4) експлуатаційні ліси.

Ліси Дніпропетровщини не мають промислового значення, виконують, в основному, екологічні, захисні та рекреаційні функції і віднесені до І групи лісів. Корисні властивості лісів у нашій області надзвичайні, оскільки вони здатні зменшувати негативні наслідки природних явищ, захищати ґрунти від ерозії, запобігати забрудненню навколишнього природного середовища та очищати його, сприяти регулюванню стоку води, оздоровленню населення та його естетичному вихованню. Вчені підрахували: 1 га лісу збагачує атмосферу 3 тоннами кисню та відфільтровує за рік із повітря до 70 тонн пилу. Лісовий пояс значно зменшує шум, що є проблемою у великих містах, а особливо в нашому регіоні.

За розрахунками вчених, оптимальна лісистість у нашому регіоні повинна становити 8 – 10 %. Зараз вона становить лише 5,6 % (по Україні цей показник – 15,6 %). Отже, щоб досягти оптимального значення, слід майже у два рази збільшити площу існуючих в області лісів.

Ліси степової зони України в історичному минулому займали значні площі в долинах річок та балках (байрачні ліси). Архівні та літературні джерела свідчать, що на межі першого-другого тисячоліття лісові масиви займали майже всю територію міжріччя Орелі та Самари.

Найпоширенішими групами типів лісів є діброви (50 %), судіброви представлені на 25 %, субори – на 15 %, бори – на 10 %.

У породному відношенні ліси Північного Степу на 43 % представлені

дубом, на 32 % – сосною, на 10 % – акацією, на 6 % – ясенем, на 2 % – тополями, на 1 % – в'язом і на 6 % іншими породами. Найбільше насаджень дуба представлено в Лівобережно-Дніпровському північно-степовому окрузі (50 %) і найменше в Донецько-Донському (32 %). Сосна переважає в Донецько-Донському (53 %), найменше її в Правобережно-Дніпровському, де після дуба найбільш розповсюджена акація (26 %).

У породному відношенні 27 % всіх насаджень представлені похідними деревостанами; найбільше їх у судібровах (48 %). Дібровні насадження похідні на 25 %, а суборові – на 16 %. Це деревостани: акації, ясена, тополі, в'яза.

У віковому відношенні дубові насадження представлені 4 – 8 класами віку (72 %), соснові – 4 – 6 (55 %), акацієві – 6 – 7 (53 %), ясеневі – 5 – 7 (49 %).

У дубових насадженнях переважають 2 і 3 класи бонітету (67 %), в соснових – 1 і 2 (70 %), в акацієвих – 1 і 2 (52 %), в ясеневих – 2 і 3 (66 %). Частка насаджень 4 і нижче бонітетів становить 14%.

Серед насаджень з дуба звичайного 47 % – штучного походження, 53 % – природного, серед яких 47 % належить порослевим дубнякам. Насадження штучного походження переважають в 1 – 5 класах віку, причому в перших трьох класах їх частка становить 94 %. Сосна на 91 % рукотворна, її частка за останні 60 років сягає 90 %.

У Дніпропетровській області сформована система штучних лісових насаджень, яка складається з великих масивів, полезахисних лісосмуг, водозахисних насаджень та ділянок відновлювальних насаджень в межах природних лісових біогеоценозів (байрачних, пристінних, заплавних та аренних лісів). Вони виконують грунто- та водозахисні, фітомеліоративні, рекреаційні функції, збільшують ландшафтне та видове різноманіття, є резерватами цінних видів рослин та тварин, входять до складу екологічних коридорів та екоядер в системі екомережі України, мають великий екологічний потенціал. Але у сучасний період значна кількість з них знаходиться у незадовільному деструктивному стані, що зумовлено як природними причинами (віковий кризовий стан), так і антропогенним впливом (вирубки, пожежі та ін.).

За результатами проведених досліджень з'ясовано, що все це спричинене неконтрольованими вирубками, пожежами, пошкодженням узлісь, які у природних умовах перешкоджають вторгненню степових видів, та відсутністю контролю і належного догляду за насадженнями з урахуванням їх вікового та функціонального стану.

Ліси Дніпропетровщини належать до лісів І групи, тому рубки головного користування заборонені, проводяться лише рубки формування та оздоровлення лісів.

Головними лісокористувачами, які займаються веденням лісового господарства в межах Дніпропетровської області на землях лісогосподарського призначення є Дніпропетровське обласне управління лісового та мисливського господарства (ДОУЛМГ).

Станом на 01.01.2018 загальна площа земель лісового фонду Дніпропетровської області складає 115,162 тис. га, у тому числі: вкриті лісовою рослинністю землі на площі 75,1 тис. га, загальний запас деревини 13,1 тис. м^3, лісистість області – 5,6 % (див. табл. 5.2.2.1. – 5.2.2.7.).

Таблиця 5.2.2.1. Лісовий фонд регіону

№ з/п		*Загальна площа, га*	*Вкриті лісовою рослинністю, га*	*Загальний запас деревини, тис. м³*	*Примітка*
	Усього лісового фонду (сума рядків 1+2)	115162	75113	139982	-
1.	Усього земель лісогосподарського призначення та земель природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення у тому числі:				
1.1	державних лісогосподарських підприємств	115162	75113	139982	-
1.2	комунальних лісогосподарських підприємств	-	-	-	-
1.3	власників лісів	-	-	-	-
1.4	не наданих у користування (землі запасу)	-	-	-	-
2.	Усього лісових ділянок, розташованих на землях іншого призначення у тому числі:				
2.1	державних підприємств	-	-	-	-
2.2	комунальних підприємств	-	-	-	-
2.3	приватних підприємства	-	-	-	-
2.4	інших організацій та установ	-	-	-	-
2.5	власників лісів	-	-	-	-
2.6	не наданих у користування (землі запасу)	-	-	-	-
3.	Загальний запас деревини лісового фонду	X	X	139982	-
4.	Запас деревини у розрахунку на один гектар лісового фонду	X	X	-	-
5.	Площа лісів у розрахунку на одну особу	X		X	-
6.	Запас деревини у розрахунку на одну особу	X	X		-
7.	Лісистість (відношення покритої лісом площі до загальної площі регіону)	X	5,6	X	-

Таблиця 5.2.2.2. Лісовий фонд регіону в розрізі земель цільового призначення та категорій земель(станом на 01.01.2018)

№ з/п	*Постійні лісокористувачі, власники лісів, інші землекористувачі, у користуванні яких є лісові ділянки, землі запасу*	*Загальна площа, га*	*Лісові землі, тис. га*						
			вкриті лісовою рослинністю		*не вкриті лісовою рослинністю*				*Усього лісових земель*
			усього	*із них лісові культури*	*незімкнуті лісові культури*	*зруби*	*галявини, біополяни*	*лісові дороги, просіки, розриви*	
I. Землі лісогосподарського призначення									
1.	Державних лісогосподарських підприємств	91273	64,5	50	3,6	-	6,9	10,5	75
1.1	ДП “Дніпропетровський лісгосп”	13178	9,4	7,1	0,2	-	0,7	0,9	10,3
1.2	ДП “Дніпродзержинський лісгосп”	16067	10,5	7,8	0,2	-	2,5	2,7	13,2

№ з/п	Постійні лісокористувачі, власники лісів, інші землекористувачі, у користуванні яких є лісові ділянки, землі запасу	Загальна площа, га	Лісові землі, тис. га						
			вкриті лісовою рослинністю		не вкриті лісовою рослинністю				Усього лісових земель
			усього	із них лісові культури	незімкнуті лісові культури	зруби	галявини, біополяни	лісові дороги, просіки, розриви	
1.3	ДП "Новомосковський лісгосп"	13232	9,4	6	1,1	-	0,1	1,2	10,6
1.4	ДП "Криворізький лісгосп"	9086	5,3	5	0,4	-	0,8	1,2	6,5
1.5	ДП "Верхньодніпровський лісгосп"	18664	16	13	0,3	-	0,4	0,7	16,7
1.6	ДП "Васильківський лісгосп"	7488	5,2	4,3	0,8	-	0,8	1,6	6,8
1.7	ДП "Марганецький лісгосп"	6106	3,8	3,1	0,3	-	0,4	0,7	4,5
1.8	ДП "Павлоградський лісгосп"	7452	4,9	3,7	0,3		1,2	1,5	6,4
II. Землі природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення									
	ДЗ Д-Орільський заповідник	3759	1,6	0,7	-	-	0,6	0,6	2,2
III. Землі іншого призначення									
3.1	ДП "Новомосковський військовий лісгосп"	20130	11,5	3,9	0,1	-	3,1	3,2	14,7

Таблиця 5.2.2.3. Нелісові землі, землі лісогосподарського призначення (станом на 01.01.2018)

№ з/п	Постійні лісокористувачі, власники лісів	Рілля	Сінокоси	Пасовища	Піски	Болота	Води	Яри, схили, кар'єри	Інші нелісові землі	Загальна площа нелісових земель, тис. га
1	Державних лісогосподарських підприємств	-	0,3	0,2	-	-	-	-	15,9	16,4
1.1	ДП "Дніпропетровський лісгосп"	-	-	-	-	-	-	-	2,9	2,9
1.2	ДП "Дніпродзержинський лісгосп"	-	0,2	-	-	-	-	-	2,7	2,9
1.3	ДП "Новомосковський лісгосп"	-	0,1	-	-	-	-	-	2,6	2,7
1.4	ДП "Криворізький лісгосп"	-	-	-	-	-	-	-	2,6	2,6
1.5	ДП "Верхньодніпровський лісгосп"	-	-	-	-	-	-	-	2	2
1.6	ДП "Васильківський лісгосп"	-	-	0,1	-	-	-	-	0,6	0,7
1.7	ДП "Марганецький лісгосп"	-	-	-	-	-	-	-	1,6	1,6

№ з/п	*Постійні лісокористувачі, власники лісів*	*Рілля*	*Сінокоси*	*Пасовища*	*Піски*	*Болота*	*Води*	*Яри,схили, кар'єри*	*Інші нелісові землі*	*Загальна площа нелісових земель, тис. га*
1.8	ДП "Павлоградський лісгосп"	-	-	0,1	-	-	-	-	0,9	1
2	ДЗ "Дніпровсько-Орільський" заповідник	-	-	-	-	-	-	-	1,4	1,4
3	ДП "Новомосковський військовий лісгосп"	-	0,1	-	-	-	-	-	5,3	5,4

Таблиця 5.2.2.4. Лісовідновлення за 2017 рік

№ з/п	*Лісокористувачі, власники лісів інші землекористувачі, у користуванні яких є лісові ділянки*	*Лісовідновлення, га*			
		у тому числі:			*усього*
		посадка лісу, га	*посів лісу, га*	*природне поновлення лісу, га*	
1	Держлісагентство				
1.1	ДП "Дніпропетровський лісгосп"	1	-	16,7	17,7
1.2	ДП "Дніпродзержинський лісгосп"	3	-	45	48
1.3	ДП "Новомосковський лісгосп"	3	-	-	3
1.4	ДП "Криворізький лісгосп"	-	-	1,7	1,7
1.5	ДП "Верхньодніпровський лісгосп"	-	-	60	60
1.6	ДП "Васильківський лісгосп"	-	-	-	-
1.7	ДП "Марганецький лісгосп"	3	-	32,1	35,1
1.8	ДП "Павлоградський лісгосп"	13	-	6	19
1.9	ДП "Новомосковський військовий лісгосп"	38	3	30	71
1.10	ПЗ "Дніпровсько-Орільський "	-	-	-	-
Усього	за Держлісагентством	61	3	191,5	255,5

Таблиця 5.2.2.5. Лісорозведення (створення нових лісових насаджень) за 2017 рік

№ з/п	*Лісокористувачі, власники лісів*	*Створення нових лісових насаджень, га*						
		лісорозведення, га					*природне само заліснення земель, га*	*усього створено нових лісів, га*
		у тому числі посадка/посів, га				*усього*		
		заліснення не продуктивних земель, га	*заліснення ярів, балок, кар'єрів, га*	*заліснення інших земель, га*	*створення полезахисних лісових смуг, га*			
1	Держлісагентство							
1.1	ДП "Дніпропетровський лісгосп"	-	-	-	-	-	-	-

№ з/п	Лісокористувачі, власники лісів	Створення нових лісових насаджень, га						
		лісорозведення, га					природне самозаліснення земель, га	усього створено нових лісів, га
		у тому числі посадка/посів, га				усього		
		заліснення непродуктивних земель, га	заліснення ярів, балок, кар'єрів, га	заліснення інших земель, га	створення полезахисних лісових смуг, га			
1.2	ДП "Дніпродзержинський лісгосп"	-	-	-	-	-	-	-
1.3	ДП "Новомосковський лісгосп"	-	-	-	-	-	-	-
1.4	ДП "Криворізький лісгосп"	-	-	2	-	-	-	2
1.5	ДП "Верхньодніпровський лісгосп"	-	-	-	-	-	-	-
1.6	ДП "Васильківський лісгосп"	-	-	25	-		-	25
1.7	ДП "Марганецький лісгосп"	-	-	-	-	-	-	-
1.8	ДП "Павлоградський лісгосп"	-	-	-	-	-	-	-
1.9	ДП "Новомосковський військовий лісгосп"	-	-	-	-	-	-	-
1.10	ПЗ "Дніпровсько-Орільський "	-	-	-	-	-	-	-
	Усього за Держлісагентством	-	-	27	-	-	-	27

Таблиця 5.2.2.6. Проведення лісогосподарських заходів, пов'язаних із вирубуванням деревини за 2017 рік

Категорія лісів	Загальна площа, га	Ліквідна деревина, тис. $м^3$	У т. ч. за господарствами					
			хвойні		твердолистяні		м'яколистяні	
			площа, га	ліквідний запас, тис. $м^3$	площа, га	ліквідний запас, тис. $м^3$	площа, га	ліквідний запас, тис. $м^3$
Усього рубок, пов'язаних з веденням лісового господарства								
1	60	1,6	51	1,2	9	0,4	-	-
2	2048	36,5	622	10,1	1306	21,8	120	4,6
3	1421	40,2	757	16,2	658	23,3	6	0,7
4	-	-	-	-	-	-	-	-
Разом	3529	78,3	1430	27,5	1973	45,5	126	5,3
у тому числі: 1. Рубки догляду								
1	45	1	45	1	-	-	-	-

Категорія лісів	*Загальна площа, га*	*Ліквідна деревина, тис. м³*	*У т. ч. за господарствами*					
			хвойні		*твердолистяні*		*м'яколистяні*	
			площа, га	*ліквід-ний запас, тис. м³*	*площа, га*	*ліквідний запас, тис. м³*	*площа, га*	*ліквідний запас, тис. м³*
2	357	6,4	237	3,5	79	2,2	41	0,7
3	331	9	249	6,1	82	2,9	-	-
4	-	-	-	-	-	-	-	-
Разом	733	16,4	531	10,6	161	5,1	41	0,7
2. Лісовідновні рубки								
1	-	-	-	-	-	-	-	-
2	-	-	-	-	-	-	-	-
3	-	-	-	-	-	-	-	-
4	-	-	-	-	-	-	-	-
Разом	-	-	-	-	-	-	-	-
3. Суцільні санітарні рубки								
1	-	-	-	-	-	-	-	-
2	8	1,4	6	1,1	2	0,3	-	-
3	51	5,3	8	1,2	43	4,1	-	-
4	-	-	-	-	-	-	-	-
Разом	59	6,7	14	2,3	45	4,4	-	-
4. Розрубка, розчистка ліній електропередач								
1	-	-	-	-	-	-	-	-
2	-	-	-	-	-	-	-	-
3	-	-	-	-	-	-	-	-
4	-	-	-	-	-	-	-	-
Разом	-	-	-	-	-	-	-	-
5. Розрубка, розчистка автомобільних доріг								
1	-	-	-	-	-	-	-	-
2	-	1	-	1	-	-	-	-
3	-	-	-	-	-	-	-	-
4	-	-	-	-	-	-	-	-
Разом	-	-	-	-	-	-	-	-
Усього	-	1	-	1	-	-	-	-

Таблиця 5.2.2.7. Динаміка загибелі лісових культур, насаджень та не зімкнутих лісових культур

	Держліс-агентство	*Мінагро-політики*	*Мін-оборони*	*Мін-природи*	*Інші*	*Усього*
1. Усього загиблих лісових насаджень, га	333	-	-	-	-	333
у тому числі від:						
пожеж	326	-	-	-	-	326
несприятливих погодних умов	6	-	-	-	-	6

	Держліс-агентство	*Мінагро-політики*	*Мін-оборони*	*Мін-природи*	*Інші*	*Усього*
господарської діяльності людини (забудова, ЛЕП, кар'єри, газопроводи тощо)	-	-	-	-	-	-
з інших причин	1	-	-	-	-	1
1.1 з них загиблих лісових культур, га	36	-	-	-	-	36
у тому числі від: пожеж	5	-	-	-	-	5
несприятливих погодних умов	31	-	-	-	-	31
хвороб та шкідників лісу	-	-	-	-	-	-
господарської діяльності людини (забудова, ЛЕП, кар'єри, газопроводи тощо)	-	-	-	-	-	-
Інше	-	-	-	-	-	-
2. Усього загиблих незімкнутих лісових насаджень, га	-	-	-	-	-	-
3. Усього пошкоджених, загиблих ділянок природного поновлення, га	-	-	-	-	-	-

5.2.3. Стан використання природних недеревних рослинних ресурсів

У 2017 році на території області використання природних недеревних рослинних ресурсів не здійснювалось, заготівля лікарської сировини не проводилась, у тому числі не відбувалась заготівля природних рослинних лісових ресурсів державними лісогосподарськими підприємствами.

5.2.4. Охорона та відтворення видів рослин, занесених до Червоної книги України, та тих, що підпадають під дію міжнародних договорів

З наближенням весни актуальною є проблема збереження перших весняних квітучих рослин, які віднесені до категорії рідкісних й зникаючих видів та занесені до Червоної книги України. Масовий збір первоцвітів знижує чисельність їх популяцій.

З метою посилення державного контролю за збереженням та охороною рідкісних видів ранньоквітучих і реліктових рослин підготовлено розпорядження голови облдержадміністрації від 17.03.2017 № Р-137/0/3-17 "Про проведення операції "Первоцвіт – 2017" щодо заборони торгівлі на ринках Дніпропетровської області та поза їх межами рідкісними видами ранньоквітучих, ендемічних, реліктових і таких, що знаходяться під загрозою знищення рослинами, а також рослинами, занесеними до Червоної книги України.

На виконання вищезазначеного розпорядження була проведена велика кампанія та вжиті дієві заходи, спрямовані на недопущення незаконної заготівлі та реалізації червонокнижних рослин у Дніпропетровській області. Всього на території 11 адміністративно-територіальних одиниць Дніпропетровської області було проведено рейдові заходи з виявлення випадків заготівлі та недопущення реалізації ранньоквітучих видів рослин. Державною екологічною інспекцією у Дніпропетровській області проводились рейдові перевірки пунктів реалізації, а також неорганізованих та стихійних місць продажу рослин, внаслідок яких складено 6 матеріалів про вчинення адміністративних правопорушень за ч. 1. ст. 88-1 КупАП – порушення правил порядку придбання чи збуту об'єктів рослинного світу та передано до судових органів для прийняття рішення по справам. За інформацією Головного управління Національної поліції Дніпропетровської області під час проведення аналізу звітності територіальних органів встановлено, що на території області поліцейськими виявлено 179 фактів незаконної торгівлі рідкісними видами ранньоквітучих, ендемічних, реліктових та занесених до Червоної книги України рослин, у відношенні правопорушників складені адміністративні протоколи.

У даний час питання збереження біологічного різноманіття на Землі є одним з найважливіших серед екологічних проблем. На першому місці у справі збереження біорізноманіття стоїть охорона рослин, які утворюють середовище для існування інших організмів. Найважливішим серед цього є збереження рідкісних та зникаючих видів рослин, що передбачає реєстрацію видів і складання "Червоних книг" окремих країн і регіональних "Червоних списків". Існують Світовий і Європейський червоні списки рослин.

У Дніпропетровській області понад 40 років тому почалася робота з охорони рослинного світу.

Першим юридичним документом з охорони рослинності був список рідкісних та зникаючих рослин (54 види), затверджений рішенням Дніпропетровського облвиконкому від 09.10.1979 № 568.

У 1998 році був складений "Червоний список видів рослин Дніпропетровської області", затверджений Дніпропетровською обласною радою (рішення обласної ради від 12.06.1998 № 7.2/XXIII), який включав 338 судинних рослин. З них 22 види включені до Європейського Червоного списку, 56 видів – до Червоної книги України (1996), 260 видів рослин, які охороняються в Дніпропетровської області.

У 2011 році провідними науковими установами області в галузі вивчення біорізноманіття було створено видання: "Червона книга Дніпропетровської області. Рослинний світ". Це друге (після Донецької області) повномасштабне видання обласної Червоної книги рослин в Україні та тих, що підпадають під дію міжнародних договорів рослинності, а також видів, що охороняються на регіональному рівні (Червоний список видів рослин і тварин Дніпропетровської області (рішення обласної ради від 27.12.2011 № 219-10/VI).

У списку наведено 451 вид рідкісних та зникаючих рослин, що охороняються на території Дніпропетровської області.

Серед них – 16 видів занесені до Світового Червоного списку, 27 – до Європейського Червоного списку, 82 – до Червоної книги України.

Але ці види ретельно охороняються лише на території природного заповідника Дніпровсько-Орільський, Ботанічного саду Дніпропетровського національного університету та Криворізького ботанічного саду НАН України.

Таблиця 5.2.4.1. Динаміка охорони, невиснажливого використання та відтворення дикорослих рослин та грибів

Об'єкт ПЗФ	*Усього видів рослин та грибів, занесених до Червоної книги України, екз.*	*Усього рослинних угруповань, занесених до Зеленої книги України, од.*	*Кількість видів рослин та грибів, занесених до Червоної книги України, відтворено на територіях та об'єктах ПЗФ, назва (українська, латинська), екз./га*	*Кількість популяцій видів рослин та грибів, занесених до Червоної книги України, які зникли, назва (українська, латинська), од.*
Ботанічний сад Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара	57	-	Adiantum capillus-veneris L. – Адіантум венерін волос	Diabthus gratianopolitanus Vill. – гвоздика гренобльська
			Adonis vernalis L. – Горицвіт весняний	
			Adonis wolgensis Steven ex DC.) – Горицвіт волзький	
			Anemone narcissiflora L. – Анемона нарцисоквіткова	
			Asphodeline lutea (L.) Rchb. – Золотень жовтий	
			Asplenium adiantum-nigrum L. – Аспленій чорний	
			Astragalus dasyanthus Pall. – Астрагал шерстистоквітковий	
			Bulbocodium versicolor (Ker Gawl.) Spreng. – Брандушка різнобарвна	
			Atropa belladonna L. – Беладонна звичайна Campanula carpatica Jacq.– Дзвоники карпатські	
			Cerastium biebersteinii DC. – Роговик Біберштейна	
			Colchicum autumnale L. – Пізноцвіт осінній	
			Crambe pontica Steven ex Rupr. – Катран понтийський	
			Crataegus pojarkovae Kossych. – Глід Пояркової	
			Crocus banaticus J. Gay – Шафран банатський	

Об'єкт ПЗФ	*Усього видів рослин та грибів, занесених до Червоної книги України, екз.*	*Усього рослинних угруповань, занесених до Зеленої книги України, од.*	*Кількість видів рослин та грибів, занесених до Червоної книги України, відтворено на територіях та об'єктах ПЗФ, назва (українська, латинська), екз./га*	*Кількість популяцій видів рослин та грибів, занесених до Червоної книги України, які зникли, назва (українська, латинська), од.*
			Cyclamen kuznetzovii Kotov & Czernowa – Цикламен Кузнєцова Dianthus gratianopolitanus Vill.– Гвоздика гренобльська	
			Dichodon cerastoides (L.) Rchb. – Диходон роговиковий	
			Dictamnus albus L. – Ясенець білий	
			Draba aizoides L.– Крупка аїзоподібна	
			Erigeron alpinus L. – Злинка альпійська	
			Euonymus nana M. Bieb. – Бруслина низька	
			Fraxinus ornus L. – Ясен білоцвітий	
			Frittilaria meleagris L. – Рябчик шаховий	
			Galantus nivalis L. – Підсніжник білосніжний	
			Glaucium flavum Crantz– Мачок жовтий	
			Helianthemum canum (L.) Hornem.s.l. – Сонцецвіт сивий	
			Iris sibirica L.– Півникі сибірські	
			Iris pontica Zapat. – Півники понтичні	
			Juniperus excelsa M. Bieb. – Яловець високий	
			Juniperus foetidissima Willd. – Яловець смердючий	
			Leucojum vernum L. – Білоцвіт весняний	
			Lunaria rediviva L.– Місячник оживаючий	
			Ornitogalum boucheanum (Kunth) Asch. – Рястка Буше	
			Paeonia daurica Andrews – Півонія кримська	
			Paeonia tenuifolia L. – Півонія тонколиста	
			Pinus cembra L. – Сосна кедрова	

Об'єкт ПЗФ	*Усього видів рослин та грибів, занесених до Червоної книги України, екз.*	*Усього рослинних угруповань, занесених до Зеленої книги України, од.*	*Кількість видів рослин та грибів, занесених до Червоної книги України, відтворено на територіях та об'єктах ПЗФ, назва (українська, латинська), екз./га*	*Кількість популяцій видів рослин та грибів, занесених до Червоної книги України, які зникли, назва (українська, латинська), од.*
			Pulsatilla grandis Wender. – Сон великий	
			Pulsatilla pratensis (L.) Mill. S.l.– Сон лучний	
			Ramnus tinctoria Waldst. Et Kit. – Жостір фарбувальний	
			Quercus cerris L. – Дуб кошенільний	
			Sorbus torminalis (L.) Grantz. – Горобина берека	
			Staphylea pinnata L. – Клокичка периста	
			Stenbergia colchicifolia Waldst. Et Kit. – Осінник пізноцвітовий	
			Stipa anomala P.Smirn. ex Roshev. – Ковила відмінна	
			Stipa capillata L. – Ковила волосиста	
			Stipa dasyphylla (Lindem.)Czern. Ex Trautv. – Ковила пухнастолиста	
			Stipa lessingiana Trin. Et Rupr. – Ковила Лессінга	
			Stipa pennata L.– Ковила пірчаста	
			Stipa pulcherrima K. Koch – Ковила найкрасивіша	
			Stipa zalesskii Wilensky – ковила Залеського Syringa josikaea J. Jacq. Ex Rchb. – Бузок угорський	
			Taxus baccata L. – Тис ягідний	
			Trifolium rubens L. – конюшина червонувата	
			Tulipa quercetorum Klokov et Zoz – Тюльпан дібровний	
			Tulipa schrenkii Regel – Тюльпан Шренка	
			Viola alba Besser – Фіалка біла	
Криворізький ботанічний сад НАН України	81	6	Stipa asperella – Ковила шорстка;	-
			Stipa lessingiana – Ковила Лессінга;	

Об'єкт ПЗФ	*Усього видів рослин та грибів, занесених до Червоної книги України, екз.*	*Усього рослинних угруповань, занесених до Зеленої книги України, од.*	*Кількість видів рослин та грибів, занесених до Червоної книги України, відтворено на територіях та об'єктах ПЗФ, назва (українська, латинська), екз./га*	*Кількість популяцій видів рослин та грибів, занесених до Червоної книги України, які зникли, назва (українська, латинська), од.*
			Stipa ucrainica – Ковила українська	
			Stipa pulcherrima – Ковила найкрасивіша	
			Stipa capillata – Ковила волосиста	
			Adonis vernalis – Горицвіт весняний	
			Adonis wolgensis – Горицвіт волзький	
			Astragalus dasyanthus – Астрагал шерстистоквітковий	
			Astragalus ponticus – Астрагал понтійський	
			Cymbochasma borysthenica – Повстянка дніпровська (цимбохазма дніпровська)	
			Pulsatilla pratensis (P. Nigricans) – Сон лучний (сон чорніючий)	
			Paeonia tenuifolia – Півонія тонколиста	
Природний заповідник "Дніпровсько-Орільський"	84	34	Сальвінія плаваюча Salvinia natans (L.) All	Зозулинець шоломоносний. Orchis militaris L. Пальчатокорінник травневий. Dactylorhiza majalis (Reichenb.) P.F.Hunt et Summerhayes
			Цибуля савранська Allium savranicum Besser (A. Saxatile auct. Non M.Bieb.)	
			Рястка Буше Ornithogalum boucheanum (Kunth) Asch.	
			Шафран сітчастий Crocus reticulatus Steven ex Adams	
			Півники сибірські Iris sibirica L.	
			Тюльпан дібровний Tulipa quercetorum Klokov et Zoz	
			Плодоріжка болотна (зозулинець болотний) Anacamptis palustris (Jacq.) R.M. Bateman, Pridgeon et M.W. Chase (Orchis palustris Jacq.)	
			Коручка болотна Epipactis palustris (L.) Crantz	

Об'єкт ПЗФ	*Усього видів рослин та грибів, занесених до Червоної книги України, екз.*	*Усього рослинних угруповань, занесених до Зеленої книги України, од.*	*Кількість видів рослин та грибів, занесених до Червоної книги України, відтворено на територіях та об'єктах ПЗФ, назва (українська, латинська), екз./га*	*Кількість популяцій видів рослин та грибів, занесених до Червоної книги України, які зникли, назва (українська, латинська), од.*
			Ковила дніпровська Stipa borysthenica Klokov ex Prokudin	
			Плавун щитолистий Nymphoides peltata (S.G.Gmel.) O.Kuntze	
			Сон лучний (с. чорніючий) Pulsatilla pratensis (L.) Mill. S.l.	
			Водяний горіх плаваючий Trapa natans L. S.l.	
			Лептогіум насічений Leptogium saturninum (Dicks.) Nyl.	
			Флокулярія Рікена Floccularia rickenii (Bohus) Wasser	

Таблиця 5.2.4.2. Перелік видів рослин та грибів, що підлягають особливій охороні на території області (станом на 01.01.2018 року)

Назва виду (українська, латинська)	*Червона книга Дніпропетровської області*	*Червона книга України*	*Бернська конвенція*	*CITES*	*Європейський червоний список*	*МСОП*
Ботанічний сад Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара						
Alnus glutinosa (L.) Gaertn. Вільха клейка	рідкісний					Least Concern
Athyrium filix-femina (L.) Roth Безщитник жіночий	вразливий					
Berberis vulgaris L. Барбарис звичайний	рідкісний					
Carpinus betulus L. Граб звичайний	зникаючий					
Genista tanaitica P. Smirn. Дрік донский	зникаючий					Indetermi nate
Padus avium Mill. Черемха звичайна	зниклий у природі					
Rosa iundzillii Besser. Шипшина Юндзила	невизначений					
Rosa rubiginosa L. Шипшина іржаво-червона	невизначений					
Rosa spinosissima L. Шипшина найколючіша	рідкісний					
Viburnum lantana L. Калина цілолиста	рідкісний					
Acorus calamus L. Аїр звичайний	рідкісний					

Назва виду (українська, латинська)	*Червона книга Дніпропетровської області*	*Червона книга України*	*Бернська конвенція*	*CITES*	*Європейський червоний список*	*МСОП*
Adonis vernalis L. Горицвіт весняний	вразливий	неоцінений		II		
Adonis wolgensis Steven ex DC. Горицвіт волзький	вразливий	неоцінений				
Ajuga reptans L. Горлянка повзуча	зниклий у природі					
Amygdalus nana L. Мигдаль степовий	рідкісний					
Anemone sylvestris L. Анемона лісова	вразливий					
Anemonoides ranunculoides (L) Holub. Анемона жовтецева	рідкісний					
Antennaria dioica (L.) P. Gaertn. Котячі лапки дводомні	зникаючий					
Anthoxantum odoratum L. Пахуча трава звичайна	зниклий у природі					
Asarum europaeum L. Копитняк європейський	рідкісний					
Asperula graveolens M. Bieb. Ex Schult. Et Schult. Маренка пахуча	рідкісний					
Astragalus dasyanthus Pall. Астрагал шерстистоквітковий	вразливий	вразливий			+	Rare
Athyrium filix-femina (L.) Roth Безщитник жіночий	вразливий					
Aurinia saxatilis (L.) Desv. Аврінія скельна	рідкісний					
Betonica officinalis L. Буквиця лікарська	рідкісний					
Campanula glomerata L Дзвоники скупчені	рідкісний					
Campanula persicifolia L. Дзвоники персиколисті	вразливий					
Campanula rotundifolia L. Дзвоники круглолисті	зниклий у природі					
Clematis integrifolia L. Ломиніс цілолистий	рідкісний					
Convallaria majalis L. Конвалія звичайна	рідкісний					
Dictamnus albus L. Ясенець білий	зниклий у природі	рідкісний				
Digitalis grandiflora Mill. Наперстянка великоцвіта	зникаючий					
Dryopteris filix-mas (L.) Schott. Щитник чоловічий	рідкісний					
Fragaria vesca L. Суниця лісова	зникаючий					

Назва виду (українська, латинська)	*Червона книга Дніпропетровської області*	*Червона книга України*	*Бернська конвенція*	*CITES*	*Європейський червоний список*	*МСОП*
Inula helenium L. Оман високий	рідкісний					
Iris halophila Pall. Півники солелюбні	рідкісний					
Iris pontica Zapat. Півники понтійські	зникаючий	вразливий				
Iris pumila L. Півники карликові	рідкісний					
Iris sibirica L. Півники сибірські	зникаючий	вразливий				
Matteuccia struthiopteris (L.) Tod. Страусове перо звичайне	зникаючий					
Ornithogalum fimbriatum Willd. Рястка торчкувата	вразливий					
Polygonatum hirtum (Bocs ex Poir.) Pursh Купина широколиста	зниклий у природі					
Polygonatum odoratum (Mill.) Druce Купина пахуча	рідкісний					
Paeonia tenuifolia L. Півонія тонколиста	зниклий у природі	вразливий	+			
Poterium sanguisorba L. Чорноголовник родовиковий	невизначений					
Primula veris L. Первоцвіт весняний	зниклий у природі					
Prunella grandiflora (L.) Scholl Суховершки великоквіткові	невизначений					
Pteridium aquilinum (L.) Kuhn Орляк звичайний	зникаючий					
Pulsatilla grandis Wender. Сон великий	вразливий	вразливий	+			
Pulsatilla pratensis (L.) Mill. Сон лучний	рідкісний	неоцінений				
Pyrethrum corymbosum (L.) Scop. Маруна щиткова	рідкісний					
Serratula bracteifolia (Iljin ex Grossh.) Stank. Серпій приквітковий	невизначений					
Stipa capillata L. Ковила волосиста	рідкісний	неоцінений				
Stipa lessingiana Trin. Et Rupr. Ковила Лесінга	рідкісний	неоцінений				
Stipa pennata L. Ковила пірчаста	вразливий	вразливий				
Stipa pulcherrima K. Koch Ковила найкрасивіша	зникаючий	вразливий				

Назва виду (українська, латинська)	*Червона книга Дніпропетровської області*	*Червона книга України*	*Бернська конвенція*	*CITES*	*Європейський червоний список*	*МСОП*
Stipa dasyphylla (Lindem.)Czern. Ex Trautv. – Ковила пухнастолиста	зникаючий	вразливий				Rare
Stipa zalesskii Wilensky – Ковила Залеського	зникаючий	неоцінений			+	
Thymus dimorphus Klokov et Des-Schost. Чебрець двовидний	рідкісний					
Valeriana officinalis Walr. Валеріана лікарська	рідкісний					
Anthericum ramosum L. Віхалка гілляста	вразливий					
Bulbocodium versicolor (Ker Gawl.) Spreng. Брандушка різнобарвна	вразливий	вразливий				
Frittillaria meleagris L. Рябчик шаховий	зниклий у природі	вразливий				
Galantus nivalis L. Підсніжнік білосніжний	зниклий у природі	неоцінений		II		Near Threatened
Ornithogalum boucheanum (Kunth) Asch. Рятска Буше	рідкісний	неоцінений				
Scilla sibirica Haw Проліска сибірська	рідкісний					
Telekia speciosa (Schreb.) Крем'яник гарний	зниклий у природі					
Tulipa schrenkii Regel Тюльпан Шренка	зникаючий	вразливий				
Tulipa quercetorum Klokov et Zoz Тюльпан дібровний	рідкісний	вразливий				
Природний заповідник "Дніпровсько-Орільський"						
Буркун білий Melilotus albus Medik.					LC	
Буркун лікарський Melilotus officinalis (L.) Pall.					LC	
В'язіль барвистий Securigera varia (L.) Lassen					LC	
Житняк пухнастоквітковий Agropyron dasyanthum Ledeb.						R
Жовтозілля дніпровське Senecio borysthenicus (D&c.) Andrz.					R	
Конюшина польова Trifolium arvense L.					LC	
Конюшина розлога Trifolium diffusum L.					LC	

Назва виду (українська, латинська)	*Червона книга Дніпропетровської області*	*Червона книга України*	*Бернська конвенція*	*CITES*	*Європейський червоний список*	*МСОП*
Конюшина гібридна Trifolium hybridum L.					LC	
Конюшина повзуча Trifolium repens L.					LC	
Зозульки м'ясочервоні Dactylorhiza incarnata (L.) Soy s.l.	2			+		
Люцерна хмелевидна Medicago lupulina L.					LC	
Латук компасний Lactuca serriola Torner					LC	
Лядвенець рогатий Lotus corniculatus					LC	
Ковила дніпровська Stipa borysthenica Klokov ex Prokudin	2					
Козельці українські Tragopogon ucrainicus Artemcz.					R	
Коручка болотна Epipactis palustris (L.)Crantz	3					
Кушир донський Ceratophyllum tanaiticum Sapjegin					R	
Ластовень російський Vincetoxicum rossicum (Kleop.) Barbar.					R	R
Лептогіум насічений Leptogium saturninum (Dicks.) Nyl. (Лишайник)	2					
Півники сибірські Iris sibirica L.	2					
Плавун щитолистий Nymphoides peltata (S.G.Gmel.) Kuntze	2					
Зозулинець болотний Anacamptis palustris (Jacq.) R.M. Bateman, Pridgeon et M.W. Chase	2			+		
Рястка Буше Ornithogalum boucheanum (Kunth) Asch.	2					
Сальвінія плаваюча Salvinia natans (L.) All.	2		R			
Сон лучний (сон чорніючий) Pulsatilla pratensis (L.) Mill. S.l.	2					
Тюльпан дібровний Tulipa quercetorum Klokovet Zoz	3					
Фіалка Лавренка Viola lavrenkoana Klokov					R	

Назва виду (українська, латинська)	*Червона книга Дніпропетровської області*	*Червона книга України*	*Бернська конвенція*	*CITES*	*Європейський червоний список*	*МСОП*
Цибуля савранська Allium savranicum Besser	2					
Чебрець дніпровський Thymus borysthenicus Klok. Et Shost.					R	R
Шафран сітчастий Crocus reticulatus Steven ex Adams	3					
Хвощ польовий Equisetum arvense L.					LC	
Юринея волошкова Jurinea cyanoides (L.) Rchb.			DD		LC	
Криворізький ботанічний сад НАН України						
Cystopteris fragilis (L.) Bernh.– Пухирник ламкий						
Pinus cembra L. – Сосна кедрова	+					
Taxus baccata L. – Ягідний	+					
Ephedra distachya L. – Ефедра двоколоскова						+
Asarum europaeum L. – Копитняк європейський						
Ceratophyllum demersum L. – Кушир занурений (темно-зелений)						+
Ceratophyllum submersum L. – Кушир підводний						+
Aconitum nemorosum M. Bieb. Ex Rchb. – Аконіт дібровний						
Aconitum rogovichii Wissjul. – Аконіт Роговича						
Adonis vernalis L.(Chrysocyathus vernalis (L.) Holub – Горицвіт весняний (жовтоцвіт весняний)	+			+		
Adonis wolgensis Steven (Ch. Wolgensis (Steven) Holub – Горицвіт волзький (жовтоцвіт волзький)	+					
Anemone nemorosa L. – Анемона дібровна						
Anemone sylvestris L. – Анемона лісова						
Anemonoides ranunculoides (L.) Holub – Анемоноідес жовтецевий						

Назва виду (українська, латинська)	*Червона книга Дніпропетровської області*	*Червона книга України*	*Бернська конвенція*	*CITES*	*Європейський червоний список*	*МСОП*
Clematis integrifolia L. – Ломиніс цілолистий						
Delphinium cuneatum Steven ex DC. (D. Rossicum Litv.) – Дельфіній клиновидний (руський)	+					
Pulsatilla grandis Wender. – Сон великий	+		+			+
Pulsatilla pratensis (L.) Mill. (P. Nigricans Storck) – Сон лучний	+					
Ranunculus cassubicus L. – Жовтець кашубський						
Ranunculus pedatus Waldst. Et Kit. – Жовтець стоповидний						
Berberis vulgaris L. – Барбарис звичайний						
Gymnospermium odessanum (DC.) Takht. – Голонасінник одеський	+					+
Paeonia tenuifolia L. – Півонія тонколиста, воронець	+					
Paeonia daurica Andrews – Півонія кримська						
Corydalis cava (L.) Schweigg. Et Korte. – Ряст порожнистий						
Cerastium biebersteinii DC. – Роговик Біберштейна	+					+
Coccyganthe flos-cuculi (L.) Fourr. – Коронарія зозулинцвіт						
Dianthus lanceolatus Steven ex Rchb. – Гвоздика ланцетна					+	+
Eremogone cephalotes (M.Bieb.) Fenzl – Еремогоне головчаста (пустельниця головчаста)	+				+	+
Eremogone rigida (M.Bieb.) Fenzl. – Еремогоне жорстка (пустельниця жорстка)						+
Kohlraushia prolifera (L.) Kunth – Кольраушія пагононосна						
Paronychia cephalotes (M. Bieb.) Besser – Загнітник головчастий						

Назва виду (українська, латинська)	*Червона книга Дніпропетровської області*	*Червона книга України*	*Бернська конвенція*	*CITES*	*Європейський червоний список*	*МСОП*
Kraschenninnikovia ceratoides (L.) Gueldenst. – Крашенінніковія степова						
Atraphaxis frutescens (L.) K.Koch. – Кучерявка кущова	+					
Goniolimon besserianum (Schult.) Kusn. – Гоніолімон Бессерів						
Quercus robur L. – Дуб звичайний						+
Carpinus betulus L. – Граб звичайний						
Alnus glutinosa (L.) Gaertn. – Вільха клейка						
Betula humilis Schrank – Береза низька	+					
Betula obscura A. Kotula – Береза темна	+					
Viola accrescens Klokov – Фіалка зросла						
Salix caprea L. – Верба козяча						
Aurinia saxatilis (L.) Desv. – Авринія скельна						
Crambe pontica Steven (C. Maritima L.) – Катран понтійський (к. морський)	+					
Hesperis tristis L. – Вечорниці сумні						
Sedum borissovae Balk. – Очиток Борисової						+
Sedum sexangulare L. – Очиток шестирядний						
Sempervivum ruthenicum Schnittsb. Et C.B. Lehm. – Молодило руське						
Amygdalus nana L. – Мигдаль низький , бобчук						
Cerasus fruticosa (Pall.) Woronow – Вишня кущова (в. степова)						
Cotoneaster melanocarpus Fisch. Ex Blytt – Кизильник чорноплідний						
Fragaria vesca L. – Суниці лісові						
Padus avium Mill. – Черемха звичайна						
Potentilla alba L. – Перстач білий						

Назва виду (українська, латинська)	*Червона книга Дніпропетровської області*	*Червона книга України*	*Бернська конвенція*	*CITES*	*Європейський червоний список*	*МСОП*
Rosa bordzilowskii Chrshan. – Шипшина Бордзіловського						
Rosa jundzilii Besser – Шипшина Юндзіла						
Rosa spinosissima L. – Шипшина найболючіша						
Sanguisorba officinalis L. – Родовик лікарський						
Sorbus torminalis (L.) Crantz – Берека, горобина	+					
Epilobium hirsutum L. – Зніт шорсткий						+
Anthyllis macrocephala Wender. (A. Vulneraria aggr.) – Заяча конюшина великоголова						
Astragalus albidus Waldst. Et Kit. – Астрагал білуватий						
Astragalus asper Jacq. – Астрагал шорсткий						
Astragalus cretophilus Klokov – Астрагал крейдолюбний	+					
Astragalus dasyanthus Pall. – Астрагал шерстистоквітковий	+				+	+
Astragalus dolichophyllus Pall. – Астрагал довголистий						
Astragalus henningii (Steven) Klokov – Астрагал Геннінга	+				+	+
Astragalus odessanus Besser – Астрагал одеський	+					
Astragalus pallescens M. Bieb. – Астрагал блідий						+
Astragalus ponticus Pall. – Астрагал понтійський	+					
Astragalus pubiflorus DC. – Астрагал пухнастоквітковий						
Astragalus visunicus Kucherevskyi – Астрагал висуньський						
Calophaca wolgarica (L.f.) DC. – Калофака волзька	+				+	+
Caragana scythica (Kom.) Pojark. – Карагана скіфська	+				+	
Chamaecytisus albus (Hacq.) Rothm. – Зіновать біла (рокитник білий)						

Назва виду (українська, латинська)	*Червона книга Дніпропетровської області*	*Червона книга України*	*Бернська конвенція*	*CITES*	*Європейський червоний список*	*МСОП*
Chamaecytisus graniticus (Rehman) Rothm. – Зіновать гранітна (з. Скробічевського)	+				+	+
Galega officinalis L. – Козлятник лікарський						
Genista scythica Pacz. – Дрік скіфський	+					
Genista tanaitica P. Smirn. – Дрік донський					+	+
Genista tinctoria L. – Дрік красильний			+			
Glycyrrhiza echinata L. – Солодка щетиниста						
Glycyrrhiza glabra L. – Солодка гола						
Hedysarum grandiflorum Pall. – Солодушка великоквіткова						
Lathyrus lacteus (M. Bieb.) Wissjul. – Чина молочно-біла						
Lathyrus niger (L.) Bernh. – Чина чорна						
Lathyrus sphaericus Retz. – Чина куляста						+
Lathyrus vernus (L.) Bernh. – Чина весняна						
Vicia tenuifolia Roth – Горошок тонколистий						+
Haplophyllum suaveolens (DC.) – Гаплофіл запашний						
Linum czerniaevii Klokov – Льон Черняєва						
Linum flavum L. – Льон жовтий						
Linum linearifolium Jav. – Льон лінійнолистий						
Palimbia salsa (L. F.) Besser – Палімбія солончакова	+					
Fraxinus ornus L. – Ясен білоцвітий+						
Syringa josi+kaea J. Jacq. Ex Rchb. – Бузок угорський						
Viburnum lantana L. – Калина гордовина						
Adoxa moshatellina L. – Адокса мускусна						
Valeriana officinalis L. – Валеріана лікарська						

Назва виду (українська, латинська)	*Червона книга Дніпропетровської області*	*Червона книга України*	*Бернська конвенція*	*CITES*	*Європейський червоний список*	*МСОП*
Valeriana stolonifera Czern. – Валеріана пагононосна						
Valeriana tuberosa L. – Валеріана бульбиста						
Galium volhynicum Pobed. – Підмаренник волинський					+	
Centaurium pulchellum (Sw.) Druce – Золототисячник гарний						+
Vincetoxicum intermedium Taliev – Ластовень проміжний					+	
Trachomitum venetum (L.) Woodson s.l. (T. Sarmatiense Woodson) – Кендир венеційський (к. сарматський)	+					
Vincetoxicum maeoticum (Kleopow) Barbar. – Ластовень азовський					+	
Vincetoxicum scandens Sommier et Levier – Ластовень виткий						
Scopolia carniolica Jacq. – Скополія карніолійська	+					
Convolvulus lineatus L. – Березка лінійнолиста						
Aegonychon purpureo-caeruleum (L.) Holub – Егоніхон фіолетово-голубий						
Echium russicum J.F.Gmel. – Синяк руський			+		+	
Staphylea pinnata L. – Клокичка перистa	+					
Digitalis grandiflora Mill. – Наперстянка великоквіткова						
Linaria biebersteinii Besser – Льонок Біберштейна						
Linaria macroura (M. Bieb.) M. Bieb. – Льонок довгошпорковий						+
Cymbochasma borysthenica (Pall. Ex Schlecht.) Klokov et Zoz – Цимбохазма дніпровська (повстянка дніпровська)	+				+	+
Betonica officinalis L. – Буквиця лікарська						

Назва виду (українська, латинська)	*Червона книга Дніпропетровської області*	*Червона книга України*	*Бернська конвенція*	*CITES*	*Європейський червоний список*	*МСОП*
Glechoma hirsuta Waldst. Et Kit. – Розхідник шорсткий						+
Phlomis hybrida Zelen – Залізняк гібридний					+	
Prunella grandiflora (L.) Scholl. – Суховершки великоквіткові						
Salvia austriaca Jacq. – Шавлія австрійська						
Salvia scabiosifolia Lam. – Шавлія скабіозо листа	+					
Scutellaria altissima L. – Шоломниця висока	+					
Scutellaria creticola Juz. – Шоломниця крейдяна	+					
Scutellaria verna Besser – Шоломниця весняна						
Thymus dimorphus Klokov et Des.-Shost. – Чебрець двовидний						
Campanula glomerata L. – Дзвоники скупчені						
Campanula persicifolia L. – Дзвоники персиколисті						
Campanula trachelium L. – Дзвоники кропиволисті						
Achillea leptophylla M. Bieb.– Деревій тонколистий						
Artemisia pontica L. – Полин понтійський						
Aster alpinus L. – Айстра альпійська	+					
Aster bessarabicus Bernh. Ex Rchb. – Айстра бессарабська						
Carlina biebersteinii Bernh. Ex Hornem. – Відкасник Біберштейна						
Centaurea marschalliana Spreng. – Волошка Маршала						
Centaurea orientalis L. – Волошка східна						
Centaurea ruthenica Lam. – Волошка руська						
Centaurea taliewii Kleopow – Волошка Талієва	+					+
Inula helenium L. – Оман високий						

Назва виду (українська, латинська)	*Червона книга Дніпропетровської області*	*Червона книга України*	*Бернська конвенція*	*CITES*	*Європейський червоний список*	*МСОП*
Inula oculus-christi L. – Оман очний						
Jurinea brachycephala Klokov – Юринея короткоголова						
Klasea bulgarica (Acht. Et Stoj.) – Клазея болгарська					+	+
Petasites hybridus (L.) P. Gaertn., B. Mey. Et Scherb. – Кремена гібридна						
Pterotheca sancta (L.) K. Koch (Lagoseris sancta (L.) K. Maly) – Птеротека палестинська (лагозеріс палестинський						
Pyrethrum corymbosum (L.) Scop. – Маруна щиткова						
Serratula bracteifolia (Iljin ex Grossh.) Stank (Klasea bracteifolia) – Клазея приквіткова (Серпій приквітковий						
Vallisneria spiralis L. – Валіснерія спіральна						+
Alisma plantago-aquatica L. – Частуха подорожникова						+
*Potamogeton crispus L. – Рдесник кучерявий						+
Potamogeton pectinatus L. – Рдесник гребінчастий						+
Potamogeton perfoliatus L. – Рдесник пронизанолистий						+
Bulbocodium versicolor (Ker.Gawl.) Spreng. (Colchicum versicolor Ker.Gawl.) – Брандушка різнокольорова	+					
Colchicum umbrosum (Ker.Gawl.) Steven – Пізньоцвіт тіньовий	+					
Crocus angustifolius Weston – Шафран вузьколистий	+					
Crocus reticulatus Steven ex Adams – Шафран сітчастий	+				+	
Iris halophila Pall. – Півники солелюбні						
Iris pontica Zapal. – Півники понтичні	+					
Iris pumila L. – Півники карликові (п. маленькі)						

Назва виду (українська, латинська)	*Червона книга Дніпропетровської області*	*Червона книга України*	*Бернська конвенція*	*CITES*	*Європейський червоний список*	*МСОП*
Fritillaria ruthenica Wikstr. – Рябчик руський	+					
Gagea lutea (L.) Ker Gawl. – Зірочки жовті						
Lilium martagon L. – Лілія лісова (л. кучерява)	+					
Tulipa hypanica Klokov et Zoz – Тюльпан бізький	+					
Tulipa quercetorum Klokov – Тюльпан дібровний	+					
Tulipa schrenkii Regel – Тюльпан Шренка	+					
Anthericum ramosum L. – Віхалка гілляста						
Asphodeline lutea (L.) Rchb. – Асфоделіна жовта	+					
Eremurus spectabilis M. Bieb. – Еремур показний	+				+	
Hyacinthella leucophaea (C. Koch) – Гіацинтик блідий	+					+
Bellevalia sarmatica (Pall. Ex Georgi) Woronow – Белевалія сарматська						
Hyacinthella pallasiana (Steven) Losinsk. – Гіацинтик Палласа						
Muscari neglectum Guss. Ex Ten. – Гадюча цибулька занедбана						
Ornithogalum boucheanum (Kunth) Asch. – Рястка Буше	+					
Ornithogalum fimbriatum Willd. – Рястка торочкувата						
Ornithogalum fischerianum Krasch. – Рястка Фішера						
Ornithogalum kochii Pall. – Рястка Коха						
O. refractum Schlecht. – Рястка відігнута	+					
Scilla bifolia L. – Проліска дволиста						
Scilla siberica Haw. – Проліска сибірська						
Allium angulosum L. – Цибуля гранчаста						
Allium decipiens Fisch. Ex Schult. Et Schult. F. – Цибуля оманна						

Назва виду (українська, латинська)	*Червона книга Дніпропетровської області*	*Червона книга України*	*Бернська конвенція*	*CITES*	*Європейський червоний список*	*МСОП*
Allium guttatum Steven – Цибуля крапчаста						
Allium inaequale Janka – Цибуля нерівна						
Allium lineare L. – Цибуля лінійна	+					
Allium oleraceum L. – Цибуля овочева						
Allium podolicum (Asch. Et Graebn.) Blocki ex Racib. – Цибуля подільська						+
Allium ursinum L. – Цибуля ведмежа, черемша	+					
Galanthus nivalis L. – Підсніжник білосніжний	+					+
G. plicatus M. Bieb. – Підсніжник складчастий	+				+	+
Convallaria majalis L. – Конвалія травнева, к. звичайна						
Polygonatum hirtum (Bocs ex Poir.) Pursh (P. Latifolium (Jacq.) Desf.) – Купина шорстка (к. широколиста)						
Polygonatum odoratum (Hill.) Druce – Купина пахуча						
Asparagus verticillatus L. – Холодок кільчастий						
Dactylorhiza majalis (Rchnb.) P.F.Hunt – Пальчатокорінник травневий	+					
Platanthera bifolia (L.) Rich. – Любка дволиста	+					
Juncus bufonius L. – Ситник жаб'ячий						+
Juncus inflexus L. – Ситник пониклий						+
Carex pilosa Scop. – Осока волосиста						
Echinochloa crusgalli (L.) P. Beauv. – Плоскуха звичайна, півняче просо						+
Elytrigia stipifolia (Czern. Ex Nevski) Nevski – Пирій ковилолистий	+				+	+
Koeleria brevis Steven – Келерія коротка (кипець короткий)					+	
Koeleria moldavica M. Alexeenko – Келерія						

Назва виду (українська, латинська)	*Червона книга Дніпропетровської області*	*Червона книга України*	*Бернська конвенція*	*CITES*	*Європейський червоний список*	*МСОП*
молдавська (кипець молдавський)						
Phragmites australis (Cav.) Trin. Ex Steud. – Очерет звичайний						+
Poa angustifolia L. – Тонконіг вузьколистий						+
Poa annua L. – Тонконіг однорічний						+
Stipa asperella Klokov et Ossvcznjuk – Ковила шорстка	+					
Stipa borysthenica Klokov – Ковила дніпровська	+					
Stipa brauneri (Pacz.) Klokov – Ковила Браунера	+					
Stipa capillata L. – Ковила волосиста	+					
Stipa dasyphylla (Czern ex. Lindem.) Trautv. – Ковила пухнастолиста	+					+
Stipa donetzica Czupryna – Ковила донецька	+					
Stipa grafiana Steven (S. Pulcherrima K. Koch) – Ковила Граффа (к. найкрасивіша)	+					
Stipa graniticola Klokov – Ковила гранітна	+					
Stipa heterophylla Klokov – Ковила різнолиста	+					
Stipa lessingiana Trin. Et Rupr. – Ковила Лессінга	+					+
Stipa lithophila P. Smirn. – Ковила каменелюбна	+					
Stipa oreades Klokov – Ковила гірська	+					
Stipa pennata L. (S. Joannis Celak.) – Ковила пірчаста	+					
Stipa tirsa Steven – Ковила вузьколиста	+					
Stipa ucrainica P. Smirn. – Ковила українська	+					
Stipa zalesskii Wilensky – Ковила Залеського	+		+		+	+
Acorus calamus L. – Аїр звичайний						+
Lemna minor L. – Ряска маленька						+
Typha angustifolia L. – Рогіз вузьколистий						

5.2.5. Чужорідні види рослин

На території області зареєстровано 313 видів адвентивних судинних рослин. Це складає 17,2 % від загальної кількості видів рослин.

Частина їх є інвазійними видами, які добре пристосувалися до місцевих умов, є постійними у складі природних рослинних угруповань, а, іноді і заміщують домінантні види у цих угрупованнях.

З погляду багатьох авторів, з появою заносних видів не відбувається збагачення флори, тому що посилення процесу антропогенного впливу викликає неминуче загальне збідніння аутохтонної (місцевої) флори, її спрощення й уніфікацію.

Значна інвазійна здатність даних видів становить загрозу аборигенному фіторізноманіттю, негативно впливає на здоров'я населення.

Таблиця 5.2.5.1. Інформація про інвазійні (чужорідні) види рослин

Назва виду (українська, латинська)	*Занесення виду до карантинного списку*	*Заходи із запобігання розповсюдженню виду*
Acernegundo L. – Клен ясенелистий	інвазійний	збирання та знищення насіння, виполювання паростків
Amaranthus powelii L. – Щириця Пауелла	інвазійний	виполювання, викошування
Amaranthus retroflexus L. – Щириця загнута	інвазійний	виполювання, викошування
TrachomitumcannabinumL. – Кендир коноплевий	інвазійний	багаторазове викошування до цвітіння
Ambrosia artemisiifolia L. – Амброзія полинолиста	карантинний, інвазійний	механічне видалення рослин до цвітіння, створення на газонах щільного травостою із злакових, бобових та ін. видів.
Centaurea diffusa Lam. – Волошка розлога	інвазійний	виполювання, викошування
Conyza canadensis (L.) Crong. – Злиночка канадська	інвазійний	багаторазове викошування до цвітіння
Iva xanthiifolia Nutt. – Чорнощир нетреболистий	інвазійний	виполювання, викошування
Phalacroloma annuum (L.) Dumort. – Фалакролома однорічна	інвазійний	виполювання, викошування
Ph. Septentrionale (FernaldetWiegand) Tzvelev – Фалакролома північна	інвазійний	виполювання, викошування
Impatiens parviflora DC. – Розрив-трава дрібноквіткова	інвазійний	виполювання, викошування
Capsella bursa-pastoris (L.) Medik. – Грицики звичайні	інвазійний	виполюваня восени та навесні
Sisymbrium loeselii L. – Сухоребрик Лозеліїв	інвазійний	виполювання, викошування
Atriplex tatarica L. – Лутига татарська	інвазійний	виполювання, викошування
Cuscuta campestris Junck – Повитиця польова	карантинний	виполювання до цвітіння
RobiniapseudoacaciaL. – Робінія псевдоакація (біла акація)	інвазійний	збирання та знищення насіння, виполювання паростків
Anisantha sterilis (L.) Nevski – Нерівноплідник (анізанта) неплідний	інвазійний	виполювання до цвітіння

Назва виду (українська, латинська)	*Занесення виду до карантинного списку*	*Заходи із запобігання розповсюдженню виду*
Anisantha tectorum (L.) Nevski – нерівноплідник (анізанта) покрівельний	інвазійний	виполювання до цвітіння
Digitaria sanguinalis (L.) Scop. – Пальчатка кров'яна	інвазійний	виполювання до цвітіння
Echinochloa crus-galli (L.) P. Beauv. – Плоскуха звичайна (півняче просо)	інвазійний	виполювання до цвітіння
Portulaca oleracea L. – Портулак городній	інвазійний	виполювання до цвітіння
Ailanthusaltissima (Mill.) Swingle – Айлант найвищий (китайський ясен)	регульований, некарантинний, інвазійний	збирання та знищення насіння, виполювання паростків
Celtisoccidentalis L. – Каркас західний	інвазійний	збирання та знищення насіння, виполювання паростків
Ulmuspumila L. – В'яз низький	інвазійний	збирання та знищення насіння, виполювання паростків
Parthenocisusquinquefolia (L.) Planch. – Дикий виноград п'ятилисточковий	інвазійний	збирання та знищення насіння, виполювання паростків
Степовий гірчак звичайний Acroptilon repens (L.) DC.	карантинний	карантин
Амброзія полинолиста Ambrosia artemisiifolia L	карантинний	карантин
Ехіноцистіс шипуватий Echinocystislobata (Michx) Torr. etGray	карантинний	карантин
Паслін рогатий Solanum cornutum Lam.	карантинний	карантин

5.2.6. Охорона, використання та відтворення зелених насаджень

На територіях міст та районів Дніпропетровської області згідно з представленої виконавчими комітетами міських рад та районними державними адміністраціями інформації протягом 2017 року було видалено 11325 одиниці дерев, 839084 одиниці кущів та висаджено 30071 одиниць дерев, 31161 одиниці кущів, проведено ремонт газонів на площі 22,1664 га, висаджено квітників на площі 25,62133 га. Динаміку озеленення наведено в таблиці 5.2.6.1.

Таблиця 5.2.6.1. Озеленення населених пунктів

Заходи	*Рік*					
	2012 р.	*2013 р.*	*2014 р.*	*2015 р.*	*2016 р.*	*2017 р.*
Створено нових зелених насаджень, га	-	-	-	43,219	23,6957	22,1664
Проведено ландшафтну реконструкцію насаджень, га	58,5632	154,3700	88,5926	95,3052	21,3448	25,62133
Проведено догляд за насадженнями, га	-	-	-	-	-	-

5.2.7. Використання та відтворення природних рослинних ресурсів на території природно-заповідного фонду

Території та об'єкти природно-заповідного фонду з додержанням вимог, встановлених Законом України "Про природно-заповідний фонд України" та іншими актами законодавства України, можуть використовуватися:

у природоохоронних цілях;

у науково-дослідних цілях;

в оздоровчих та інших рекреаційних цілях;

в освітньо-виховних цілях;

для потреб моніторингу навколишнього природного середовища.

Використання рослинних ресурсів на території природно-заповідного фонду може здійснюватися лише за умови, що така діяльність не суперечить цільовому призначенню територій та об'єктів природно-заповідного фонду, встановленим вимогам щодо охорони, відтворення та використання їх природних комплексів та окремих об'єктів.

На території природних заповідників забороняється будь-яка господарська та інша діяльність, що суперечить цільовому призначенню заповідника, порушує природний розвиток процесів та явищ або створює загрозу шкідливого впливу на його природні комплекси та об'єкти.

5.3. Охорона, використання та відтворення тваринного світу

5.3.1. Загальна характеристика тваринного світу

Фауна хребетних нараховує 384 види тварин. Їх сучасний вигляд сформований за рахунок лісових та гігрофільних видів. З лісовими ландшафтами пов'язані 47 % видів, із гідроценозами – 37 %, із степовими та польовими – 17 %, із населеними пунктами – 6 % видів тварин. Теріофауна включає 62 види (Булахов, Пахомов, 2006 р.).

У степових системах домінуюче положення займають мишоподібні гризуни, ховрах сірий, сліпак звичайний, заєць сірий, лисиця звичайна. У заплавних лісах – численний кріт європейський, бурозубка звичайна, вовк, ласка, куниця, кабан дикий.

На прикладі досліджень орнітофауни Присамар'я А.А. Губкін (1972) вказує на високу щільність розміщення птахів в умовах степових екосистем (до 6,4 ос./га). В.В. Стаховський наводить реєстр тієї ж території, до якого включено 240 видів птахів. У степовому Придніпров'ї А.А. Губкіним зареєстровано на гніздуванні 145 видів гніздових птахів (1972). Учений зауважує, що для степових ділянок характерні жайворонок польовий (*Alauda arvensis*), жовта трясогузка (*Motacilla flava*), перепілка (*Coturnix coturnix*).

Фауна амфібій степу налічує 10 видів (Булахов та ін., 2007), найхарактерніші серед яких – часничниця звичайна (*Pelobates fuscus*), ропуха зелена (*Bufo viridis*), жаба озерна (*Rana ridibunda*) та інші. У межах степового

Придніпров'я також знайдено 11 видів рептилій (Булахов та ін., 2007).

Зарегулювання стоку більшості малих річок і Дніпра спричинило трансформацію екологічних комплексів риб і майже повну заміну реофільного комплексу лімнофільним. Іхтіофауна за сучасними даними налічує 50 видів риб і круглоротих, що належать до 13 родин 7 фауністичних комплексів (Біологічне різноманіття …, 2008).

Динаміка чисельності основних видів мисливських тварин наведена в таблиці 5.3.1.1.

Таблиця 5.3.1.1. Динаміка чисельності основних видів мисливських тварин (особин)

Види мисливських тварин	*2015 рік*	*2016 рік*	*2017 рік*
Кабан	1655	1816	1013
Козуля	4842	5142	5102
Заєць	113067	123395	111500
Фазан	30172	34902	42276
Куріпка	92580	99239	92246

5.3.2. Стан і ведення мисливського та рибного господарств

Стан та ведення мисливського господарства

Площа мисливських угідь, наданих у користування становить 2440,076 тис. га, в тому числі: Дніпропетровської обласної організації Українського товариства мисливців та рибалок – 2205,11 тис. га, Дніпропетровської гарнізонної організації товариства військових мисливців та рибалок Збройних Сил України – 44,0 тис. га, ДП "Верхньодніпровське лісове господарство" – 22,064 тис. га (рішення Дніпропетровської обласної ради від 21.06.2013 № 451-19/VI), Криничанське районне товариство мисливців та рибалок – 147,98 тис. га (рішення Дніпропетровської обласної ради від 20.06.2014 № 544-26/VI), ТОВ "Технометсервіс" – 6,918 тис. га (рішення Дніпропетровської обласної ради від 25.09.2008 № 450-16/V, Криворізька гарнізонна організація Товариства військових мисливців та рибалок Збройних Сил України – 9,185 тис. га (рішення Дніпропетровської обласної ради від 21.10.2015 № 690-34/VI), ДП "Васильківське лісове господарство" – 4,814 тис. га.

Добування мисливських тварин у 2017 році не перевищувало встановлених лімітів. Динаміка добування мисливських тварин наведена у таблиці 5.3.2.1.

Таблиця 5.3.2.1. Добування основних видів мисливських тварин (особин)

Рік	*Види мисливських тварин*	*Затверджений ліміт добування*	*Видано ліцензій*	*Добуто*	*Не використано ліцензій*	*Причина невикористання*
2015	кабан	115	115	104	11	Не здобув
	козуля	79	79	66	13	Не здобув
2016	кабан	136	136	135		

Рік	*Види мисливських тварин*	*Затверджений ліміт добування*	*Видано ліцензій*	*Добуто*	*Не використано ліцензій*	*Причина невикористання*
	козуля	101	101	101		
2017	кабан	174	162	122		
	козуля	104	96	87		

Стан та ведення рибного господарства

Питання ведення рибного господарства, організацію та контроль вилучення водних живих ресурсів на водоймах Дніпропетровської області здійснює Управління охорони, використання і відтворення водних біоресурсів та регулювання рибальства в Дніпропетровській області. Обсяги вилучення водних живих ресурсів, режими СТРГ визначаються на основі біологічних обґрунтувань, які розроблює НДІ біології Дніпропетровського національного університету та Інститут рибного господарства УААН. Динаміка вилову риби наведена в таблиці 5.3.2.2.

З метою забезпечення охорони, відтворення водних біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах Дніпропетровської області, на період нересту, в рамках операції "Нерест-2017", підготовлено розпорядження голови облдержадміністрації від 30.03.2017 № Р-169/0/3-17 "Про створення робочої групи з питань охорони та відтворення водних живих ресурсів у Дніпропетровській області".

На виконання вищезазначеного розпорядження була проведена велика кампанія та вжито наступні основні заходи:

затверджено перелік нерестових ділянок на водоймах, підконтрольних Управлінню державного агентства рибного господарства у Дніпропетровській області;

встановлено термін щодо заборони промислового, любительського рибальства з плавзасобів;

проведено посилене патрулювання водних об'єктів області та забезпечено цілодобову роботу гарячої лінії з метою оперативного реагування щодо своєчасного факту браконьєрства.

Проведено спільні заходи з територіальними підрозділами національної поліції України у Дніпропетровській області, Головним управлінням державної служби з надзвичайних ситуації у Дніпропетровській області, Головним управлінням ветеринарної медицини в Дніпропетровській області, Державною екологічною інспекцією у Дніпропетровській області та іншими компетентними органами, якими передбачено проведення перевірок законності придбання, збуту риби та інших водних біоресурсів, посилення контролю за дотриманням вимог заборони лову водних біоресурсів в нерестовий період, здійснення заходів щодо недопущення погіршення умов існування водних біоресурсів.

За результатами рибоохоронної роботи Дніпропетровського рибоохоронного патруля за період з 01.04.2017 по 31.12.2017 було виявлено 2422 правопорушення природоохоронного законодавства. Складено

2080 протоколів про адмінправопорушення.

За результатами адміністративних проваджень:

- затримано правопорушників – 2080 осіб;
- нараховано збитків на суму – 984934 грн;
- накладено штрафів на суму – 34191 грн;
- виявлено незаконно добутої риби – 16458 кг;
- вилучено заборонених знарядь лову – 2365 од;
- сплачено до держбюджету збитків і штрафів на суму – 83972 грн.

Таблиця 5.3.2.2. Динаміка вилову риби

Рік	*Назва водного об'єкту*	*Затверджений ліміт вилову, т/рік*	*Фактичний вилов, т/рік*
2015	Дніпровське (Запорізьке) водосховище, в межах Дніпропетровської обл.	242,949**	557,713*
	Каховське водосховище, в межах Дніпропетровської обл.	277,957**	675,112*
	Дніпродзержинське водосховище, в межах Дніпропетровської обл.	218,625**	311,151*
Усього по області		739,531	1543,976
2016	Дніпровське (Запорізьке) водосховище, в межах Дніпропетровської обл.	295,68	718,81
	Каховське водосховище, в межах Дніпропетровської обл.	325,5	1025,853
	Дніпродзержинське водосховище, в межах Дніпропетровської обл.	0*	810,991
Усього по області		621,18	2555,654
2017	Дніпровське (Запорізьке) водосховище, в межах Дніпропетровської обл.	280,21	1027,378
	Каховське водосховище, в межах Дніпропетровської обл.	312,84	1075,463
	Кам'янське водосховище, в межах Дніпропетровської обл.	0*	821,189
Усього по області		593,05	2924,03

* Фактичний вилов з рослиноїдними та верховодкою і тюлькою, які не лімітуються.

** На Дніпровському (Запорізькому) водосховищі у 2014 – 2016 роках лімітувались 5 видів водних біоресурсів, інші види виловлювались у межах прогнозу допустимого спеціального використання водних біоресурсів. На Каховському водосховищі у 2014 – 2016 роках лімітувались 5 видів водних біоресурсів, інші види виловлювались у межах прогнозу допустимого спеціального використання водних біоресурсів. На Кам'янському водосховищі у 2014 – 2016 роках лімітувались 4 види водних біоресурсів, інші види виловлювались в межах прогнозу допустимого спеціального використання водних біоресурсів.

Довідково. Був затверджений загальний прогноз допустимого спеціального використання водних біоресурсів на все Дніпровське (Запорізьке) водосховище, який складав – 643,55 т (разом з Запорізькою обл.). Квоти спеціального використання водних біоресурсів на Дніпровському (Запорізькому) водосховищі в межах Дніпропетровської та Запорізької областей виділялись користувачам, які здійснюють промисловий вилов у межах прогнозу допустимого спеціального використання водних біоресурсів. На Каховському водосховищі у 2013 – 2016 роках лімітувались 5 видів водних біоресурсів, інші види виловлювались в межах прогнозу допустимого спеціального використання водних біоресурсів. На Кам'янському водосховищі у 2013 – 2016 роках лімітувались 4 види водних біоресурсів, інші види виловлювались у межах прогнозу допустимого спеціального використання водних біоресурсів.

5.3.3. Охорона та відтворення видів тварин, занесених до Червоної книги України, та тих, що підпадають під дію міжнародних договорів

На території Дніпропетровської області зустрічаються 132 види тварин, занесених до Червоної книги України, з них круглих черв'яків – 1, кільчастих черв'яків – 2, членистоногих – 66, хордових – 63.

Також зустрічаються 28 видів тварин, що занесені до додатків Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори та перебувають під загрозою зникнення (CITES); 244 види тварин, занесені до додатків Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі (Бернської конвенції); 94 види, занесені до додатків Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин (Боннської конвенції, CMS); 49 видів, що охороняються відповідно до Угоди про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів (AEWA); 6 видів, що охороняються відповідно до Угоди про збереження популяцій європейських кажанів (EUROBATS).

У межах природного заповідника "Дніпровсько-Орільський" охороняються види тварин, занесених до Червоної книги України, а також ті, що підпадають під дію міжнародних договорів (див. табл. 5.3.3.1., 5.3.3.2., 5.3.3.3., 5.3.3.4.).

Збільшення чисельності деяких охоронюваних видів тварин пов'язано як із удосконаленням заходів з охорони, так і з наданням статусу охорони новим видам у кожній наступній редакції Червоної книги України.

Таблиця 5.3.3.1. Види тваринного світу, що охороняються

	2015 рік	*2016 рік*	*2017 рік*
БЕЗХРЕБЕТНІ (INVERTEBRATA)			
Клас МАЛОЩЕТИНКОВІ ЧЕРВИ *(OLYGOCHAETA)*			
Види тварин, занесені до Червоної книги України, од.	1	1	1
Види тварин, занесені до додатків Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення (CITES), од.	–	–	–
Види тварин, занесені до додатків Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі (Бернської конвенції), од.	–	–	–
Види, занесені до додатків Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин (Боннської конвенції, CMS), од.	–	–	–
Види, що охороняються відповідно до Угоди про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів (AEWA), од.	–	–	–
Види, що охороняються відповідно до Угоди про збереження популяцій європейських кажанів (EUROBATS), од.	–	–	–
Клас П'ЯВКИ *(*HIRUDINEA*)*			
Види тварин, занесені до Червоної книги України, од.	1	1	1
Види тварин, занесені до додатків Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення (CITES), од.	–	–	–

	2015 рік	*2016 рік*	*2017 рік*
Види тварин, занесені до додатків Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі (Бернської конвенції), од.	–	–	–
Види, занесені до додатків Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин (Боннської конвенції, CMS), од.	–	–	–
Види, що охороняються відповідно до Угоди про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів (AEWA), од.	–	–	–
Види, що охороняються відповідно до Угоди про збереження популяцій європейських кажанів (EUROBATS), од.	–	–	–
Клас БАГАТОНІЖКИ *(*MYRIAPODA*)*			
Види тварин, занесені до Червоної книги України, од.	1	1	1
Види тварин, занесені до додатків Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнен-ня (CITES), од.	–	–	–
Види тварин, занесені до додатків Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі (Бернської конвенції), од.	1	1	–
Види, занесені до додатків Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин (Боннської конвенції, CMS), од.	–	–	–
Види, що охороняються відповідно до Угоди про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів (AEWA), од.	–	–	–
Види, що охороняються відповідно до Угоди про збереження популяцій європейських кажанів (EUROBATS), од.	–	–	–
Клас КОМАХИ *(*INSECTA*)*			
Види тварин, занесені до Червоної книги України, од.	33	33	33
Види тварин, занесені до додатків Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення (CITES), од.	–	–	–
Види тварин, занесені до додатків Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі (Бернської конвенції), од.	6	6	6
Види, занесені до додатків Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин (Боннської конвенції, CMS), од.	–	–	–
Види, що охороняються відповідно до Угоди про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів (AEWA), од.	–	–	–
Види, що охороняються відповідно до Угоди про збереження популяцій європейських кажанів (EUROBATS), од.	–	–	–
ХРЕБЕТНІ (VERTEBRATA)			
Клас ПРОМЕНЕПЕРІ РИБИ (ACTINOPTERYGII)			
Види тварин, занесені до Червоної книги України, од.	7	7	7
Види тварин, занесені до додатків Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення (CITES), од.	–	–	–
Види тварин, занесені до додатків Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі (Бернської конвенції), од.	17	17	17

	2015 рік	*2016 рік*	*2017 рік*
Види, занесені до додатків Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин (Боннської конвенції, CMS), од.	–	–	–
Види, що охороняються відповідно до Угоди про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів (AEWA), од.	–	–	–
Види, що охороняються відповідно до Угоди про збереження популяцій європейських кажанів (EUROBATS), од.	–	–	–
Клас РЕПТИЛІЇ (REPTILIA)			
Види тварин, занесені до Червоної книги України, од.	3	3	3
Види тварин, занесені до додатків Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення (CITES), од.	–	–	–
Види тварин, занесені до додатків Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі (Бернської конвенції), од.	9	9	9
Види, занесені до додатків Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин (Боннської конвенції, CMS), од.	–	–	–
Види, що охороняються відповідно до Угоди про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів (AEWA), од.	–	–	–
Види, що охороняються відповідно до Угоди про збереження популяцій європейських кажанів (EUROBATS), од.	–	–	–
Клас АМФІБІЇ (Земноводні) (AMPHIBIA)			
Види тварин, занесені до Червоної книги України, од.	–	–	–
Види тварин, занесені до додатків Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення (CITES), од.	–	–	–
Види тварин, занесені до додатків Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі (Бернської конвенції), од.	8	8	8
Види, занесені до додатків Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин (Боннської конвенції, CMS), од.	–	–	–
Види, що охороняються відповідно до Угоди про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів (AEWA), од.	–	–	–
Види, що охороняються відповідно до Угоди про збереження популяцій європейських кажанів (EUROBATS), од.	–	–	–
Клас ПТАХИ (AVES)			
Види тварин, занесені до Червоної книги України, од.	23	23	23
Види тварин, занесені до додатків Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення (CITES), од.	27	27	27
Види тварин, занесені до додатків Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі (Бернської конвенції), од.	177	178	179
Види, занесені до додатків Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин (Боннської конвенції, CMS), од.	89	89	89
Види, що охороняються відповідно до Угоди про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів (AEWA), од.	51	51	51

	2015 рік	*2016 рік*	*2017 рік*
Види, що охороняються відповідно до Угоди про збереження популяцій європейських кажанів (EUROBATS), од.	-	-	-
Клас ССАВЦІ (MAMMALIA)			
Види тварин, занесені до Червоної книги України, од.	10	11	12
Види тварин, занесені до додатків Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення (CITES), од.	2	2	2
Види тварин, занесені до додатків Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі (Бернської конвенції), од.	26	28	28
Види, занесені до додатків Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин (Боннської конвенції, CMS), од.	6	7	7
Види, що охороняються відповідно до Угоди про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів (AEWA), од.	-	-	-
Види, що охороняються відповідно до Угоди про збереження популяцій європейських кажанів (EUROBATS), од.	6	7	7

Таблиця 5.3.3.2. Перелік видів тварин, що охороняються в регіоні (станом на 01.01.2018 року)

Назва виду (українська і латинська)	*Червона книга України*	*Бернська конвенція*	*CITES*	*CMS*	*AEWA*	*EUROBATS*	*Європейський червоний список*	*МСОП*
Клас МАЛОЩЕТИНКОВІ ЧЕРВИ (OLYGOCHAETA)								
Ейзенія гордєєва Eisenia gordejef Michaelsen, 1899	ВР	–	–	–	–	–	–	–
Усього	1	–	–	–	–	–	–	–
Клас П'ЯВКИ (HIRUDINEA)								
П'явка медична Hirudo medicinalis	ЗК	3	–	–	–	–	I	–
Усього	1	1	–	–	–	–	1	–
Клас БАГАТОНІЖКИ (MYRIAPODA)								
Мухоловка звичайна Scutigera coleoptrata (Linnaeus, 1758)	ЗК	–	–	–	–	–	–	–
Усього	1	–	–	–	–	–	–	–
Клас КОМАХИ (INSECTA)								
Дозорець-імператор Anax imperator Leach, 1815	ВР	–	–	–	–	–	–	–
Красуня діва Calopteryx virgo (Linnaeus, 1758)	ВР	–	–	–	–	–	–	–
Ірис плямистий Iris polystictica (Fischer-Waldheim, 1846)	РД	–	–	–	–	–	–	–

Назва виду (українська і латинська)	*Червона книга України*	*Бернська конвенція*	*CITES*	*CMS*	*AEWA*	*EUROBATS*	*Європейський червоний список*	*МСОП*
Дибка степова Saga pedo (Pallas, 1771)	РД	2	–	–	–	–	V	VU
Красотіл пахучий Calosoma sycophanta (Linnaeus, 1758)	ВР	–	–	–	–	–	V	–
Турун угорський Carabus (Pachystus) hungaricus (Fabricius, 1792)	ВР	–	–	–	–	–	–	–
Жук-олень, рогач звичайний Lucanus cervus cervus (Linnaeus, 1758)	РД	–	–	–	–	–	–	–
Вусач великий дубовий Cerambyx cergo (Linnaeus, 1758)	ВР	–	–	–	–	–	E	VU
Вусач мускусний Aromia moschata (Linnaeus, 1758)	ВР	–	–	–	–	–	–	–
Вусач земляний хрестоносець (коренеїд хрестоносець) Dorcadion equestre (Laxmann, 1770)	ВР	–	–	–	–	–	–	–
Красик (Пістрянка) веселий Zygaena laeta (Hübner, 1790)	ЗК	–	–	–	–	–	–	–
Махаон Papilio machaon (Linnaeus, 1758)	ВР	–	–	–	–	–	–	–
Подалірій Iphiclides podalirius (Linnaeus, 1758)	ВР	–	–	–	–	–	–	–
Поліксена Zerynthia polyxena ([Denis et Schifermüller], 1775)	ВР	–	–	–	–	–	–	–
Мірмідона Colias myrmidone (Esper, [1781])	–	–	–	–	–	–	–	VU

Назва виду (українська і латинська)	*Червона книга України*	*Бернська конвенція*	*CITES*	*CMS*	*AEWA*	*EUROBATS*	*Європейський червоний список*	*МСОП*
Райдужниця Metic Apatura metis Freyer, 1829	–	–	–	–	–	–	E	–
Стрічкарка тополева Limenitis populi (Linnaeus, 1758)	ВР	–	–	–	–	–	–	–
Ванесса чорно-руда Nymphalis xanthomelas (Esper 1781)	–	–	–	–	–	–	–	VU
Сонцевик фау-біле Nymphalis vaualbum ([Denis & Schifermüller], 1775)	НО	–	–	–	–	–	–	EN
Сатурнія велика Saturnia pyri ([Denis & Schifermüller], 1775)	ВР	–	–	–	–	–	E	–
Бражник мертва голова Acherontia atropos (Linnaeus, 1758)	РД	–	–	–	–	–	–	–
Бражник дубовий Marumba quercus ([Denis & Schifermüller], 1775)	РД	–	–	–	–	–	–	–
Бражник скабіозовий Hemaris tityus (Linnaeus, 1758)	РД	–	–	–	–	–	–	–
Бражник прозерпіна Proserpinus proserpina (Pallas, 1772)	РД	–	–	–	–	–	V	DD
Ведмедиця-господиня Callimorpha dominula (Linnaeus, 1758)	ВР	–	–	–	–	–	–	–
Ведмедиця велика Pericallia matronula (Linnaeus, 1758)	ВР	–	–	–	–	–	–	–
Стрічкарка блакитна Catocala fraxini (Linnaeus, 1758)	РД	–	–	–	–	–	–	–
Стрічкарка орденська малинова	РД	–	–	–	–	–	–	–

Назва виду (українська і латинська)	*Червона книга України*	*Бернська конвенція*	*CITES*	*CMS*	*AEWA*	*EUROBATS*	*Європейський червоний список*	*МСОП*
Catocala sponsa (Linnaeus, 1767)								
Совка сокиркова Periphanes delphinii (Linnaeus, 1758)	ВР	–	–	–	–	–	–	–
Совка розкішна Staurophora celsia (Linnaeus, 1758)	РД	–	–	–	–	–	–	–
Орусус паразитичний Orussus abietinus (Scopoli, 1763)	ВР	–	–	–	–	–	–	–
Горіхотворка велетенська Ibalia rufpes Cresson, 1879	ВР	–	–	–	–	–	–	–
Сколія-гігант Megascolia maculata (Drury, 1773)	ДН	–	–	–	–	–	–	–
Мелітурга булавовуса Melitturga (Melitturga) clavicornis (Latreille, 1806)	ВР	–	–	–	–	–	–	–
Ксилокопа (бджола-тесляр) звичайна Xylocopa (Xylocopa) valga Gerstaecker, 1872	РД	–	–	–	–	–	–	–
Цератофій багаторогий Ceratophyus polyceros (Pallas, 1771)	ВР	–	–	–	–	–	–	–
Усього:	33	–	–	–	–	–	6	6
Клас ПРОМЕНЕПЕРІ РИБИ (ACTINOPTERYGII)								
Стерлядь Acipenser ruthenus L., 1758	ЗК	3	–	–	–	–	–	VU

Назва виду (українська і латинська)	*Червона книга України*	*Бернська конвенція*	*CITES*	*CMS*	*AEWA*	*EUROBATS*	*Європейський червоний список*	*МСОП*
Оселедець чорноморсько-азовський прохідний Alosa pontica Eich., 1838	–	3	–	–	–	–	–	VU
Ялець звичайний Leuciscus leuciscus L.,1758	ВР	–	–	–	–	–	–	LC
Білизна Aspius aspius L.,1758	–	3	–	–	–	–	–	LC
Вівсянка (верхівка) Leucaspius delineatus Heck., 1843	–	3	–	–	–	–	–	LC
Підуст звичайний Chondrostoma nasus nasus L.,1758	–	3	–	–	–	–	–	LC
Синець звичайний Abramis ballerus L., 1758	–	3	–	–	–	–	–	LC
Чехоня звичайна Pelecus cultratus L.,1758	–	3	–	–	–	–	–	LC
Гірчак Rhodeus sericeus Pall.,1776	–	3	–	–	–	–	–	–
Карась звичайний (золотий) Carassius carassius L., 1758	ВР	–	–	–	–	–	–	LC
Короп (сазан) Cyprinus caprio L.,1758	–	–	–	–	–	–	–	VU
Товстолобик білий Hypophthalmichthys molitrix Val., 1844	–	–	–	–	–	–	–	NT
Товстолобик строкатий Aristichthys nobilis Richard.,1846	–	–	–	–	–	–	–	DD
Щипавка звичайна Cobitis taenia L.,1758	–	3	–	–	–	–	–	LC
В'юн звичайний Misgurnus fossilis L., 1758	–	3	–	–	–	–	–	LC

Назва виду (українська і латинська)	*Червона книга України*	*Бернська конвенція*	*CITES*	*CMS*	*AEWA*	*EUROBATS*	*Європейський червоний список*	*МСОП*
Сом звичайний Silurus glanis L., 1758	–	3	–	–	–	–	–	–
Вугор річковий Anguilla anguilla L.,1758	–	–	–	–	–	–	–	CR
Минь річковий Lota lota L.,1758	ВР	–	–	–	–	–	–	LC
Колючка мала південна Pungitius platygaste Kessl., 1859	–	3	–	–	–	–	–	LC
Морська голка пухлощока чорноморська, Syngnathus abaster nigrolineatus Eich., 1831	–	3	–	–	–	–	–	LC
Сонячна риба синьо-зяброва Lepomis gibbosus L., 1758	–	–	–	–	–	–	–	DD
Судак волзький (берш) Stizostedion volgensis Gmelin, 1788	ВР	3	–	–	–	–	V	–
Бичок-головач Neogobius kessleri Gunter, 1861	–	3	–	–	–	–	–	–
Бичок пісочник Neogobius fluviatilis Pall.,1814	–	3	–	–	–	–	–	–
Бичок цуцик Proterorhinus marmoratus Pall., 1814	–	3	–	–	–	–	–	LC
Бичок пуголовка Браузера Benthophiloides brauneri Beling et Iljin, 1927	РД	–	–	–	–	–	–	DD
Бичок пуголовок зірчастий Benthophilus stellatus Sauv., 1874	РД	–	–	–	–	–	–	LC
Усього:	7	17	–	–	–	–	1	22
Клас РЕПТИЛІЇ (REPTILIA)								
Черепаха болотна Emys orbicularis L., 1758	–	2	–	–	–	–	NT	LC

Назва виду (українська і латинська)	*Червона книга України*	*Бернська конвенція*	*CITES*	*CMS*	*AEWA*	*EUROBATS*	*Європейський червоний список*	*МСОП*
Ящірка прудка Lacerta agilis L., 1758	–	2	–	–	–	–	–	LC
Ящірка піщана Eremias arguta Pal., 1773	–	3	–	–	–	–	NT	–
Вуж звичайний Natrix natrix L., 1758	–	3	–	–	–	–	–	LC
Вуж водяний Natrix tessellata Laurenti, 1768	–	2	–	–	–	–	–	VU
Мідянка європейська Coronella austriaca Laurenti, 1768	ВР	2	–	–	–	–	–	–
Гадюка степова Vipera renardi Christoph, 1861	ВР	2	–	–	–	–	VU	–
Гадюка звичайна Vipera berus L., 1758	–	3	–	–	–	–	–	LC
Полоз каспійський Dolichophis caspius Gmelin, 1779	ВР	2	–	–	–	–	–	LC
Усього	3	9	–	–	–	–	3	6
Клас АМФІБІЇ (Земноводні) (AMPHIBIA)								
Тритон звичайний Lissotriton vulgaris L., 1758	–	3	–	–	–	–	–	LC
Ропуха сіра Bufo bufo L., 1758	–	3	–	–	–	–	–	LC
Ропуха зелена Bufo viridis Laurenti, 1768	–	2	–	–	–	–	–	LC
Жаба озерна Pelophylax ridibundus Pal., 1771	–	3	–	–	–	–	–	LC
Жаба гостроморда Rana arvalis Nisson, 1842	–	2	–	–	–	–	–	LC
Райка (Квакша) звичайна Hyla arborea L., 1758	–	2	–	–	–	–	–	LC
Джерлянка червоночерева Bombina bombina L., 1761	–	2	–	–	–	–	–	LC

Назва виду (українська і латинська)	*Червона книга України*	*Бернська конвенція*	*CITES*	*CMS*	*AEWA*	*EUROBATS*	*Європейський червоний список*	*МСОП*
Землянка (Часничниця) звичайна Pelobates fuscus Vagler, 1830	–	2	–	–	–	–	–	LC
Усього	–	8	–	–	–	–	–	8
Клас ПТАХИ (AVES)								
Гагара чорношия Gavia arctica (Linnaeus, 1758)	–	2	–	2	2	–	–	–
Гагара червоношия Gavia stellata (Pontoppidan, 1763)	–	2		2	2	–	–	–
Пірникоза мала Podiceps ruficollis (Pallas, 1764)	–	2	–	–	–	–	–	–
Пірникоза чорношия Podiceps nigricollis C.L.Brehm+, 1831	–	2	–	–	–	–	–	–
Пірникоза сірощока Podiceps grisegena (Boddaert, 1783)	–	2	–	2	2	–	–	–
Пірникоза велика Podiceps cristatus (Linnaeus, 1758)	–	3	–		–	–	–	–
Пелікан кучерявий Pelecanus crispus Bruch, 1832	ЗК	2	1	1,2	1,2	–	–	VU
Баклан великий Phalacrocorax carbo (Linnaeus, 1758)	–	3	–	–	–	–	–	–
Бугай Botaurus stellaris (Linnaeus, 1758)	–	2	–	2	2	–	–	–
Бугайчик Ixobrychus minutus (Linnaeus, 1766)	–	2	–	2	2	–	–	–
Квак Nycticorax nycticorax (Linnaeus, 1758)	–	2	–	–	–	–	–	–
Чепура велика Egretta alba (Linnaeus, 1758)	–	2	–	2	2	–	–	–
Чепура мала Egretta garzetta (Linnaeus, 1766)	–	2	–	–	–	–	–	–

Назва виду (українська і латинська)	*Червона книга України*	*Бернська конвенція*	*CITES*	*CMS*	*AEWA*	*EUROBATS*	*Європейський червоний список*	*МСОП*
Чапля сіра Ardea cinerea (Linnaeus, 1758)	–	3	–	–	–	–	–	–
Чапля руда Ardea purpurea (Linnaeus, 1766)	–	2	–	2	2	–	–	–
Лелека білий Ciconia ciconia (Linnaeus, 1758)	–	2	–	2	2	–	–	–
Лелека чорний Ciconia nigra (Linnaeus, 1758)	РД	2	2	2	2	–	–	–
Гуска сіра Anser anser (Linnaeus, 1758)	–	3	–	1,2	1,2	–	–	–
Гуменник Ancer fabalis (Linnaeus, 1758)	–	3	–	1,2	1,2	–	–	–
Гуска білолоба велика Anser albifrons (Scopoli, 1769)	–	3	–	1,2	1,2	–	–	–
Лебідь-шипун Cygnus olor (Gmelin, 1789)	–	3	–	1,2	1,2	–	–	–
Крижень Anas platyrhynchos (Linnaeus, 1758)	–	3	–	1,2	1,2	–	–	–
Чирянка мала Anas crecca (Linnaeus, 1758)	–	3	–	1,2	1,2	–	–	–
Нерозень Anas strepera (Linnaeus, 1758)	РД	3	–	1,2	1,2	–	–	–
Свищ Anas penelope Linnaeus, 1758	–	3	–	1,2	1,2	–	–	–
Шилохвіст Anas acuta (Linnaeus, 1758)	–	3	–	1,2	1,2	–	–	–
Чирянка велика Anas querquedula (Linnaeus, 1758)	–	3	–	1,2	1,2	–	–	–
Широконіска Anas clypeata (Linnaeus, 1758)	–	3	–	1,2	1,2	–	–	–

Назва виду (українська і латинська)	*Червона книга України*	*Бернська конвенція*	*CITES*	*CMS*	*AEWA*	*EUROBATS*	*Європейський червоний список*	*МСОП*
Попелюх Aythya ferina (Linnaeus, 1758)	–	3	–	1,2	1,2	–	VU	VU
Чернь білоока Aythya nyroca (Gũldenstädt, 1770)	ВР	3	–	1,2	1,2	–	–	NT
Чернь чубата Aythya fuligula (Linnaeus, 1758)	–	3	–	1,2	1,2	–	–	–
Чернь морська Aythya marila (Linnaeus, 1761)	–	3	–	1,2	1,2	–	VU	–
Гоголь Bucephala clangula (Linnaeus, 1758)	РД	3	–	1,2	1,2	–	–	–
Крех малий Mergus albellus (Linnaeus, 1758)	–	2	–	1,2	1,2	–	–	–
Крех середній Mergus serrator (Linnaeus, 1758)	ВР	3	–	1,2	1,2	–	NT	–
Крех великий Mergus merganser (Linnaeus, 1758)		3	–	1,2	1,2	–	–	–
Скопа Pandion haliaeetus (Linnaeus, 1758)	ЗК	2	2	2	2	–	–	–
Осоїд Pernis apivorus (Linnaeus, 1758)	–	2	2	1,2	–	–	–	–
Орел-карлик Hieraaetus pennatus (Gmelin, 1788)	РД	2	2	1,2	–	–	–	–
Шуліка чорний Milvus migrans (Boddaert, 1783)	ВР	2	2	1,2	–	–	–	–
Лунь польовий Circus cyaneus (Linnaeus, 1766)	РД	2	2	1,2	–	–	NT	–
Лунь лучний Circus pygargus (Linnaeus, 1758)	ВР	2	2	1,2	–	–	–	–
Лунь очеретяний Circus aeruginosus (Linnaeus, 1758)	–	2	2	1,2	–	–	–	–
Яструб великий Accipiter gentilis (Linnaeus, 1758)	–	2	2	1,2	–	–	–	–

Назва виду (українська і латинська)	*Червона книга України*	*Бернська конвенція*	*CITES*	*CMS*	*AEWA*	*EUROBATS*	*Європейський червоний список*	*МСОП*
Яструб малий Accipiter nisus (Linnaeus, 1758)	–	2	2	1,2	–	–	–	–
Зимняк Buteo lagopus (Pontoppidan, 1763)	–	2	2	1,2	–	–	–	–
Канюк звичайний Buteo buteo (Linnaeus, 1758)	–	2	2	1,2	–	–	–	–
Канюк степовий Buteo rufinus (Pontoppidan, 1763)	РД	2	2	1,2	–	–	–	–
Змієїд Circaetus gallicus (Gmelin, 1788)	РД	2	2	1,2	–	–	–	–
Могильник Aquila heliaca Savigny, 1809	РД	2	1	1,2	–	–	–	VU
Орлан-білохвіст Haliaetus albicilla (Linnaeus, 1758)	РД	2	1	1,2	–	–	–	–
Підсоколик великий Falco subbuteo (Linnaeus, 1758)	–	2	2	2	–	–	–	–
Підсоколик малий Falco columbarius (Linnaeus, 1758)	–	2	2	2	–	–	–	–
Кібчик Falco vespertinus (Linnaeus, 1766)	–	2	2	2	–	–	NT	NT
Боривітер звичайний Falco tinnunculus (Linnaeus, 1758)	–	2	2	2	–	–	–	–
Куріпка сіра Perdix perdix (Linnaeus, 1758)	–	3	–	–	–	–	–	–
Перепілка Coturnix coturnix (Linnaeus, 1758)	–	3	–	2	–	–	–	–
Фазан Phasianus colchicus (Linnaeus, 1758)	–	3	–	–	–	–	–	–
Журавель сірий Grus grus (Linnaeus, 1758)	РД	2	2	1,2	1,2	–	–	–
Пастушок Rallus aquaticus (Linnaeus, 1758)	–	3	–	–	–	–	–	–

Назва виду (українська і латинська)	*Червона книга України*	*Бернська конвенція*	*CITES*	*CMS*	*AEWA*	*EUROBATS*	*Європейський червоний список*	*МСОП*
Погонич звичайний Porzana porzana (Linnaeus, 1766)	–	2	–	2	2	–	–	–
Погонич малий Porzana parva (Scopoli, 1769)	–	2	–	2	2	–	–	–
Деркач Crex crex (Linnaeus, 1758)	–	2	–	–	–	–	–	–
Курочка водяна Gallinula chloropus (Linnaeus, 1758)	–	3	–	–	–	–	–	–
Лиска Fulica atra (Linnaeus, 1758)	–	3	–	2	2	–	NT	–
Пісочник малий Charadrius dubius (Scopoli, 1786)	–	2	–	2	2	–	–	
Чайка Vanellus vanellus (Linnaeus, 1758)	–	3	–	2	2	–	VU	–
Кулик сорока Haematopus ostralegus (Linnaeus, 1758)	ВР	3	–	–	–	–	VU	–
Коловодник лісовий Tringa ochropus (Linnaeus, 1758)	–	2	–	1,2	1,2	–	–	–
Коловодник болотяний Tringa glareola (Linnaeus, 1758)	–	2	–	1,2	1,2	–	–	–
Коловодник звичайний Tringa totanus (Linnaeus, 1758)	–	3	–	1,2	1,2	–	–	–
Коловодник ставковий Tringa stagnatilis (Bechstein, 1803)	ЗК	2	–	1,2	1,2	–	–	–
Набережник Actitis hypoleucos (Linnaeus, 1758)	–	2	–	1,2	1,2	–	–	–
Побережник малий Calidris minuta (Leisler, 1812)	–	2	–	1,2	1,2	–	–	–
Побережник білохвостий Calidris temminckii (Leisler, 1812)	–	2	–	1,2	1,2	–	–	–

Назва виду (українська і латинська)	*Червона книга України*	*Бернська конвенція*	*CITES*	*CMS*	*AEWA*	*EUROBATS*	*Європейський червоний список*	*МСОП*
Баранець малий Lymnocryptes minimus (Bronnich, 1764)	–	3	–	1,2	1,2	–	–	–
Баранець звичайний Gallinago gallinago (Linnaeus, 1758)	–	3	–	1,2	1,2	–	–	–
Слуква Scolopax rusticola (Linnaeus, 1758)	–	3		1,2	1,2	–	–	–
Грицик великий Limosa limosa (Linnaeus, 1758)	–	3	–	1,2	1,2	–	VU	NT
Мартин звичайний Larus ridibundus (Linnaeus, 1766)	–	3	–	–	–	–	–	–
Мартин чорнокрилий Larus fuscus (Linnaeus, 1758)	–	3	–	–	–	–	–	–
Мартин жовтоногий Larus cachinnans (Linnaeus, 1811)	–	–	–	–	–	–	–	–
Мартин сивий Larus canus (Linnaeus, 1758)	–	3	–	–	–	–	–	–
Крячок чорний Chlidonias niger (Linnaeus, 1758)	–	2	–	2	2	–	–	–
Крячок білокрилий Chlidonias leucopterus (Temminck, 1815)	–	2	–	2	2	–	–	–
Крячок річковий Sterna hirundo (Linnaeus, 1758)	–	2	–	2	2	–	–	–
Крячок малий Sterna albifrons (Pallas, 1764)	РД	2	–	2	2	–	–	–
Припутень Columba palumbus Linnaeus, 1758	–	–	–	–	–	–	–	–
Горлиця садова Streptopelia decaocto (Frivaldszky, 1838)	–	3	–	–	–	–	–	–
Горлиця звичайна Streptopelia turtur (Linnaeus, 1758)	–	3	–	–	–	–	VU	–

Назва виду (українська і латинська)	*Червона книга України*	*Бернська конвенція*	*CITES*	*CMS*	*AEWA*	*EUROBATS*	*Європейський червоний список*	*МСОП*
Зозуля звичайна Cuculus canorus Linnaeus, 1758	–	3	–	–	–	–	–	–
Сова вухата Asio otus (Linnaeus, 1758)	–	2	2	–	–	–	–	–
Сова болотяна Asio flammeus (Pontoppidan, 1763)	РД	2	2	–	–	–	–	–
Совка Otus scops (Linnaeus, 1758)	РД	2	2	–	–	–	–	–
Сич хатній Athene noctua (Scopoli, 1769)	–	2	2	–	–	–	–	–
Сова сіра Strix aluco (Linnaeus, 1758)	–	2	2	–	–	–	–	–
Дрімлюга Caprimulgus europaeus (Linnaeus, 1758)	–	2	–	–	–	–	–	–
Серпокрилець чорний Apus apus (Linnaeus, 1758)	–	3	–	–	–	–	–	–
Сиворакша Coracias garrulus (Linnaeus, 1758)	ЗК	2	–	2		–	–	NT
Рибалочка Alcedo atthis (Linnaeus, 1758)	–	2	–	–	–	–	VU	–
Бджолоїдка звичайна Merops apiaster (Linnaeus, 1758)	–	2	–	2	–	–	–	–
Одуд Upupa epops (Linnaeus, 1758)	–	2	–	–	–	–	–	–
Крутиголовка Jynx torquilla (Linnaeus, 1758)	–	2	–	–	–	–	–	–
Жовна сива Picus canus (Gmelin, 1788)	–	2	–	–	–	–	–	–
Дятел звичайний Dendrocopos major (Linnaeus, 1758)	–	2	–	–	–	–	–	–

Назва виду (українська і латинська)	*Червона книга України*	*Бернська конвенція*	*CITES*	*CMS*	*AEWA*	*EUROBATS*	*Європейський червоний список*	*МСОП*
Дятел сирійський Dendrocopos syriacus (Hemprich et Ehrenberg, 1833)	–	2	–	–	–	–	–	–
Дятел середній Dendrocopos medius (Linnaeus, 1758)	–	2	–	–	–	–	–	–
Дятел малий Dendrocopos minor (Linnaeus, 1758)	–	2	–	–	–	–	–	–
Ластівка берегова Riparia riparia (Linnaeus, 1758)	–	2	–	–	–	–	–	–
Ластівка сільська Hirundo rustica Linnaeus, 1758	–	2	–	–	–	–	–	–
Ластівка міська Delichon urbica (Linnaeus, 1758)	–	2	–	–	–	–	–	–
Посмітюха Galerida cristata (Linnaeus, 1758)	–	3	–	–	–	–	–	–
Жайворонок малий Calandrella cinerea (Gmelin, 1789)	–	3	–	–	–	–	–	–
Жайворонок степовий Melanocorypha calandra (Linnaeus, 1766)	–	2	–	–	–	–	–	–
Жайворонок лісовий Lullula arborea (Linnaeus, 1758)	–	3	–	–	–	–	–	–
Жайворонок польовий Alauda arvensis (Linnaeus, 1758)	–	3	–	–	–	–	–	–
Щеврик лісовий Anthus trivialis (Linnaeus, 1758)	–	2	–	–	–	–	–	–
Щеврик лучний Anthus pratensis (Linnaeus, 1758)	–	2	–	–	–	–	NT	–
Сорока Pica pica (Linnaeus, 1758)	–	–	–	–	–	–	–	–
Галка Corvus monedula (Linnaeus, 1758)	–	–	–	–	–	–	–	–

Назва виду (українська і латинська)	*Червона книга України*	*Бернська конвенція*	*CITES*	*CMS*	*AEWA*	*EUROBATS*	*Європейський червоний список*	*МСОП*
Грак Corvus frugilegus (Linnaeus, 1758)	–	–	–	–	–	–	–	–
Ворона сіра Corvus cornix (Linnaeus, 1758)	–	–	–	–	–	–	–	–
Горобець хатній Passer domesticus (Linnaeus, 1758)	–	–	–	–	–	–	–	–
Синиця чорна Parus ater (Linnaeus, 1758)	–	2	–	–	–	–	–	–
Шпак звичайний Sturnus vulgaris (Linnaeus, 1758)	–	–	–	–	–	–	–	–
Сойка Garrulus glndarius (Linnaeus, 1758)	–	–	–	–	–	–	–	–
Плиска жовта Motacilla flava (Linnaeus, 1758)	–	2	–	–	–	–	–	–
Плиска біла Motacilla alba (Linnaeus, 1758)	–	2	–	–	–	–	–	–
Сорокопуд терновий Lanius collurio (Linnaeus, 1758)	–	2	–	–	–	–	–	–
Сорокопуд чорнолобий Lanius minor (Gmelin 1789)	–	2	–	–	–	–	–	–
Сорокопуд сірий Lanius excubitor (Linnaeus, 1758)	РД	2	–	–	–	–	VU	–
Вивільга Oriolus oriolus (Linnaeus, 1758)	–	2	–	–	–	–	–	–
Крук Corvus corax (Linnaeus, 1758)	–	3	–	–	–	–	–	–
Омелюх Bombycilla garrulus (Linnaeus, 1758)	–	2	–	–	–	–	–	–
Волове очко Troglodytes troglodytes (Linnaeus, 1758)	–	2	–	–	–	–	–	–
Кобилочка солов'їна Locustella		2	–	–	–	–	–	–

Назва виду (українська і латинська)	*Червона книга України*	*Бернська конвенція*	*CITES*	*CMS*	*AEWA*	*EUROBATS*	*Європейський червоний список*	*МСОП*
luscinioides (Savi, 1824)								
Кобилочка річкова Locustella fluviatilis (Wolf, 1810)	–	2	–	–	–	–	–	–
Очеретянка лучна Acrocephalus schoenobaenus (Linnaeus, 1758)	–	2	–	–	–	–	–	–
Очеретянка чагарникова Acrocephalus palustris (Bechstein, 1798)	–	2	–	–	–	–	–	–
Очеретянка ставкова Acrocephalus scirpaceus (Hermann, 1804)	–	2	–	–	–	–	–	–
Очеретянка велика Acrocephalus arundinaceus (Linnaeus, 1758)	–	2	–	–	–	–	–	–
Берестянка звичайна Hippolais icterina (Vieillot, 1817)	–	2	–	–	–	–	–	–
Кропив'янка чорноголова Sylvia atricapilla (Linnaeus, 1758)	–	2	–	–	–	–	–	–
Кропив'янка садова Sylvia borin (Boddaert, 1783)	–	2	–	–	–	–	–	–
Кропив'янка сіра Sylvia communis (Latham, 1787)	–	2	–	–	–	–	–	–
Кропив'янка прудка Sylvia curruca (Linnaeus, 1758)	–	2	–	–	–	–	–	–
Вівчарик весняний Phylloscopus trochilus (Linnaeus, 1758)	–	2	–	–	–	–	–	–
Вівчарик-ковалик Phylloscopus collybita (Vieillot, 1817)	–	2	–	–	–	–	–	–

Назва виду (українська і латинська)	*Червона книга України*	*Бернська конвенція*	*CITES*	*CMS*	*AEWA*	*EUROBATS*	*Європейський червоний список*	*МСОП*
Вівчарик жовтобровий Phylloscopus sibilatrix (Bechstein, 1793)	–	2	–	–	–	–	–	–
Золотомушка жовточуба Regulus regulus (Linnaeus, 1758)	–	2	–	–	–	–	–	–
Мухоловка строката Ficedula hypoleuca (Pallas, 1764)	–	2	–	2	–	–	–	–
Мухоловка білошия Ficedula albicollis (Temminck, 1815)	–	2	–	2	–	–	–	–
Мухоловка сіра Muscicapa striata (Pallas, 1764)	–	2	–	2	–	–	–	–
Трав'янка лучна Saxicola rubetra (Linnaeus, 1758)	–	2	–	2	–	–	–	–
Трав'янка чорноголова Saxicola torquata (Linnaeus, 1766)	–	2	–	2	–	–	–	–
Кам'янка звичайна Oenanthe oenanthe (Linnaeus, 1758)	–	2	–	2	–	–	–	–
Кам'янка попеляста Oenanthe isabellina (Temminck, 1829)	–	2	–	2	–	–	–	–
Синьошийка Luscinia svecica (Linnaeus, 1758)	–	2	–	2	–	–	–	–
Горихвістка чорна Phoenicurus ochruros (S.G.Gmelin, 1774)	–	2	–	2	–	–	–	–
Вільшанка Erithacus rubecula (Linnaeus, 1758)	–	2	–	2	–	–	–	–
Соловейко східний Luscinia luscinia (Linnaeus, 1758)	–	2	–	2	–	–	–	–
Горихвістка звичайна Phoenicurus Linnaeus, 1758)	–	2	–	2	–	–	–	–

Назва виду (українська і латинська)	*Червона книга України*	*Бернська конвенція*	*CITES*	*CMS*	*AEWA*	*EUROBATS*	*Європейський червоний список*	*МСОП*
Чикотень Turdus pilaris (Linnaeus, 1758)	–	3	–	2	–	–	–	–
Дрізд чорний Turdus merula (Linnaeus, 1758)	–	3	–	2	–	–	–	–
Дрізд співочий Turdus philomelos (C.L.Brehm, 1831)	–	3	–	2	–	–	–	–
Дрізд-омелюх Turdus viscivorus (Linnaeus, 1758)	–	3	–	2	–	–	–	–
Синиця вусата Panurus biarmicus (Linnaeus, 1758)	–	2	–	–	–	–	–	–
Синиця довгохвоста Aegithalos caudatus (Linnaeus, 1758)	–	3	–	–	–	–	–	–
Ремез Remiz pendulinus (Linnaeus, 1758)	–	2	–	–	–	–	–	–
Гаїчка болотяна Parus palustris Linnaeus, 1758	–	2	–	–	–	–	–	–
Синиця блакитна Parus caeruleus (Linnaeus, 1758)	–	2	–	–	–	–	–	–
Синиця велика Parus major (Linnaeus, 1758)	–	2	–	–	–	–	–	–
Повзик Sitta europaea (Linnaeus, 1758)	–	2	–	–	–	–	–	–
Підкоришник звичайний Certhia familiaris (Linnaeus, 1758)	–	2	–	–	–	–	–	–
Горобець польовий Passer montanus (Linnaeus, 1758)	–	2	–	–	–	–	–	–
Зяблик Fringilla coelebs (Linnaeus, 1758)	–	3	–	–	–	–	–	–
В’юрок Fringilla montifringilla (Linnaeus, 1758)	–	3	–	–	–	–	–	–

Назва виду (українська і латинська)	*Червона книга України*	*Бернська конвенція*	*CITES*	*CMS*	*AEWA*	*EUROBATS*	*Європейський червоний список*	*МСОП*
Зеленяк Chloris chloris (Linnaeus, 1758)	–	2	–	–	–	–	–	–
Чиж Spinus spinus (Linnaeus, 1758)	–	2	–	–	–	–	–	–
Щиглик Carduelis carduelis (Linnaeus, 1758)	–	2	–	–	–	–	–	–
Коноплянка Acanthis cannabina (Linnaeus, 1758)	–	2	–	–	–	–	–	–
Снігур Pyrrhula pyrrhula (Linnaeus, 1758)	–	3	–	–	–	–	–	–
Просянка Emberiza calandra (Linnaeus, 1758)	–	3	–	–	–	–	–	–
Костогриз Coccothraustes coccothraustes (Linnaeus, 1758)	–	2	–	–	–	–	–	–
Вівсянка звичайна Emberiza citrinella (Linnaeus, 1758)	–	2	–	–	–	–	–	–
Вівсянка очеретяна Emberiza schoeniclus (Linnaeus, 1758)	–	2	–	–	–	–	–	–
Вівсянка садова Emberiza hortulana (Linnaeus, 1758)	–	3	–	–	–	–	–	–
Усього: 188	23	179	27	89	52	–	13	7
Клас ССАВЦІ́ (MAMMALIA)								
Білозубка білочерева Crocidura leucodon (Hermann, 1780)	НВ	3	–	–	–	–	–	–
Білозубка мала Crocidura suaveolens (Pallas, 1811)	–	3	–	–	–	–	–	–
Кутора (Рясоніжка) велика Neomys fodiens (Pennant, 1771)	–	3	–	–	–	–	–	–
Мідиця звичайна Sorex araneus (Linnaeus, 1758)	–	3	–	–	–	–	–	–

Назва виду (українська і латинська)	*Червона книга України*	*Бернська конвенція*	*CITES*	*CMS*	*AEWA*	*EUROBATS*	*Європейський червоний список*	*МСОП*
Мідиця мала Sorex minutus (Linnaeus, 1758)	–	3	–	–	–	–	–	–
Вечірниця мала Nyctalus leisleri (Kuhl, 1819)	РД	2	–	2	–	+	–	–
Вечірниця велетенська Nyctalus lasiopterus (Schreber, 1780)	ЗК	2	–	2	–	+	DD	NT
Вечірниця руда Nyctalus noctula (Schreber, 1774)	ВР	2	–	2	–	+	–	–
Нетопир Натузіуса (Нетопір лісовий) Pipistrellus nathusii (Keyserling and. Blasius, 1839)	НО	2	–	2	–	+	–	–
Нетопир карлик (звичайний) Pipistrellus pipistrellus (Schreber, 1774)	ВР	3	–	2	–	+	–	–
Нетопир середземноморський Pipistrellus kuhli (Kuhl, 1817)	НО	2	–	2	–	+	–	–
Лилик двоколірний Vespertilio murinus (Linnaeus, 1758)	ВР	2	–	2	–	+	–	–
Заєць сірий (русак) Lepus europaeus (Pallas, 1778)	–	3	–	–	–	–	–	–
Бобер європейський (річковий) Castor fiber (Linnaeus, 1758)	–	3	–	–	–	–	–	–
Вивірка звичайна Sciurus vulgaris (Linnaeus, 1758)	–	3	–	–	–	–	–	–
Мишівка степова Sicista subtilis (Pallas, 1773)	ЗК	2	–	–	–	–	NT	–
Вовк сірий Canis lupus (Linnaeus, 1758)	–	2	2	–	–	–	–	–
Видра річкова Lutra lutra (Linnaeus, 1758)	НО	2	1	–	–	–	NT	NT

Назва виду (українська і латинська)	*Червона книга України*	*Бернська конвенція*	*CITES*	*CMS*	*AEWA*	*EUROBATS*	*Європейський червоний список*	*МСОП*
Куниця кам'яна Martes foina (Erxleben, 1777)	–	3	–	–	–	–	–	–
Куниця лісова Martes martes (Linnaeus, 1758)	–	3	–	–	–	–	–	–
Соня лісова Dryomys nitedula (Pallas, 1778)	–	3	–	–	–	–	–	–
Борсук європейський Meles meles (Linnaeus 1758)	–	3	–	–	–	–	–	–
Горностай Mustela ermine (Linnaeus, 1758)	НО	3	–	–	–	–	–	–
Ласка Mustela nivalis (Linnaeus, 1758)	–	3	–	–	–	–	–	–
Лось європейський Alces alces (Linnaeus, 1758)	–	3	–	–	–	–	–	–
Кабан звичайний Sus scrofa (Linnaeus 1758)	–	3	–	–	–	–	–	–
Європейська козуля або сарна Capreolus capreolus (Linnaeus, 1766)	–	3	–	–	–	–	–	–
Олень благородний Cervus elaphus (Linnaeus, 1758)	–	3	–	–	–	–	–	–
Усього: 28	12	27	2	7		7	3	2

* Охоронний статус:Червона Книга України – ВР – вразливий вид; РД – рідкісний вид; ЗК – зникаючий вид; НО – неоцінений вид; МСОП – Міжнародний список охорони природи: LC – знаходиться під найменшою загрозою; VU – знаходиться у вразливому стані; EN – вид знаходиться у небезпечному стані; CR – знаходиться у критичній загрозі; DD – даних недостатньо; NT – близький до стану загрози зникнення. Бернська конвенція: – додаток II, види, що підлягають особливій охороні, 3 – додаток III, види фауни, що підлягають охороні.
Скорочення:
Бернська конвенція – Конвенція про охорону дикої фауни і флори і природних середовищ існування в Європі;
CITES – Конвенція про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення;
CMS – Конвенція про збереження мігруючих видів диких тварин;
AEWA – Угода про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів;
EUROBATS – Угода про збереження кажанів в Європі.

Таблиця 5.3.3.3. Перелік видів тварин, які охороняються і які з'явились чи зникли в регіоні за останні три роки

Назва виду	*З'явились*	*Зникли*	*Причина*
Мартин чорнокрилий Larus fuscus (Linnaeus, 1758)	У 2016 році	–	Зміна шляхів міграції
Синиця чорна Parus ater (Linnaeus, 1758)	У 2017 році	–	Зміна шляхів міграції

Назва виду	*З'явились*	*Зникли*	*Причина*
Нетопир середземноморський Pipistrellus kuhli (Kuhl, 1817)	У 2016 році	–	Охоронний статус території
Соня лісова Dryomys nitedula (Pallas, 1778)	У 2016 році	–	Охоронний статус території

Таблиця 5.3.3.4. Перелік наукових досліджень щодо стану дикої фауни і заходів, вжитих щодо охорони тваринного світу, у тому числі на виконання вимог міжнародних договорів України у галузі дикої фауни та рішень її керівних органів

Назва дослідження або заходу	*Виконавець/виконавці*	*Основні досягнуті результати*
БЕЗХРЕБЕТНІ		
Організація та проведення досліджень; облік тварин; викладення результатів у Літописі природи та наукових публікаціях	Кунах Ольга Миколаївна – старший науковий співробітник, кандидат біологічних наук	Отримано дані щодо видового складу безхребетних, їх чисельності. Жуков О.В., Кунах О.М., Таран В.О., Лебединська М.М. Просторова мінливість електричної провідності ґрунтів в арени долини р. Дніпро (територія природного заповідника "Дніпровсько-Орільський"). Біологічний бюлетень Мелітопольського державного педагогічного університету ім. Богдана Хмельницького. 2016. 6 (2), с. 129-157.
РИБИ		
Організація та проведення досліджень; облік тварин; викладення результатів у Літописі природи та наукових публікаціях	Бондарєв Дмитро Леонідович – науковий співробітник	Отримано дані щодо видового складу риб, їх чисельності. Бондарєв Д.Л., Жуков О.В. Фенологія нересту плоскирки (Blicca bjoerkna) у біотопах природного заповідника "Дніпровсько-Орільський" залежно від сезонної зміни температур. Biosyst. Divers., 25(2), с. 67-73.
АМФІБІЇ ТА РЕПТИЛІЇ		
Організація та проведення досліджень; облік тварин; викладення результатів у Літописі природи та наукових публікаціях	Кочет Володимир Миколайович – науковий співробітник.	Отримано дані щодо видового складу рептилій, їх чисельності та стану їх популяцій.
ПТАХИ		
Організація та проведення досліджень; облік тварин; викладення результатів у Літописі природи та наукових публікаціях	Пономаренко Олександр Леонідович – старший науковий співробітник, кандидат біологічних наук.	Отримано дані щодо видового складу птахів, їх чисельності. Пономаренко О.Л. Сезонна динаміка консортивних зв'язків птахів з дубом звичайним (Quercus robur). Питання степового лісознавства та лісової рекультивації земель. 2017 Т. 46. с. 116-125.

Назва дослідження або заходу	*Виконавець/виконавці*	*Основні досягнуті результати*
ССАВЦІ		
Організація та проведення досліджень; облік тварин; викладення результатів у Літописі природи	Задорожна Галина Олександрівна – старший науковий співробітник, кандидат біологічних наук.	Отримано дані щодо видового складу ссавців, їх чисельності.

5.3.4. Чужорідні види тварин

Інвазивні види тварин – чужорідні немісцеві види, інтродуковані навмисно або ненавмисно поза межі їх природних середовищ існування, де вони осіли, розмножуються та поширюються способами, що чинять шкоду для середовища, до якого вони потрапили. Інформація про чужорідні види тварин наведена за даними природного заповідника "Дніпровсько-Орільський" у таблиці 5.3.4.1.

Таблиця 5.3.4.1. Інформація про чужорідні види тварин

Назва виду (українська і латинська (наукова)	*Результати досліджень, заходи контролю чисельності*
РИБИ	
Тюлька чорноморсько-азовська *Clupeonella cultriventris* (Nordmann, 1840)	Саморозселився з прилеглих акваторій, акліматизувався, моніторинг чисельності проводиться згідно програми Літопису природи, заходи з регулювання чисельності не проводяться. Стабільно багато чисельний, але незагрозливий вид.
Амур білий *Ctenopharyngodon idella* (Valenciennes, 1844)	Періодично зариблюється в Дніпровське водосховище, моніторинг чисельності проводиться згідно програми Літопису природи, самостійно не відтворюється. Малочисельний, незагрозливий вид.
Чебачок амурський *Pseudorasbora parva* (Temminck&Schlegel, 1846)	Потрапив у водосховище разом із зарибком рослиноїдних риб, адаптувався на всій акваторії, акліматизувався, моніторинг чисельності проводиться згідно програми Літопису природи, заходи з регулювання чисельності не проводяться. Багаточисельний, поширений, загрозливий вид.
Карась сріблястий *Carassius auratus gibelio* (Bloch, 1782)	Інтродукований в водосховище, акліматизувався, моніторинг чисельності проводиться згідно програми Літопису природи, Чисельність помірна, незагрозливий вид.
Білий товстолоб *Hypophthalmichthys molitrix* (Valenciennes, 1844)	Періодично зариблюється в Дніпровське водосховище, самостійно не відтворюється. Малочисельний, незагрозливий вид.
Строкатий товстолоб *Aristichthys nobilis* (Richardson, 1846)	Періодично зариблюється в Дніпровське водосховище, самостійно не відтворюється. Малочисельний, незагрозливий вид.
Вугор річковий *Anguilla anguilla* (Linnaeus, 1758)	Інтродуцент, самостійно не відтворюється. Реєструються поодинокі особини.
Атерина чорноморська *Atherina boyeri pontica* (Eichwald, 1831)	Саморозселився з прилеглих акваторій, акліматизувався, моніторинг чисельності проводиться згідно програми Літопису природи. Малочисельний, незагрозливий вид.

Назва виду (українська і латинська (наукова)	*Результати досліджень, заходи контролю чисельності*
Колючка триголкова *Gasterosteus aculeatus* (Linnaeus, 1758)	Саморозселився з прилеглих акваторій, акліматизувався, моніторинг чисельності проводиться згідно програми Літопису природи. Малочисельний, незагрозливий вид.
Сонячна риба синьо-зяброва, сонячний окунь *Lepomis gibbosus* (Linnaeus, 1758)	Випадковий інтродуцент, саморозселився з прилеглих акваторій, акліматизувався, моніторинг чисельності проводиться згідно програми Літопису природи, заходи з регулювання чисельності не проводяться. Загрозливий вид,прогнозується спалах чисельності.
Судак волзький *Stizostedion volgense* (Gmelin, 1789)	Саморозселився з прилеглих акваторій, акліматизувався. Стабільно мало чисельний, незагрозливий вид.
Бичок кругляк *Neogobius melanostomus* (Pallas, 1814)	Саморозселився з прилеглих акваторій, акліматизувався, моніторинг чисельності проводиться згідно програми Літопису природи.
Бичок гонець *Neogobius gymnotrachelus* (Kessler, 1857)	Саморозселився з прилеглих акваторій, акліматизувався, моніторинг чисельності проводиться згідно програми Літопису природи. Чисельність стабільно помірна, незагрозливий вид.
Бичок кнут *Mesogobius batrachocephalus* (Pallas, 1814)	Саморозселився з прилеглих акваторій, акліматизувався, моніторинг чисельності проводиться згідно програми Літопису природи. Чисельність помірна, незагрозливий вид.
Бичок пуголовочок Браунера *Benthophiloides brauneri* (Beling et Iljin, 1927)	Саморозселився з прилеглих акваторій, акліматизувався, Малочисельний незагрозливий вид.
ПТАХИ*	
немає	немає
ССАВЦІ	
Єнотоподібний собака (єнотоподібний пес, собака єнотовий) *Nyctereutes procyonoides* (Gray 1834)	Саморозселився з прилеглих територій. Облік чисельності, дослідження екології виду.
Олень плямистий *Cervus nippon* (Temminck, 1838)	Саморозселився з прилеглих територій. Облік чисельності, дослідження екології виду. За результатами зимового обліку на даний час на території заповідника природного заповідника "Дніпровсько-Орільський" мешкає близько 30 особин.

** для орнітофауни не використовується термін "чужорідні види", тому що птахи є високо рухливими, високо адаптивними тваринами, які можуть інтенсивно збільшувати ареал. За останні 60 років з'явився ряд видів, які вже адаптувалися до місцевих екосистем і є їх типовими функціональними елементами. До таких видів можна віднести як баклана великого, який є активним регулятором чисельності іхтіофауни в заповіднику і з'явився в області у 1980-х роках так і кулика-довгонога, який гніздиться на території області з 1964 року і занесений до Червоної книги України.*

5.3.5. Заходи щодо збереження тваринного світу

Як відомо, головною особливістю фауни є її динамічність, що визначається можливостями та історично сформованими особливостями її видів до зміни свого місця у просторі і надзвичайно динамічній структурі угруповань у часі. На відміну від інших груп живих організмів, тварини

активно переміщуються у просторі, змінюючи своє положення відповідно до змін факторів середовища та змін ресурсів. Тому всі заходи і програми щодо охорони фауни повинні враховувати цю її особливість, яка виявляється як в сезонних циклах, так і в багаторічних (при тому доволі стрімких) змінах ареалів, у міграціях, інвазіях, хвилях чисельності тощо. Сезонні та багаторічні зміни локальних угруповань вимагають розробки динамічної системи охорони біорізноманіття загалом і раритетних видів зокрема.

До критеріїв забезпечення фауни охороною необхідно відносити:

1) наявність в області стійких популяцій, місцезнаходження яких забезпечені загальною охороною;

2) внесення видів у "червоні" списки і розроблення відповідних планів дій;

3) формування механізмів підтримання стійкості популяцій в умовах тотальної фрагментації видових ареалів і порушення структури популяцій (вікової, статевої, просторової), життєвих і сезонних циклів тощо;

4) розвиток системи реабілітації популяцій на основі розплідників та системи рятування приречених популяцій з подальшим переселенням репродуктивного ядра в інші місця;

5) зміну ставлення пересічних людей до тих чи інших видів і зміну суспільних цінностей, включаючи ставлення до тварин як до трофею чи як до біологічного ресурсу загалом.

Ці п'ять базових факторів можуть бути ефективними при врахуванні кількох спільних для них знаменників, частина яких визначається біологічними особливостями видів, а частина особливостями нашого ставлення до видів:

динамічна просторово-часова структура популяцій і міграційна активність;

різний фактичний статус на заповідних і господарських об'єктах;

неоднакове ставлення до одних і тих самих видів в різних соціальних шарах людської популяції;

можливість переходу тварин зі статусу "раритетного" у статус "шкідника" і навпаки, залежно від його чисельності і статусу території оселення;

необхідність різного відношення до видів-аборигенів і до адвентивних видів, з урахуванням необхідності проектування квазіприродних угруповань.

Невиконання хоча б одного з п'яти базових положень першого блоку та неврахування будь-якого з положень другого блоку веде до руйнації всієї системи охорони видів дикої фауни.

Питання збереження біорізноманіття включені до Дніпропетровської обласної комплексної програми (стратегії) екологічної безпеки та запобігання змінам клімату на 2016 – 2025 роки (рішення Дніпропетровської обласної ради від 21.10.2015 № 680-34/VI). Аналіз багаторічних даних свідчить про те, що заповідний режим та заходи з охорони безумовно позитивно впливають на стан мешкання та перебування усіх рідкісних видів тварин на території Дніпропетровської області.

За інформацією природного заповідника "Дніпровсько-Орільський" збільшення чисельності деяких охоронних видів і числа видів у першу чергу пов'язано з удосконаленням системи охоронюваних заходів. З іншого боку, удосконалення системи досліджень дало можливість виявити місця перебування одиничних особин рідкісних видів, що раніше не реєструвалися. Не зникло жодного виду, що охороняється і також не реєструється загрозливої (довготривалої) тенденції зменшення його чисельності, зареєстрованого з моменту створення заповідника по теперішній час.

Загалом, розвиток заповідної справи є потужним механізмом комплексного вирішення важливих екологічних проблем регіону. Збереження рідкісних видів тваринного світу – невід'ємна складова зазначеного механізму.

З метою збереження рідкісних видів тварин, що перебувають під загрозою зникнення на території Дніпропетровської області затверджений перелік Червоних списків тварин та рослин Дніпропетровської області (рішення Дніпропетровської обласної ради від 27.12.2011 № 219-10/VI). До Червоного списку тварин Дніпропетровської області занесені 132 види тварин.

Також одним із важливих шляхів розв'язань проблем регіону – боротьба з браконьєрством.

Інформація про кількість виявлених фактів браконьєрства наведена у таблиці 5.3.5.1.

Таблиця 5.3.5.1. Кількість виявлених фактів браконьєрства

	2015 рік	*2016 рік*	*2017 рік*
Виявлено фактів браконьєрства, од.:			
За даними ДОУЛМГ	111	105	102
За даними Дніпропетровськрибоохорона	2040	914	2422
За даними ДЕІ у Дніпропетровській області	80	55	-

З метою охорони та відтворення водних біоресурсів у природних рибогосподарських водних об'єктах Дніпропетровської області Управлінням охорони, використання і відтворення водних біоресурсів та регулювання рибальства в Дніпропетровській області організовуються заходи щодо проведення нерестової кампанії під час весняно-літньої заборони лову риби, раків на Дніпровському, Дніпродзержинському, Каховському водосховищах та інших водоймах області (встановлення термінів заборони промислового, любительського рибальства та затвердження переліку нерестових ділянок).

Основним завданням проведення заходів є недопущення погіршення умов існування водних біоресурсів, припинення промислу рибодобувними організаціями, забезпечення контролю за роботою спеціальних товарних рибних господарств, а також за виконанням встановленого порядку любительського лову риби громадянами та членами громадських організацій в місцях, де дозволено любительське рибальство в період весняно-літньої заборони.

Під час нересту риби заборонено днопоглиблювальні, вибухові, гідротехнічні роботи, видобуток гравію та пісчано-ракушкової суміші, а також пересування плавзасобів з двигунами у заборонених зонах і на нерестових ділянках, будь-яке перебування громадян (за винятком уповноважених органів, які здійснюють охорону водних біоресурсів) та лов риби у водоймах під час її масового ходу на нерестовища, в період відкладання ікри і виходу з неї мальків, з урахуванням погодних умов, а також лов раків у період вирощування ікри, першої та другої линьки.

Також в 2017 році на території Дніпропетровської області за участю громадських екологічних організацій та природоохоронних установ була організована кампанія з нагоди відзначення Всесвітнього дня мігруючих птахів під гаслом "Їх майбутнє, це наше майбутнє – здорова планета для мігруючих птахів і людей". Птахи населяють різні типи екосистем на всіх континентах і уособлюють концепцію глобального біорізноманіття. Щороку велика кількість видів птахів здійснює міграції, снуючи своєрідну павутину міграційних шляхів, перетинаючи та урізноманітнюючи чимало середовищ існування. На своєму шляху вони наштовхуються на різні перешкоди: лінії електропередач, телевізійні вежі, високі будівлі та інші штучно створені людиною споруди. Аби пом'якшити тенденцію зменшення чисельності мігруючих птахів або усунути її взагалі, потрібно, перш за все, враховувати наявність міграційних шляхів.

Всесвітній день мігруючих птахів організовується Секретаріатами Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин (CMS) та угоди про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів (AEWA). Метою проведення заходів є розширення знань про мігруючих птахів, збереження їх чисельності та середовища безпосереднього їх перебування по всьому світі.

5.4. Природні території та об'єкти, що підлягають особливій охороні

Дніпропетровська область знаходиться в степовій зоні України і займає площу 3192,3 тис. га, в тому числі землі лісового фонду становлять 192,8 тис. га, із них вкриті лісовою рослинністю 163,7 тис. га, а лісистість області – 5,6 %. Наявність потужних запасів мінеральної сировини і сприятливі ґрунтово-кліматичні умови зумовлюють високу концентрацію промислових об'єктів і розвиток аграрного сектору. У результаті більша частина земель антропогенно трансформована. В таких умовах дуже складним є питання виявлення і заповідання природних територій і об'єктів.

У Дніпропетровській області проводиться значна робота щодо розвитку і розширення заповідних територій. Заповідна справа розглядається як головний засіб для комплексного вирішення важливих екологічних проблем, таких як збереження біорізноманіття, відновлення і підтримка екологічного балансу в біосфері в умовах техногенного забруднення тощо.

Станом на 01.01.2018 мережа територій та об'єктів природно-заповідного фонду області складає 178 об'єктів, загальною площею 96333,99 га, що становить 2,9 % від площі області. Із них 31 об'єкт – загальнодержавного значення на площі 33103,86 га та 147 – місцевого значення на площі 63230,1 га (див. табл. 5.4.1.).

5.4.1. Стан і перспектива розвитку природно-заповідного фонду

Розвиток природно-заповідного фонду області станом на 01.01.2018 наведений в таблиці 5.4.1.1.

Природні регіони екологічної мережі у межах Дніпропетровської області зображені на рисунку 5.4.1.1.

5.4.2. Водно-болотні угіддя міжнародного значення

Водно-болотне угіддя "Дніпровсько-Орільська заплава" (рис. 5.4.2.1.), згідно Паспорту ВБУ (date of designation 29 juli 2004, site no: 1399) є угіддям міжнародного значення і знаходиться у складі природного заповідника "Дніпровсько-Орільський". У зв'язку з цим господарська діяльність в його межах на абсолютній більшості території не проводиться. Здійснюються лише наукові дослідження, природоохоронні заходи та моніторинг стану довкілля. На 38 га лук дозволяється сінокосіння (згідно паспорту ВБУ).

Оскільки водно-болотне угіддя міжнародного значення "Дніпровсько-Орільська заплава" є ядром, основною частиною заповідника, заходи із управління водно-болотним угіддям проводяться згідно затверджених планів наукової та науково-технічної діяльності та еколого-освітньої діяльності, а також програм та індивідуальних планів робіт співробітників наукового відділу заповідника.

У 2017 році затверджено теми трьох дисертаційних робіт співробітників заповідника (Бондарев Д.Л., Ганжа Д.С.) основою яких слугуватимуть дослідження стану та розвиток водно-болотного угіддя "Дніпровсько-Орільська заплава".

5.5. Рекреаційна діяльність на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду

Туристично-рекреаційні ресурси Дніпропетровської області – це об'єкти, що використовуються чи можуть бути використані для відпочинку, туризму, лікування, оздоровлення населення. Вони можуть бути поділені на природні та соціально-економічні (культурні об'єкти, пам'ятки архітектури, історії, археологічні стоянки, місця, пов'язані з перебуванням видатних діячів тощо).

На території Дніпропетровської області знаходиться 31 територія та об'єкти природно-заповідного фонду загальнодержавного значення.

Таблиця 5.4.1. Структура та динаміка природоохоронних об'єктів за роками (загальнодержавного та місцевого значення)

Категорії територій та об'єктів ПЗФ	*на 01.01.2014*		*на 01.01.2015*		*на 01.01.2016*		*на 01.01.2017*		*на 01.01.2018*	
Біосферні заповідники	1	3766,2	1	3766,2	1	3766,2	1	3766,2	1	3766,2
Національні природні парки	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Регіональні ландшафтні парки	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Заказники загальнодержавного значення	3	12156,7	4	14000,1	4	14000,1	4	14000,1	4	14000,1
Заказники місцевого значення	23	26280,5	23	26280,5	23	26280,5	24	29036,66	24	29036,66
Пам'ятки природи загальнодержавного значення	78	46462,4	80	47026,39	81	47959,4	81	47959,4	81	47959,4
Пам'ятки природи місцевого значення	3	148	3	148	3	148	3	148	3	148
Заповідні урочища	49	276,9	50	356,9	50	356,9	50	356,9	50	356,9
Ботанічні сади загальнодержавного значення	3	466,4	3	466,4	3	466,4	3	466,4	3	466,4
Ботанічні сади місцевого значення	2	108	2	108	2	108	2	108	2	108
Дендрологічні парки загальнодержавного значення	1	27	1	27	1	27	1	27	1	27
Дендрологічні парки місцевого значення	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Зоологічні парки загальнодержавного значення	1	2,8	1	2,8	1	2,8	1	2,8	1	2,8
Зоологічні парки місцевого значення	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Парки-памятки садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Категорії територій та об'єктів ПЗФ	*на 01.01.2014*		*на 01.01.2015*		*на 01.01.2016*		*на 01.01.2017*		*на 01.01.2018*	
Природні заповідники	*кіль-кість, од*	*площа, га*	*кіль-кість, од.*	*площа, га*	*кіль-кість, од.*	*площа, га*	*кіль-кість, од*	*площа, га*	*кіль-кість, од*	*площа, га*
Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення	7	417,5	7	417,5	7	417,5	7	417,5	7	417,5
РАЗОМ	172	90156,8	176	92644,8	177	93577,8	178	96333,99	178	96333,99
Фактична площа ПЗФ *	90156,8		92644,8		93577,8		96333,99		96333,99	
% фактичної площі ПЗФ від площі АТО	2,8		2,9		2,93		2,93		2,93	

* сумарна площа територій та об'єктів ПЗФ без урахування площі тих об'єктів ПЗФ, що входять до складу територій інших об'єктів ПЗФ.

Таблиця 5.4.1.1. Розподіл територій та об'єктів природно-заповідного фонду (ПЗФ) за їх значенням, категоріями та типами (станом на 01.01.2018)

Категорії об'єктів ПЗФ	Обєкти ПЗФ									% площі окремих катюго-рій до загаль-ної площі ПЗФ
	загальнодержавного значення			місцевого значення			разом			
	кіль-кість, од.	площа, га		кіль-кість, од.	площа, га		кіль-кість, од.	площа, га		
		усьо-го	у тому числі надана в постійне користу-вання		усьо-го	у тому числі надана в постійне користу-вання		усьо-го	у тому числі надана в постійне користу-вання	
Природні заповідники	1	3766,2	3766,2	-	-	-	1	3766,2	3766,2	-
Біосферні заповідники	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Національні природні парки	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Регіональні ландшафтні парки	-	-	-	4	14000,1	-	4	14000,1	-	-
Заказники, усього	24	29036,66	X	81	47959,4	X	105	76996,06	X	-
у тому числі:										-
ландшафтні	15	25000,66	X	48	38891,29	X	63	63891,95	X	-
лісові	5	2956	X	3	1021	X	8	3977	X	-
ботанічні	2	332	X	19	4710	X	21	5042	X	-
загальнозоологічні	-	-	X	1	287	X	1	287	X	-
орнітологічні	2	748	X	3	144	X	5	892	X	-
ентомологічні	-	-	X	4	462,1	X	4	462,1	X	-
іхтіологічні	-	-	X	2	2422	X	2	2422	X	-
гідрологічні	-	-	X	1	22	X	1	22	X	-

Категорії об'єктів ПЗФ	*Обєкти ПЗФ*									*% площі окремих категорій до загальної площі ПЗФ*
	загальнодержавного значення			*місцевого значення*			*разом*			
	кіль-кість, од.	*площа, га*		*кіль-кість, од.*	*площа, га*		*кіль-кість, од.*	*площа, га*		
		усього	*у тому числі надана в постійне користу-вання*		*усього*	*у тому числі надана в постійне користу-вання*		*усього*	*у тому числі надана в постійне користу-вання*	
загальногеологічні	-	-	X	-	-	X	-	-	X	-
палеонтологічні	-	-	X	-	-	X	-	-	X	-
карстово-спелеологічні	-	-	X	-	-	X	-	-	X	-
Пам'ятки природи, усього	3	148	X	50	356,9	X	53	504,9	X	-
у тому числі:										-
комплексні	1	30	X	1	3,7	X	2	33,7	X	-
ботанічні	1	56	X	35	312,24	X	36	368,24	X	-
зоологічні	-	-	X	-	-	X	-	-	X	-
гідрологічні	-	-	X	2	1,5	X	2	1,5	X	-
геологічні	1	62	X	12	44,5	X	13	106,5	X	-
Заповідні урочища	-	-	X	3	466,4	X	3	466,4	X	-
Ботанічні сади	2	108	-	1	27	-	3	135	108	-
Дендрологічні парки	-	-	-	1	2,8	-	1	2,8		-
Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва	1	45	-	7	417,5	-	8	462,5	-	-
Зоологічні парки	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
РАЗОМ	**31**	**33103,86**	-	**147**	**63230,13**	-	**178**	**96333,99**	-	-

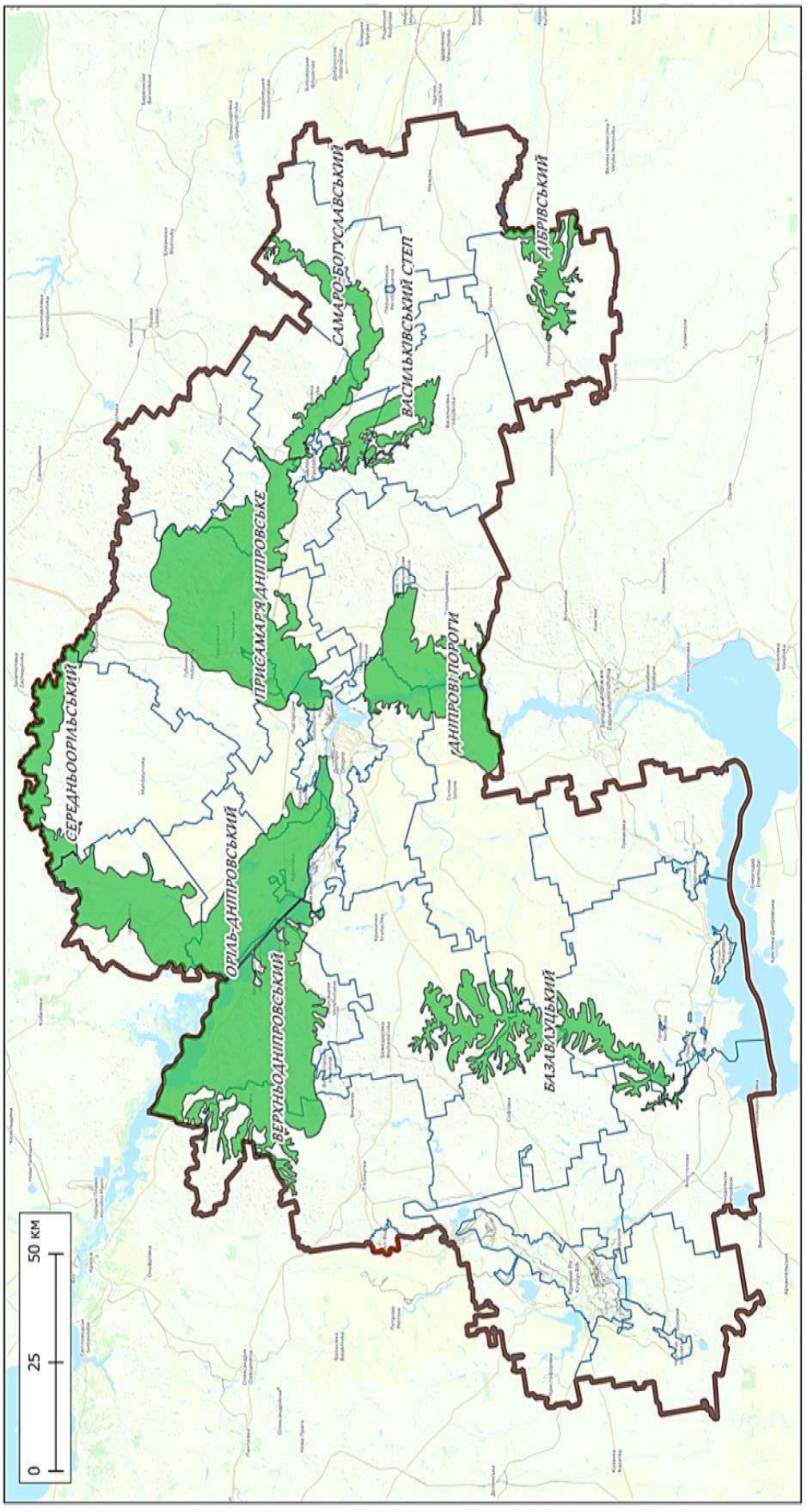

Рис. 5.4.1.1. Природні регіони екологічної мережі у межах Дніпропетровської області

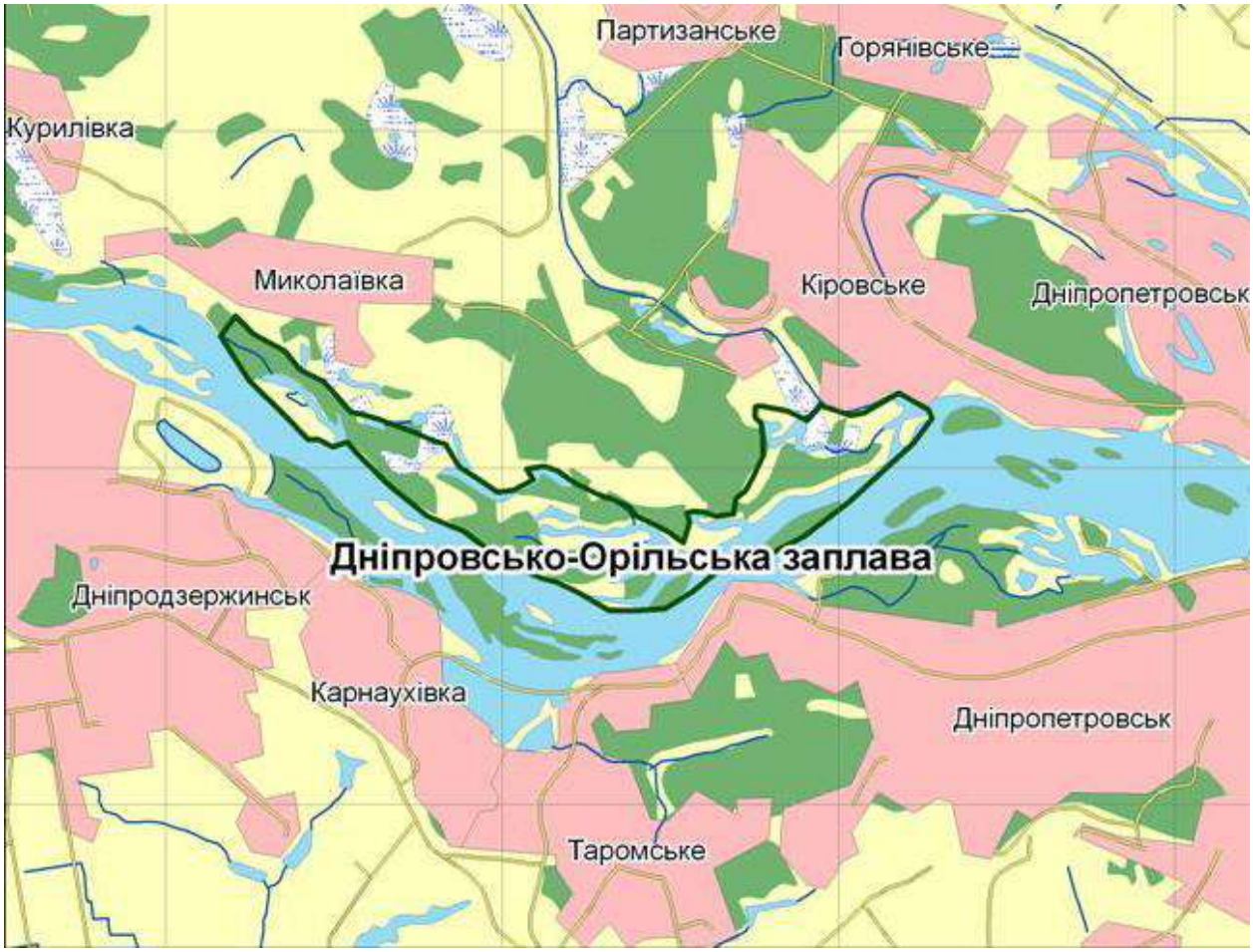

Рис. 5.4.2.1. Дніпровсько-Орільська заплава

М'який клімат, мінеральні джерела, лікувальні грязі Дніпропетровщини – все це створює умови для лікування та відпочинку. Тут працює 40 санаторіїв, профілакторіїв та пансіонатів з лікуванням, 87 баз відпочинку, 913 дитячих таборів відпочинку (з них 25 позаміських). Природно-рекреаційний потенціал: Солоний лиман – рівнинний грязьовий і бальнеологічний курорт степової зони, розташований за 20 км від Дніпра. Лікувальні природні ресурси – грязь і рапа лиману, а також питна вода, що після промислового розливу використовується як столова та лікувальна під назвою "Знаменівська". Села Орловщина та Новотроїцьке Новомосковського району внесено до Переліку населених місць, віднесених до курортних (постанова Кабінету Міністрів України від 15.12.1997 № 1391 "Про внесення змін до Переліку населених пунктів, віднесених до курортних").

У літній період функціонує більше 10 міських пляжів, які є безпечними для купання: проведено очистку піску, дна водоймищ, дезінфекція пляжного обладнання, підсипано пісок або галька тощо.

6. ЗЕМЕЛЬНІ РЕСУРСИ ТА ГРУНТИ

6.1. Структура та стан земель

Територія області займає 3192,3 тис. га, з них: сільськогосподарські землі – 2581,5 тис. га, ліси і інші лісовкриті площі – 192,8 тис. га, забудовані землі – 193,2 тис. га, відкриті заболочені землі – 26,1 тис. га, відкриті землі без рослинного покриву або з незначним рослинним покривом – 41,6 тис. га. Усього земель (суші) – 3036,6 тис. га, води – 155,5 тис. га.

Основний фонд ґрунтового покриття Дніпропетровської області складають чорноземи звичайні різної глибини гумусового шару та механічного складу від легкосуглинкових до легкоглиністих. Найбільшу питому вагу займають сільськогосподарські угіддя – 78,7 %, що свідчить про високий рівень сільськогосподарського освоєння земель.

6.1.1. Структура та динаміка основних видів земельних угідь

В області найбільшу питому вагу займають сільськогосподарські угіддя, що свідчить про високий рівень сільськогосподарського освоєння земель.

Структура та динаміка основних видів земельних угідь у 2016 році наведена у таблиці 6.1.1.1.

6.1.2. Стан ґрунтів

Проблема збереження ґрунтового покриву сільськогосподарських угідь та родючості ґрунтів набула загрозливих масштабів. Особливо великої шкоди родючості чорноземів в області завдає водна ерозія, причинами якої є велика розораність сільськогосподарських угідь, насиченість сівозмін просапними культурами, невиконання протиерозійних заходів на схилах.

В зв’язку з цим проводиться моніторинг земель з метою оцінки ефективності родючості ґрунту, прогнозування та оброблення інформації про сучасний стан сільськогосподарських угідь, розроблення обґрунтованих рекомендацій щодо запобігання негативним змінам стану земель.

До основних джерел забруднення сільськогосподарських угідь відносять забруднення ґрунтів важкими металами, пестицидами, нітратами, радіоактивними елементами. Головною причиною забруднення ґрунтів є наднормативне внесення отрутохімікатів, мінеральних добрив.

Систематично проводиться лабораторний моніторинг за забрудненням ґрунтів. Проведення спостережень за забрудненням ґрунтів включає вибіркове визначення токсикантів промислового походження, а також спостереження за забрудненням ґрунтів сільськогосподарських угідь залишковими кількостями пестицидів та нітратів, важкими металами, радіонуклідами.

Таблиця 6.1.1.1. Структура земельного фонду регіону

Основні види земель та угідь	*2013 рік*		*2014 рік*		*2015 рік*		*2016 рік*		*2017 рік*	
	усього, тис. га	*% до загальної площі території*	*усього, тис. га*	*% до загальної площі території*	*усього, тис. га*	*% до загальної площі території*	*усього, тис. га*	*% до загальної площі території*	*усього, тис. га*	*% до загальної площі території*
Загальна територія	3192,3	100	3192,3	100	3192,3	100	3192,3	100	3192,3	100
у тому числі:										
1. Сільськогосподарські угіддя	2513,2	78,7	2513,0	78,7	2513,0	78,7	2513,0	78,7	2513,0	78,7
з них:										
рілля	2127,0	66,6	2127,1	66,6	2127,1	66,6	2127,4	66,6	2127,4	66,6
перелоги										
багаторічні насадження	53,6	1,7	53,3	1,7	53,1	1,7	53,1	1,7	53,1	1,7
сіножаті і пасовища	332,6	10,4	332,6	10,4	332,5	10,4	332,5	10,4	332,5	10,4
2. Ліси і інші лісовкриті площі	192,8	6,0	192,8	6,0	192,8	6,0	192,8	6,0	192,8	6,0
з них вкриті лісовою рослинністю	163,7	5,1	163,7	5,1	163,7	5,1	163,7	5,1	163,7	5,1
3. Забудовані землі	194,2	6,1	194,6	6,1	193,2	6,1	193,2	6,1	193,2	6,1
4. Відкриті заболочені землі	26,1	0,8	26,1	0,8	26,1	0,8	26,1	0,8	26,1	0,8
5. Відкриті землі без рослинного покриву або з незначним рослинним покривом (піски, яри, землі, зайняті зсувами, щебенем, галькою, голими скелями)	41,8	1,3	41,8	1,3	41,6	1,3	41,6	1,3	41,6	1,3

Основні види земель та угідь	*2013 рік*		*2014 рік*		*2015 рік*		*2016 рік*		*2017 рік*	
	усього, тис. га	*% до загальної площі території*	*усього, тис. га*	*% до загальної площі території*	*усього, тис. га*	*% до загальної площі території*	*усього, тис. га*	*% до загальної площі території*	*усього, тис. га*	*% до загальної площі території*
6. Інші землі	68,6	2,1	68,5	2,1	69,9	2,2	69,9	2,2	69,9	2,2
Усього земель (суша)	3036,7	95,1	3036,8	95,1	3036,6	95,1	3036,6	95,1	3036,6	95,1
Території, що покриті поверхневими водами	155,6	4,9	155,5	4,9	155,7	4,9	155,7	4,9	155,7	4,9

Кожного року лабораторія обстежує ґрунти населених пунктів на токсиканти промислового походження та землі адміністративних районів на залишкові кількості пестицидів. Оцінка стану забруднення ґрунтів проводиться шляхом порівняння концентрації вмісту забруднюючих речовин з встановленими граничнодопустимими концентраціями.

6.1.3. Деградація земель

До деградованих земель відносяться земельні ділянки, поверхня яких порушена внаслідок землетрусу, зсувів, карстоутворення, повеней, добування корисних копалин та земельні ділянки з еродованими, перезволоженими, з підвищеною кислотністю або засоленістю, забрудненими хімічними речовинами ґрунтами. До малопродуктивних земель відносяться сільськогосподарські угіддя, ґрунти яких характеризуються негативними природними властивостями, низькою родючістю, а їх господарське використання за призначенням є економічно не ефективним.

Основні підприємства, що порушують землі області, це гірничозбагачувальні комбінати, які проводять розробку корисних копалин відкритим способом та шахти.

Процес формування гумусового шару та процес його деградації носять довгостроковий характер, тому виділити зміни, які відбулися за останні два – три роки, не уявляється можливим.

6.2. Основні чинники антропогенного впливу на земельні ресурси та ґрунти

Одним з основних чинників антропогенного впливу на земельні ресурси є гірничо-видобувна промисловість.

Розробка корисних копалин відкритим способом потребує проведення розкривних робіт, що призводить до порушення земель. На території Дніпропетровської області (див. табл. 6.2.1.) станом на 01.01.2018 рекультивовано 0,002 тис. га (дані надані Головним управлінням Держгеокадастру у Дніпропетровській області станом на 01.01.2018).

Основні підприємства, що порушують землі області, це гірничозбагачувальні комбінати, які проводять розробку корисних копалин відкритим способом та шахти. Криворізькою міською радою прийняте рішення від 27.05.2015 № 3691 "Про погодження обсягів проведення робіт з рекультивації порушених земель міста на 2015 – 2019 роки". Станом на 01.01.2018 з метою контролю за проведенням суб'єктами господарювання робіт з рекультивації порушених земельних ділянок здійснено комісійні обстеження земельних ділянок:

– ПАТ "КЗРК" виконано засипку некондиційною рудною фракцією та пустими породами зони зсуву в загальному об'ємі 495 тис. м^3, в тому числі шахти "Тернівська" кар'єр №3 – 181 тис. м^3, "Родіна" – 165 тис. м^3,

“Гвардійська” – 149 тис. м^3;

– ПрАТ “ЄВРАЗ СУХА БАЛКА” проведені роботи по виконанню гірничотехнічної рекультивації на земельних ділянках загальною площею 2,0 га.

Таблиця 6.2.1. Порушені, відпрацьовані та рекультивовані землі

Землі	*2013 рік*	*2014 рік*	*2015 рік*	*2016 рік*	*2017 рік*
Порушені, тис. га	–	0,1627	0,062	–	–
% до загальної площі території	–	0,0051	0,0019	–	–
Відпрацьовані, тис. га	–	0,1027	0,0017	–	–
% до загальної площі території	–	0,0033	0,00005	–	–
Рекультивовані, тис. га	0,2175	0,0020	–	0,002	0,002
% до загальної площі території	0,0068	0,0001	–	0,0001	0,0001

6.3. Охорона земель.

Рішенням Дніпропетровської обласної ради від 25.03.2011 № 73-5/VI затверджена “Програма розвитку земельних відносин і охорони земель у Дніпропетровській області на 2011 – 2018 роки”.

Мета Програми полягає у проведенні державної політики, спрямованої на збалансоване забезпечення потреб населення і галузей економіки в земельних ресурсах, раціональне використання та охорону земель, захист їх від виснаження, деградації, забруднення, підвищення врожаїв екологічно чистої продукції та забезпечення продовольчої безпеки держави, збереження ландшафтного і біологічного різноманіття, створення екологічно безпечних умов для проживання населення і провадження господарської діяльності, стабілізація та нарощування обсягів виробництва в рослинництві, підвищення родючості ґрунтів (регулювання водного режиму, гіпсування ґрунтів), забезпечення життєздатності сільського господарства, його конкурентоспроможності на внутрішньому і зовнішньому ринках.

На даний час затверджено програми в усіх районах та містах області та у всіх сільських та селищних радах. Основними завданнями та заходами Програми є:

1) організація робіт з підвищення родючості ґрунтів шляхом меліоративних заходів;

2) встановлення меж населених пунктів;

3) проведення інвентаризації земель;

4) розмежування земель державної та комунальної власності;

5) нормативно-грошова оцінка.

7. НАДРА

Відповідно до Кодексу України про надра, надра надаються у користування підприємствам, установам, організаціям і громадянам лише за наявності у них спеціального дозволу на користування ділянкою надр.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 № 1174 "Про затвердження Положення про Державну службу геології та надр України", спеціальні дозволи на користування надрами (у тому числі на користування нафтогазоносними надрами) видає Держгеонадра.

Державне науково-виробниче підприємство "Державний інформаційний геологічний фонд України" (ДНВП "Геоінформ України") є науково-виробничою установою Державної служби геології та надр України, яка збирає, зберігає, аналізує та надає у користування інформацію, що утворилася в процесі геологічного вивчення та використання надр.

Предметом діяльності ДНВП "Геоінформ України" є :

– створення й забезпечення функціонування галузевого державного архіву геологічних документів;

– науково-дослідні, тематичні, дослідно-методичні, проектно-технологічні роботи (у тому числі спрямовані на використання засобів комп'ютеризації та телекомунікації) щодо аналізу, систематизації, узагальнення, інтерпретації, зберігання й передавання архівної, аналітичної та картографічної інформації з геологічного вивчення та використання надр;

– державна реєстрація та облік робіт з геологічного вивчення надр України, її континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони;

– приймання, облік, постійне зберігання, аналітично-статистичне оброблення та надання у користування документів Національного архівного фонду, що містять результати робіт з геологічного вивчення та використання надр;

– ведення системи обліку об'єктів Державного фонду родовищ, запасів та проявів корисних копалин, а саме:

- державного кадастру родовищ і проявів корисних копалин;
- державного кадастру родовищ підземних вод;
- державного балансу запасів корисних копалин;
- ведення державного обліку нафтових і газових свердловин.

7.1. Мінерально-сировинна база

7.1.1. Стан та використання мінерально-сировинної бази

Дніпропетровська область є унікальною за різноманітністю і запасами корисних копалин. Про багатство надр області відомо не тільки у державі, Європі, а й у світі, адже тут зосереджені унікальні родовища копалин. Область володіє близько 50 % загальнодержавних запасів корисних копалин. Забезпеченість мінеральними ресурсами більша ніж втричі у порівнянні із загальнодержавним рівнем. В області видобувається 100 % марганцевої руди,

залізна руда, вугілля, уран, рідкоземельні метали, каолін та граніти, нафта та газ. За кількістю розвіданих запасів та річним обсягом видобутку Криворізький залізорудний басейн займає перше місце в Україні.

Одним з найбільших у світі є Нікопольський басейн марганцевих руд. В області видобувається 40 видів мінеральної сировини. Майбутнє Дніпропетровщини – у розвитку кольорової, золотовидобувної та золотопереробної галузей. Родовища "Сергіївське" та "Балка Золота" мають схожість з аналогічними родовищами Канади, Австралії та Південної Африки. Область володіє єдиним в Україні родовищем талько-магнезитів. Його уведення в експлуатацію дасть можливість на 60 – 70 % забезпечити потреби України у вогнетривкій сировині та значно зменшити її імпорт з інших країн. У надрах області зосереджені значні поклади каменеоблицювальної сировини багатої кольорової гами.

Стан мінерально-сировинної бази наведений у таблиці 7.1.1.1.

7.2. Система моніторингу геологічного середовища

7.2.1. Підземні води: ресурси, використання, якість

На території Дніпропетровщини знаходяться більше 270 річок, понад 300 озер, близько 1,5 тисячі водойм та ставків площею понад 26 тисяч гектарів. На півдні територія області омивається водами рукотворного Каховського моря. Головна водна артерія України – ріка Дніпро – одна з величних річок світу. В області протікає найчистіша річка Європи – Оріль.

У краї розвідано 15 родовищ мінеральних вод, що дає можливість повністю забезпечити потреби населення у лікувальних, лікувально-столових і столових мінеральних водах.

У відповідності до геолого-структурної будови та гідрогеологічних умов щодо організації централізованого водопостачання за рахунок підземних вод до практично непридатної відноситься переважна частина території області, яка пристосована до Українського басейну тріщинних вод (Верхньодніпровський, Дніпровський, Синельниківський, Васильківський, Покровський, П'яти-хатський, Криничанський, Солонянський, Криворізький, Софіївський, Нікопольський, Томаківський райони) та Причорноморського басейну (Широківський, Апостолівський райони). До найбільш непридатної для організації водопостачання відноситься територія Апостолівського, Васильківського, Криворізького, Нікопольського, Софіївського, Томаківського, Широківського районів.

Зони з найбільш високою водозбагаченістю горизонтів тяжіють до долин рр. Самари, Орілі, Вовчої на території Дніпровсько-Донецького басейну (Царичанський, Петриківський, Магдалинівський, Новомосковський, Юр'ївський, Павлоградський, Петропавлівський, Межівський райони), р. Дніпро у районі Дніпродзержинського водосховища (Петриківський район), Домотканьської депресії на території Українського басейну тріщинних вод (Верхньодніпровський район).

Таблиця 7.1.1.1. Стан мінеральні-сировинної бази

№	Баланс Сорт, марка корисної копалини	Кількість родовищ		Одиниця виміру	Балансові запаси на 01.01.2018 р.		Погашення за 2017 рік	
		Розробляються	Всього		Всього	Розробляються	Видобуток	Втрати
Дніпропетровська область								
ГОРЮЧІ КОРИСНІ КОПАЛИНИ								
Газоподібні корисні копалини								
1	Газ природний Вільний+газова шапка+розчинений	12	15	млн м^3	13079	11175	551	1
	Від всього в Україні, %	4,5	4		1,58	1,35	2,68	0
Рідкі корисні копалини								
2	Нафта	8*	9*	тис. т	1044	1044	11	0
	Від всього в Україні, %	5,8	4,5		0,95	0,95	0,73	0
3	Конденсат Конденсат	11*	13*	тис. т	861	712	8	0
	Від всього в Україні, %	6,1	5,7		2	1,66	1,2	0

* Об’єкти обліку запасів, які входять до складу комплексних родовищ

До найбільш сприятливих за умовами водопостачання підземною водою відносяться території Петриківського, Петропавлівського, Павлоградського, Верхньодніпровського, Магдалинівського районів.

Водозабезпечення Васильківського, Магдалинівського, Межівського, Петриківського, Покровського, Царичанського, Юр'ївського районів водою питної якості відбувається тільки за рахунок підземних вод.

Станом на 01.01.2018 загальні балансові прогнозні ресурси складають 1092,6 тис. м^3/добу, скид підземних вод без використання – 76,728 тис. м^3/добу.

По гідрогеологічним басейнам підземних вод балансові прогнозні ресурси розподіляються наступним чином:

Дніпровсько-Донецький артезіанський басейн – 219,185 тис. м^3/добу;

Український басейн тріщинних вод – 482,35 тис. м^3/добу.

Сучасне водопостачання міст, селищ, сільських населених пунктів базується на використанні поверхневих та підземних вод. Водопостачання населених пунктів, віддалених від водопровідних магістралей поверхневих вод, організовано за рахунок підземних вод, що каптуються груповими та поодинокими водозаборами, а при відсутності підземних вод – за рахунок води, що підвозиться.

У таблиці 7.2.1.1. наведена інформація щодо прогнозних ресурсів та експлуатаційних ресурсів.

Стан та якість підземних вод

У відповідності до схеми районування території України за умовами формування режиму підземних вод територія Дніпропетровської області віднесена до зони нестійкого зволоження. В цій зоні зв'язок режиму ґрунтових вод з кліматичними факторами менш чіткий – зарегульований.

У 2017 році спостереження за рівнем підземних вод проводилось по 23 спостережних пунктах області, за якісним станом підземних вод – по 11 спостережних пунктах державного рівня.

Весняний максимальний рівень, який характеризує найвище положення ґрунтових вод у річному коливанні і, в значній мірі, визначає загальну водність року, у 2013 році був нижче за норму в середньому на 36 % (коеф. забезпеченості Р = 86 %); літньо-осінній мінімальний рівень, який характеризує витрачення запасів ґрунтових вод на стік та випарування з поверхні водоносного горизонту, був також нижче норми в середньому на 45 % (Р = 95 %), та досягнув найнижчого положення рівня ґрунтових вод. Середньорічний рівень дає загальне уявлення про положення ґрунтових вод в річному циклі. У 2013 році середньорічний рівень майже по всій території області був нижче норми в середньому на 32 % (Р = 82 %).

На водозаборах Західного Донбасу у зв'язку із відсутністю фінансування спостереження за рівнем води у водоносних горизонтах не велися, у тому числі не велися спостереження по водозаборах ПАТ "ДТЕК Павлоградвугілля".

Таблиця 7.2.1.1. Прогозні ресурси та використання питних та технічних підземних вод за 2017 рік

Адміністративна область, район	*Прогнозні ресурси підземних вод, тис. м³/добу*	*Використання підземних вод, тис. м³/добу*						
		Всього	*Господар-сько-питні*	*Вироб-ничо-технічні*	*Сільсько-господар-ські*	*Зрошення*	*Виготов-лення напоїв*	*Промис-ловий розлив*
Дніпропетровська область								
Апостолівський район	5,4	0,153	0,113	0,04	0	0	0	0
Васильківський район	27,3	0,493	0,49	0,003	0	0	0	0
Верхньодніпровський район	46,7	0,597	0,597	0	0	0	0	0
Дніпропетровський район	61,2	7,825	1,788	4,429	0	1,608	0	0
Криворізький район	2,1	0,057	0,057	0	0	0	0	0
Криничанський район	42,1	0,135	0,131	0,001	0	0	0	0,003
Магдалинівський район	65	2,392	2,041	0,351	0	0	0	0
Межівський район	32,5	0,304	0,25	0,054	0	0	0	0
Нікопольський район	2,2	0,323	0,164	0,159	0	0	0	0
Новомосковський район	30	1,859	1,67	0,13	0	0,059	0	0
Павлоградський район	162,7	4,347	1,036	3,311	0	0	0	0
Петриківський район	0	4,183	2,747	0,038	0	1,398	0	0

Петропавлівський район	88,3	1,419	0,477	0,942	0	0	0	0
Покровський район	19,3	0,948	0,932	0,016	0	0	0	0
П'ятихатський район	5,2	0,179	0,179	0	0	0	0	0
Синельниківський район	3,2	0,968	0,913	0,055	0	0	0	0
Солонянський район	7,2	0,376	0,177	0,199	0	0	0	0
Софіївський район	0,6	0,007	0,007	0	0	0	0	0
Томаківський район	0,2	0,047	0,047	0	0	0	0	0
Царичанський район	483,9	1,091	1,081	0,003	0	0	0	0,007
Широківський район	7,5	0,006	0,006	0	0	0	0	0
Юр'ївський район	0	0,264	0,219	0,045	0	0	0	0
Всього	1092,6	27,97	15,122	9,776	0	3,065	0	0,01

У порушених умовах найбільш значні зміни природного геологічного середовища під впливом техногенних факторів відбуваються у гірничопромислових районах області (Західний Донбас, Кривбас, Покровський і Марганецький ГЗК). Основними причинами зміни гідрогеологічних умов продовжують залишатися інтенсивний водовідлив на площах родовищ корисних копалин, що розроблюються, а також існуюча технологія скиду, акумуляції забруднених промислових стічних і мінералізованих шахтних вод, стічних вод промислових підприємств і відходи великих тваринницьких комплексів.

На площі гірничих відводів шахт Західного Донбасу, за результатами спостережень по відомчій мережі спостережних свердловин ПАТ "ДТЕК Павлоградвугілля", у звітному періоді спостерігалося зниження рівня підземних вод у водоносних горизонтах мезо-кайнозойського кам'яновугільного віку. Після закриття ш. Першотравневої спостерігається подальший підйом рівня міжпластових підземних вод.

Зменшення скиду підземних вод у ставки-накопичувачі і несприятливі метеоумови зумовили незначне зниження рівня підземних вод на прилягаючих територіях.

Якісний стан підземних вод на території області істотно не змінився. Забруднення підземних вод має локальний характер, та пов'язане з роботою підприємств вугільної і хімічної промисловості, чорної металургії, житлокомунгоспу і держагропрому. В попередні роки усього було враховано 63 джерела забруднення. Осередки забруднення продовжують формуватися в районі накопичувачів, скидних колекторів та випусків токсичних промислових стічних вод у долинах річок Дніпра, Самари і частково Вовчої.

Забрудненню піддається, переважно, незахищений ґрунтовий водоносний та горизонт четвертинних відкладів, на локальних ділянках забрудненню піддаються підземні води палеогену та докембрію. Дані про якісний склад застарілі, оскільки гідрохімічне випробування раніше виявлених осередків забруднення не проводиться через недостатнє фінансування.

Забруднення промисловими стічними та господарчо-побутовими водами, які містять у підвищених кількостях токсичні елементи, є небезпечним джерелом забруднення як підземних, так і поверхневих вод. Основні випуски їх у річкову мережу відбуваються, як і в минулі роки, у межах великих міст Дніпропетровської області, де зосереджені водоємкі виробництва.

7.2.2. Екзогенні геологічні процеси

У межах Дніпропетровської області набули розвитку такі ЕГП природного та техногенного походження як зсуви, карст, підтоплення, осідання земної поверхні над гірничими виробками, переробка берегів водосховищ та просідання лесових ґрунтів (див. табл. 7.2.2.1.). Загальна кількість зсувів складає 382 одиниці, у тому числі у м. Дніпро виявлено 133 зсуви, у м. Кам'янське – 22 зсуви, по районах області – 227 зсувів. Загальна площа

складає 20,84 км^2 (див. табл. 7.2.2.2.). В активному стані перебувають 12 площею 0,438 км^2; на забудованій території зафіксовано 165 проявів процесу, у зоні впливу яких знаходяться 167 об'єктів господарювання. На території області вирізняються два райони, де зсувна активність характеризується високою інтенсивністю і завдає значних збитків народному господарству. Район правого схилу долини р. Дніпро в межах басейнів рр. Омельник, Домоткань і Самоткань (територія Верхньодніпровського, частково П'ятихатського та Криничанського районів) характеризується наявністю численних зсувів на схилах долин малих річок, балок та ярів, а також на узбережжі Дніпродзержинського водосховища. Вони взаємопов'язані з активною яружно-балковою ерозією постійних і тимчасових водотоків (опливини, зсув-потоки), а також з інтенсивною абразійною діяльністю хвиль Дніпродзержинського водосховища (зсув-обвали).

У межах м. Дніпро і м. Кам'янське проявляється вплив техногенних факторів на виникнення та розвиток зсувів. Головна причина їх активізації – перезволоження лесових ґрунтів поверхневими та підземними водами в результаті постійного або періодичного підйому підземних вод (після сніготанення, випадання опадів), неорганізоване скидання поверхневих вод (балки Шамишина, Біла), посилення донної ерозії за рахунок скидання промислових і побутових стоків (балки Баранникова, Аптекарська, Червоноповстанська). Переважають в'язко-пластичні зсуви і зсув-обвали. За геологічними даними деякі глибокі зсуви, що захоплюють червоно-бурі та строкаті глини є тектонічно обумовленими. Вони зафіксовані як у м. Дніпро (балка Червоноповстанська – район Інституту чорної металургії, балка Аптекарська – біля Агрегатного заводу), так і у м. Кам'янське (правий схил балки Шамишина – район житлового масиву "Черьомушки").

Таблиця 7.2.2.1. Поширення екзогенних геологічних процесів (ЕГП)

№ з/п	*Вид (ЕГП)*	*Площа поширення, км^2*	*Кількість проявів, од.*	*% ураженості регіону*
1	Зсуви	20,84	382	0,06
2	Карст	17630	3	55,3
3	Підтоплення	7255	925	22,74
4	Просідання лесових грунтів	22270		69,8

У м. Дніпро проводяться спостереження на декількох ділянках прояву техногенної активізації. На правому схилі балки Рибальська (пр. Кірова, 92а, 94г, 98в, вул. Нахімова, 90 та Гавриленко, 10) продовжується активізація техногенного зсувного блоку. Загальна площа порушеної ділянки близько 0,053 км^2. Вона обводнена постійним розвантаженням техногенних вод (часті пориви каналізації), заросла рідким очеретом у нижній частині; в верхній частині схилу розташовані два відселені дев'ятиповерхові будинки (з 1997 року). Середня і нижня частини ділянки засипані бутом та сміттям.

Таблиця 7.2.2.2. Зсуви у Дніпропетровській області (станом за 2015 р.)

Адміністративна область, район	Загальна кількість зсувів, шт.*	Площа зсувів, км²*	Кількість активних зсувів, шт.	Площа активних зсувів, км²	Кількість активних зсувів з попереднього року, шт.	Кількість активних ряд років (кількість років), шт.	Кількість новоутворених зсувів у 2015 р., шт.	Кількість зсувів, що виявлені в період довивчення території, шт.	На забудованій території				В районах проведення гірничовидобувних робіт				Кількість об'єктів економіки в зонах зсувів, шт.
									Кількість зсувів, шт.	Площа зсувів, км²	Кількість активних зсувів, шт.	Площа активних зсувів, км²	Кількість зсувів, шт.	Площа зсувів, км²	Кількість активних зсувів, шт.	Площа активних зсувів, км²	
Апостолівський	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Васильківський	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Верхньодніпровський	119	1,238	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	0,018	-	-	2
м. Кам'янське	22	0,279	-	-	-	-	-	-	22	0,279	-	-	-	-	-	-	22
м. Дніпро	133	14,93	7	0,24	-	2-4	-	8	141	15,2	10	0,29	-	-	-	-	141
Дніпровський	-	-	-	-	-	-	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-
Криворізький	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Криничанський	12	0,253	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Магдалинівський	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Межівський	12	0,509	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Нікопольський	-	-	-	-	-	-	-	2	1	0,189	-	-	-	-	-	-	1
Новомосковський	43	1,955	1	0,01	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Павлоградський	7	0,234	1	0,03	-	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
Петропавлівський	2	0,019	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Петриківський	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Покровський	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
П'ятихатський	9	0,175	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Синельниківський	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Солонянський	1	0,02	1	0,02	-	3	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Софіївський	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Томаківський	15	1,035	2	0,14	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Царичанський	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Широківський	-	-	-	-	-	-	-	1	1	0,076	-	-	-	-	-	-	1
Юр'ївський	7	0,194	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Всього	382	20,84	12	0,44	-	2-6	-	17	165	15,74	10	0,29	2	0,018	-	-	167

*згідно каталогу дешифрування аерофотоматеріалів у минулі роки

Зона повторних зсувів відокремлюється свіжими зрушеннями (востаннє нові тріщини спостерігались у 2006 році). На цьому ж схилі нижче по балці розташований приватний житловий сектор (вул. Закарпатська, Ужгородська, Нікопольська). Вгорі гаражі (частково зруйновані), школи (№№ 22 і 75) і багатоповерхові будинки. Навесні 2011 року через поширення наскрізних тріщин відселено 5-поверховий будинок (пр. Кірова, 92а). Влітку 2012 року почали розбирати відселений будинок (вул. Нахімова, 90).

Причини утворення зсуву в центральній частині міста (вул. Горяна, 31-55; вул. Роднікова, пров. Червона Балка, тупик Червона Балка) на лівому схилі балки Красна є природно-техногенними – активізація ерозії схилів балки, просідання насипних ґрунтів під будинками та забудови верхньої частини схилу. Основний зсув – це циркоподібний зсув-потік з пласким ковзанням, розташований на схилі бічного яру. Стінка зсуву – похила стіна з відкритими четвертинними лесовими суглинками. В зоні пошкоджені чотири приватні садиби (всі відселені). На схилах розташований приватний сектор. При повторних обстеженнях зміни в русі зони транзиту не простежуються, проте відмічаються прогресуючі тріщини в деформованих будинках. У подальшому можливе повторне зрушення з наступною руйнацією будинків і безпосередньо дорожнього покриття.

У центральній частині міста на правому схилі балки Красноповстанська розташовані зсуви блокового типу. Під час їх активізації (1983 та 1997 роки) було зруйновано та пошкоджено декілька будинків, після чого відселили майже всіх мешканців з вул. Балка Красноповстанська. Причини утворення зсувів природно-техногенні – активізація ерозії на схилах, забудова верхньої частини схилу та замочування ґрунтів витоками з комунікацій. Загальна площа порушеної ділянки близько 0,067 км^2.

За даними минулорічних спостережень на лівому схилі відрогу балки (вул. Ласточкіна, 78), де розташований приватний житловий сектор, було виявлено невеликий зсув. У 1997 році було виконано терасування ділянки схилу в районі буд. 16-54 по вул. Сірко з прокладанням по терасах горизонтальних і похилого лотків. Зараз дренажні лотки частково зруйновані або засипані. По дну балки та її відрогу проходить закритий (за винятком окремих ділянок) бетонний дренажний колектор. Терасовані ділянки схилу в районі буд. 84-92 та 126-134 по вул. Сірка засипані сумішшю з глини та сміття, з подальшим утворенням місцевого звалища. Аналогічна ситуація спостерігається в Красноповстанській балці в районі вул. Ласточкіна, Пирогова, Саксаганського, Призаводської, Напорної, Університетської.

Продовжуються спостереження на правому схилі Каховського водосховища в районі с. Вищетарасівка Томаківського району, де через підмивання схилу водосховищем і зрошення прилеглих полів утворився зсув, який поступово руйнує лісосмугу, що його утримує. Відстань до східної околиці села складає близько 1,0 км. На прилеглій території на площі 0,088 км^2 поширені повторні зсуви-обвали. Причина утворення зсуву техногенна – підмивання схилу водосховищем та зрошення орних полів. Основний зсув має

перехідний вид від фронтального зсув-блоку з блоковим зрушенням до зсув-потоку з пласким ковзанням, розташований на схилі з надзаплавних терас. Плато навколо стінки зсуву – рівна площа, стінка зсуву – прямовисна стіна з відкритими четвертинними суглинками та глинами, рух зсувного тіла відбувався по неогенових глинах. Борти ділянки прямовисні, різнозадерновані, зарослі чагарником і акацією. Зона транзиту – нерівна площа, складена з двох нерівних ділянок, нижня частина язика постійно розмивається водосховищем. Перша ділянка знаходиться вздовж лівого борту – вона розмита, слабозадернована (переважно корінний дерн), тріщин майже не видно (окрім кількох основних), діє процес подрібнення раніше зрушених блоків (такі процеси характерні для узбережжя водосховища протягом 5 км від ділянки зсуву до Запорізької області). Друга ділянка знаходиться від центру до правого борту – розбита глибокими поперечними і поздовжніми тріщинами на окремі виражені блоки. Зсувна ділянка вкрита насадженнями акації. Широко розповсюджені обвальні повторні зсуви. Довжина зони транзиту зсуву 170 м, ширина – 285 м, загальна площа опрацьованої ділянки берега становить 0,088 км^2, у тому числі вищевказаного зсуву 3,5 га (0,035 км^2). На ділянці розташовані три лінії реперів (майже повністю знищені) і спостережна свердловина на плато над лінією відриву. Зсувна ділянка активна, загрожує руйнуванням ґрунтовій дорозі і знищенням лісосмуги утримання. При повторних обстеженнях явні зміни не простежуються.

У межах Дніпропетровської області процеси сповзання берегів Каховського водосховища відмічені ще в трьох районах – с. Новокиївка, с. Добра Надія (Томаківський район) та між сс. Капулівка та Покровське (Нікопольський район). На окремих ділянках зсувні процеси призупинені або попереджені через засипку прибережної зони валунами граніту, які виконують роль хвилеломів.

На лівому схилі долини р. Вовча в районі с. Привовчанське площа порушеної ділянки складає близько 0,03 км^2. Причини утворення зсуву природно-техногенні – активізація ерозії схилів річки, зрошення орного поля в верхній частині схилу і розвантаження ґрунтових вод в нижній частині. Плато навколо стінки зсуву – рівна задернована площа, навколо межі відриву є кілька неглибоких тріщин, які створюють зону повторного зсуву. Під час обстеження руху зсуву помічено не було, проте періодично відбувається посилена ерозія зони відриву з наступним утворенням зони повторних зсувів і активних розмивів нижньої частини язика. В результаті нижче за течією річки відбувається утворення намивної коси. При повторних обстеженнях зміни, окрім виположення стінки відриву, не спостерігаються.

Зсувна ділянка в с. Новоселівка знаходиться в центральній частині на лівому схилі долини р. Інгулець. Причина утворення зсуву природно-техногенна – підмив річковим руслом ділянки та навантаження її селищною забудовою. Основна зсувна ділянка – це циркоподібний зсув- блок-потік з пласким ковзанням та елементами розмиву, розташований на терасі р. Інгулець. Зона транзиту охоплює середню і нижню частини загального схилу, розбита

застарілими тріщинами (свіжих не виявлено) на кілька окремих блоків, представлених лесовидними суглинками. Нижня частина ділянки ускладнена глибокими сезонними ярами (які, одночасно, є місцевими сміттєзвалищами), два найбільші оконтурюють зсувну ділянку з обох бортів. Через зсув проходять три сільські вулиці, частина будинків відселена. Нових тріщин у будовах (зі слів мешканців) не виявлено, подекуди продовжується розвиток старих, інколи на ділянці спостерігаються процеси осідання, особливо на забудованих територіях. Свіжі ерозійні зміни спостерігаються лише в верхів'ї ярів.

На зсувних ділянках у сел. Карнаухівка м. Кам'янське; ж/м Західний, Мирний, завод "Дніпрошина", вул. Б. Кротова та Підмогильного, правого схилу балок Аптекарська та Червоноповстанська м. Дніпро активізація відбувається в дуже обмеженому масштабі. Решта обстежених ділянок схильності до активізації не виявили, проте залишаються потенційно загрозливими.

За результатами спостережень площа підтоплення зменшилася та становить 7,255 тис. км^2. Підтоплення відмічається на території 925 населених пунктів, з них 18 міст, 34 селища міського типу та 873 сіл. Техногенне підтоплення суттєво відрізняється від природного. Воно не має циклічності, має постійний характер, але при цьому різну інтенсивність, що залежить від кількості та масштабності аварій, вводу в дію нових промислово-житлових об'єктів, і тому не завжди може бути виконано короткострокове і оперативне прогнозування. У межах населених пунктів підтоплення обумовлене підпором ґрунтових вод Дніпродзержинського водосховища, замуленням і зарегулюванням стоку рр. Оріль, Самара, Бик і Тернівка, забудовою заплав і відсутністю належного поверхневого стоку. Дренажні канави замулені, засипані і не виконують своїх функцій, що потребує значних капіталовкладень на спорудження нових інженерних систем з урахуванням існуючої містобудівної документації.

За даними Дніпровського облводресурсів у 39 населених пунктах, розташованих у межах зрошення, з 19283 садиб підтоплені 8116. Підтоплення орних земель приводить до їх непридатності, розвиваються процеси засолення та заболочування. На ділянці с. Богданівка – м. Тернівка підтоплення і часткове заболочення відбувається внаслідок підробки гірничими виробками шахт Самарська, Тернівська та Західно-Донбаська.

За результатами маршрутного обстеження моніторингових ділянок у 2015 році, межі площ підтоплення за останній рік у порівнянні з попереднім роком майже не змінились (в середньому площі змінювались в межах ± 3-7 км^2); у порівнянні з минулими роками спостерігалося її незначне зменшення. Глибина залягання рівня ґрунтових вод в умовах непорушеного рівня у порівнянні з попереднім роком коливалась в межах ± 0,1-0,35 м. Найбільш підтоплена територія Широківського – 586 км^2, Апостолівського – 573 км^2, Магдалинівського – 549 км^2, Петриківського – 548 км^2, Нікопольського – 539 км^2 районів. За даними спостережень на підтоплених ділянках ситуація станом на 2015 рік відносно попередніх років не змінилась.

Карст розвивається в карбонатних породах на площі 17,63 тис. км^2;

покритого типу фіксується на площі 1,55 тис. км^2 (4,86 %), перекритого – 16,08 тис. км^2 (50,41 %). На межиріччях поверхневі карстопрояви представлені корозійними воронками, підземні – розширеними тріщинами та зонами кавернозності. Активізація карстового процесу можлива в районі м. Кривий Ріг, де відмічались випадки катастрофічного поглинання карстовими порожнинами мінералізованих шахтних вод, у районах гідротехнічних і меліоративних систем (Каховське водосховище) та за рахунок шахтного водовідливу на ділянках шахторозробок.

Переробка берегів відбувається вздовж абразійно-обвальних берегів Дніпродзержинського водосховища. За даними спостережень минулих років середня ширина смуги переробки складає 68 м, середня швидкість – 3,2 м/рік. У районі с. Дніпровське швидкість переробки становить 5,6 м/рік, ширина абразійно-обвального берегу – 117,9 м.

Осідання земної поверхні над гірничими виробками в межах гірничих відводів шахт Західного Донбасу зафіксоване на площі 109,0 км^2, глибина осідання змінюється від 0,7 до 1,4 м. У межах гірничих робіт шахт Кривбасу осідання має площу 47,11 км^2, глибина осідання складає в середньому 15,0 м. Загальна площа осідання в межах забудованих територій становить 22,35 км^2. Існує вірогідність небезпеки прояву процесу для об'єктів господарювання, що розташовані в м. Кривий Ріг, смт Рахманова, забудови над полями шахт Павлоградська, Благодатна, Тернівська, а також у заплаві р. Самара. Закриття шахт з припиненням водовідливу сприяє активізації зсувів, утворенню провальних явищ та осідань на місцях існуючих гірничих виробок і відвалів порід, формуванню техногенних водоносних горизонтів на раніше осушених територіях, і, як наслідок, підтоплення міських територій.

Лесові ґрунти поширені на площі 22,28 тис. км^2 (69,84 % території області). Лесові ґрунти, які характеризуються I типом ґрунтових умов за просіданням займають площу 7,32 тис. км^2 (22,96 %). На площі 14,95 тис. км^2 (46,88 %) поширені ґрунти, які характеризуються II типом ґрунтових умов за просіданням, решта – непросідаючі. На лесових ґрунтах другого типу розбудовані м. Апостолове, П'ятихатки, частково – Жовті Води, Кривий Ріг, Дніпро, Кам'янське і Марганець. Відчутні за величиною просадки, які супроводжувалися серйозними деформаціями громадських та промислових споруд, мали місце в мм. Нікополь, Дніпро, Кривий Ріг.

7.3. Дозвільна діяльність у сфері використання надр

Спеціальні дозволи на користування надрами надаються Державною службою геології та надр України відповідно до Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30.05.2011 № 615 (в разі отримання спеціального дозволу без проведення аукціону) та "Порядку проведення аукціонів з продажу спеціальних дозволів на користування надрами", затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30.05.2011 № 594

(в разі отримання спеціального дозволу за процедурою продажу з аукціону).

Ознайомитись з спеціальними дозволами на користування надрами можна за посиланням http://geoinf.kiev.ua/specdozvoli/.

7.4. Геологічний контроль за вивченням та використанням надр

Зазначаємо, що облдержадміністрацією було направлено лист до ДНВП "Геоінформ України" та КП "Південукргеологія" щодо надання інформації стосовно геологічного контролю за вивченням та використанням надр. Але, на вищевказані листи інформація за 2017 рік не була надана.

8. ВІДХОДИ

8.1. Структура утворення та накопичення відходів

Дніпропетровська область – одна з найбільш промислово розвинених областей України. На підприємствах області протягом 2017 року утворилося 243 114,7 тис. тонн відходів. Із загального обсягу утворених відходів 53,4 тис. тонн становили відходи I – III класів небезпеки. Близько 32 % (79 854,7 тис. тонн) від усього обсягу утворених відходів утилізовано, решта – поповнили накопичувачі відходів.

Найбільшу частку утворення відходів у 2017 році за категоріями матеріалів складають:

відходи чорних металів – 2572,4 тис. тонн;

змішані та недиференційовані матеріали – 3808,4 тис. тонн;

інші мінеральні відходи – 220604,2 тис. тонн;

пуста порода від днопоглиблювальних робіт – 11908,4 тис. тонн;

відходи згоряння – 1134,0 тис. тонн;

осад промислових стоків – 851,4 тис. тонн;

шлами рідкі та відходи очисних споруд – 680,6 тис. тонн;

побутові та подібні відходи – 755,1 тис. тонн;

протягом 2017 року утилізовано 79,8 млн тонн відходів.

На кінець 2017 року у спеціально відведених місцях чи об'єктах накопичено 10,3 млрд тонн відходів, з них 284,9 тис. тонн відходів I – III класів небезпеки.

Інформація щодо накопичення відходів по видах приводиться у таблиці 8.1.1.

Таблиця 8.1.1. Накопичення відходів (станом на 01.01.2018)

Показник	*Одиниця виміру*	*Кількість*
Накопичено небезпечних відходів, усього	тис. т	10 328 229,7
у тому числі:		
відходи 1 - 3 класу небезпеки	тис. т	284, 9
відходи 4 класу небезпеки	тис. т	10 327 944,7

8.2. Поводження з відходами (збирання, зберігання, утилізація та видалення)

Протягом 2017 року на підприємствах області утворено 243,1 млн тонн відходів, близько 32 % з них утилізовано, решта – поповнили накопичувачі відходів.

Детальна інформація стосовно відходів та сміттєзвалищ наведена у таблицях 8.2.1. та 8.2.2.

Таблиця 8.2.1. Динаміка основних показників поводження з відходами I - IV класів небезпеки[1] (тис. т)

	2015	*2016*	*2017[2]*
Утворено	227076,8	205850,1	243114,7
Зібрано, отримано зі сторони	2093,2	2218,0	3429,5
Спалено	23,4	33,0	36,0
у тому числі з метою отримання енергії	23,1	32,4	35,5
Утилізовано	71495,7	66745,7	79854,7
Видалено у спеціально відведені місця чи об'єкти	102670,6	103161,9	106619,4
Передано для утилізації	2081,6	1846,6	2529,2
Передано для видалення	841,7	820,4	1271,5
Втрати відходів внаслідок витікання, випаровування, пожеж, крадіжок	0,2	0,2	0,2
Наявність на кінець року у сховищах організованого складування та на території підприємств	10 154 109,3	10 238 254,5	10 328 229,7

[1] За формою статзвітності № 1-відходи.
[2] Попередні дані.

*Таблиця 8.2.2. Інформація про кількість сміттєзвалищ (полігонів) станом на 01.01.2018**

№ з/п	*Назва одиниці адміністративно-територіального устрою регіону*	*Кількість*	*Площі під твердими побутовими відходами, га*
Сміттєзвалища			
1.	Кам'янське	1	17,51
2.	Васильківський	31	18,95
3.	Криничанський	16	18,8
4.	Магдалинівський	8	29,65
5.	Межівський	2	12,43
6.	Нікопольський	1	5,737
7.	Новомосковський	1	5,2
8.	Петропавлівський	22	28,6
9.	Покровський	17	48,9
10.	П'ятихатський	4	5,53
11.	Синельниківський	22	4,575
12.	Солонянський	38	23,29
13.	Софіївський	39	12,42
14.	Томаківський	35	46,33
15.	Широківський	11	30,1
	Усього	**248**	**308,022**
Полігони			
1.	Жовті Води	1	4,8
2.	Кривий Ріг	2	31,3
3.	Марганець	1	6,2
4.	Павлоград	1	8
5.	Апостолівський	3	8,33
6.	Верхньодніпровський	2	7,8
7.	Дніпровський	2	161,64
8.	Нікопольський	1	22,18
9.	П'ятихатський	1	1,01
10.	Царичанський	1	4,58

11.	Юр'ївський	1	3,3
	Усього	**16**	**259,14**
Заводи по переробці твердих побутових відходів			
1.	Комплекс раціонального використання та зберігання побутових відходів "Правобережний", що розташований на території Новоолександрівської сільської ради Дніпровського району Дніпропетровської області		
	Усього	-	-

* За інформацією департаменту житлово-комунального господарства та будівництва облдержадміністрації

8.3. Транскордонне перевезення відходів

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 13.07.2000 № 1120 Держекоінспекцією при проведенні екологічного контролю вантажів, що перетинають державний кордон, перевіряються наявність дозволів та повідомлень Мінприроди України на транскордонне перевезення відходів.

У 2017 р. проведено екологічний контроль експортних партій шлаку доменного гранульованого – 36888,4 т; суміші залізовмісної – 58512,3 т; глютену кукурудзяний – 11341,9 т; корму кукурудзяного – 25387,0 т; згару цинку та гарту цинку – 1102,1 т; відходи та брухту чорних металів, нержавіючої сталі змішаний загальною вагою 15255,2 т.

Проведено екологічний контроль імпортованих відходів, а саме: шлаку та залишків, що містять цинк – 21,5 т; брухту чорних металів – 4316,2 т; відпрацьованих ванадієвих каталізаторів – 3170,1 т; селену технічного – 2,6 т; відходів бавовни – 120,98 т; відходів поліетилену – 2735,8 т; відходів текстильних – 387,4 т; несортованої швейної обрізі – 132,7 т; одягу, який був у вжитку – 2048,6 т; відходів гумових, у тому числі гумових шин, які були у вжитку – 489,5 т; відходів титану – 219,8 т; відходів деревини – 37,1 т; склобою – 4617,2 т; золи рисового лушпиння – 50,3 т.

9. ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА

Екологічна безпека сьогодні розглядається як один з невід'ємних елементів національної безпеки. Дніпропетровська область є одним з найбільш індустріально-розвинених регіонів України.

9.1. Екологічна безпека як складова національної безпеки

На території Дніпропетровської області розташовано більше 500 промислових підприємств.

Однією з найбільш екологічно небезпечних галузей промисловості Дніпропетровської області є металургія, яка включає в себе коксове, прокатне виробництво та інше. Технології, що використовуються на значній частині підприємств металургійної галузі, застарілі, їх вплив на навколишнє природне середовище проявляється в гігантських відвалах кар'єрів та шламонакопичувачах Кривбасу, міст Кам'янське, Дніпро та ін.

Внаслідок діяльності підприємств гірничо-металургійного комплексу виникають значні забруднення атмосферного повітря, зсувонебезпечні явища, підтоплення населених пунктів та сільськогосподарських угідь. Негативний вплив на навколишнє природне середовище здійснюють утворені гігантські відвали кар'єрів та шламонакопичувачів.

Чотири найбільші шламонакопичувачі створили зону екологічної небезпеки для м. Кривий Ріг, а один з них – для більшості сільської території Широківського району. Техногенне навантаження складають гігантські хвостосховища і шламонакопичувачі м. Жовті Води та Західного Донбасу, а також теплових електростанцій; кар'єри мм. Марганця, Покрову, Вільногірська; провали земної поверхні під шахтами Західного Донбасу і Кривбасу, десятки відстійників і накопичувачів токсичних відходів.

Екологічна безпека оборонної діяльності

Головними екологічними проблемами для військових підрозділів та підприємств ВПК є:

– відсутність правовстановлюючих документів на землю;
– відсутність відповідних дозволів на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря, розміщення відходів;
– забруднення території нафтопродуктами;
– незадовільний стан очисних споруд;
– бази і склади паливно-мастильних матеріалів в незадовільному стані;
– несанкціоновані звалища побутових відходів навкруги військових містечок.

У 2017 році Державною екологічною інспекцією у Дніпропетровській області перевірок дотримання вимог природоохоронного законодавства України на території військових частин не здійснювалось.

Поводження з небезпечними хімічними речовинами

За звітний період державними інспекторами відділу екологічного та радіологічного контролю на митній території Дніпропетровської області виявлено 11 фактів порушення вимог природоохоронного законодавства під час транскордонного перевезення небезпечних вантажів. За вказаними фактами 11 посадових осіб притягнуто до адміністративної відповідальності у вигляді штрафу на загальну суму 1479 грн. Штрафи стягнуто у повному обсязі.

9.2. Об'єкти, що становлять підвищену екологічну небезпеку

Інформацію щодо об'єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку, наведено у таблиці 9.2.1.

Перелік об'єктів у галузі атомної енергетики і атомної промисловості, що становлять підвищену екологічну небезпеку, відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 28.08.2013 № 808, наведено у таблиці 9.2.2.

Таблиця 9.2.2. Перелік об'єктів у галузі атомної енергетики і атомної промисловості, що становлять підвищену екологічну небезпеку

Перелік об'єктів у галузі атомної енергетики і атомної промисловості	*Найменування підприємства*	*Юридична адреса*
Ядерні установки	-	-
Об'єкти призначені для поводження з радіоактивними відходами	Державне спеціалізоване підприємство "Дніпропетровський державний міжобласний спец-комбінат"	49061, м. Дніпро, вул. Богдана Хмельницького, буд. 24-Б.
Уранові об'єкти	Державне підприємство "Східний гірничо-збагачувальний комбінат"	52210, Дніпропетровська область, м. Жовті Води, вул. Горького, буд. 2
	Державне підприємство "Бар'єр"	51917, Дніпропетровська область, м. Кам'янське, пр. Аношкіна, буд.179б

9.3. Радіаційна безпека

Інформація представлена за даними Центральної державної інспекції з ядерної та радіаційної безпеки, яка здійснює нагляд за діяльністю у сфері використання ядерної енергії на територіях Дніпропетровської та Кіровоградської областей.

Таблиця 9.2.1. Перелік екологічно небезпечних об'єктів

№ з/п	*Назва екологічно небезпечного об'єкту*	*Вид економічної діяльності*	*Відомча належність (форма власності)*	*Примітка*
1	ПАТ "Арселор Міттал Кривий Ріг", м. Кривий Ріг	Металургійне, коксохімічне та гірничо-збагачувальне виробництво	Мінпромполітики України	
2	ПАТ "ДТЕК Дніпроенерго" ВП "Криворізька ТЕС", м. Зеленодольськ "Криворізька ТЕС", м. Зеленодольськ	Виробництво електричної енергії	Мінпаливенерго України	
3	ПрАТ "ДТЕК Павлоградвугілля", м. Павлоград	Збагачення гірничої маси, випуск вугільного концентрату	Міністерство палива та енергетики України	
4	ДТЕК Придніпровська ТЕС, м. Дніпро	Виробництво електричної енергії	Мінпаливенерго України	
5	ПАТ "Південний ГЗК", м. Кривий Ріг	Гірничо-збагачувальне виробництво	Мінпромполітики України	
6	ПАТ "Нікопольський завод феросплавів", м. Нікополь	Виробництво феросплавів	Мінпромполітики України	
7	ТОВ "МЗ "Дніпросталь", м. Дніпро	Виробництво сталі	Мінпромполітики України	
8	ПАТ "Дніпровський меткомбінат", м. Кам'янське	Виробництво і реалізація агломерату, чавуну, сталі, прокату, товарів народного споживання	Мінпромполітики України	
9	КП "Дніпроводоканал" ДМР, м. Дніпро	Водопостачання та водовідведення	Держкомбудархітектури та житлової політики України	
10	Філія ПРУВОКС ПАТ "ДТЕК Павлоградвугілля", м. Павлоград	Водопостачання і очистка каналізаційних стоків	Міністерство палива та енергетики України	
11	КП ДОР "Аульський водовід"	Забір, очищення та постачання води	Держкомбудархітектури та житлової політики України	
12	ПАТ "ЄВРАЗ ДМЗ", м. Дніпро	Виробництво чавуну, сталі, прокату, товарів народного споживання	Мінпромполітики України	
13	ПАТ "Криворізький залізорудний комбінат" м. Кривий ріг	Гірничо-збагачувальне виробництво	Мінпромполітики України	
14	ПРАТ "Петриківський рибгосп", Петриківський р-н	Прісноводне рибництво (аквакультура)	Приватна	
15	КВП КМР "Міськводоканал", м. Кам'янське	Забір, очищення та постачання води	Держкомбудархітектури та житлової політики України	

№ з/п	Назва екологічно небезпечного об'єкту	Вид економічної діяльності	Відомча належність (форма власності)	Примітка
16	ПАТ "Дніпроазот", м. Кам'янське	Виробництво аміаку, мінеральних добрив (карбамід), їдкого натру, рідкого хлору, соляної кислоти, товарів народного	Мінпромполітики України	
17	КП "Жовтоводський водоканал" ДОР, м. Жовті води	Забір, очищення та постачання води	Держкомбудархітектури та житлової політики України	
18	ШУ з підземного видобутку руди ПАТ "Арселор міттал Кривий Ріг"	Металургійне, коксохімічне та гірничо-збагачувальне виробництво	Мінпромполітики України	
19	ПрАТ "Північний ГЗК", м. Кривий Ріг	Гірничо-збагачувальне виробництво	Мінпромполітики України	
20	ПрАТ "Центральний ГЗК", м. Кривий Ріг	Гірничо-збагачувальне виробництво	Мінпромполітики України	
21	ПрАТ "Інгулецький ГЗК ", м. Кривий Ріг	Гірничо-збагачувальне виробництво	Мінпромполітики України	
22	Структурний підрозділ ПАТ "ММК ім. Ілліча" ГЗК "Укрмеханобр", м. Кривий Ріг	Повторна розробка раніше втрачених багатих залізних руд	Мінпромполітики України	
23	Центральна збагачувальна фабрика "Павлоградська"	Добування кам'яного вугілля	Мінпромполітики України	
24	ПАТ "Покровський ГЗК", м. Покров	Гірничо-збагачувальне виробництво	Мінпромполітики України	
25	ДП "Східний ГЗК", м. Жовті Води	Гірничо-збагачувальне виробництво	Мінпромполітики України	
26	Жовтокам'янський кар'єр ПАТ "Хайдельберг Цемент Україна"	Видобуток вапняків та глин	Мінпромполітики України	
27	Відокремлений структурний підрозділ "Шахтоуправління ім. Героїв космосу" ПАТ "ДТЕК Павлоградвугілля", м. Павлоград	Збагачення гірничої маси, випуск вугільного концентрату	Міністерство палива та енергетики України	
28	Виробничий структурний підрозділ "Шахтоуправління Тернівське" ПАТ "ДТЕК Павлоградвугілля", м. Павлоград	Збагачення гірничої маси, випуск вугільного концентрату	Міністерство палива та енергетики України	

9.3.1. Стан радіаційного забруднення територій

1. ДСП "Дніпропетровський ДМСК"

Потужність дози гамма – випромінювання території пункту захоронення радіоактивних відходів (ПЗРВ) 0,10 – 0,12 мкЗв/год.

2. ДП "Східний гірничо-збагачувальний комбінат"

Гідрометалургійний завод, м. Жовті Води

Потужність дози гамма-випромінювання на території:

Санітарно-захисна зона 0,10 – 0,44 мкЗв/год;

Зона спостереження 0,10 – 0,14 мкЗв/год.

Ліквідована дільниця ПВ-1 "Девладове"

Потужність дози гамма-випромінювання на території ліквідованої дільниці складає від 0,10 до 0,17 мкЗв/год.

9.3.2. Поводження з радіоактивними відходами

Дніпропетровський державний міжобласний спецкомбінат УкрДО "Радон"

Діяльність по збору, перевезенню та захороненню радіоактивних відходів, які утворюються на підприємствах, установах та організаціях Дніпропетровської області здійснює Дніпропетровський державний міжобласний спецкомбінат, що входить до об'єднання "Радон" (далі – ДДМСК). Згідно з ліцензією, виданою Держатомрегулювання України, до зони обслуговування комбінату, входять Дніпропетровська, Кіровоградська, Запорізька, Донецька та Луганська області.

Пункт зберігання радіоактивних відходів (далі – ПЗРВ) ДДМСК розміщений у Дніпропетровському р-ні, на 23 км Запорізького шосе. Майданчик відведений під ПЗРВ, займає 42,3 га, споруди займають територію 3,5 га. Санітарно-захисна зона радіусом 1 км встановлена згідно з Рішенням Виконавчого комітету Дніпропетровської обласної Ради народних депутатів УРСР від 24.11.1988 за № 453-07. У 1989 році Республіканським науково-дослідним і проектно-вишукувальним інститутом з землеустрою (Дніпропетровська філія) розроблений проект "Установление охранных зон ПЗРО в Днепропетровской области".

Основна частина радіоактивних відходів, що приймаються на захоронення, – це зняті з експлуатації промислові радіонуклідні ДІВ та радіоактивно-забруднений металобрухт. Незначну частину складають відходи, що приймаються від медичних закладів онкологічного профілю.

ДДМСК здійснює радіаційний моніторинг у санітарно-захисній зоні ПЗРВ відповідно до Регламенту, затвердженому Дніпропетровською обласною

СЕС. Моніторинг виконується фахівцями служби радіаційної безпеки ДДМСК.

У відповідності до Програми радіаційного контролю продовжувалось проведення скринінгового аналізу стану забруднення природного середовища у зонах впливу розташування ПЗРВ та ДДМСК. Параметри та об'єм радіаційного контролю розроблені відповідно з вимогами державного стандарту (ГОСТ 12.1.048-85) та СПОРО-85.

У таблицях 9.3.1. та 9.3.2. наведана інформація щодо експлуатації атомних електростанцій та пунктів захоронення радіоактивних відходів (ПЗРВ) та використання джерел іонізуючого випромінювання (ДІВ) відповідно.

Таблиця 9.3.1. Експлуатація атомних електростанцій та пунктів захоронення радіоактивних відходів (ПЗРВ)

№ з/п	*Назва адміністративно-територіальної одиниці (область, район), назва АЕС та підприємства*	*Кількість ядерних та радіаційно-небезпечних об'єктів (усього), од.*	*АЕС*		*Підприємства, що здійснюють захоронення радіоактивних відходів (РАВ)*		
			кількість реакторів, од.	*радіаційний фон в 30-ти км зоні АЕС, мкЗв/год*	*кількість ПЗРВ, од.*	*кількість РАВ, загальна активність, Бк*	*Радіаційний фон на території ПЗРВ, мкЗв/год*
1	ДСП "Дніпропетровський державний міжобласний спецкомбінат"	-	-	-	1	Відпрацьованих ДІВ 177186 од. активністю 8,1607 x10^{14} Бк; Твердих РАВ 28526,70 кг активністю 6,1096908 x10^{11} Бк	0,10 - 0,12

Таблиця 9.3.2. Використання джерел іонізуючого випромінювання (ДІВ)

№ з/п	*Власник ДІВ*	*Адреса власника ДІВ*	*Примітка*
1	Приватне акціонерне товариство “ХАЙДЕЛЬБЕРГЦЕМЕНТ УКРАЇНА”	49044, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Барикадна, буд. 15А	
2	Товариство з обмеженою відповідальністю “МЕТАЛУРГІЙНИЙ ЗАВОД “ДНІПРОСТАЛЬ”	49051, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Винокурова, буд. 4	
3	Товариство з обмеженою відповідальністю “Паперова фабрика”	49000, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Каспійська, буд. 2	
4	Приватне акціонерне товариство “Євраз Дніпровський металургійний завод”	49064, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Маяковського, буд. 3	
5	Державне підприємство “Виробниче об’єднання Південний машинобудівний завод ім. О.М. Макарова”	49008, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Криворізька, буд. 1	
6	Публічне акціонерне товариство “ДНІПРОВАЖМАШ”	49000, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Сухий Острів, буд. 3	
7	Державне підприємство “Дніпропетровський регіональний державний науково-технічний центр стандартизації, метрології та сертифікації”	49044, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Барикадна, буд. 23	
8	Дніпропетровська геофізична експедиція “Дніпрогеофізика” ДГП “УкрГеофізика”	49050, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Геофізична, буд. 1	
9	Комунальний заклад “Дніпропетровська міська багатопрофільна клінічна лікарня № 4” Дніпропетровської обласної ради”	49102, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Ближня, буд. 31	
10	Комунальний заклад “Дніпропетровська обласна клінічна лікарня ім. І.І. Мечникова”	49005, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, пл. Соборна, буд. 14	
11	Комунальний заклад “Клінічний онкологічний диспансер” Дніпропетровської обласної ради”	49055, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Гавриленка, буд. 1	
12	Приватне акціонерне товариство з іноземними інвестиціями “Дніпропетровський олійноекстрактний завод”	49000, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Князя Ярослава Мудрого, буд. 46	
13	Публічне акціонерне товариство “Дніпровський металургійний комбінат”	51925, Дніпропетровська обл., м. Кам’янське, вул. Соборна, 18 Б	

№ з/п	Власник ДІВ	Адреса власника ДІВ	Примітка
14	Публічне акціонерне товариство “Нікопольський завод феросплавів”	53200, Дніпропетровська область, м. Нікополь, вул. Електрометалургів, буд. 310	
15	Товариство з обмеженою відповідальністю “Інтерпайп Ніко Тьюб”	53201, Дніпропетровська обл., м. Нікополь, просп. Трубників, буд. 5	
16	Приватне акціонерне товариство “ДТЕК ПАВЛОГРАДВУГІЛЛЯ”	51400, Дніпропетровська область, м. Павлоград, вул. Соборна, 76	
17	Приватне акціонерне товариство “Північний гірничо-збагачувальний комбінат”	50079, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, Тернівський район	
18	Публічне акціонерне товариство “Криворізький залізорудний комбінат”	50029, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Симбірцева, буд. 1А	
19	Приватне акціонерне товариство “ЄВРАЗ СУХА БАЛКА”	50029, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Конституційна, буд. 5	
20	Приватне акціонерне товариство “Центральний гірничо-збагачувальний комбінат”	50066, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, Жовтневий район	
21	Приватне акціонерне товариство “Інгулецький гірничо-збагачувальний комбінат”	50064, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Рудна, 47	
22	Публічне акціонерне товариство “Південний гірничо-збагачувальний комбінат”	50026, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, Інгулецький район	
23	Структурний підрозділ Приватного акціонерного товариства “Маріупольський металургійний комбінат імені Ілліча” Гірничо-збагачувальний комплекс “УКРМЕХАНОБР”	50086, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Демиденка, буд. 2	
24	Публічне акціонерне товариство “АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ”	50095, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Криворізька, буд.1	
25	Державний вищий навчальний заклад “Криворізький національний університет”	50027, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Віталія Матусевича, буд. 11	
26	Комунальний заклад “Криворізький онкологічний диспансер” Дніпропетровської обласної ради”	50048, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Дніпровське шосе, 41	

№ з/п	Власник ДІВ	Адреса власника ДІВ	Примітка
27	Комунальний заклад “Криворізька міська лікарня № 16” Дніпропетровської обласної ради”	50053, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Мусоргського, буд. 32А	
28	Товариство з обмеженою відповідальністю “Восток-Руда”	52210, Дніпропетровська обл., м. Жовті Води, пров. Капітальний, буд. 2	
29	Товариство з обмеженою відповідальністю “Приладний завод Електрон”	52204, Дніпропетровська обл., м. Жовті Води, вул. Гагаріна, буд. 40/4	
30	Державне підприємство “Східний гірничо-збагачувальний комбінат”	52210, Дніпропетровська обл., м. Жовті Води, вул. Горького, буд. 2	
31	Відокремлений підрозділ “Автоматика та машинобудування” Державного підприємства “Національна атомна енергогенеруюча компанія “Енергоатом”	52210, Дніпропетровська обл., м. Жовті Води, вул. Гагаріна, буд. 4	
32	Філія “Вільногірський гірничо-металургійний комбінат” Державного підприємства “Об’єднана гірничо-металургійна компанія”	51700, Дніпропетровська обл., м. Вільногірськ, вул. Степова, 1	
33	Товариство з обмеженою відповідальністю “Спільне українсько-німецьке підприємство “Товариство технічного нагляду “ДІЕКС”	49040, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, провулок Джинчарадзе, буд. 8	
34	Комунальний заклад “Межівська центральна районна лікарня” Дніпропетровської обласної ради”	52900, Дніпропетровська обл., Межівський район, смт Межова, вул. Сонячна, буд. 12	
35	Комунальний заклад “Дніпропетровська міська поліклініка № 2” Дніпропетровської обласної ради”	49100, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, пр. Героїв, буд. 22	
36	Комунальний заклад “Дніпропетровська міська поліклінік № 4” Дніпропетровської обласної ради”	49041, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Панікахи, буд. 19	
37	Товариство з обмеженою відповідальністю “СТАЛЬМОНТАЖСЕРВІС”	49000, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Калинова, буд. 82, кв. 151	
38	Комунальний заклад “Криворізька міська клінічна лікарня № 8” Дніпропетровської обласної ради”	50082, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Сергія Колачевського, буд. 55	
39	Комунальний заклад “Магдалинівська центральна районна лікарня” Дніпропетровської обласної ради”	51100, Дніпропетровська обл., Магдалинівський район, смт Магдалинівка, вул. Прозорова, буд. 1	

№ з/п	Власник ДІВ	Адреса власника ДІВ	Примітка
40	Товариство з обмеженою відповідальністю “ЄВРО СЕРВІС УКРАЇНА ЗАПОРІЖЖЯ”	49000, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Холодильна, буд. 79, кв.12	
41	Комунальний заклад “Дніпропетровська центральна районна лікарня” Дніпропетровської обласної ради”	52005, Дніпропетровська обл., Дніпровський район, смт Слобожанське, вул. Василя Сухомлинського, буд. 72	
42	Комунальний заклад “Перещепинська районна лікарня № 2” Дніпропетровської обласної ради”	51220, Дніпропетровська обл., Новомосковський район, м. Перещепине, вул. Шевченка, буд. 28	
43	Комунальний заклад “Дніпропетровська міська клінічна лікарня № 9” Дніпропетровської обласної ради”	49023, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, пр. Мануйлівський, буд. 29	
44	Комунальний заклад охорони здоров’я Кам’янської міської ради “Центр первинної медико-санітарної допомоги № 3”	51931, Дніпропетровська обл., м. Кам’янське, пр. Свободи, буд. 20А	
45	Комунальний заклад “Дніпропетровське обласне клінічне лікувально-профілактичне об’єднання “Фтизіатрія” Дніпропетровської обласної ради”	49115, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Бехтерева, буд. 12	
46	Товариство з обмеженою відповідальністю “Медичний центр “Клініка сімейної медицини”	49038, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Княгині Ольги, буд. 16	
47	Товариство з обмеженою відповідальністю “Медична компанія “ІНТЕРТЕХНОЛОГІЯ”	49000, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Сімферопольська, буд. 21	
48	Комунальний заклад “Томаківська центральна районна лікарня” Дніпропетровської обласної ради”	53500, Дніпропетровська обл., Томаківський район, смт Томаківка, вул. Шосейна, буд. 22	
49	Комунальний заклад “Кам’янська міська лікарня № 7” Дніпропетровської обласної ради”	51900, Дніпропетровська обл., м. Кам’янське, вул. Сергія Слісаренка, буд. 3	
50	Комунальний заклад “Кам’янська міська лікарня № 5” Дніпропетровської обласної ради”	51918, Дніпропетровська обл., м. Кам’янське, вул. Освітня, буд. 12	
51	Товариство з обмеженою відповідальністю “ЕКОДНІПРО”	49000, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, пр. О. Поля, буд. 141-А	
52	Комунальний заклад “Кам’янська міська лікарня № 1” Дніпропетровської обласної ради”	51925, Дніпропетровська обл., м. Кам’янське, вул. Коваленка, буд. 1	

№ з/п	Власник ДІВ	Адреса власника ДІВ	Примітка
53	Комунальний заклад “Дніпропетровська дитяча міська клінічна лікарня № 6” Дніпропетровської обласної ради”	49017, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Караваєва, буд. 68	
54	Товариство з обмеженою відповідальністю “Придніпровський центр діагностики об’єктів і споруд”	49061, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, пр. О. Поля, буд. 82 Г	
55	Комунальний заклад охорони здоров’я Кам’янської міської ради “Центр первинної медико-санітарної допомоги № 1”	51940, Дніпропетровська обл., м. Кам’янське, бульвар Будівельників, буд. 23	
56	Комунальний заклад “Вільногірська центральна міська лікарня” Дніпропетровської обласної ради”	51700, Дніпропетровська обл., м. Вільногірськ, вул. ім. Ю.М. Устенка, буд. 72	
57	Комунальний заклад “Кам’янська міська лікарня швидкої медичної допомоги” Дніпропетровської обласної ради”	51909, Дніпропетровська обл., м. Кам’янське, вул. В’ячеслава Чорновола, буд. 79А	
58	Товариство з обмеженою відповідальністю “АР ДИ ПИ ЮКРЕЙН”	49000, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Обсерваторна , буд. 7 Б	
59	Комунальний заклад “Дніпропетровська міська клінічна лікарня № 16” Дніпропетровської обласної ради”	49069, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, пр. Богдана Хмельницького, буд. 19	
60	Державна установа “Український державний науково-дослідний інститут медико-соціальних проблем інвалідності Міністерства охорони здоров’я”	49027, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, пров. Феодосія Макаревського, буд. 1-А	
61	Державна установа “Український науково-дослідний інститут промислової медицини”	50096, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Виноградова, буд. 40	
62	Комунальний заклад “Криворізька міська лікарня № 1” Дніпропетровської обласної ради”	50007, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Святогеоргіївська, буд. 8А	
63	Державна установа “Територіальне медичне об’єднання Міністерства Внутрішніх Справ України по Дніпропетровській області”	49005, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Полігонна, буд. 16	
64	Комунальний заклад “Царичанська центральна районна лікарня” Дніпропетровської обласної ради”	51000, Дніпропетровська обл., Царичанський район, смт Царичанка, вул. Царичанська, буд. 134 А	
65	Комунальний заклад “Апостолівська центральна районна лікарня” Дніпропетровської обласної ради”	53800, Дніпропетровська обл., Апостолівський район, м. Апостолове, вул. Медична, буд. 63	

№ з/п	Власник ДІВ	Адреса власника ДІВ	Примітка
66	Комунальний заклад “Криворізька міська лікарня № 11” Дніпропетровської обласної ради”	50026, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Добролюбова буд. 6	
67	Приватне підприємство “ІМПУЛЬС ДЦ”	53200, Дніпропетровська обл., м. Нікополь, вул. Карла Лібкнехта, буд. 169	
68	Комунальний заклад “Верхньодніпровська центральна районна лікарня” Дніпропетровської обласної ради”	51600, Дніпропетровська обл., Верхньодніпровський район, м. Верхньодніпровськ, вул. Гагаріна, буд. 16	
69	Комунальний заклад “Тернівська центральна міська лікарня” Дніпропетровської обласної ради”	51500, Дніпропетровська обл., м. Тернівка, вул. Маяковського буд. 22;	
70	Товариство з обмеженою відповідальністю “ЄВРО СЕРВІС УКРАЇНА КРИВИЙ РІГ”	50042, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, пр. 200-річчя Кривого Рогу, буд.1 прим. 110	
71	Товариство з обмеженою відповідальністю “НЕЙРОМЕД ПЛЮС”	49106, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, бульвар Слави, буд. 27, кв. 41	
72	Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара	49010, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, пр. Гагаріна, буд. 72	
73	Комунальний заклад “Дніпровський центр первинної медико-санітарної допомоги № 10”	49127, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. 20-річчя Перемоги, буд. 12	
74	Комунальний заклад “Криворізька міська лікарня № 5” Дніпропетровської обласної ради”	50049, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Поперечна, буд. 1А	
75	Колективне підприємство “ДНІПРОСАНТЕХМОНТАЖ”	49038, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, пр. Дмитра Яворницького, буд. 104А	
76	Публічне акціонерне товариство “Дніпропетровський агрегатний завод”	49052, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Щепкіна, буд. 53	
77	Публічне акціонерне товариство “ДНІПРОАЗОТ”	51909, Дніпропетровська обл., м. Кам’янське, вул. С.Х. Горобця, буд. 1	
78	Публічне акціонерне товариство “ДНІПРОГАЗ”	49029, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Олександра Кониського, буд. 5	

№ з/п	Власник ДІВ	Адреса власника ДІВ	Примітка
79	Комунальний заклад “Кам’янська міська лікарня № 9” Дніпропетровської обласної ради”	51934, Дніпропетровська обл., м. Кам’янське, просп. Аношкіна, буд. 72	
80	Комунальний заклад “Синельниківська центральна районна лікарня” Дніпропетровської обласної ради”	52500, Дніпропетровська обл., м. Синельникове, вул. Миру, буд. 52	
81	Комунальний заклад “Павлоградська центральна районна лікарня” Дніпропетровської обласної ради”	51473, Дніпропетровська обл., Павлоградський район, с. Межиріч, вул. Шевченка, буд. 67	
82	Публічне акціонерне товариство “Дніпропетровський стрілочний завод”	49000, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Любарського буд. 181	
83	Комунальний заклад “Дніпропетровська обласна дитяча клінічна лікарня” Дніпропетровської обласної ради”	49000, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Космічна, буд. 13	
84	Державний вищий навчальний заклад “Придніпровська державна академія будівництва та архітектури”	49600, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Чернишевського, буд. 24А	
85	Комунальний заклад “Новомиколаївська туберкульозна лікарня” Дніпропетровської обласної ради“	51653, Дніпропетровська обл., Верхньодніпровський район, смт Новомиколаївка, вул. Волошкова, буд. 2	
86	Комунальний заклад “Дніпропетровська клінічна психіатрична лікарня” Дніпропетровської обласної ради”	49115, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Бехтерева, буд. 1	
87	Публічне акціонерне товариство “КРИВОРІЖГАЗ”	50051, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, пр. Металургів, буд. 1	
88	Комунальний заклад “Криворізька міська клінічна лікарня № 2” Дніпропетровської обласної ради”	50056, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, майдан 30-річчя Перемоги, буд. 2	
89	Публічне акціонерне товариство по газопостачанню та газифікації “Дніпропетровськгаз”	49000, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Шевченка, буд. 2	
90	Комунальний заклад “Дніпропетровська міська поліклініка № 6” Дніпропетровської обласної ради”	49000, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Столярова, буд. 12	
91	Комунальний заклад “Дніпропетровська шоста міська клінічна лікарня” Дніпропетровської обласної ради”	49074, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Батумська, буд. 13	

№ з/п	Власник ДІВ	Адреса власника ДІВ	Примітка
92	Комунальний заклад “Криворізький міський клінічний пологовий будинок №1” Дніпропетровської обласної ради”	50000, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, пл. Визволення, буд. 11	
93	Комунальний заклад “Дніпропетровське дванадцяте територіальне медичне об’єднання” Дніпропетровської обласної ради”	49000, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. 20-річчя Перемоги, буд. 12	
94	Держане підприємство “Криворізький науково-виробничий центр стандартизації, метрології та сертифікації”	50005, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Криворіжсталі, буд. 23	
95	Комунальний заклад “Дніпропетровський наркологічний диспансер” Дніпропетровської обласної ради”	49054, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Новосільна, буд. 1	
96	Комунальний заклад “Дніпропетровська міська лікарня № 5” Дніпропетровської обласної ради”	49128, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Велика Діївська, буд. 111	
97	Товариство з обмеженою відповідальністю “МЕДИКОМ”	50056, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, мікрорайон Сонячний, буд. 59	
98	Комунальний заклад “Дніпропетровська дитяча міська клінічна лікарня № 2” Дніпропетровської обласної ради”	49101, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Володимира Антоновича, буд. 29	
99	Товариство з обмеженою відповідальністю “ПРОМТЕХДІАГНОСТИКА”	50086, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Галенка, буд. 4, кв. 24	
100	Приватне акціонерне товариство завод “ПАВЛОГРАДХІММАШ”	51400, Дніпропетровська обл., м. Павлоград, вул. Харківська, буд. 15	
101	Комунальний заклад “Криворізька міська лікарня № 9” Дніпропетровської обласної ради”	50031, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Женевська, буд. 6 Б	
102	Товариство з обмеженою відповідальністю “ЦЕНТР ТОМОГРАФІЇ”	49000, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, пр. Миру, буд. 4, кв. 37	
103	Державне підприємство “Придніпровський експертно-технічний центр держпраці”	49050, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Казакова, буд. 3	
104	Комунальний заклад “Дніпропетровська міська клінічна лікарня № 8” Дніпропетровської обласної ради”	49100, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Космічна, буд. 19	

№ з/п	Власник ДІВ	Адреса власника ДІВ	Примітка
105	Комунальний заклад “Дніпропетровська міська дитяча клінічна лікарня № 1” Дніпропетровської обласної ради”	49023, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, пр. Мануйлівський буд. 29 А	
106	Дніпровський державний технічний університет	51918, Дніпропетровська обл., м. Кам’янське, вул. Дніпробудівська, буд. 2	
107	Комунальний заклад “Новомосковська центральна міська лікарня” Дніпропетровської обласної ради”	51200, Дніпропетровська обл., м. Новомосковськ, вул. Сучкова, буд. 40	
108	Комунальний заклад “Павлоградська міська лікарня № 1” Дніпропетровської обласної ради”	51400, Дніпропетровська обл., м. Павлоград, вул. Шевченка, буд. 63	
109	Комунальний заклад “Дніпропетровська міська студентська поліклініка” Дніпропетровської обласної ради”	49005, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Гусенка, буд. 13	
110	Державний заклад “Спеціалізована медико-санітарна частина № 8 Міністерства охорони здоров’я України”	51917, Дніпропетровська обл., м. Кам’янське, просп. Аношкіна, буд.67	
111	Комунальний заклад “Дитяча лікарня міста Кам’янське” Дніпропетровської обласної ради”	51921, Дніпропетровська обл., м. Кам’янське, вул. Йосипа Манаєнкова, буд. 24	
112	Комунальний заклад “Дніпропетровська міська клінічна лікарня № 21 ім. проф. Є.Г. Попкової” Дніпропетровської обласної ради”	49006, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Канатна, буд. 17	
113	Комунальний заклад “Дніпропетровський обласний перинатальний центр зі стаціонаром” Дніпропетровської обласної ради”	49100, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Космічна, буд. 17	
114	Комунальний заклад “Дніпропетровська дитяча міська клінічна лікарня № 5” Дніпропетровської обласної ради”	49027, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Івана Акінфієва, буд. 5	
115	Держаний заклад “Спеціалізована багатопрофільна лікарня № 1 Міністерства охорони здоров’я України”	49089, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Титова, буд. 29	
116	Комунальний заклад “Кам’янський протитуберкульозний диспансер” Дніпропетровської обласної ради”	51934, Дніпропетровська обл., м. Кам’янське, просп. Аношкіна, буд. 70	
117	Комунальний заклад “Нікопольський протитуберкульозний диспансер” Дніпропетровської обласної ради”	53219, Дніпропетровська обл., м. Нікополь, вул. Електрометалургів, буд. 17 А	

№ з/п	Власник ДІВ	Адреса власника ДІВ	Примітка
118	Комунальний заклад “Криворізька міська дитяча лікарня № 4” Дніпропетровської обласної ради”	50008, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Володимира Великого, буд. 33	
119	Управління Служби Безпеки України у Дніпропетровській області	49000, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Святослава Хороброго, буд. 23	
120	Комунальний заклад “Широківська центральна районна лікарня” Дніпропетровської обласної ради”	53700, Дніпропетровська обл., Широківський район, смт Широке, вул. Казбек, буд. 17	
121	Державний заклад “Спеціалізована медико-санітарна частина № 9 Міністерства охорони здоров’я України”	52210, Дніпропетровська обл., м. Жовті Води, пров. Капітальний, буд. 1	
122	Комунальний заклад “Криворізька міська лікарня № 17” Дніпропетровської обласної ради”	50102, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Каткова, буд. 2	
123	Дніпропетровська міська державна лікарня ветеринарної медицини	52071, Дніпропетровська обл., Дніпровський район, смт. Дослідне, вул. Наукова, буд. 67	
124	Комунальний заклад “Дніпропетровський обласний клінічний центр кардіології та кардіохірургії” Дніпропетровської обласної ради”	49070, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Князя Володимира Великого, буд. 28	
125	Комунальний заклад “Новомосковська центральна районна лікарня” Дніпропетровської обласної ради”	51208, Дніпропетровська обл., м. Новомосковськ, вул. Гетьманська, буд. 238	
126	Комунальний заклад “Криворізька міська лікарня № 7” Дніпропетровської обласної ради”	50089, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Маршака, буд. 1А	
127	Державна установа “Інститут гастроентерології національної академії медичних наук України”	49074, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, пр. Слобожанський, буд. 96	
128	Державний заклад “Дніпропетровська медична академія Міністерства охорони здоров’я України”	49044, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. В.Вернадського , буд. 9	
129	Комунальний заклад “Центр первинної медико-санітарної допомоги” Дніпровської районної ради Дніпропетровської області”	52001, Дніпропетровська обл., Дніпровський район, м. Підгородне, вул. Шосейна, буд. 90	
130	Комунальний заклад “Васильківська центральна районна лікарня” Дніпропетровської обласної ради”	52600, Дніпропетровська обл., Васильківський район, смт Васильківка, вул. Михайлівська, буд. 76-Д	

№ з/п	Власник ДІВ	Адреса власника ДІВ	Примітка
131	Товариство з обмеженою відповідальністю “Міжнародний аеропорт “ДНІПРОПЕТРОВСЬК”	49042, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, Аеропорт цивільної авіації	
132	Комунальний заклад “Гейківська психоневрологічна лікарня” Дніпропетровської обласної ради”	53054, Дніпропетровська обл., Криворізький район, с. Гейківка	
133	Комунальний заклад “Криничанська центральна районна лікарня” Дніпропетровської обласної ради”	52300, Дніпропетровська обл., Криничанський район, смт Кринички, вул. Героїв Чорнобиля, буд. 22	
134	Публічне акціонерне товариство “ДНІПРОВАГОНМАШ”	51925, Дніпропетровська обл., м. Кам’янське, вул. Українська, буд. 4	
135	Комунальний заклад “Дніпропетровський спеціалізований клінічний медичний центр матері та дитини ім. проф. М.Ф. Руднєва” Дніпропетровської обласної ради”	49006, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, пр. Пушкіна, буд. 26	
136	Публічне акціонерне товариство “ІНТЕРПАЙП НИЖНЬОДНІПРОВСЬКИЙ ТРУБОПРОКАТНИЙ ЗАВОД”	49081, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Столєтова, буд. 21	
137	Комунальний заклад “Нікопольська міська лікарня № 4” Дніпропетровської обласної ради”	53201, Дніпропетровська обл., м. Нікополь, пр. Трубників, буд. 50	
138	Комунальний заклад “Криворізький протитуберкульозний диспансер № 2” Дніпропетровської обласної ради”	50037, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Кемерівська, буд. 35	
139	Товариство з обмеженою відповідальністю “Науково-впроваджувальний центр нетрадиційних технологій “ЕЛЕНТ А”	49000, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Гоголя, буд. 15	
140	Комунальний заклад “Павлоградська міська лікарня № 4” Дніпропетровської обласної ради”	51400, Дніпропетровська обл., м. Павлоград, вул. Дніпровська, буд. 541	
141	Комунальний заклад “Нікопольська центральна районна лікарня” Дніпропетровської обласної ради”	53207, Дніпропетровська обл., м. Нікополь, вул. Першотравнева, буд. 58	
142	Комунальний заклад “П’ятихатська центральна районна лікарня” Дніпропетровської обласної ради”	52100, Дніпропетровська обл., П’ятихатський район, м. П’ятихатки, вул. Прокопенко, буд. 13	
143	Товариство з обмеженою відповідальністю “Нікопольський кранобудівний завод”	53207, Дніпропетровська обл., м. Нікополь, вул. Карла Лібкнехта, буд. 169	

№ з/п	Власник ДІВ	Адреса власника ДІВ	Примітка
144	Комунальний заклад “Дніпропетровський обласний госпіталь ветеранів війни”	49000, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, площа Соборна, буд. 14	
145	Комунальний заклад “Дніпропетровський дитячий протитуберкульозний санаторій №7” Дніпропетровської обласної ради”	49127, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. 20-річчя Перемоги, буд. 30А	
146	Комунальний заклад “Юр’ївська центральна районна лікарня” Дніпропетровської обласної ради”	51300, Дніпропетровська обл., Юр’ївський район, смт Юр’ївка, вул. Вишнева, буд. 61	
147	Комунальний заклад “Дніпропетровське клінічне об’єднання швидкої медичної допомоги” Дніпропетровської обласної ради”	49006, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Володимира Антоновича, буд. 65	
148	Комунальний заклад “Центральна міська лікарня м. Покров” Дніпропетровської обласної ради”	53300, Дніпропетровська обл., м. Покров, вул. Медична, буд. 19	
149	Комунальний заклад “Марганецька центральна міська лікарня” Дніпропетровської обласної ради”	53403, Дніпропетровська обл., м. Марганець, вул. Паркова, буд. 15	
150	Комунальний заклад “Першотравеньська центральна міська лікарня” Дніпропетровської обласної ради”	52800, Дніпропетровська обл., м. Першотравенськ, вул. Шахтарської Слави, буд. 1	
151	Комунальний заклад охорони здоров’я Кам’янської міської ради “Центр первинної медико-санітарної допомоги № 2”	51909, Дніпропетровська обл., м. Кам’янське, вул. Січеславський шлях, буд. 1	
152	Комунальний заклад “Покровська центральна районна лікарня” Дніпропетровської обласної ради”	53600, Дніпропетровська обл., Покровський район, смт Покровське, вул. Дмитра Яворницького, буд. 121	
153	Комунальний заклад “Криворізька інфекційна лікарня № 1” Дніпропетровської обласної ради”	50027, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Юрія Камінського, буд. 5	
154	Комунальний заклад “Криворізька міська лікарня № 3” Дніпропетровської обласної ради”	50002, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Пушкіна, буд. 13 К	
155	Комунальний заклад “Дніпропетровська міська лікарня № 15” Дніпропетровської обласної ради”	49000, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Перемоги, буд. 113	
156	Публічне акціонерне товариство “ІНТЕРПАЙП НОВОМОСКОВСЬКИЙ ТРУБНИЙ ЗАВОД”	51200, Дніпропетровська обл., м. Новомосковськ, вул. Сучкова, буд. 115	
157	Комунальний заклад “Павлоградський протитуберкульозний диспансер” Дніпропетровської обласної ради”	51400, Дніпропетровська обл., м. Павлоград, вул. Зелена, буд. 10	

№ з/п	Власник ДІВ	Адреса власника ДІВ	Примітка
158	Товариство з обмеженою відповідальністю “ЄВРО СЕРВІС Україна”	49005, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, пл. Соборна, буд. 14	
159	Товариство з обмеженою відповідальністю “Придніпровський атестаційний центр неруйнівного контролю і технічної діагностики”	49061, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, пр. О. Поля, буд. 82Г	
160	Товариство з обмеженою відповідальністю науково-виробниче підприємство “Машинобудування”	49000, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Архімеда, буд. 10	
161	Пуско-налагоджувальне підприємство “КОКСОХІМТЕПЛОМОНТАЖ”	52470, Дніпропетровська обл., Солонянський район, с. Микільське-на-Дніпрі, вул. Придніпровська, буд. 12	
162	Приватне підприємство “Клініка доктора Куликовича”	49003, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Шевченка, буд. 18-Б, кв. 12	
163	Товариство з обмеженою відповідальністю “ЕНДОТЕХНОМЕД”	49074, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Батумська, буд. 7а	
164	Комунальний заклад “Дніпропетровська міська клінічна лікарня № 2” Дніпропетровської обласної ради”	49064, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, пр. Сергія Нігояна, буд. 53	
165	Державне підприємство “Центр сертифікації і контролю якості будівництва об’єктів нафтогазового комплексу держпраці”	49038, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Ленінградська, буд. 68, корп. 9	
166	Комунальний заклад “Криворізька міська лікарня № 4” Дніпропетровської обласної ради”	50071, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Володимира Великого, буд. 21	
167	Комунальний заклад “Криворізька міська поліклініка № 5” Дніпропетровської обласної ради”	50000, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, пл. Визволення, буд. 2/1	
168	Комунальний заклад “Дніпропетровська міська клінічна лікарня № 11” Дніпропетровської обласної ради”	49068, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Ганни Барвінок, буд. 1	
169	Комунальний заклад “Солонянська центральна районна лікарня” Дніпропетровської обласної ради”	52400, Дніпропетровська обл., Солонянський район, смт Солоне, вул. Усенко, буд. 13 А	
170	Фізична особа-підприємець Ровенський Дмитро Володимирович	51931, Дніпропетровська обл., м. Кам’янське, вул. Сировця, буд. 16, кв. 14	
171	Товариство з обмеженою відповідальністю “ЄВРО СЕРВІС УКРАЇНА ПЛЮС”	53200, Дніпропетровська обл., м. Нікополь, вул. Краснодонськ, буд. 2А	

№ з/п	Власник ДІВ	Адреса власника ДІВ	Примітка
172	Комунальний заклад “Петриківська центральна районна лікарня” Дніпропетровської обласної ради”	51800, Дніпропетровська обл., Петриківський район, смт Петриківка, просп. Петра Калнишевського, буд. 56	
173	Комунальний заклад “Софіївська центральна районна лікарня” Дніпропетровської обласної ради”	53100, Дніпропетровська обл., Софіївський район, смт Софіївка, вул. Карпенка, буд. 1	
174	Комунальний заклад “Дніпропетровський протитуберкульозний диспансер” Дніпропетровської обласної ради”	49006, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Богданова, 2А	
175	Товариство з обмеженою відповідальністю “БМДЦ”	50036, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Філатова, буд. 10	
176	Комунальний заклад “Кам’янська міська клінічна лікарня № 4” Дніпропетровської обласної ради”	51901, Дніпропетровська обл., м. Кам’янське, вул. Колеусівська, буд. 12	
177	Товариство з обмеженою відповідальністю “Ендоскопічна нейрохірургія”	49000, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Космічна, буд. 21	
178	Фізична особа-підприємець Черепівський Володимир Васильович	50005, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Солов’їна, буд. 58	
179	Товариство з обмеженою відповідальністю “МЕДІКУМ-МРІЯ”	50050, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Землячки, буд. 11	
180	Товариство з обмеженою відповідальністю “МЕДІКУМ-ЛП”	51911, Дніпропетровська обл., м. Кам’янське, вул. Республіканська, буд. 44, кв. 2	
181	Військова частина А4615	49600, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Старокозацька, буд. 63	
182	Товариство з обмеженою відповідальністю “ЄВРО СЕРВІС УКРАЇНА ДНІПРОПЕТРОВСЬК”	49000, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Янтарна, буд. 83, корп.2, кв. 95	
183	Селищний комунальний заклад охорони здоров’я “Межівський центр первинної медико-санітарної допомоги”	52900, Дніпропетровська обл., Межівський район, смт Межова, вул. Сонячна, буд. 12	
184	Товариство з обмеженою відповідальністю “ЛЕДУМ”	49069, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, пр. Б. Хмельницького буд.17	
185	Товариство з обмеженою відповідальністю “Виробниче об’єднання “СОЮЗЕНЕРГОМАШ”	49127, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Гаванська, буд. 8	

10. ПРОМИСЛОВІСТЬ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ДОВКІЛЛЯ

Дніпропетровська область – одна з ключових промислових регіонів України.

Основні галузі виробництва Дніпропетровської області: гірничо-видобувна, вугільна, металургійна, машинобудівна, у тому числі ракето-космічна, хімічна, сільськогосподарська, будівельна та інші.

10.1. Структура та обсяги промислового виробництва

Структура базових підприємств промислового виробництва.

СЕКЦІЯ В – Добувна промисловість і розроблення кар'єрів.

Розділ 07 – добування металевих руд

Група 07.1 – добування залізних руд

Клас 07.10 – добування залізних руд: ПАТ "Криворізький залізорудний комбінат", ПрАТ "Суха Балка", ПАТ "Південний ГЗК", ПрАТ "Центральний ГЗК", ПрАТ "Північний ГЗК", ПрАТ "Інгулецький ГЗК", структурний підрозділ ПАТ "ММК ім. Ілліча" гірничо-збагачувальний комплекс "Укрмеханобр".

Клас 07.29 – добування руд інших кольорових металів: ПАТ "Покровський ГЗК", ПАТ "Марганецький ГЗК"; філія Вільногріський гірничо-металургійний комбінат"; ПАТ "Об'єднана гірничо-хімічна компанія".

СЕКЦІЯ С – Переробна промисловість

Розділ 19 – виробництво коксу та продуктів нафтоперероблення

Група19.1 – виробництво коксу та коксопродуктів

Клас 19.10 – виробництво коксу та коксопродуктів: ПАТ "Дніпровський КХЗ", ПрАТ "Южкокс".

Розділ 20 – виробництво хімічних речовин і хімічної продукції: ПАТ "ДНІПРОАЗОТ"; ДП "НВО "Павлоградський хімічний завод"; ТОВ "ЗІП"; ПАТ "ХІМДИВІЗІОН".

Розділ 22 – виробництво гумових і пластмасових виробів

Група 22.1 – виробництво гумових виробів

Клас 22.11 – виробництво гумових шин, покришок і камер; відновлення протектора гумових шин і покришок: ТОВ "Український завод понад великогабаритних шин".

Розділ 24 – металургійне виробництво

Група 24.1 – виробництво чавуну, сталі та феросплавів

Клас 24.10 – виробництво чавуну, сталі та феросплавів: ПАТ "АрселорМіттал Кривий Ріг", ПАТ "Дніпровський металургійний

комбінат", ПрАТ "Дніпровський металургійний завод", ПАТ "Нікопольський завод феросплавів".

Група 24.2 – виробництво труб, порожнистих профілів і фітингів зі сталі

Клас 24.20 – виробництво труб, порожнистих профілів і фітингів зі сталі: ПАТ "Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод", ПАТ "Інтерпайп Новомосковський трубний завод", ТОВ "Інтерпайп Ніко Тьюб", ТОВ "ДМЗ Комінмет", ТОВ "ВНЦ "Трубосталь", ПрАТ "Сентравіс Продакшн Юкрейн", ЗАТ "Нікопольський завод сталевих труб "ЮТіСТ", ТОВ "ВСМПО Титан Україна".

Група 24.3 – виробництво іншої продукції первинного оброблення сталі

Клас 24.34 – холодне волочіння дроту: ПАТ "Дніпрометиз", ТДВ "Завод Метиз".

Група 24.5– лиття металів

Клас 24.52 – лиття сталі: ТОВ "Металургійний завод "Дніпросталь" (Інтерпайп Сталь).

Розділ 25 – виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування

Група 25.9 – виробництво інших готових металевих виробів

Клас 25.99 – виробництво інших готових металевих виробів, н.в.і.у.: ТОВ "Новомосковський посуд".

Розділ 27 – виробництво електричного устаткування

Група 27.2 – виробництво батарей і акумуляторів

Клас 27.20 – виробництво батарей і акумуляторів: ТОВ ДДЗ "Енергоавтоматика"; ПрАТ "ІСТА – Центр".

Розділ 28 – виробництво машин і устаткування, н.в.і.у.: ПАТ "Павлоградхіммаш", ПАТ "Дніпропетровський завод прокатних валків".

Розділ 29 – виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів

Група 29.3 – виробництво вузлів, деталей і приладдя для автотранспортних засобів

Клас 29.32 – виробництво інших вузлів, деталей і приладдя для автотранспортних засобів: ПАТ "Синельниківський ресорний завод"

Розділ 30 – виробництво інших транспортних засобів: ПАТ "Дніпропетровський агрегатний завод"; ПАТ "Дніпропетровський стрілочний завод"; ДП "Дніпровський електровозобудівний завод", ПАТ "Дніпровагонмаш".

Індекс промислового виробництва Дніпропетровської області у 2017 році до 2016 року склав 96,8 %.

За даними Головного управління статистики у Дніпропетровській області індекс промислової продукції за основними видами діяльності за 2017 рік та

виробництво основних видів промислової продукції області у 2017 році у натуральному виразі наведено у таблицях 10.1.1., 10.1.2.

Таблиця 10.1.1. Індекс промислової продукції за основними видами діяльності

	2017 р. до 2016 р., %
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	96,8
Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	90,9
Виробництво коксу та продуктів нафтоперероблення	106,1
Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	99,7
Виробництво гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції	105,2
Металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування	101,7
Машинобудування, крім ремонту і монтажу машин і устаткування	138,0

Таблиця 10.1.2. Виробництво найважливіших видів промислової продукції

	2017 р.	*% до 2016 р.*
Концентрати залізорудні неагломеровані, млн т	47,7	98,2
Концентрати залізорудні агломеровані, млн т	24,0	88,9
Кокс і напівкокс із вугілля кам'яного; кокс газовий, млн т	4,25	106,2
Чавун переробний і дзеркальний у чушках, болванках чи формах первинних інших, млн т	7,9	87,2
Сталь без напівфабрикатів, отриманих безперервним литтям, млн т	5,739	92,0
Прокат готовий чорних металів, млн т	4,068	93,8
Труби та трубки, профілі порожнисті зі сталі, тис. т	0,956	119,8

Обсяг реалізованої промислової продукції за 2017 рік по області наведено у таблиці 10.1.3.

Таблиця 10.1.3. Обсяг реалізованої промислової продукції за основними видами діяльності у 2017 році

	Обсяг реалізованої промислової продукції (товарів, послуг) без ПДВ та акцизу	
	млрд грн	*у % до всієї реалізованої продукції*
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	112,38	26,9
Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	1,37	0,3
Виробництво коксу та продуктів нафтоперероблення	10,9	2,6
Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	16,6	4,0
Виробництво гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції	14,6	3,5
Металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування	154,7	37,0
Машинобудування, крім ремонту і монтажу машин і устаткування	13,7	3,3

10.2. Вплив на довкілля

10.2.1. Гірничодобувна промисловість

Дніпропетровська область є унікальною за різноманітністю і запасами корисних копалин, тут зосереджені унікальні родовища. Область володіє близько 50 % загальнодержавних запасів корисних копалин. В області видобувається 100 % загальноукраїнського обсягу марганцевої і майже 80 % залізної руди. Мінеральні ресурси є основою для розвитку господарства регіону, особливо виробництв чорної металургії, оскільки наявна як головна, так і допоміжна сировина.

Область має потужній промисловий потенціал. Він характеризується високим рівнем розвитку важкої індустрії. На підприємства ГМК припадає 60,3% всієї реалізованої продукції області. У регіоні діють понад 500 великих і середніх промислових підприємств майже всіх основних видів економічної діяльності, на яких працюють 284,5 тис. осіб.

Область володіє значними запасами кам'яного та бурого вугілля і має всі можливості для подальшого розвитку вугільної галузі. Балансові запаси вугілля, що зосереджені в області, складають більше 21 млрд тонн. Видобутком вугілля займається ПАТ "ДТЕК Павлоградвугілля". Базу гірничодобувної промисловості області складають 10 підприємств з видобутку залізних руд та руд інших кольорових металів. На ПАТ "Марганецький ГЗК", ПАТ "Покровський ГЗК" добувається 100,0 % марганцевої руди в Україні. Гірничо-збагачувальні комбінати Кривбасу виробляють 78,7 % від усього концентрату залізорудного неагломерованого та 42,3 % концентрату залізорудного агломерованого в Україні.

За 2017 рік у натуральному виразі виробництво основних видів продукції підприємствами гірничо-металургійного комплексу наведено у таблиці 10.2.1.1.

Таблиця 10.2.1.1.Виробництво основних видів продукції підприємствами гірничо-металургійного комплексу

	Вироблено за 2017 рік	*% до 2016 року*
Концентрати залізорудні неагломеровані, млн тонн	47,7	98,2
Концентрати залізорудні агломеровані, млн тонн	24,0	88,9
Кокс та напівкокс з вугілля кам'яного; кокс газовий, млн тонн	4,251	106,2
Чавун переробний і дзеркальний у чушках, болванках чи формах первинних інших, млн т	7,91	87,2
Сталь без напівфабрикатів, отриманих безперервним литтям, млн т	5,739	92,0
Прокат готовий чорних металів, млн т	4,068	93,8
Труби та трубки, профілі порожнисті зі сталі, тис. т	956,7	119,8

10.2.2. Металургійна промисловість

Металургія належить до числа основних галузей промисловості України. На цей час у гірничо-металургійному комплексі України налічується майже 800 підприємств, в тому числі 19 металургійних комбінатів та заводів, 12 трубних заводів, понад 20 металовиробничих підприємств, понад 100 спеціалізованих підприємств по переробці металобрухту та відходів. Більше 10 % від загальної чисельності зайнятих у промисловості складають робітники металургійної галузі. Чорні метали та вироби з них займають одне з найважливіших місць у структурі українського експорту.

Основна галузь переробної промисловості – металургія та оброблення металу. Металургійні підприємства області виробляють високоякісну сталь та конкурентоспроможний прокат. На металургійних підприємствах зайнято понад 72 тис. осіб.

До головних забруднювачів повітря в Україні відносяться підприємства добувної промисловості і розроблення кар'єрів, переробної промисловості та енергетики, на які приходяться відповідно – 23,5 %, 49,1 % та 25,6 % всіх викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел.

З метою поліпшення екологічного стану Дніпропетровської області, підприємствами забруднювачами виключно за власні кошти виконуються природоохоронні заходи.

Більша частина продукції сертифікована і відповідає світовому рівню якості. Металургійні підприємства області виробляють високоякісну сталь та конкурентоспроможний прокат.

На трубних підприємствах області (ПАТ "Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод", ПАТ "Інтерпайп Новомосковський трубний завод", ТОВ "Інтерпайп Ніко Тьюб", ПрАТ "Сентравіс Продакшн Юкрейн" та інші) виготовляються труби великого і малого діаметрів, профілі пустотілі гарячої і холодної деформації, центробіжного литва, методом зварювання. Продукція трубопрокатних підприємств області експортується майже у 70 країн світу.

10.2.3. Хімічна та нафтохімічна промисловість

Хімічній галузі області належить 4,9 % загального обсягу виробництва. В її структуру входить 38 підприємств, у тому числі 14 базових, на яких виробляється майже 12 % аміаку синтетичного, 16 % сірчаної кислоти, 32 % соди каустичної, 16 % мінеральних добрив, 9 % синтетичних смол і пластичних мас, 38 % шин від обсягів їх виробництва в Україні.

Загальний стратегічний прогноз для хімічної галузі є не дуже сприятливим.

Основна тенденція галузі – це істотне перевищення пропозиції мінеральних добрив над попитом на ключових світових ринках, яке супроводжується падінням цін і, як наслідок, зниженням прибутковості

хімічних компаній.

Зростання попиту на азотні мінеральні добрива на внутрішньому ринку суттєво не впливає на збільшення обсягів їх виробництва, оскільки цей попит в більшості своїй не забезпечений фінансово. Тому, актуальним залишається питання підтримки вітчизняних виробників і мінеральних добрив, і сільгосппродукції, наприклад, через пільгове кредитування.

Обсяг реалізованої продукції у галузі виробництва хімічних речовин і хімічної продукції складає 4,2 % обсягу промислового виробництва в області. Чисельність працюючих – 10,4 тис. осіб. Мінеральні добрива, лакофарбові матеріали, промислові гази та вибухові речовини – далеко не повний перелік продукції, що виробляється нині на підприємствах галузі.

ПАТ "ДНІПРОАЗОТ" є одним з найбільших хімічних підприємств не тільки Дніпропетровської області, але й країни в цілому. На виробничих потужностях підприємства виробляється аміак, карбамід, каустична сода, рідкий хлор і соляна кислота та інша продукція, яка користується стабільним попитом та експортується в країни Азії і Латинської Америки, Центральної та Східної Європи.

Найбільшим державним підприємством хімічної галузі області є науково-виробниче об'єднання "Павлоградський хімічний завод", основною номенклатурою якого є вибухові речовини для гірничо-збагачувальних комбінатів України. Наукові розробки, програмне забезпечення, технології та продукція підприємства успішно використовуються в Україні та експортуються до країн ЄС, Південно-Східної Азії, Австралії, Америки та Африки.

Питома вага галузі з виробництва гумових і пластмасових виробів; іншої неметалевої мінеральної продукції у загальнообласних обсягах реалізації промислової продукції складає 3,8 %. Чисельність працюючих у галузі – 10,8 тис. осіб. ТОВ "Український завод понадвеликогабаритних шин" є єдиним на території України та країн СНД підприємством по випуску понадвеликогабаритних шин до автосамоскидів вантажопідйомністю від 55 тонн до 220 тонн. Продукція підприємства успішно експлуатується не тільки в нашій країні, а і знаходить споживачів в різних точках світу, в тому числі Північній та Південній Америці, Африці, Австралії, в країнах Європи та Південно-Східної Азії.

В регіоні також виробляються нові синтетичні матеріали, конструкції, гумотехнічні вироби для багатьох галузей – космосу, повітряного транспорту, науки та інші. Головною метою політики в галузі виробництва іншої неметалевої мінеральної продукції є суттєве оновлення основних фондів, запровадження сучасних енергозберігаючих, екологічно чистих технологій та налагодження випуску продукції, яка відповідає нинішнім вимогам щодо дизайну та якості.

10.2.4. Харчова промисловість

За підсумками роботи підприємств харчової промисловості у 2017 році індекс виробництва харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів склав 106,0 % у порівнянні до минулого року.

Провідними галузями харчової промисловості є: олійножирова, борошномельно-круп'яна та комбікормова, хлібопекарська, кондитерська, м'ясопереробна, молокопереробна, крохмале-патокова, виробництво харчових концентратів, виробництво безалкогольних напоїв і мінеральної води, лікеро-горілчана, виноробна та пивоварна галузі, плодоовочева, рибопереробна, дріжджова і тютюнова.

Обсяг реалізованої продукції, а саме: харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів за 2017 рік склав 27,6 млрд грн (2016 рік – 24,2 млрд грн). Обсяг реалізованої продукції харчової промисловості становить 6,6 % до всієї реалізованої промислової продукції області.

За 2017 рік, у порівнянні до минулого року, зросло виробництво: виробів ковбасних на 18,9 %, молока рідкого обробленого – на 7,3 %, масла вершкового жирністю не більше 85 % – на 28,6 %, борошна – на 7,6 %, крупи – на 15,4 %, шоколаду та готових харчових продуктів, що містять какао – на 11,4 %, води мінеральної негазованої – на 2,9 %, напоїв безалкогольних – на 15,2 % тощо.

Залучення інвестицій, поєднання їх з власними коштами підприємств надає можливість зміцнити матеріально-технічну базу галузі, поліпшити якість, розширити асортимент продукції та вивести підприємства на новий технічний рівень. Так, за 2017 рік освоєно капітальних інвестицій на підприємствах з виробництва харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів у сумі 815,6 млн грн.

У 2017 році з метою збільшення обсягів виробництва та покращення якості продукції вживалися заходи щодо модернізації виробництва на підприємствах: ПрАТ з ІІ "Дніпропетровський олійноекстракційний завод" – збільшено кількість ємностей для зберігання олії; ТОВ "Хлібозавод № 10" – виконані роботи по переозброєнню дільниці пакування; ПАТ "Криворіжхліб" – придбано розстоїчну шафу; установлено тістомісильну машину; ПАТ "Кондитерська фабрика "А.В.К." – розробка нових видів продукції; забезпечення технічних можливостей діючих технологічних ліній по удосконаленню асортименту; монтаж та запуск нового технологічного обладнання по виробництву жирів для власної продукції; монтаж та запуск нового обладнання для пакування кондитерських виробів; ПрАТ "Дніпропетровський комбінат харчових концентратів" – впровадження нової лінії екстракційних хлоп'ів та лінії меленої кави; ПрАТ "Надєжда" – виконано роботи по модернізації цеху пакування; ПрАТ "Криворізький міськмолокозавод № 1" – підтвердження відповідності системі управління якістю харчових продуктів ДСТУ ISO 22000; ПАТ "Комбінат "Придніпровський" – виконано роботи по модернізації повітряного компресора; реконструкції системи "лід-вода".

Значна увага приділяється створенню продовольчої безпеки регіону, комплексному використанню сировини, поліпшенню її якості, удосконаленню систем контролю безпечності харчових продуктів.

10.3. Заходи з екологізації промислового виробництва

З метою підвищення конкурентоспроможності продукції та зміцнення конкурентних позицій на внутрішньому та зовнішньому ринках основна частка капітальних інвестицій у металургійному комплексі спрямована на розвиток основних фондів: розширення, реконструкцію, технічне та технологічне переозброєння діючих виробництв. Основним джерелом фінансування капіталовкладень є власні кошти підприємств.

До основних інвестиційних проектів слід віднести:

1) введення в експлуатацію установки вдування пиловугільного палива в доменну піч № 9 на ПАТ "АрселорМіттал Кривий Ріг" з метою значного скорочення застосування дорогого природного газу і металургійного коксу, які використовуються при виплавці чавуну, підвищення енергоефективності цього металургійного агрегату, заощадження енергоресурсів та поліпшення екологічної обстановки в регіоні. Крім цього, на підприємстві здійснюється модернізація аглофабрики № 2 та реконструкція коксових батарей №№ 5,6;

2) ПАТ "Дніпровський меткомбінат" – реконструкція агломераційного цеху зі спорудженням кільцевого охолоджувача та сучасних аспіраційних систем, завершення реконструкції конвертерного цеху зі спорудженням установки десульфурації чавуну, сортопрокатного цеху, І черга, 2 етап.

З метою запобігання пилоутворенню на відвалах, хвостосховищах, шламонакопичувачах підприємствами постійно здійснюється закріплення поверхонь речовинами, які затримують пил, зволоження "сухих" пляжів хвостосховищ, полив технологічних автодоріг, зрошення складів готової продукції, висаджується рослинність тощо.

Провідні підприємства галузі постійно здійснюють технічне переоснащення виробництва, впроваджують новітні технології, вдосконалюють якість поточної продукції та опановують нові види продукції. Так, наприклад, у 2016 році на ПАТ "Дніпропетровський стрілочний завод" – поставлено на виробництво нові види продукції: стрілочний перевод 60Е1 марки 1/9 радіусу 300 м колії 1435 мм на залізобетонних брусах за проектом з Іраном; трамвайний стрілочний перевод з поворотним пером радіусу 50 м; 7 різновидів хрестовин з приварними рейковими закінченнями типу 49Е1 для проектів з Турцією; на ПАТ "Дніпропетровський агрегатний завод" – розроблено технічну документацію та виготовлено дослідні зразки для випробувань нових видів продукції: електродвигуна ДАТ – 0,09; розподільника КЕ-178; генератора ГТ-30Д; блоку БРЗУ-115УД; стартера-генератора 8260-12УД; навісного тракторного обладнання; клапанів електромагнітних типу ДМКТ, ДМКВ. Крім того, на підприємстві освоєно випуск нової продукції французької компанії CEIMEX. Додатково розроблено і освоєно випуск деталей гранатомета

РПГ-7 та гідроциліндра для БТР-3Е; на ДП "НВК "Електровозобудування" – освоєно серійне виготовлення тормозних циліндрів електрорухомого складу, що дозволило зменшити імпортозалежність, та проводиться робота з випуску дослідного зразка вагона-самоскида типу Д6Д та налагодження його серійного виробництва. Дніпропетровщина – один зі світових центрів ракетно-космічного будування. У 2016 році здійснено 3 успішних пуски ракет-носіїв за участю державних підприємств "ВО "Південний машинобудівний завод ім. О.М. Макарова" та КБ "Південне" ім. М.К. Янгеля. 16 вересня з космодрому Куру у Французькій Гвіані відбувся успішний пуск європейської ракети-носія легкого класу "Вега" з першим перуанським супутником ДЗЗ PeruSAT-1 та космічними апаратами SkySat-4, 5, 6, 7 для американського оператора Terra Bella, що належить Google. 5 грудня – успішно стартувала друга ракета-носій легкого класу "Вега" з супутником спостереження Міністерства оборони Туреччини Gokturk-1. Ракета-носій "Вега" розроблена Європейським космічним агентством (ESA) спільно з Італійським космічним агентством (ASI). Маршовий двигун РД-843 для 4-ї ступені ракети-носія, розроблений державним підприємством "Конструкторське бюро "Південне" ім. М.К. Янгеля та виготовлений державним підприємством "Виробниче об'єднання "Південний машинобудівний завод ім. О.М. Макарова". Зазначені пуски стали сьомим та восьмим в рамках програми "Вега".

12 листопада 2017 року о 14 годині 19 хвилин за київським часом з космодрому на о. Уоллопс (штат Вірджинія, США) відбувся успішний пуск модернізованої ракети-носія середнього класу Antares-230 із транспортним космічним кораблем Cygnus. Головним розробником ракети-носія є американська компанія Orbital ATK, а основну конструкцію першої ступені створюють вітчизняні державні підприємства космічної галузі КБ "Південне" ім. М.К. Янгеля та ВО "Південний машинобудівний завод ім. О.М. Макарова" (обидва м. Дніпро) в кооперації з підприємствами "Хартрон-АРКОС" (м. Харків), "Хартрон-ЮКОМ" (м. Запоріжжя), "ЧЕЗАРА", "РАПІД" (м. Чернігів) та ін. Останні півтора року українські спеціалісти займалися модернізацією першої ступені ракети-носія Antares, адаптуючи його до нового двигуна. Рішення про заміну російського двигуна було прийнято компанією Orbital ATK у 2014 році, після того як ракета-носій через проблеми із двигуном вибухнула у лічені секунди після старту. Наразі зміни у конструкції ракетоносія дозволили істотно підвищити її енергетичні можливості та економічну ефективність. Вантажний корабель Cygnus доставив на Міжнародну космічну станцію 2,3 тонни вантажу на замовлення NASA – провіант, воду, апаратуру для проведення наукових експериментів, а також обладнання для виводу в космічний простір мініатюрних супутників. Українські фахівці брали участь у підготовці та проведенні пуску. Пуск став шостим в історії проекту та першим після модернізації ракети-носія.

11. СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ДОВКІЛЛЯ

11.1. Тенденції розвитку сільського господарства

Дніпропетровська область – один з найбільш економічно розвинених регіонів України. Характеризується вигідним географічним положенням, багатими природними ресурсами та розвиненим сільськогосподарським виробництвом. Аграрний сектор є важливою стратегічною галуззю економіки, яка забезпечує продовольчу безпеку та продовольчу незалежність нашої держави.

Основні напрямки виробничої діяльності сільгосппідприємств області – це вирощування зернових, технічних і овочевих культур, виробництво м'ясо-молочної продукції.

Дніпропетровська область – одна з провідних областей, що майже повністю задовольняє потреби споживачів в основних продуктах харчування за рахунок власного виробництва та, насамперед, завдяки тісній співпраці підприємств потужного агропромислового комплексу і багатогалузевої харчової та переробної промисловості.

Дніпропетровщина відноситься до регіонів, в яких виробляється значна частина сільськогосподарської продукції України. Площа сільськогосподарських угідь становить 2512,9 тис. га, з яких рілля – 2127,2 тис. га.

У 2017 р. індекс сільськогосподарської продукції порівняно з 2016 р. становив 100,5 %, у т. ч. у сільськогосподарських підприємствах – 102,3 %, у господарствах населення – 97,7 % (по Україні 97,8 %).

За підсумками 2017 року Дніпропетровська область за обсягом виробництва сільськогосподарської продукції займає 2 місце серед областей України (після Вінницької), питома вага Дніпропетровської області у загальному обсязі виробництва валової продукції – 6,1 %.

Агроформуваннями області у 2017 року з площі 1123 тис. га намолочено зернових культур у вазі після доробки – 3 млн 578 тис. тонн, середня урожайність склала 31,9 ц/га, у т. ч. пшениці намолочено – 1 млн 771 тис. тонн при середній урожайності – 31,9 ц/га. Сільськогосподарськими підприємствами всіх форм власності отримано 1 млн 030 тис. тонн кукурудзи на зерно, середня урожайність склала 31,9 ц/га.

Отриманий валовий збір дає можливість повністю забезпечити потребу області у 2017/2018 маркетинговому році (період 01.07.2017 до 30.06.2018 року) в продовольчому зерні 535 тис. тонн (в тому числі для хлібопекарської промисловості – 250 тис. тонн), потребу в насіннєвому матеріалі – близько 200 тис. тонн, забезпечити тваринництво фуражем, провести розрахунки з селянами за оренду земельних і майнових паїв та по заробітній платі.

Соняшника з площі 623 тис. га намолочено 1 млн 202 тис. тонн, середня урожайність склала 19,2 ц/га.

Основними овочевими культурами, які вирощуються в області є:

картопля, капуста, цибуля, буряк, морква, помідори, огірки.

Картоплі з площі 53 тис. га накопано 568 тис. тонн, середня урожайність – 106,9 ц/га; овочів всього отримано 703 тис. тонн, середня урожайність – 197,2 ц/га, у т. ч. овочевих культур відкритого ґрунту зібрано 628 тис. тонн (середня урожайність – 178,3 ц/га). Отриманий урожай картоплі та овочів повністю задовольняє потребу населення.

11.2. Вплив на довкілля

11.2.1. Внесення мінеральних і органічних добрив на оброблювані землі та під багаторічні насадження

Мінеральні добрива – один з найефективніших засобів підвищення родючості ґрунтів, урожайності сільськогосподарських культур та поліпшення якості продукції рослинництва. Проведення регулярного моніторингу агрохімічного стану ґрунтів дозволяє найбільш точно визначати потребу ґрунту в основних макроелементах з подальшим внесенням необхідних доз міндобрив під запланований урожай. Економічна ефективність застосування мінеральних добрив і хімічних засобів проявляється в підвищенні врожайності с/г культур, у поліпшенні якості продукції та зниженні її собівартості. Результати наукових досліджень вітчизняних учених свідчать, що завдяки застосуванню добрив можна одержати у середньому 40 – 50 % приросту основних сільськогосподарських культур, що значно вище, ніж частка приросту врожаю від сорту насіння, засобів захисту рослин чи обробітку ґрунту.

У 2017 році обсяг внесених добрив на 1 га сільськогосподарськими підприємства Дніпропетровській області нижче, ніж в середньому по Україні. При цьому, приріст внесення мінеральних добрив по Дніпропетровській області перевищує приріст показника по Україні. Тобто при дотриманні даної тенденції з часом рівень внесення добрив в Дніпропетровській області досягне середнього рівня по країні. Так, під урожай 2017 року внесено мінеральних добрив 1019,4 тис. тонн (на 120,2 % більше ніж у 2016 році), удобрена площа мінеральними добривами склала 1083,4 тис. га, це 89,1 % від загальної посівної площі. На 1 га посівної площі внесено 84,0 кг (на 116,7 % більше, ніж у 2016 році) поживних речовин.

Удобрена площа органічними добривами склала 21,5 тис. га, (1,8 % від посівної площі), органічних добрив внесено 407,6 тис. тонн (на 117,1 % більше, ніж у 2016 році). На 1 га посівної площі внесено 0,3 кг поживних речовин (на рівні попереднього року).

11.2.2. Використання пестицидів

Реалізація пестицидів і агрохімікатів проводиться за наявності на них висновку державної санітарно-епідеміологічної експертизи. Кожна партія продукції, що реалізується супроводжується товарно-транспортною накладною

та сертифікатом якості. Пестициди і агрохімікати, що реалізовуються, упаковані і промарковані. Кожний пестицид застосовується суворо за призначенням і лише на певних культурах.

Сільгоспвиробники області використовують хімічні засоби захисту рослин. За даними управління фітосанітарної безпеки Головного управління Держпродспоживслужби в Дніпропетровській області, у 2017 році агропідприємствами області було використано різних препаративних форм пестицидів 1924,7 тонн, в тому числі: інсектицидів – 230,5 тонн; гербіцидів – 1288,8 тонн; десикантів – 38,0 тонн; фунгіцидів – 211,7 тонн; протруйників – 141,8 тонн, родентицидів – 13,9 тонн,

11.2.3. Екологічні аспекти зрошення та осушення земель

Одним з напрямів інтенсифікації сільського господарства є меліорація. Дніпропетровська область розташована у степовій зоні де недостатнє зволоження. Літні дощі, в основному, не систематичні, мають характер злив. Це створює нестабільні умови водного режиму ґрунтів у вегетаційний період. З метою збільшення врожаїв, використовуються системи штучного зрошування.

На сьогоднішній день у Дніпропетровській області в структурі загальної площі земель сільськогосподарського призначення майже 200 тисяч гектар або 9 % становлять зрошувані землі.

Поливні землі забезпечують не тільки збільшення врожайності сільськогосподарських культур, але й підвищення продуктивності земель, особливо при екстремальних погодних умовах.

Підприємства агропромислового комплексу області, які вирощують овочі, плоди та ягоди застосовують крапельне зрошення. Це дає можливість регулювання глибини зволоження, кількості, якості та періодичності зрошення, економне витрачання зрошуваної води. В області побудовано більше чотирьох тисяч гектарів краплинного зрошення.

Для порівняння: середня урожайність зернових культур у 2017 році по Дніпропетровській області склала 31,9 ц/га, на зрошуваних землях 57,9 ц/га (по Україні – 58,8 ц/га). Середня урожайність овочів відкритого ґрунту склала 178,3 ц/га, на зрошуваних землях – 475,4 ц/га (по Україні – 565,4 ц/га), картоплі – 106,9 ц/га, на зрошуваних землях – 327,0 ц/га (по Україні – 305,3 ц/га).

У 2015 році завершено виконання першого етапу Програми відновлення систем зрошуваного землеробства у Дніпропетровській області на 2013 – 2021 роки, а саме – проведено інвентаризацію зрошуваних земель. За підсумками проведеної у 2013 році інвентаризації лише на 18 % зрошуваних земель (35 тис. га) можливо здійснювати полив сільськогосподарських культур без залучення додаткових фінансових ресурсів. На 40 % площ (80 тис. га) можливо відновити функціонування внутрішньогосподарської мережі без залучення значних капітальних вкладень шляхом проведення ремонтних і

відновлювальних робіт, 42 % площ у зв'язку з незадовільним технічним станом і випадками несанкціонованого демонтажу вимагають проведення повної реконструкції, а інколи і нового будівництва.

Відповідно до матеріалів інвентаризації у комунальній власності знаходиться 89 тис. га зрошуваних земель, на балансі приватних фермерських та колективних підприємств 25,7 тис. га, без господаря 76,7 тис. га, 7,3 тис. га знаходяться на балансі державної власності.

11.2.4. Тенденції в тваринництві

Роль галузі тваринництва – це перш за все забезпечення населення основними продуктами харчування, переробну та харчову промисловість – сировиною, галузь рослинництва – органічними добривами, населення – робочими місцями.

Тваринництво – одна із стратегічних галузей сільського господарства області, рівень розвитку якої значною мірою визначає продовольчу безпеку регіону і якість харчування населення, а значить і здоров'я нації.

За результатами роботи агропромислового комплексу області за 2017 рік серед регіонів України Дніпропетровська область займає четверте місце по чисельності поголів'я свиней, третє місце – за обсягом виробництва м'яса та четверте місце – по поголів'ю птиці.

В області склалася позитивна тенденція із нарощування обсягів виробництва м'яса, в усіх категоріях господарств.

У 2017 році в усіх категоріях господарств вироблено м'яса в живій вазі 330,0 тис. тонн, що на 6,1 % більше, ніж у 2016 р., молока – 299,9 тис. тонн, яєць – 845,1 млн штук, що на 5,2 % більше, ніж у 2016 р.

Сільськогосподарськими підприємствами області вироблено 285,6 тис. тонн м'яса, що на 21,1 тис. тонн (на 8,0 %) більше, ніж у минулому році. Підприємствами виробляється 86,5 % м'яса від загального обсягу виробництва.

На сучасному етапі найактивніше розвивається птахівництво. За рахунок впровадження найефективніших технологій та розробки інноваційних продуктів та рішень.

Проекти із залученням іноземних інвестицій

За участю Дніпропетровської обласної громадської організації "Сільськогосподарська консультаційна служба" кооперативами впроваджуються проекти із залученням іноземних інвестицій.

Для агропромислового комплексу області велике значення має впровадження проектів: "Проект розвитку зерносховищ та сільськогосподарських кооперативів України" та "Розвиток молочного бізнесу в Україні", які фінансуються Міністерством міжнародних справ Канади.

"Проект розвитку зерносховищ та сільськогосподарських кооперативів в Україні" дає можливість фермерам області здійснювати загальні закупівлі,

включаючи придбання високоякісного посівного матеріалу, мати спільний доступ до сучасного обладнання з доробки та зберігання зерна, спільно здійснювати поставки зернових безпосередньо до найбільших покупців тоді, коли ціни є найвищими.

Бюджет проекту – понад 13 млн канадських доларів. Реалізація проекту розпочата у 2013 році, термін реалізації – 2019 рік. Передбачається, що після завершення проекту кожний з кооперативів об'єднуватиме щонайменше 75 виробників, які вирощуватимуть 60 тис. тонн зернових на рік.

Також для розширення зерносховищ передбачаються інвестиції від зерновиробників, підтримка від обласного та районного бюджетів.

Наприкінці травня 2017 року введено в експлуатацію І чергу першого кооперативного елеватора у смт Васильківка Васильківського району.

Чисельність членів у створеному СОК "Зерновий" збільшилась та становить 55 дрібних та середніх аграріїв Васильківського, Петропавлівського та Покровського районів. Загальна площа земельних угідь, що знаходиться в обробітку членів кооперативу, – 26 тис. га.

Канадський проект "Розвиток молочного бізнесу в Україні" впроваджується у Покровському районі. Перший пусковий комплекс сучасної інноваційної демонстраційної молочної ферми сімейного типу на 120 корів було відкрито у 2012 році. Для комплектування стада закуплено 60 голів нетелей голштинської породи в Австралії.

Наприкінці травня 2017 року в с. Олександрівка Покровського району відбулося урочисте відкриття ІІ черги демонстраційної ферми СП "Молочарське", де утримується єдине в Україні чистокровне поголів'я корів породи "Джерсі", завезене з Данії, у кількості 45 голів.

Об'єднання кооперативів "Господар" продовжує розвивати мережу збору молока. У І півріччі закуплено і встановлено 25 молочних танків охолодження молока із комплектом для лабораторного аналізу.

Продовжується гуртовий продаж молока кооперативів через об'єднання, що дає можливість підвищити закупівельну ціну на 10 – 15%.

У 2017 роках в області ефективно впроваджуються інвестиційні проекти за рахунок власних коштів агропідприємств області:

ТОВ МВК "Єкатеринославський" Дніпровського району – будівництво І черги молочного заводу;

ТОВ "ЮМ-ВАТУТІНО" Криничанського району – будівництво приміщення для утримання корів на 200 голів, 800 тонн молока на рік;

Створення сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу по заготівлі молока у П'ятихатському районі. Грант – Підтримка політики регіонального розвитку України. Термін реалізації проекту – 30 місяців, вартість проекту – 179,0 тис. євро;

ПрАТ "Оріль-Лідер" Петриківського району – будівництво комплексу з вирощування птиці на 12 млн голів птиці або 31 тис. тонн м'яса птиці на рік;

ТОВ "Агрокомплекс "Прайм" – будівництво свинокомплексу на 5000 голів свиней, 680 тонн м'яса на рік.

11.3. Органічне сільське господарство

У травні 2018 року Мінагрополітики України спільно з міжнародним проектом "Вдосконалення системи контролю безпечності харчових продуктів в Україні" та за сприянням управління агропромислового комплексу облдержадміністрації проведено семінар для підприємств агропромислового комплексу на тему: "Обов'язки операторів ринку. Вимоги законодавства до закладів громадського харчування та малих виробників. Гнучкий підхід.".

Виробничі потужності харчової галузі Дніпропетровщини завантажені з урахуванням попиту споживачів. Рівень виробництва дозволяє в цілому забезпечити потребу населення в харчових продуктах відповідно до норм споживання.

Агропромисловий комплекс Дніпропетровської області, як і України в цілому, має потенціал для виробництва органічної сільськогосподарської продукції, реалізації її на експорт та внутрішнього споживання. З'являється попит на екологічно чисту продукцію у населення, але ринок органічних продуктів харчування ще тільки починає формуватися. Переробка органічної продукції та виробництво органічних продуктів харчування знаходяться на початковій стадії розвитку.

Додатково повідомляємо, що Верховною Радою України 10 липня 2018 року прийнято Закон України № 5448-д "Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції" (вступить в дію на наступний день після його опублікування і вводиться в дію після закінчення одного року з дня набрання ним чинності).

Положеннями Закону регламентовано вимоги до виробництва, маркування та обігу органічної продукції, чітко встановлено основні засади здійснення порядку сертифікації органічного виробництва, а також вимоги до органів сертифікації.

Закон передбачає встановлення суттєвих штрафів для виробників за порушення процедури маркування органічної продукції, а також буде створено реєстр органічної продукції.

Розвиток органічного сільського господарства буде сприяти покращенню економічного, соціального та екологічного стану в Україні, комплексному розвитку сільської місцевості, поліпшенню здоров'я населення та стане одним із факторів посилення економічних зв'язків з країнами ЄС.

Відсутність національного органу сертифікації, маркетингового досвіду реалізації органічної продукції, високі ціни на неї, недостатня обізнаність споживачів, обмеженість товарного асортименту стримують розвиток пропозиції такої продукції з боку виробників. Розвиток органічного сільського господарства буде сприяти покращенню економічного, соціального та екологічного стану в Україні, комплексному розвитку сільської місцевості, поліпшенню здоров'я населення та стати одним із факторів посилення економічних зв'язків з країнами ЄС.

12. ЕНЕРГЕТИКА ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ДОВКІЛЛЯ

12.1. Структура виробництва та використання енергії

Інформація про використання, споживання паливно-енергетичних ресурсів та викиди забруднюючих речовин у Дніпропетровській області наведено у таблиці 12.1.1.; 12.1.2.

Таблиця 12.1.1. Динаміка використання електроенергії

	2011	*2012*	*2013*	*2014*	*2015*	*2016*	*2017*
Електроенергія, *(млн кВт·год)*	24140	24631	23178	23481	21535	22410	22298

* Починаючи зі звіту за 2016 р., інформація щодо використання котельно-пічного палива у ф. № 11-мтп (річна) "Звіт про постачання та використання енергії", затвердженою наказом Держстату 31.08.2016 № 162, не передбачена.

Таблиця 12.1.2. Використання палива[1]

	2015	*2016*	*2017*
Усього, млн. т умов. палива			
Україна	89,8	95,7	87,5
у тому числі			
Дніпропетровська область	18,2	19,5	17,6
Вугілля кам'яне, тис. т			
Україна	44800,8	48245,9	42355,9
у тому числі			
Дніпропетровська область	8175,5	10194,0	8717,7
Газ природний, млн м³			
Україна	21050,7	22655,3	20082,6
у тому числі			
Дніпропетровська область	2401,9	2319,3	2278,4
Бензин моторний[2], тис. т			
Україна	559,4		544,2
у тому числі			
Дніпропетровська область	47,4	47,8	46,0
Газойлі (паливо дизельне)[2], тис. т			
Україна	3432,7	3785,7	4029,1
у тому числі			
Дніпропетровська область	400,1	418,0	444,5
Мазути паливо важкі, тис. т			
Україна	367,3	669,3	584,8
у тому числі			
Дніпропетровська область	43,1	3,3	11,3

[1] Без обсягів палива, реалізованих населенню.
[2] Без урахування обсягів роздрібного продажу чере автозаправні станції.

12.2. Ефективність енергоспоживання

Інформація щодо використання енергетичних матеріалів та продуктів перероблення нафти та використання основних видів енергетичних матеріалів та продуктів перероблення нафти за видами діяльності у 2017 році у Дніпропетровській області наведена у таблицях 12.2.1.; 12.2.2.

Таблиця 12.2.1. Використання палива[1]

	2017
Усього[2], тис.т умов. палив	**17612,8**
у тому числі	
вугілля кам'яне, тис. т	8717,7
газ природний, тис. м³	2278428,1
дрова для опалення, м³ щілн	14764,1
кокс та напівкокс з вугілля кам'яного; кокс газовий, тис. т	5038,4
бензин авіаційний, т	4,6
бензин моторний[3], т	45968,1
дистиляти нафтові легкі, фракції легкі інші, т	146,0
паливо для реактивних двигунів типу гас, т	2355,8
гас, т	1052,8
газойлі (паливо дизельне)[3], т	444498,9
мазути паливні важкі, т	11324,7
оливи та мастила нафтові; дистиляти нафтові важкі, т	25754,7
пропан і бутан скраплені[3], т	10606,3
вазелін нафтовий, парафін, воски нафтові та інші, т	0,7
бітум нафтовий (уключаючи сланцевий), т	4916,5
інші види нафтопродуктів, т	366,4
коксовий газ, отриманий як попутний продукт, тис. м³	1783323,7

[1] Види палива наведено згідно з переліком видів палива за формою № 4-мтп (річна) "Звіт про використання та запаси палива", затвердженою наказом Держстату 31.08.2016 № 162.
[2] Без обсягів палива, реалізованих населенню.
[3] Без урахування обсягів роздрібного продажу через автозаправні станції.

Таблиця 12.2.2. Використання основних видів палива за видами економічної діяльності у 2017 році

	Усього витрачено[1], тис.т умов. палив	*Витрати палива в натуральному вимірі*			
		вугілля кам'яне, тис. т	*газ природний, млн м³*	*бензин моторний[2], тис. т*	*газойлі[2] (паливо дизельне), тис. т*
Усього	**17612,8**	**8717,7**	**2278,4**	**46,0**	**444,5**
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	152,9	0,4	18,0	7,8	79,9
Промисловість	16956,7	8595,7	2138,4	15,5	220,3
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	726,3	78,2	234,7	4,6	139,9

	Усього витрачено[1], тис.т умов. палив	*Витрати палива в натуральному вимірі*			
		вугілля кам'яне, тис. т	*газ природний, млн м³*	*бензин моторний[2], тис. т*	*газойлі[2] (паливо дизельне), тис. т*
Переробна промисловість	13919,2	6569,2	1202,0	7,1	70,6
у тому числі металургійне виробництво	11916,6	4862,4	934,6	1,7	51,6
виробництво коксу та продуктів нафтоперероблення	1526,2	1673,6	0,0	0,1	0,8
виробництво харчових продуктів та напоїв	195,3	21,2	65,3	1,9	7,5
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	2283,3	1932,5	700,0	2,4	2,6
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	27,9	15,8	1,7	1,4	7,2
Будівництво	24,4	0,6	2,7	1,9	11,3
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	41,7	0,1	8,4	4,4	14,2
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	174,3	0,9	10,2	4,2	97,7
Операції з нерухомим майном	9,9	0,0	6,4	0,4	1,0
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	48,1	7,0	25,2	5,1	2,5
Освіта	18,9	0,5	14,4	0,7	0,2
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	7,5	0,7	3,5	1,2	0,4
Інші види діяльності	178,4	111,8	51,2	4,8	17,0

[1] Без обсягів палива, реалізованих населенню.
[2] Без урахування обсягів роздрібного продажу через автозаправні станції.

12.3. Вплив енергетичної галузі на довкілля

Дніпропетровщина за основними економічними показниками займає провідне місце серед інших регіонів України. Для успішного вирішення питань розвитку і досягнення високого рівня самодостатності економіки області, насамперед, необхідно надійне і достатнє забезпечення населення, соціальної сфери та суспільного виробництва паливно-енергетичними ресурсами.

На сьогодні область, господарський комплекс якої є одним з найбільш енергоємних у країні, за рахунок власних енергоресурсів забезпечує близько половини потреб власної економіки.

Стійка залежність між обсягами виробництва та споживання енергоресурсів перетворює енергоспоживання на визначальний фактор конкурентоспроможності та стабільності економічного розвитку області і добробуту суспільства. Виходячи з цього, постає стратегічне питання щодо ефективного, раціонального та заощадливого використання паливно-енергетичних ресурсів.

Неефективне використання енергоресурсів є в усіх секторах економіки області, у першу чергу у складових паливно-енергетичного комплексу: виробництво, транспортування та споживання енергії. Це призводить до підвищених витрат енергоресурсів та забрудненню довкілля.

Раціональна й економічна витрата палива, тепла і електроенергії, зниження втрат, прискорений перехід до ресурсозберігаючих технологій – одне з основних завдань, що входить в енергетичну програму будь-якої країни. Вирішувати ці завдання покликана і Дніпропетровська обласна комплексна програма (стратегія) екологічної безпеки та запобігання змінам клімату на 2016 – 2025 роки.

У 2017 р. підприємствами-забруднювачами заплановано реалізацію 31 заходу з підвищення енергоефективності та енергозбереження, 12 – з кінцевим терміном виконання у 2017 р.

Так, на ПАТ “Дніпровський меткомбінат” продовжується реалізація заходу “Реконструкція доменного цеху з будівництвом установки приготування й вдування ПВП у ДП № 1М, 8, 9, 12” (2016 рік), (п. 5.5), зокрема виконується будівництво відділення з приготування та вдування вугільного пилу, конвеєрної галереї, вузла грохочення та дроблення, будівлі комплексного управління. Починаючи з 2016 року на реалізацію заходу спрямовано 928938,561 тис. грн, у тому числі у 2017 році – 326976,78 тис. грн.

На ПАТ “АрселорМіттал Кривий Ріг” продовжуються роботи стосовно введення двох режимів роботи печей на природному газі та на частковому заміщенні природного газу біопаливом на обертових печах №№ 3, 4, 5 (2016 – 2017 рр.), (п. 5.9) . Станом на 01.01.2018 вже знижено використання природного газу на 67,2 % (ОП-4,5).

На ПАТ “ПІВДГЗК” за рахунок використання сифонної водозбірної споруди для виробничих потреб (п. 5.32) знижено споживання електроенергії на 11806,0 тис. кВт/год, на що підприємством спрямовано понад 27,0 млн грн.

ПрАТ “ЦГЗК” на реалізацію заходу “Модернізація обпалювальної машини ОК-324 з метою інтенсифікації газодинамічного процесу випалювання окатишів” (2016 – 2018 рр) витрачено понад 86,3 млн грн.

За підсумками 2017 року за напрямом виконано 10 заходів. Зокрема, на ПРАТ “ДКХЗ” установлені перетворювачі частоти на електропривод димососів (п.п. 5.16, 5.18), вентиляторів (п.п. 5.17, 5.19) котлів № 1 та № 2; проведена заміна 2 електродвигунів секцій № 1 та № 2 градирні оборотного водопостачання (п. 5.23), електричного насосу агрегату 80-50-200-65 з електродвигуном (п. 5.24), електродвигунів на приводах транспортерів № 3 та № 4 (п. 5.25); виконано модернізацію дозувального відділення шляхом заміни

авто дозаторів ЛДА – 100 на дозатори MTD – E 1230 (п. 5.15) та впроваджено оптимізацію енерговитрат шляхом підвищення енергоефективності виробничих будівель та приміщень (п. 5.28).

ПАТ "АрселорМіттал Кривий Ріг" достроково виконано захід "Скорочення споживання природного газу за рахунок виконання капітального ремонту парового котла ПК-14-2М № 2 (Металургійне виробництво. ТЕЦ-2)" (2018 – 2019 рр.), (п. 5.12).

12.4. Використання відновлювальних джерел енергії та розвиток альтернативної енергетики

Рішенням Дніпропетровської обласної ради від 01.12.2017 № 275-11/VII затверджена "Стратегія енергозбереження, енергоефективності та розвитку відновлюваних джерел енергії Дніпропетровської області на 2018 – 2035 роки" (далі – Стратегія). Головною метою Стратегії є формування умов для забезпечення енергетичної безпеки області на шляху до сталого розвитку. Основними критеріями такої безпеки є поступовий повний перехід на відновлювані джерела енергії та відмова від використання викопного палива.

Постійно в області проводиться інформаційно-роз'яснювальна робота, спрямована на формування у суспільстві свідомого ставлення до необхідності підвищення енергоефективності, розвитку та використанню відновлювальних джерел енергії та альтернативних видів палива, а також надання державної фінансової підтримки населенню, ОСББ та ЖБК для впровадження енергоефективних заходів шляхом відшкодування частини суми кредиту, залученого на придбання енергоефективного обладнання та/або матеріалів. Також у звітному періоді проводились семінари, круглі столи, тематичні заняття та відкриті уроки по енергозбереженню, відновлювальній енергетиці та захисту довкілля у загальноосвітніх школах населених пунктів. Інформація щодо державної підтримки населення до впровадження енергоефективних заходів розміщується на дошках об'яв масового скупчення людей.

Також на території області активно впроваджуються системи енергетичного менеджменту та енергетичного моніторингу в бюджетних установах. Станом на 01.01.2018 енергомоніторингом охоплені 846 об'єктів бюджетної сфери.

Аналіз споживання енергетичних ресурсів в натуральних показниках свідчить про те, що результати роботи з енергозаощадження в цілому по області мають позитивний характер.

Споживання електроенергії в цілому по області за 2017 рік у порівнянні з 2016 роком зменшено на 365,9 млн кВт/год, або на 1,46 %, у тому числі підприємствами водопровідно-каналізаційного господарства – зменшено на 17,8 млн кВт/год, або на 3,84 %.

Порівняння обсягів газоспоживання за 2016 та 2017 роки свідчить про зменшення на 415,9 млн $м^3$, або на 10,6 %, в тому числі підприємствами теплокомуненерго – на 46,8 млн $м^3$ або на 7,0 %.

За 2017 рік містами та районами реалізовано 233 проекти та заходи з енергозбереження та енергоефективності, які передбачені місцевими програмами, на загальну суму близько 1835,9 млн грн, з них по містам – 118, що дозволить зекономити 2893,2 тонни умовного палива; по районам – 115, що дозволить зекономити 4689,1 тонну умовного палива.

По області ведеться активна робота з розвитку альтернативної та відновлювальної енергетики. За результатами 2017 року частка сумарної потужності котелень на альтернативних видах палива в регіоні, відсотків до загальної потужності котелень регіону складає – 17,89 %, що на 2,18 % більше, ніж за відповідний період 2016 року.

Сонячна енергетика

Всього на території області працює 18 об'єктів сонячної енергетики, сумарною потужністю 29,9 МВт, що на 79 % вище, ніж у 2016 році.

За 2017 рік підприємствами сонячної енергетики вироблено електричної енергії 14390,1 тис. кВт/год, що значно перевищує показники 2016 року, а саме у 3,16 рази.

У звітному періоді побудовано 15 об'єктів сонячної енергетики, сумарною потужністю 23,7 МВт, серед яких будівництво великої сонячної електростанції у м. Нікополь, потужністю 10,5 МВт з залученням канадських інвестицій, будівництво ІІ черги сонячної електростанції ТОВ "Солар Квант", м. Покров, потужністю 2,96 МВт та будівництво сонячної дахової електростанції у Комунальному опорному закладі "Божедарівська середня загальноосвітня школа І - ІІІ ступенів" Криничанського району потужністю 0,004 МВт.

Вітроенергетика

За 2017 рік об'єктом вітроенергетики ТОВ "Екоспецтранс" потужністю 0,003 МВт вироблено 6,5 тис. кВт/год електричної енергії.

Теплові насоси

На території ДП "НВО "Павлоградський хімічний завод" встановлені теплові насоси, сумарною тепловою потужністю 0,08 МВт, якими за 2017 рік вироблено 206,6 Гкал теплової енергії.

Мала гідроенергетика

У звітному періоді побудована Васильківська міні ГЕС, потужністю 0,130 МВт.

ВЕР

На території області розвинуто виробництво енергії з вторинних енергетичних ресурсів, а саме промислових газів: доменного, коксового, феросплавного, сумарна теплова потужність обладнання 1138,3 МВт. Також, слід зазначити, що на вторинних енергоресурсах працюють ще дві когенераційні установки, сумарною електричною потужністю 42 МВт, тепловою – 641,5 МВт, якими за звітний період вироблено 30895,9 тис. кВт/год електричної енергії та 323007 Гкал теплової.

Всього за звітній період вироблено 1523,3 тис. Гкал теплової енергії з вторинних енергоресурсів.

Біогаз

Станом на 01.01.2018 загальна кількість біогазових установок, побудованих на території області – 7, сумарною електричною потужністю 12,003 МВт, тепловою – 7,742 МВт. Три установки – ПП "Сігма", ТОВ "Деміс-Агро", ТОВ "Кліар Енерджі" (газоелектрогенераторна (когенераційна) установка GE Jenbacher "JWS 316 GS", полігон ТВП, район шахти "Батьківщина" Саксаганського району, м. Кривий Ріг) побудовані, але в експлуатацію не введені.

У звітному періоді введені в експлуатацію ТОВ "ПФ "ЛОТУС" – біогазова когенераційна блочна установка "КУБ 6044318" на території с. Знаменівка Новомосковського району, електричною потужністю 3,6 МВт, тепловою – 5 МВт, а також ТОВ "Кліар Енерджі" – газоелектрогенераторна (когенераційна) установка GE JENBACHER "JMC 320 GS-B.L." на території полігону ТВП, район шахти "Валявко-Південна", Центрально-міського району м. Кривий Ріг, електричної потужністю 1,063 МВт.

За 2017 рік когенераційною станцією внутрішньогосподарського комплексу з виробництва біогазу ПрАТ "Оріль-Лідер" вироблено 38355,744 тис. кВт/год електричної енергії, 33837 Гкал – теплової та 19174,5 тис. $м^3$ біогазу.

Біомаса

Станом на 01.01.2018 в області працює 86 об'єктів, що виробляють теплову енергію з біомаси (пелети, деревина, відходи сільського господарства), загальний обсяг теплової енергії за звітний період складає близько 194131 Гкал.

Серед них слід відмітити інвестиційний проект, який реалізовано у 2017 році ТОВ "АПС ПАУЕР ТЕХНОЛОДЖІ" з переведення газових котелень за адресами: вул. Ближня, буд. 31 та пр. Мануйлівський, буд. 29 у м. Дніпро, на альтернативні види палива та введення в експлуатацію модульних твердопаливних котелень на пелетах з лузги соняшника, сумарною потужністю 13,5 МВт, які забезпечують теплом та цілорічним гарячим водопостачанням 6 закладів охорони здоров'я, 4 багатоповерхових житлових будинки та будівлю АНД районної у місті Дніпрі ради.

13. ТРАНСПОРТ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ДОВКІЛЛЯ

13.1. Транспортна мережа Дніпропетровської області

Транспортний комплекс області є важливою складовою у галузевій структурі економіки. У системі комплексу функціонує залізничний, автомобільний, річковий, авіаційний транспорт.

Розвиток транспортного комплексу області створює передумови для реформування інших галузей економіки, тому є важливою складовою у галузевій структурі. У системі комплексу функціонує залізничний, автомобільний, річковий, авіаційний транспорт.

13.1.1. Структура та обсяги транспортних перевезень

За даними Головного управління статистики у Дніпропетровській області у 2017 р. вантажообіг підприємств транспорту (рис. 13.1.1.1.) становив 26,5 млрд ткм (зменшення на 2,3 % порівняно з 2016 р.).

Вантажообіг підприємств транспорту
(у % до відповідного періоду попереднього року,
наростаючим підсумком)

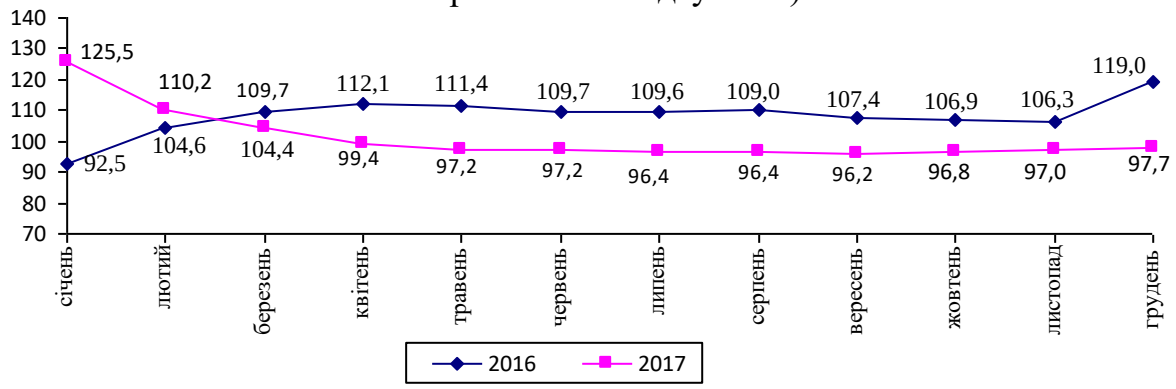

Рис. 13.1.1.1. Вантажообіг підприємств транспорту

Усіма видами транспорту області перевезено 102,1 млн т вантажів (див. табл. 13.1.1.1.), що на 1,2 % менше, ніж у попередньому році.

Таблиця 13.1.1.1. Вантажні перевезення

	Вантажооборот		*Перевезено вантажів*	
	млн ткм	*у % до 2016*	*тис. т*	*у % до 2016*
Транспорт	**26474,9**	**97,7**	**102084,4**	**98,8**
залізничний[1]	23308,9	95,8	83950,0	97,8
автомобільний[2]	3119,4	115,0	17513,6	103,2
водний	…[3]	…[3]	…[3]	…[3]
авіаційний	…[3]	…[3]	…[3]	…[3]

[1] Обсяг відправлених вантажів.
[2] З урахуванням вантажних перевезень, виконаних фізичними особами-підприємцями.
[3] Дані не оприлюднюються з метою забезпечення виконання вимог Закону України "Про державну статистику" щодо конфіденційності статистичної інформації.

Залізничним транспортом відправлено 84 млн т вантажів (зменшення на 2,2 %). Вантажооборот дорівнював 23,3 млрд ткм (на 4,2 % менше, ніж у 2016 р.). Скоротилося транспортування лісових вантажів (на 61,5 %), коксу (на 20,5 %), цементу (на 15,3 %), зерна і продуктів перемолу (на 14,2 %), чорних металів (на 10,6 %), залізної і марганцевої руд (на 3,3 %), хімічних і мінеральних добрив (на 1,4 %). Разом з тим спостерігалося збільшення обсягів відправлення нафти і нафтопродуктів (на 51,5 %), будівельних матеріалів (на 28,8 %), брухту чорних металів (на 9,3 %), кам'яного вугілля (на 8 %).

У 2017 р. виконано пасажирооборот в обсязі 5295,9 млн пас. км (збільшення на 5,5 % порівняно з 2016 р.). Пасажирообіг підприємств транспорту наведений на рисунку 13.1.1.2.

Пасажирообіг підприємств транспорту (у % до відповідного періоду попереднього року, наростаючим підсумком)

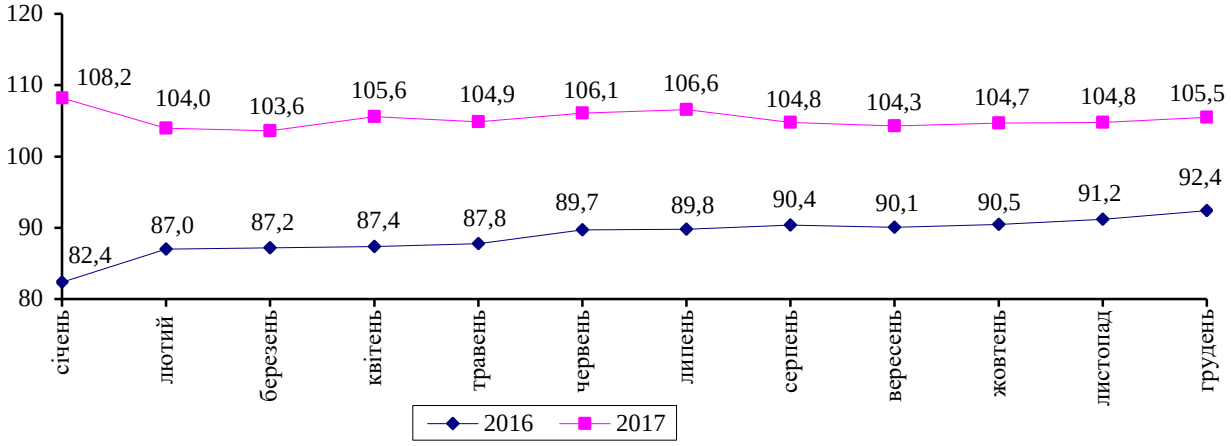

Рис. 13.1.1.2. Вантажообіг підприємств транспорту

Послугами пасажирського транспорту скористались 321 млн пасажирів, що на 2,1 % більше, ніж у 2016 р. Дані по пасажирським перевезенням наведені у таблиці 13.1.1.2.

Таблиця 13.1.1.2. Пасажирські перевезення

	Пасажирооборот		*Перевезено пасажирів*	
	млн пас. км	*у % до 2016*	*тис.*	*у % до2016*
Транспорт	**5295,9**	**105,5**	**320985,7**	**102,1**
залізничний[1]	1831,5	104,4	14295,0	93,5
автомобільний[2]	2179,2	115,5	116400,3	114,5
водний	…[3]	…[3]	…[3]	…[3]
авіаційний	…[3]	…[3]	…[3]	…[3]
трамвайний	790,9	95,6	127587,8	95,8
тролейбусний	401,7	98,0	55022,2	97,5
метрополітенівський	36,3	101,6	7571,0	101,6

[1] Кількість відправлених пасажирів.
[2] З урахуванням пасажирських перевезень, виконаних фізичними особами-підприємцями.
[3] Дані не оприлюднюються з метою забезпечення виконання вимог Закону України "Про державну статистику" щодо конфіденційності статистичної інформації.

Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від окремих видів автотранспорту підприємств області та пересувними джерелами забруднення від використання окремих видів палива, наведено у таблицях 13.1.1.3. та 13.1.1.4. відповідно.

Таблиця 13.1.1.3. Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від окремих видів автотранспорту підприємств області, тис. т

Роки	*Вантажні автомобілі*	*Пасажирські автобуси*	*Пасажирські легкові автомобілі*	*Спеціальні легкові автомобілі*	*Спеціальні нелегкові автомобілі*
2011	31,1	4,8	12,2	1,8	5,9
2012	30,8	7,2	12,0	1,4	5,3
2013	30,0	4,7	11,6	1,2	4,9
2014	27,6	3,7	9,5	1,0	4,3
2015	25,9	3,6	9,4	0,9	3,8
2016	*	*	*	*	*
2017	*	*	*	*	*

* інформація відсутня

Таблиця 13.1.1.4. Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря пересувними джерелами забруднення від використання окремих видів палива

Роки	*Обсяги викидів, тис.т.*	*У тому числі від використання*			*Частка викидів забруднюючих речовин від використання бензину у загальних обсягів викидів, %*
		бензину	*газойлів (дизельного палива)*	*зрідженого та стисненого газу*	
2011	207,5	138,2	56,7	11,9	66,6
2012	211,1	138,8	58,8	13,3	65,7
2013	203,3	129,8	58,6	14,4	63,8
2014	181,3	108,8	55,9	13,7	60,0
2015	152,6	85,3	48,1	18,8	55,9
2016	*	*	*	*	*
2017	*	*	*	*	*

* інформація відсутня

13.2. Вплив транспорту на довкілля

Через Дніпропетровську область проходять дві міжнародні та 3 національні автомагістралі. Також в області зосереджені великі промисловий та агропромисловий комплекси. Отже, враховуючи географічне розташування Дніпропетровщини – область є великим логістичним транспортним центром, що супроводжується значним навантаженням транзитним транспортом.

При цьому, донедавна місто Дніпро було одним з небагатьох обласних центрів, який не мав об'їзних доріг, що негативно впливало на стан навколишнього середовища.

13.3. Заходи щодо зменшення впливу транспорту на довкілля

Стратегію розвитку Дніпропетровської області на період до 2020 року (рішення Дніпропетровської обласної ради від 26.09.2014 № 561-27/VI) передбачається вирішення питань, спрямованих на розвиток та вдосконалення організації пасажирських перевезень на міському електротранспорті, а саме:

будівництво об'їзних автодоріг біля крупних населених пунктів області, що дасть змогу вивести за межі міста більш, ніж 25 тисяч одиниць транзитного автотранспорту на добу;

будівництво та введення в експлуатацію 3-х станцій метрополітену, що сприятиме розв'язанню транспортної проблеми центральної частини м. Дніпра та дасть можливість підвищити майже втричі рентабельність пасажироперевезень, а також збільшити обсяги перевезених пасажирів на метрополітені, як одному з екологічно чистих видів громадського транспорту;

будівництво нових тролейбусних та трамвайних ліній;

часткове оновлення рухомого складу пасажирського електротранспорту, термін експлуатації якого перевищує 15 років;

оновлення рухомого складу автобусів, які використовуються на автобусних маршрутах загального користування області, щорічно на 7 – 15 %, що в свою чергу сприятиме поліпшенню екологічного стану, при цьому щорічні витрати пального при перевезені пасажирів зменшуватимуться до 2 %.

14. СТАЛЕ СПОЖИВАННЯ ТА ВИРОБНИЦТВО

14.1. Тенденції та характеристика споживання

Динаміка використання водних ресурсів наведена в таблиці 14.1.1.

Таблиця 14.1.1. Динаміка водокористування

Показники	Од. виміру	2015 р.	2016 р.	2017 р.
Забрано води всього із природних джерел, усього:	млн $м^3$	1097	1286	1033
у тому числі:				
- поверхневої	млн $м^3$	947,4	1138	891,0
- підземної	млн $м^3$	149,5	147,7	142,2
- морської	млн $м^3$	*	*	*
Забрано води всього із природних джерел у розрахунку на одну особу	$м^3$	*	*	*
Використано свіжої води усього:	млн $м^3$	880,9	1055,0	802,0
у тому числі на потреби:				
- питні та санітарно-гігієнічні	млн $м^3$	180,6	169,7	158,2
- виробничі	млн $м^3$	670,3	856,5	612,2
-сільськогосподарські	млн $м^3$	2,939	2,737	2,005
- зрошення	млн $м^3$	20,83	20,02	22,99
- рибогосподарські		8,154	7,881	7,554
Використано свіжої води всього із природних джерел у розрахунку на одну особу	$м^3$	*	*	*
Втрачено води при транспортуванні	млн $м^3$	145,7	136,2	138,1
	% до забраної води	13,28	10,59	13,36
Скинуто зворотних вод, усього:	млн $м^3$	750,6	925,9	680,5
у тому числі:				
- у підземні горизонти	млн $м^3$	0,406	1,167	0,435
- у накопичувач	млн $м^3$	**	**	**
- на поля фільтрації	млн $м^3$	**	**	**
- у поверхневі водні об’єкти	млн $м^3$	682,4	857,2	616,7
- не віднесених до водних об’єктів	млн $м^3$	68,11	67,64	63,48
Скинуто зворотних вод в поверхневі водні об’єкти, усього	млн $м^3$	682,4	857,2	616,7
з них:				
- нормативно очищених, усього	млн $м^3$	102,7	99,8	97,98
у тому числі:				
- на спорудах біологічного очищення	млн $м^3$	99,5	97,57	95,84
- на спорудах фізико-хімічного очищення	млн $м^3$	*	*	*
- на спорудах механічного очищення	млн $м^3$	3,163	2,225	2,135
нормативно (умовно) чистих без очищення	млн $м^3$	313,1	513,6	288,5

забруднених усього:	млн $м^3$	266,6	243,8	230,3
у тому числі:				
- недостатньо очищених (НДО)	млн $м^3$	151,9	142,0	131,7
- без очищення	млн $м^3$	114,7	101,8	98,6
Скинуто зворотних вод у поверхневі водні об'єкти у розрахунку на одну особу	$м^3$	*	*	*

* інформація відсутня;
** не передбачено програмним забезпеченням звітності за формою №2ТП (водгосп).

14.2. Запровадження елементів сталого споживання та виробництва

Дніпропетровська область одна з найбільш економічно розвинених областей України.

Область має потужний промисловий потенціал. Він характеризується високим рівнем розвитку важкої індустрії та концентрації великих підприємств. У регіоні діють понад 700 великих промислових підприємств двадцяти основних видів економічної діяльності, на яких працюють 295,3 тис. осіб. Найпотужнішими промисловими центрами області є міста Дніпро, Кривий Ріг, Кам'янське, Нікополь, Павлоград. Потужні промислові підприємства розташовані також у містах Марганець і Новомосковськ.

Основний обсяг реалізованої продукції виробляється фактично у двох містах області – Дніпро та Кривий Ріг.

Дніпропетровська область є унікальною за різноманітністю і запасами корисних копалин, тут зосереджені унікальні родовища. Область володіє близько 50 % загальнодержавних запасів корисних копалин. В області видобувається 100 % загальноукраїнського обсягу марганцевої руди і майже 80 % залізної руди. Мінеральні ресурси є основою для розвитку господарства регіону, особливо виробництв чорної металургії, оскільки наявна як головна, так і допоміжна сировина.

На підприємствах Дніпропетровщини модернізується обладнання, впроваджуються енергозберігаючі технології, значна увага приділяється дотриманню екологічних стандартів. Все це дозволяє нарощувати темпи промислового виробництва та зберігати одні з перших позиції Дніпропетровщини серед регіонів у промисловій галузі України.

Металургійні підприємства виробляють високоякісну та конкурентоспроможну продукцію, що переважно експортується.

З діяльністю гірничо-металургійного комплексу (далі – ГМК) мають прямий і зворотний зв'язок енергетика, вуглевидобуток, машинобудування, будівництво, фінансова сфера тощо. Зазначені та багато інших галузей спираються і працюють на металургійну промисловість.

Процеси глобалізації економіки, які набирають обертів, призводять до створення наднаціональних ринків з новими, жорсткими правилами.

Враховуючи те, що визначальним вектором розвитку економіки Дніпропетровщини є передусім забезпечення стійкого зростання виробничих показників підприємств ГМК – підвищення конкурентоспроможності

економіки регіону, це, в першу чергу, модернізація базових виробництв гірничо-металургійного комплексу.

Модернізація та структурна перебудова ГМК Дніпропетровщини спрямована на забезпечення підтримки виробничих потужностей, підвищення конкурентоздатності шляхом підвищення якості і зниження собівартості продукції, поліпшення технологічної структури виробництва та впровадження нових сучасних ресурсозберігаючих, екологічно чистих технологій.

У цьому напрямі ГМК розвивається, не дивлячись на виклики економічно-складного часу.

Першочергові зусилля підприємств ГМК спрямовуються на зниження енерговитратності виробництва на кожному виробничому циклі, на кожному агрегаті.

Ще один пріоритет в роботі ГМК та основний елемент регіональної екологічної політики – зменшення забруднення навколишнього середовища.

Підвищення екологічної безпеки в області – одна зі стратегічних цілей у розвитку регіону.

Одним із кращих проектів є впровадження "Дніпропетровської обласної комплексної програми (стратегієї) екологічної безпеки та запобігання змінам клімату на 2016 – 2025 роки", яку затверджено рішенням Дніпропетровської обласної ради від 21.10.2015 № 680-34/VI (зі змінами).

Її виконавці – 25 найбільших промислових підприємств області, загальний обсяг впливу на довкілля яких становить понад 96 %. Реалізація Програми дозволить залучити кошти самих підприємств-забруднювачів на впровадження та модернізацію підприємств із залученням новітніх природоохоронних технологій.

Так, вже у 2016 році інвестиції підприємств-учасників Програми склали понад 3,8 млрд грн.

Оцінка роботи підприємств паливно-енергетичного комплексу в осінньо-зимовий період 2017/2018 рр.

На підприємствах паливно-енергетичного комплексу області продовжувались впроваджуватись заходи, спрямовані на забезпечення надійного, безперебійного та якісного енерго- та газозабезпечення усіх категорій споживачів у Дніпропетровській області.

В осінньо-зимовий період 2017/2018 року підприємства паливно-енергетичного комплексу області працювали відповідно до потреб господарського комплексу області та забезпечили у повному обсязі потреби в паливно-енергетичних ресурсах.

На всіх підприємствах розроблені конкретні вичерпні заходи щодо забезпечення сталого функціонування відповідних галузей економіки, особливо техногенно-небезпечних об'єктів, об'єктів соціальної сфери.

Підприємства паливно-енергетичного комплексу області стабільно реалізовують виробничу програму та виконують заплановані фінансово-економічні показники.

Моніторинг щодо обсягів електроспоживання та газоспоживання

Дніпропетровської області за 2016 – 2017 роки у розрізі категорій споживачів наведена у таблицях 14.4.1.; 14.4.2.

Таблиця 14.4.1. Моніторинг обсягів електроспоживання Дніпропетровської області за 2016 та 2017 років у розрізі категорій

Споживачі	Фактичне електро-споживання за 2016 рік тис. кВт*год	Фактичне електро-споживання за 2017 рік тис. кВт*год	Збільшення/ зменшення електроспо-живання 2017 р. до 2016 р. тис. кВт*год	Збільшення/ зменшення електро-споживання 2017 р. до 2016 р. %
Всього по області у тому числі	25 073 556,6	24 707 621,2	-365 935,4	-1,46
Підприємства промисловості	18 604 389,9	18 390 750,6	-213 639,3	-1,15
Залізниця	133 728,0	95 337,2	-38 390,8	-28,71
Сільгоспспоживачі	202 499,2	197 868,4	-4 630,8	-2,29
Підприємства житлово-комунального господарства	999 815,8	937 124,2	-62 691,6	-6,27
у т.ч. водоканали	462 602,4	444 819,5	-17 782,9	-3,84
Бюджетні організації	464 252,8	459 577,1	-4 675,7	-1,01
у тому числі:				
державного бюджету	227 598,5	216 348,1	-11 250,4	-4,94
місцевих бюджетів	236 654,3	243 229,0	6 574,7	2,78
Населення	3 237 939,0	3 198 760,5	-39 178,5	-1,21
Інші споживачі	1 430 932,1	1 428 203,2	-2 728,9	-0,19

Таблиця 14.4.2. Моніторинг обсягів газоспоживання області за 2016 та 2017 років у розрізі категорій споживачів

	2016 рік тис. м^3	*2017 рік тис. м^3*	*Збільшення/ зменшення газоспоживання тис. м^3*	*Збільшення/ зменшення газоспоживання у %*
Всього по області у тому числі	3 930 357,0	3 514 444,4	-415 912,6	-10,6
Промислові споживачі та інші суб'єкти господарювання	2 050 412,0	1 653 185,9	-397 226,1	-19,4
Суб'єкти господарювання, які виробляють теплову енергію	668 159,7	621 407,8	-46 752,0	-7,0
Бюджетні установи та організації	55 612,2	78 503,1	22 890,9	41,2
Релігійні організації	957,0	961,4	4,4	0,5
Населення	1 155 216,1	1 160 386,3	5 170,2	0,4

15. ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА

15.1. Національна та регіональна екологічна політика Дніпропетровської області

Відповідно до Указу Президента України від 12.01.2015 № 5/2015 "Про стратегію сталого розвитку "Україна – 2020", Закону України "Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року" у Дніпропетровській області спільно з міжнародними експертами розроблено Стратегію розвитку Дніпропетровської області на період до 2020 року, затверджену рішенням Дніпропетровської обласної ради від 26.09.2014 № 561-27/VI (далі – Стратегія), якою враховані основні засади екологічної збалансованості, зменшення антропогенного навантаження на довкілля, підвищення рівня екологічної безпеки та поліпшення якості життя населення. Вагомою ціллю Стратегії визначено стратегічну ціль "Екологічна та енергетична безпека".

З метою забезпечення досягнення Стратегічної цілі "Екологічна та енергетична безпека" розроблено проект Дніпропетровської обласної комплексної програми (стратегії) екологічної безпеки та запобігання змінам клімату на 2016 – 2025 роки (далі – Програма), яку затверджено рішенням Дніпропетровської обласної ради від 21.10.2015 № 680-34/VI.

До Програми увійшли 25 найбільших промислових підприємств області, загальний обсяг впливу на довкілля яких становить понад 96 %. Реалізація Програми, яка базується на основних принципах та засадах сталого розвитку, передбачається у два етапи, перший з яких становить 5 років.

Для виконання заходів Програми в основному передбачається залучення власних коштів підприємств-забруднювачів. Крім цього, фінансування заходів планується також за рахунок інших джерел, у тому числі бюджетів різного рівня, які не заборонені чинним законодавством. Орієнтовний обсяг фінансування складає понад 33 млрд грн.

Головною метою Програми є створення екологічно безпечних та комфортних умов для життя населення Дніпропетровської області шляхом зменшення антропогенного навантаження та відновлення довкілля за рахунок упровадження інноваційних технологій виробництва, зменшення викидів парникових газів та підвищення рівня екологічної культури і свідомості суспільства, що передбачено стратегічною ціллю "Екологічна та енергетична безпека" Стратегії.

Мета Програми досягається шляхом реалізації відповідних цілей і конкретних завдань, а саме:

розбудова системи екологічного моніторингу області;

зменшення забруднення повітряного басейну;

захист водних ресурсів від виснаження та забруднення;

відновлення, рекультивація порушених земель та родючості ґрунтів,

скорочення відчуження земель;

формування екологічної культури населення;

поліпшення та вдосконалення сфери збору, утилізації та переробки твердих побутових відходів;

підвищення ефективності у сфері поводження та утилізації промислових відходів;

збереження та відтворення біорізноманіття Дніпропетровської області, формування територіально-функціональної системи екологічної мережі;

розвиток рекреаційних зон;

підвищення ефективності управління енергетичними ресурсами;

розвиток альтернативної енергетики;

підвищення енергоефективності та енергозбереження.

Крім того, передбачено впровадження заходів у сфері гарантування біологічної безпеки та контролю за генетично модифікованими організмами та сприяння збереженню лісів, зелених насаджень.

До основних цільових показників, які свідчать про ефективність виконання Програми, належать результати, які досягнуто до 2025 року. В якості базових для порівняння обрані показники станом на кінець 2013 року, як найбільш показові з точки зору врахування кореляції між станом довкілля та обсягами виробництва в області.

Конкретними запланованими результатами виконання Програми є зниження техногенного навантаження на навколишнє середовище за основними екологічними показниками:

зниження індексу забруднення атмосфери з 11,8 до 8;

зниження обсягів викидів забруднюючих речовин у атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення на 30 %;

зниження обсягів викидів парникових газів (CO_2) в атмосферне повітря на 20 %;

зниження викидів шкідливих речовин в атмосферне повітря від пересувних джерел забруднення на 15 %;

зменшення кількості забруднюючих речовин, що скидаються із зворотними водами у поверхневі водні об’єкти на 40 %;

зменшення обсягу скиду забруднених стічних вод на 60 %;

збільшення екологічної стабільності землекористування з 0,28 до 0,4;

зменшення площі земель, що потребують рекультивації на 15 %;

збільшення частки екологічних навчальних курсів у програмах середніх та вищих навчальних закладів на 5 %;

зменшення обсягів утворення твердих побутових відходів на 30 %;

рівень охоплення населення послугами зі збору ТПВ – 100 %;

щорічне заплановане зменшення обсягу видалених відходів I – IV класів у спеціально відведені місця чи об’єкти становить 15 %;

збільшення показника заповідності території області з 2,81 % до 9 %;

кількість видів рослин та тварин на території області не повинна зменшитися;

зменшення енергомісткості валового регіонального продукту (використання паливно-енергетичних ресурсів на виробничо-експлуатаційні та комунально-побутові потреби/валовий регіональний продукт з урахуванням інфляції) заплановано на 25 %.

Для вирішення першочергових питань екологічної галузі визначені джерела фінансування та пріоритетні напрями реалізації комплексу взаємопов'язаних програмних заходів шляхом зменшення антропогенного навантаження та відновлення довкілля за рахунок упровадження інноваційних технологій виробництва, зменшення викидів парникових газів та підвищення рівня екологічної культури і свідомості суспільства.

За результатами виконання Програми у 2017 р. спостерігається тенденція до зменшення техногенного навантаження на довкілля, зокрема у порівнянні із 2016 р. викиди в атмосферне повітря підприємствами-учасниками Програми зменшились на 22,2 % та склали 644,3 тис. тонн, скиди зворотних вод зменшились на 30,2 % та склали 525,3 млн м^3 (рис. 15.1.1.).

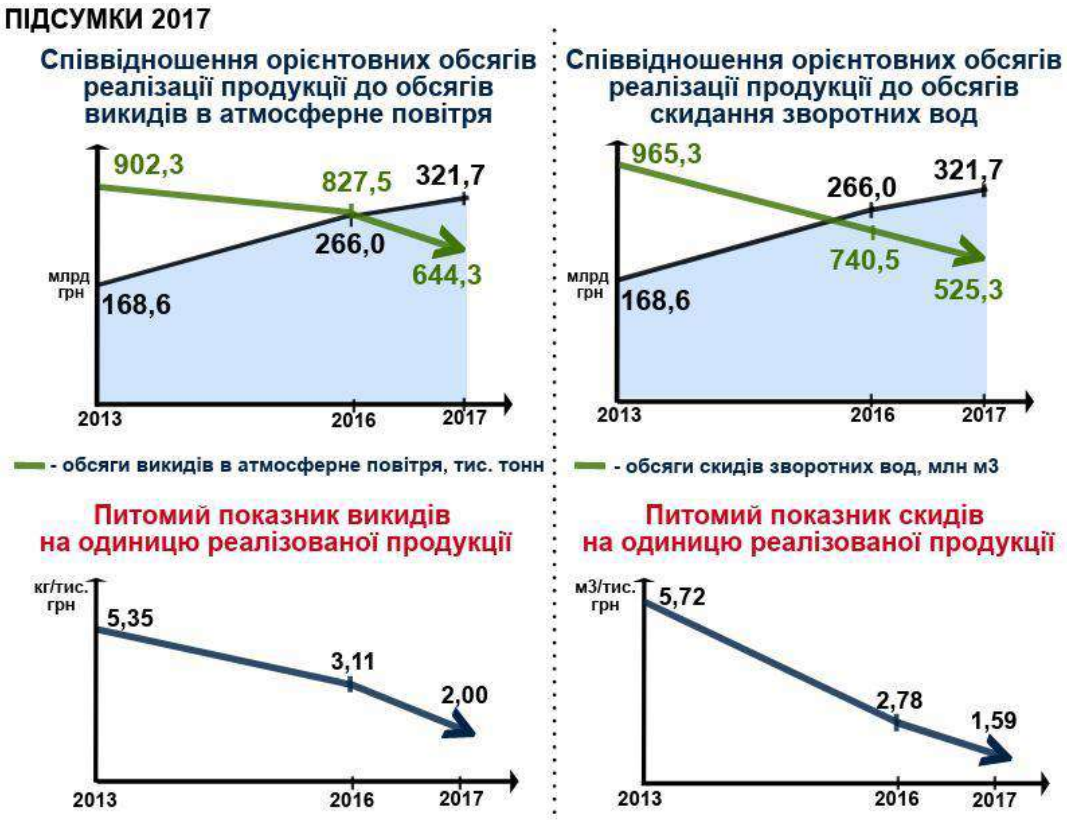

Рис. 15.1.1. Динаміка обсягів викидів в атмосферне повітря та скидів зворотних вод

Разом з тим відбулось збільшення обсягів розміщення відходів на 17,6 % (158,2 млн тонн у 2017 р. проти минулорічного показника – 134,5 млн тонн), що є наслідком зростання обсягів розкривних порід на гірничозбагачувальних комбінатах Кривбасу (рис. 15.1.2.).

Рис. 15.1.2. Динаміка обсягів розміщення відходів

У рамках Програми підприємствами-забруднювачами за власні кошти заплановано до виконання 390 заходів, (у тому числі 6 заходів, що виконуються щорічно). За період дії Програми підприємствами виконано 87 заходів, що складає 22 % від загальної кількості заходів (рис. 15.1.3.). Варто відмітити як зростаючі обсяги інвестиційних ресурсів (у 2017 р. залучено 3,3 млрд грн, що удвічі більше, ніж передбачено Програмою, та на 32 % більше аналогічного показника минулого року), так і збільшену кількість виконаних заходів (у 2016 р. виконано 37 заходів, у 2017 р. – 50).

За рахунок коштів обласного бюджету заплановано виконання робіт по 97 об'єктам, з яких 89 профінансовано протягом року, у т. ч. 86 – за рахунок коштів обласного фонду охорони навколишнього природного середовища.

1. Джерела та обсяги фінансування Програми

За підсумками 2017 р. на реалізацію програмних заходів усього спрямовано понад 3842 млн грн, з них:

власних коштів підприємств – 3265,6 млн грн, які направлялись на фінансування природоохоронних заходів за такими напрямами Програми:

– охорона та поліпшення стану атмосферного повітря – 547,8 млн грн;

– охорона та раціональне використання водних ресурсів – 155,2 млн грн;

– заходи щодо поводження з відходами – 695,82 млн грн;

– заходи щодо охорони та раціонального використання земель – 1354,82 млн грн;

– заходи щодо підвищення енергоефективності та енергозбереження – 484,6 млн грн;

– заходи щодо розбудови об'єктового моніторингу довкілля на підприємствах області – 23,4 млн грн;

– заходи із охорони, збереження та відтворення біоресурсів, формування екологічної мережі та розвитку природно-заповідного фонду – 0,66 млн грн;

– інші природоохоронні заходи – 3,31 млн грн;

Рис. 15.1.3. Обсяги фінансування

бюджетних коштів – понад 575,122 млн грн, які виділялись з обласного бюджету на:

– будівництво, реконструкцію систем водовідведення, упровадження прогресивних методів очищення стічних вод – 67,175 млн грн;

– реконструкцію, будівництво, ремонт систем зливної каналізації з оснащенням локальних систем очистки стоків – 27,083 млн грн;

– заходи з розчищення та регулювання русел річок і водойм, відновлення і підтримання сприятливого гідрологічного режиму та санітарного стану річок і водойм – 201,260 млн грн;

– заходи з ліквідації наслідків підтоплення на забудованих територіях, у

першу чергу тих, що потребують термінового захисту – 103,150 млн грн;

– придбання сучасної спецтехніки для виконання робіт із санітарного очищення та благоустрою населених пунктів – 129,948 млн грн;

– проектування, будівництво, реконструкцію полігонів, заводів, станцій, комплексів, звалищ для складування, оброблення, сортування, утилізації та захоронення ТПВ – 32,0 млн грн;

– придбання та комплектація мобільної лабораторії швидкого реагування на базі автомобіля, придбання та обладнання стаціонарних постів аналізу якості повітря – 5,757 млн грн;

-– комплекс меліоративних заходів для відновлення і поліпшення умов природного відтворення водних біоресурсів на Дніпровському водосховищі (верхня ділянка) – 1,983 млн грн;

– розробку методичних рекомендацій з обґрунтуванням параметрів екосистем суббасейнів та порядок проведення робіт з покращення гідрологічних режимів – 0,099 млн грн;

– відновлення зрошувальної системи – 6,667 млн грн.

Крім того, було виділено кошти у розмірі понад 1,28 млн грн з державного бюджету.

2. Охорона та поліпшення стану атмосферного повітря

У 2017 р. підприємствами-забруднювачами заплановано реалізацію 55-ти заходів з охорони та поліпшення стану атмосферного повітря (у тому числі 1 – щорічно), з яких 13 заходів – з кінцевим терміном виконання у 2017 році.

На ПАТ "АрселорМіттал Кривий Ріг" виконується захід "Реалізація проекту реконструкції діючих ГОУ від агломашини № 4, 5 (Проммайданчик № 2." (2016 – 2019 рр). Проводяться роботи з будівництва електрофільтрів ГОУ зони спікання агломашини № 5 та ГОУ хвостових частин агломашин №№ 5-6, рукавних фільтрів від перевантажувальних вузлів конвеєрів. З 30.12.2017 агломашини знаходяться на "горячих" випробуваннях. Фактично профінансовано 71,706 млн грн.

На ПАТ "Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод" продовжується реконструкція пічних агрегатів (кільцеві, роликові печі) (2016 – 2018 рр). Проведено капітальний ремонт кільцевої печі № 2 КПЦ та кільцевої печі № 1 ТПЦ-3. Фактично профінансовано – 9,91 млн грн.

На ПАТ "Нікопольський завод феросплавів" виконується захід "Джерела викидів № 123, № 124. Корпус шихтових бункерів (КШБ) В-14, В-24. Будівництво рукавного фільтра потужністю 250 тис. $м^3$/год" (2016 –2019 рр). Фактично профінансовано 87,81 млн грн.

Крім того, на гірничо-металургійних підприємствах Кривбасу постійно застосовуються природоохоронні заходи при проведенні масових вибухів, спрямовані на скорочення техногенного навантаження на довкілля та людину: використовують внутрішню і зовнішню гідрозабійку, застосовують виключно

безтротилові вибухові речовини та інше. Зменшення викидів забруднюючих речовин за результатами 2017 р. склало 8951,2 тонни.

З метою запобігання пилоутворенню на відвалах, хвостосховищах, шламонакопичувачах підприємствами постійно здійснюється закріплення поверхонь речовинами, які затримують пил, зволоження "сухих" пляжів хвостосховищ, полив технологічних автодоріг, зрошення складів готової продукції. Зменшення викидів забруднюючих речовин за результатами 2017 року склало 4121,9 тонни.

За підсумками 2017 р. за напрямом виконано 15 заходів, а саме: на ПрАТ "ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод" виконано захід (п. 1.18) "Реконструкція ГОУ конверторів киснево-конвертерного цеху" (2016 рік). Екологічний ефект склав 29,707 т/рік; на ПАТ "АрселорМіттал Кривий Ріг" закінчено будівництво нових ГОУ конверторів 4, 5, 6, що дозволило знизити викиди забруднюючих речовин на 5695,3 т/рік (п. 1.51) та проведено реконструкцію коксової батареї КБ № 6 з екологічним ефектом 681,6 т/рік (п. 1.58); на ПРАТ "ДКХЗ" виконано ремонт 100 одиниць пічних камер коксування з використанням сучасних технологій (п.п. 1.63 – 1.68) та проведена вибіркова заміна газовідвідної арматури коксових печей, у кількості 83 комплектів (п.п. 1.69 – 1.71); на ПАТ "Дніпроазот" придбано газовий хроматограф "Кристал 5000" цеху 1-Б (2017 рік, п. 1.107); на ПрАТ "ХайдельбергЦемент Україна" проведено реконструкції рукавних фільтрів холодильника клінкеру (п. 1.114) та пакувальної машини "Флюкс" (п. 1.115). Екологічний ефект – 7,22 т/рік та 2 т/рік відповідно.

3. Охорона та раціональне використання водних ресурсів

Підприємствами-забруднювачами заплановано реалізацію 72-х заходів у сфері охорони та раціонального використання водних ресурсів (у тому числі 1 – щорічно), 23 – з кінцевим терміном виконання у 2017 році.

В рамках Програми для захисту прилеглих територій від забруднення та підтоплення підприємствами – учасниками виконуються заходи, спрямовані на поліпшення якості стічних вод, зменшення скиду забруднюючих речовин, розширення хвостового господарства та систем оборотного водопостачання, заміну водопровідних мереж.

Запобігання впливу на водний баланс річок Інгулець та Саксагань за рахунок перехоплення та повернення високомінералізованих вод до системи оборотного водопостачання та зменшення обсягу витоку фільтраційної води до дренажної системи від діючих хвостосховищ складає понад 28 млн м^3.

На ПАТ "Нікопольський завод феросплавів" забезпечується очищення зливових скидів проммайданчика заводу з підживленням оборотних циклів заводу, завдяки чому використання свіжої технічної води скорочено на 325 000 м³. Захід виконується щорічно.

За підсумками 2017 року за напрямком виконано 14 заходів. Зокрема, на ПАТ "АрселорМіттал Кривий Ріг" здійснено реконструкцію системи

перехоплення стічних та зливових вод із поверненням їх у оборотний цикл водопостачання (2016 – 2020 рр.), (п. 2.13). Ефект – Припинення скиду забруднених стічних вод в обвідний канал у обсязі 8,0 тис. м^3 на рік.

На ПрАТ "ЄВРАЗ Южкокс" (ПАТ "ЄВРАЗ Баглійкокс") виконано захід "Очистка вод північного зливостоку" (2016 – 2019 рр.), (п. 2.18).

На ПрАТ "Центральний ГЗК" виконано техніко-економічного обґрунтування на тему: "Будівництво водогонів для скидання шахтних вод шахти "Гігант-Глубока" у хвостосховище ПАТ "Центральний ГЗК" (2016 – 2017 рр.), (п. 2.31).

ПрАТ "ДТЕК Павлоградвугілля" побудовано колектор шахтних вод загальною довжиною 3 975 м від ш. ім. Героїв Космосу до ш. "Благодатна", 28 шт. колодязів, 18 засувок (п. 2.40).

На ПАТ "Дніпроазот" виконано 3 заходи: реконструкцію хімводопідготовки цеху Карбамід-2 (2017 рік), (п. 2.45); "Устрій залізобетонного піддона під ємності поз. 3/1; 3/2 та поз. 11 (ЦСК)" (2017 рік), (п. 2.47); "Гідроізоляція підлоги ділянки випарювання (ЦСК)" (2017 рік), (п. 2.48).

На ПрАТ "ХайдельбергЦемент Україна" (ПАТ "ХайдельбергЦемент Україна") виконано захід "Розробка ТЕО щодо доцільності будівництва установки для знесолення дренажних вод із можливістю їх використання у технічному водопостачанні СП КРЗ" (2016 р.), (п. 2.49).

ПАТ "Кривбасзалізрудком" виконано захід "Вишукування шляхів (методів) зниження ступеня мінералізації шахтної води" (2016 – 2018 рр.), (п. 2.53).

КП "Дніпроводоканал" ДМР" здійснено технічне переоснащення системи транспортування стоків з встановленням приладів обліку на Лівобережній, Центральній та Південній станціях аерації (п.п. 2.65, 2.66, 2.67).

На КП "Кривбасводоканал" придбанні та встановленні регулятори тиску на мережах водопостачання – 18 од. (Д 100 – 300 мм) (2016-2017 рр.), (п. 2.80).

КВП ДМР "Міськводоканал" виконано захід "Влаштування вузла обліку на напірному каналізаційному колекторі комплексу з експлуатації очисних споруд каналізації лівого берега по вул. Індустріальній, 30" (2016 – 2017 рр.), (п. 2.84). Екологічний ефект – зменшення скиду забруднюючих речовин за рахунок поліпшення обліку стічних вод на 65 т/рік.

Крім того, у рамках Програми за рахунок коштів обласного бюджету у 2017 р. по департаменту екології та природних ресурсів облдержадміністрації було виготовлено 9 проектів землеустрою; здійснено розчищення та врегулювання гідрологічного режиму та поліпшено гідрологічний стан водних об'єктів на 51,33 км русел річок і водойм; 27 населених пунктів захищено від шкідливої дії вод; на 1,336 тис. га проведена реконструкція інженерної інфраструктури зрошувальних земель, проведено зариблення верхньої ділянки Дніпровського водосховища (на 6 ділянках випустили 1 мільйон 224 тисячі штук мальків коропа, товстолобика та білого амура); також виготовлено

проектно-кошторисну документацію по 40 об'єктам;

по департаменту житлово-комунального господарства та будівництва облдержадміністрації в рамках Програми за рахунок коштів обласного фонду у 2017 р. виконувались наступні роботи:

капітальний ремонт напірного каналізаційного колектору від КНС-1 по вул. Молодіжна до колодязя-гасителя напору, який знаходиться по вул. Героїв Космосу протяжністю 1 672,1 м в м. Першотравенськ;

реконструкція аварійної ділянки безнапірного каналізаційного колектору № 2 по вул. Гагаріна до КНС-1 в м. Першотравенську Дніпропетровської області протяжністю 0,7325 км;

реконструкція системи зливної каналізації протяжністю 1,212 км по вул. Л. Чайкіної в м. Покров;

реконструкція каналізаційних очисних споруд м. Павлоград загальною пропускною потужністю 23 000 м^3/добу;

реконструкція очисних споруд каналізації потужністю 250 м^3/добу в смт Царичанка Царичанського району;

реконструкція каналізаційних мереж протяжністю 2,2 км і очисних споруд потужністю 1 000 м^3/добу в м. П'ятихатки тощо.

4. Поводження з відходами та раціональне використання земель

У 2017 р. підприємствами-забруднювачами заплановано реалізацію 27-ми заходів у сфері поводження з відходами (у тому числі 1– щорічно) та 26 – з охорони та раціонального використання земель (у тому числі 3 – щорічно).

З метою зменшення обсягів розміщення відходів виробництва підприємствами здійснюється використання розкривних порід для засипки зон обвалення шахт та кар'єрів, будівництва хвостосховищ, виробництва щебеню, будівництва (ремонту) автомобільних доріг, переробки відходів феросплавного виробництва (шлаків та шламів) з використанням у якості вторинної сировини та будівельних матеріалів тощо.

В рамках реалізації Програми з метою зменшення обсягів розміщення відходів виробництва підприємствами гірничо-збагачувального комплексу Кривбасу за рахунок використання розкривних порід у 2017 р. повторно використано та утилізовано понад 47,8 млн тонн промислових відходів.

Окрім цього, на ПАТ "Покровський ГЗК" з метою зменшення техногенного навантаження на довкілля та мінімізації великотоннажних відходів (шламів збагачення марганцевої руди), у виробництво у якості сировини залучено ("завалка") 1998,7 тис. тонн шламів збагачення (у сухій вазі), з якої отримано марганцевого концентрату 232,5 тис. тонн (п. 3.26).

ПАТ "Нікопольський завод феросплавів" здійснюється переробка відходів феросплавного виробництва (шлаків та шламів) з використанням у якості вторинної сировини та будівельних матеріалів (п. 3.18). На цей час перероблено 826,0 тис. тонн шлаків, 253,859 тис. тонн шламів.

ПАТ "Дніпровський меткомбінат" забезпечено утилізацію залізовмістких

шламів у кількості 120,6 тис. м^3 та виконано рекультивацію 12,156 тис. м^2.

На ПАТ "Кривбасзалізрудком" по заходу "Проведення гірничотехнічної рекультивації на порушених землях шахт" (п. 4.22, 4.23, 4.24) здійснюється засипка зон зсуву та відпрацьованих кар'єрів у обсязі 1,3 млн тонн або 569,9 тис. м^3.

За підсумками 2017 р. за напрямами виконано 3 заходи. Зокрема, на ДТЕК Криворізька ТЕС виконано захід "Розробка методичних рекомендацій щодо можливості використання золошлаків у дорожньому будівництві" (2017 – 2018 рр.), (п. 3.2); ДТЕК Придніпровська ТЕС виконано захід "Розробка рекомендацій із використання золошлаків Придніпровської ТЕС у дорожньому будівництві" (2016 – 2017 рр.), (п. 3.5) та на КП "Кривбасводоканал" виконано захід "Розробка технічних умов щодо використання осадів стічних вод каналізаційних очисних споруд м. Кривого Рогу при гірничотехнічній та біологічній рекультивації порушених земель" (2016 – 2017 рр.), (п. 3.33).

По департаменту житлово-комунального господарства та будівництва облдержадміністрації у рамках Програми за рахунок коштів обласного фонду у 2017 р. продовжено рекультивацію міського звалища побутових відходів у м. Новомосковську загальною площею 17 га та реконструкцію полігону ТПВ по вул. Дорожній у м. Кам'янське.

Окрім цього, придбано 30 одиниць спецтехніки для санітарної очистки територій населених пунктів Дніпропетровської області.

5. Підвищення енергоефективності та енергозбереження

У 2017 р. підприємствами-забруднювачами заплановано реалізацію 31-го заходу з підвищення енергоефективності та енергозбереження, 12 – з кінцевим терміном виконання у 2017 р.

Так, на ПАТ "Дніпровський меткомбінат" продовжується реалізація заходу "Реконструкція доменного цеху з будівництвом установки приготування й вдування ПВП у ДП № 1М, 8, 9, 12" (2016 рік), (п. 5.5), зокрема виконується будівництво відділення з приготування та вдування вугільного пилу, конвеєрної галереї, вузла грохочення та дроблення, будівлі комплексного управління. Починаючи з 2016 року на реалізацію заходу спрямовано 928938,561 тис. грн, у тому числі у 2017 році – 326976,78 тис. грн.

На ПАТ "АрселорМіттал Кривий Ріг" продовжуються роботи стосовно введення двох режимів роботи печей на природному газі та на частковому заміщенні природного газу біопаливом на обертових печах №№ 3, 4, 5 (2016 – 2017 рр.), (п. 5.9) . Станом на 01.01.2018 вже знижено використання природного газу на 67,2 % (ОП-4,5).

На ПАТ "ПІВДГЗК" за рахунок використання сифонної водозбірної споруди для виробничих потреб (п. 5.32) знижено споживання електроенергії на 11806,0 тис. кВт/год, на що підприємством спрямовано понад 27,0 млн грн.

ПрАТ "ЦГЗК" на реалізацію заходу "Модернізація обпалювальної машини ОК-324 з метою інтенсифікації газодинамічного процесу випалювання

окатишів" (2016 – 2018 рр) витрачено понад 86,3 млн грн.

За підсумками 2017 року за напрямом виконано 10 заходів. Зокрема, на ПРАТ "ДКХЗ" установлені перетворювачі частоти на електропривод димососів (п.п. 5.16, 5.18), вентиляторів (п.п. 5.17, 5.19) котлів № 1 та № 2; проведена заміна 2 електродвигунів секцій № 1 та № 2 градирні оборотного водопостачання (п. 5.23), електричного насосу агрегату 80-50-200-65 з електродвигуном (п. 5.24), електродвигунів на приводах транспортерів № 3 та № 4 (п. 5.25); виконано модернізацію дозувального відділення шляхом заміни авто дозаторів ЛДА – 100 на дозатори MTD – E 1230 (п. 5.15) та впроваджено оптимізацію енерговитрат шляхом підвищення енергоефективності виробничих будівель та приміщень (п. 5.28).

ПАТ "АрселорМіттал Кривий Ріг" достроково виконано захід "Скорочення споживання природного газу за рахунок виконання капітального ремонту парового котла ПК-14-2М № 2 (Металургійне виробництво. ТЕЦ-2)" (2018 – 2019 рр.), (п. 5.12).

6. Розбудова та вдосконалення регіональної системи моніторингу довкілля Дніпропетровської області

В рамках Програми розбудовується мережа державного та відомчого контролю за станом довкілля шляхом впровадження автоматизованої системи екологічного моніторингу навколишнього природного середовища.

Одним із важливих заходів з поліпшення екологічного стану є створення автоматизованої системи комплексного екологічного моніторингу стану довкілля, пріоритетними функціями якої повинні стати захист життєво важливих екологічних інтересів людини і суспільства, а також запобігання надзвичайним екологічним ситуаціям.

У 2017 р. підприємствами-забруднювачами здійснюється реалізація 40 заходів по розбудові об'єктового моніторингу довкілля на підприємствах області, 5 – з кінцевим терміном виконання у 2017 р.

Тривають роботи з "Впровадження автоматизованої комплексної об'єктової (локальної) системи екологічного моніторингу у контрольних створах скидів стічних вод на: обвідному каналі (випуск № 4); нагорному каналі" на ПАТ "АрселорМіттал Кривий Ріг "(2016 – 2024 рр.), (п. 6.1.8). Зокрема, виконано будівництво двох постів контролю, проведено пуско-налагоджувальні роботи та приймальні випробування систем моніторингу стічних вод. Проводяться роботи по впровадженню даних систем.

На ПрАТ "ЄВРАЗ СУХА БАЛКА" продовжується упровадження автоматизованої системи екологічного моніторингу на межі СЗЗ шахт підприємства (2016 – 2025 рр.), (п. 6.1.41). Встановлено два пости, проводиться дослідна експлуатація.

На ПАТ "Кривбасзалізрудком" в рамках реалізації заходу "Впровадження автоматизованої системи екологічного моніторингу на межі СЗЗ" (2016 – 2019 рр.), (п. 6.1.42) виконано роботи з поставки метеостанцій посту

автоматичного спостереження № 3 (ш. "Родіна") та № 4 (ш. "Тернівська"), проведено метрологічну атестацію КВП, монтаж обладнання серверної шафи та постів автоматичного спостереження № 1, 2, 3, 4, розроблюється прикладне програмне забезпечення, проведені пусконалагоджувальні роботи, здача системи в промислову експлуатацію.

За підсумками 2017 р. за напрямом виконано 1 захід – "Розбудова та модернізація системи екологічного моніторингу за станом атмосферного повітря на межі санітарно-захисної зони" (2016 – 2017 рр.), (п. 6.1.15) на ПАТ "ПІВДГЗК". АСЕМ введено у промислову експлуатацію.

Крім того, за рахунок коштів з обласного фонду охорони навколишнього природного середовища у Дніпрі, Нікополі та Павлограді встановлено стаціонарні пости аналізу якості повітря, що дасть змогу отримувати об'єктивні дані про рівень його забруднення. Також обладнано мобільну лабораторію, що дозволяє збирати інформацію по 14 показникам.

7. Охорона, збереження та відтворення біоресурсів, формування екологічної мережі та розвитку природно-заповідного фонду та інші природоохоронні заходи

На ПАТ "Покровський ГЗК" триває реалізація заходу "Утримання об'єктів природно-заповідного фонду – заказник Богданівський" (2016 – 2025 рр.), (п. 7.14). На утримання тварин та на обслуговування заказника станом на 01.01.2018 фактично витрачено 661,51 тис. грн.

Крім того, на підприємствах триває виконання заходів з озеленення та збереження існуючих смуг посадки зелених насаджень, висадки лісових насаджень на рекультивованих землях, збереження біорізноманіття та благоустрою територій.

Зокрема, на ПрАТ "ПІВНГЗК" здійснено формовану обрізку 952 дерев на території підприємства, а на ПАТ "МГЗК" висаджено 5000 од. саджанців акації білої на площі 6 га рекультивованих землях.

За підсумками 2017 р. за напрямами виконано 1 захід – "Зміцнення стінок котловану № 12 на шлаковому відвалі комбінату" (п. 8.3) на ПАТ "Дніпровський меткомбінат" з метою виключення аварійної ситуації.

15.2. Удосконалення нормативно-правового регулювання у сфері охорони навколишнього природного середовища

З метою удосконалення правового регулювання використання природних ресурсів, охорони навколишнього природного середовища та забезпечення екологічної безпеки в області, протягом 2017 року сесіями Дніпропетровської обласної ради були прийняті наступні рішення:

1. № 174-8/VII від 24.03.2017 "Про внесення змін до рішення обласної ради від 21 жовтня 2015 року № 680-34/VI "Про Дніпропетровську обласну комплексну програму (стратегію) екологічної безпеки та запобігання змінам клімату на 2016 – 2025 роки" (зі змінами)";

2. № 198-9/VII від 14.07.2017 "Про внесення змін до рішення обласної ради від 21 жовтня 2015 року № 680-34/VI "Про Дніпропетровську обласну комплексну програму (стратегію) екологічної безпеки та запобігання змінам клімату на 2016 – 2025 роки" (зі змінами)";

3. № 225-9/VII від 14.07.2017 "Про погодження створення ландшафтного заказника загальнодержавного значення "Базавлуцький прибережно-річковий комплекс" на території Нікопольського району Дніпропетровської області";

4. № 226-9/VII від 14.07.2017 "Про внесення змін до рішення обласної ради від 25 вересня 2008 року № 443-16/V "Про створення регіонального ландшафтного парку "Придніпровський";

5. № 241-10/VII від 11.10.2017 "Про внесення змін до рішення обласної ради від 21 жовтня 2015 року № 680-34/VI "Про Дніпропетровську обласну комплексну програму (стратегію) екологічної безпеки та запобігання змінам клімату на 2016 – 2025 роки" (зі змінами)";

6. № 250-10/VII від 11.10.2017 "Про погодження створення національного природного парку "Орільський" на території Царичанського району Дніпропетровської області";

7. № 282-11/VII від 01.12.2017 "Про внесення змін до рішення обласної ради від 21 жовтня 2015 року № 680-34/VI "Про Дніпропетровську обласну комплексну програму (стратегію) екологічної безпеки та запобігання змінам клімату на 2016 – 2025 роки" (зі змінами)".

15.3. Державний контроль за додержанням вимог природоохоронного законодавства

Інспекційна діяльність Держекоінспекції здійснюється на підставі Положення про державну екологічну інспекцію, яке затверджене Указом Президента України від 13.04.2011 № 454/2011, у відповідності з квартальними планами робіт, які є складовою частиною річного плану. Плани робіт формуються з урахуванням Указів Президента України, постанов КМУ, наказів і розпоряджень Мінприроди України, Держекоінспекції, облдержадміністрації, інших правових і нормативних документів.

Основними завданнями Держекоінспекції є здійснення державного контролю в галузі охорони навколишнього природного середовища, використання природних ресурсів та радіаційної безпеки, а саме за:

охороною земель, надр, поверхневих і підземних вод, атмосферного повітря, лісів та іншої рослинності, тваринного світу, територій та об'єктів природно-заповідного фонду України, додержанням норм екологічної та радіаційної безпеки;

додержання установлених лімітів використання природних ресурсів, нормативів викидів та скидів забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище;

додержання екологічних вимог у процесі зберігання, транспортування, використання, знешкодження та поховання (складування) хімічних засобів

захисту рослин, мінеральних добрив, токсичних та радіоактивних речовин, виробничих, побутових та інших видів відходів;

додержання вимог екологічної безпеки в техногенній сфері;

додержанням екологічних вимог під час транспортування вантажів у пунктах пропуску через державний кордон та в зоні діяльності регіональних митниць і митниць.

Протягом 2017 року Держекоінспекцією перевірено 804 об'єкти. Усього здійснено 1983 ресурсних перевірок дотримання вимог природоохоронного законодавства України на території Дніпропетровської області.

За звітний період 2017 року було складено 2447 протоколів про адміністративні правопорушення, до адмінвідповідальності притягнуто 1280 відповідальних осіб, на правопорушників накладено штрафи на загальну суму 429 250,0 грн, з яких 427 839,0 грн стягнуто до Державного бюджету України.

Загальна сума розрахованих збитків, нанесених державі внаслідок порушення вимог природоохоронного законодавства України, становить 25 824 274,0 грн. Для відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок порушення природоохоронного законодавства, у тому числі і за результатами лабораторно-аналітичного контролю, до підприємств, організацій та громадян області пред'явлено 267 претензій на суму 21 009 317,0 грн, протягом 2017 року стягнуто 238 збитків на загальну суму 2 278 121,0 грн (з урахуванням збитків, які були пред'явлені в минулі роки 806 638,72 грн).

За звітній період Держекінспекцією передано 33 матеріали перевірок до правоохоронних органів, у т. ч. 15 матеріалів передано до органів прокуратури, 23 матеріалів передано до органів МВС, СБУ та інших правоохоронних органів.

Протягом 2017 року до Держекоінспекції надходила наступна інформація про факти аварійного забруднення навколишнього природного середовища (надзвичайну ситуацію):

24.01.2017 у районі розташування річкового порту м. Кам'янське, нижче автодорожнього мосту, вздовж причалу відбувся витік нафтопродуктів на поверхні води з підтопленого плав крану, що розташований в районі здійснення діяльності ТОВ "Дніпродзержинський термінал";

17.02.2017 відбувся витік стічних вод у р. Саксагань внаслідок прориву каналізаційного колектора від каналізаційної насосної станції № 7. Проведено розрахунок розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі КП "Кривбасводоканал" в результаті порушення законодавства про охорону та раціональне використання водних ресурсів на суму 2,68 грн (сплачено). За забруднення земельних ресурсів внаслідок пориву напірного колектора шахтних вод ДПП "Кривбаспромводопостачання" в районі між насосною станцією № 9 ПАТ "Кривбасзалізрудком" та кооперативом "Восход" нараховано збитки на суму 12 358,13 грн (сплачено);

25.07.2017 на ДПП "Кривбаспромводопостачання" пошкоджено трубопровод шактних вод діаметром 900 мм, що призвело до витоку шахтної води у районі вул. Глазунова, 38, Тернівський район, Дніпропетровської

області. За забруднення земельних ресурсів нараховано збитки на суму 2 331 269,41 грн, матеріали передано до прокуратури Дніпропетровської області;

01.03.2017 у районі розташування супермаркету "АШАН" відбувся скид неочищених стічних вод з правої нитки напірного каналізаційного колектору від КНС № 8 КП "Кривбасводоканал" в р. Саксагань. Причиною аварійної ситуації вважається моральний та фізичний знос зазначеного колектору. Проведено розрахунок розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі КП "Кривбасводоканал" в результаті порушення законодавства про охорону та раціональне використання водних ресурсів на суму 477,20 грн (сплачено). За забруднення земельних ресурсів в районі між лікарнею № 2 м. Кривий Ріг та поверхневою водоймою в Саксаганському районі м. Кривий Ріг нараховано збитки на суму 910 655,70 грн, матеріали передано до прокуратури Дніпропетровської області.

У 2017 році здійснено 433 ресурсні перевірки водних ресурсів, у тому числі 51 – щодо підземних вод. За результатами перевірок складено акти, надано відповідні приписи на усунення виявлених порушень, до адмінвідповідальності притягнуто 181 відповідальну особу у вигляді штрафів на загальну суму 29 087,0 грн. Пред'явлено 55 претензій за збитки, заподіяні державі, на суму 3 297 874,0 грн, з яких сплачено 55 на загальну суму 1 149 976,0 грн.

Держекоінспекцією у ході проведення перевірки дотримання вимог природоохоронного законодавства України на ТОВ "Шаролезька вівця" було встановлено:

– підприємство здійснювало свою діяльність без дозволу на СВК, статистична звітність за формою 2-ТП (водгосп) та 7-гр не складається; первинний облік забору та використання підземної води не ведеться; заходи щодо попередження забруднення підземних вод та контроль за їх якісним станом не здійснюється; контроль за кількістю та якістю стічних вод та їх впливом на підземні водоносні горизонти не здійснюється, що є порушенням ст. ст. 44, 49, 105 Водного кодексу України, ст. 24 Закону України "Про охорону навколишнього природного середовища". Нараховано збиток за самовільне використання водних ресурсів на суму 1982,82 грн (сплачено).

У ході планової перевірки ПП "ДОН" встановлено:

– на підприємстві дозвіл на СВК відсутній, питомі балансові норми водоспоживання та водовідведення не розроблені, контроль якості та кількості стічних вод не ведеться, журнали первинної облікової документації в частині охорони водних ресурсів не ведуться, що є порушенням ст. ст. 40, 42, 44, 49, 98, 105 Водного кодексу України, ст. ст. 20^2, 24 Закону України "Про охорону навколишнього природного середовища".

В ході планової перевірки ТОВ "Агрофірма Гетьман" встановлено:

– в період з 02.10.2014 по 23.10.2014 (включно) підприємство здійснювало спеціальне водокористування без дозволу на СВК, контроль за станом підземних накопичувачів та їх можливим негативним впливом на

підземні водоносні горизонти та ґрунти не запроваджено, заходи із запобігання забруднення водних об'єктів стічними (зливовими, сніговими) водами, що відводяться з території не запроваджені, ст. ст. 44, 49, 105 Водного кодексу України, ст. 24 Закону України "Про охорону навколишнього природного середовища".

В ході позапланової перевірки ТОВ "Ганеша Союз Продгруп" встановлено:

– в період з 02.02.2015 по 10.03.2015 підприємство використовувало підземну воду без дозволу на СВК, облік забору підземної води не здійснюється. Контроль якості стічної води не проводиться. Заходи щодо запобігання забрудненню водних об'єктів стічними водами, що відводяться з території не запроваджено, що є порушенням ст. ст. 44, 49, 105 Водного кодексу України, ст. 24 Закону України "Про охорону навколишнього природного середовища".

В ході позапланової перевірки ТОВ "Джерела Придніпров'я" (31.08.2017–01.09.2017) візуальним оглядом встановлено, що територія підприємства не в повному обсязі обладнана твердим покриттям, збирання зливових стічних вод не влаштовано, водовідведення зливових стічних вод здійснюється по ухилу місцевості, підприємством не вжиті заходи щодо попередження забруднення зливової поверхні території підприємства, під час візуального огляду водозабірних свердловин було встановлено, що лічильники відсутні, крім того статистична звітність за формою 2-ТП (водгосп) складається не достовірно, первинний облік у сфері охорони водних ресурсів ведеться не в повному обсязі, контроль за станом заглибленої ємності та її впливом на підземні водоносні горизонти не здійснюється, що є порушенням ст. ст. 44, 49, 95, 96, 98, 105 Водного кодексу України, ст. 35 Закону України "Про охорону земель", ст. ст. 96, 164 Земельного кодексу України, ст. 24 Закону України "Про охорону навколишнього природного середовища".

При проведенні планової перевірки дотримання вимог природоохоронного законодавства України КП "Покровське водопровідно-каналізаційне господарство" від 06.02.2017–17.02.2017 Держекоінспекцією у Дніпропетровській області встановлено, що в період з 02.05.2014 по 15.07.2014 підприємство самовільно без дозволу на спеціальне водокористування зі свердловин використовує підземну воду, що є порушенням вимог ст. 44, 48 Водного Кодексу України та ст. 38 Закону України "Про охорону навколишнього природного середовища". Згідно довідки підприємства від 14.02.2017 № 24, наданої в ході перевірки, в період з 02.05.2014 по 15.07.2014 підприємством використано 1320 м^3 підземної води без дозволу на спецводокористування. В результаті самовільного водокористування державі нанесені збитки на суму 4 170,55 грн. Збитки сплачено в добровільному порядку.

В ході планової перевірки ТОВ "Завод Полімердеталь" (13.11.2017 – 24.11.2017 року) встановлено:

– в період з 02.11.2014 до 15.04.2015 на підприємстві був відсутній дозвіл

на спеціальне водокористування, підприємством допущено перевищення добового ліміту забору та використання води, територія промислового майданчику № 1 обладнана твердим покриттям, однак збирання, очищення та відведення стічних (дощових, снігових) вод з території підприємства не влаштоване, скидання зливових стічних вод здійснюється по рельєфу місцевості, що є порушенням ст. ст. 44, 49, 70, 95, 96, 98 Водного Кодексу України та умов надання дозволів на спеціальне водокористування підприємства.

Протягом 2017 року здійснено 596 ресурсних перевірок щодо дотримання вимог повітроохоронного законодавства. За порушення природоохоронного законодавства до адмінвідповідальності притягнуто 386 відповідальних осіб у вигляді штрафів на загальну суму 73 185,0 грн. Пред'явлено 160 претензій за збитки, заподіяні державі внаслідок наднормативних викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря та викидів без відповідних дозволів, на суму 837 211,0 грн, з яких сплачено 154 на загальну суму 659 876,0 грн.

Наприклад:

У ході планової перевірки ТОВ "Метан Торг" встановлено:

– підприємство до 07.08.2016 здійснювало викиди в атмосферне повітря без дозволу; дозвіл на викиди забруднюючих речовин від не облікованих джерел відсутній; виробничий контроль не проведено; інвентаризацію джерел викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря проведено не в повному обсязі, що є порушенням ст. ст. 10, 11 Закону України "Про охорону атмосферного повітря".

Під час проведення планової перевірки дотримання вимог природоохоронного законодавства України на ТОВ "Агрокомплекс ТЕМП" було встановлено:

– підприємством первинний облік у сфері охорони атмосферного повітря не ведеться; статистична звітність по формі 2-ТП (повітря) не складається; виробничий контроль за охороною атмосферного повітря не забезпечується; інвентаризація джерел викидів підприємством не проведена; дозвіл на викиди забруднюючих речовин в атмосферу відсутній, що є порушенням ст. ст. 10, 11 Закону України "Про охорону атмосферного повітря".

В ході планової перевірки ТОВ "Інтер-Мол" встановлено:

– з 13.06.2014 по 22.09.2014 підприємство здійснювало викиди без дозволу. Виробничий контроль за охороною атмосферного повітря не забезпечується. Статистична звітність по формі 2-ТП (повітря) складається не в повному обсязі, первинний облік у сфері охорони атмосферного повітря не ведеться. Інвентаризація викидів не відповідає фактичному стану підприємства, що є порушенням ст. ст. 10, 11 Закону України "Про охорону атмосферного повітря".

В ході планової перевірки ТОВ НВО "Нікос" встановлено:

– інвентаризацію викидів не проведено з 18.10.2012 по 30.10.2012 підприємство здійснювало свою діяльність без дозволу на викиди забруднюючих речовин в атмосферу. Статистична звітність по формі 2-ТП

(повітря) не складається, що є порушенням ст. ст. 10, 11 Закону України "Про охорону атмосферного повітря".

В ході перевірки ПП "Сігма" встановлено:

– з 03.05.2017 підприємство здійснює діяльність без дозволу на викиди в атмосферне повітря. Інструментально-лабораторні вимірювання параметрів викидів забруднюючих речовин пересувних джерел на підприємстві не забезпечується, що є порушенням ст. ст. 10, 11 Закону України "Про охорону атмосферного повітря".

В ході планової перевірки ТОВ "Агрос" (14.08.2017 – 18.08.2017) встановлено:

– інвентаризація джерел викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря відсутня, дозвіл на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря відсутній, статзвітність по формі 2-ТП (повітря) не складається, журнали первинної облікової документації у сфері охорони атмосферного повітря не ведуться, розрахунок податкового зобов'язання з екологічного податку не здійснюється, що є порушенням ст. ст. 10, 11 Закону України "Про охорону атмосферного повітря", ст. 24 Закону України "Про охорону навколишнього природного середовища".

При перевірці ПАТ "Дніпровський меткомбінат" складено 10 протоколів та притягнуто до адмінвідповідальності 9 посадових осіб по ст. 79 ч. 2 КУпАП на суму 136 грн кожний за порушення правил технічної експлуатації ПГОУ та 1 посадову особу по ст. 78 ч. 1 КУпАП за відсутність дозволу на викиди по неврахованим в матеріалах інвентаризації джерелам викиду.

При перевірці ТОВ "Верхньодніпровський завод потужного радіобудування" (м. Верхньодніпровськ) встановлено невідповідність матеріалів інвентаризації фактичному стану, а саме: виявлено невраховані джерела утворення (неорганізовані джерела викиду) та джерела викиду. За відсутність дозволу на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря по ст. 78 ч. 1 КУпАП складено протокол про порушення. За невиконння припису попередньої перевірки складено протокол по ст. 188-5 КУпАП.

При перевірці ТДВ "Каталізатор" встановлено невідповідність матеріалів інвентаризації фактичному стану, а саме: виявлено невраховані джерела утворення (неорганізовані джерела викиду) та джерела викиду. За відсутність дозволу на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря по ст. 78 ч. 1 КУпАП складено протокол про порушення. За порушення правил експлуатації ГОУ складено протокол по ст. 79 ч. 2 КУпАП. .

При перевірці ПАТ "Миронівський хлібопродукт" Дніпропетровська торгова філія встановлено невідповідність матеріалів інвентаризації фактичному стану, а саме: виявлено невраховані джерела утворення (неорганізовані джерела викиду) та джерела викиду. За відсутність дозволу на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря по ст. 78 ч. 1 КУпАП складено протокол про порушення.

При позаплановій перевірці щодо виконання приписів ТОВ "Аульська хлорпереливна станція" складено протокол по ст. 188-5 КУпАП за невиконання

припису попередньої перевірки та винесено постанову на штраф в сумі 255 грн.

При перевірці ПрАТ "Хімдівізіон" за порушення правил експлуатації ГОУ складено протокол по ст. 79 ч. 2 КУпАП винесено постанову на штраф в сумі 136 грн та по ст. 78 ч. 1 КУпАП складено 3 протокола за відсутність дозволу на викиди та винесено постанову на штраф в сумі 85 грн. Складено 2 протоколи по ст. 188-5 КУпАП за невиконання приписів попередньої перевірки.

При перевірці МП "Дніпродзержинський сталеливарний завод" ДП ПАТ "Дніпровагонмаш" за порушення правил експлуатації ГОУ складено протокол по ст. 79 ч. 2 КУпАП винесено постанову на штраф в сумі 136 грн, по ст. 188-5 КУпАП складено 1 протокол за невиконання приписів попередньої перевірки та винесено постанову на штраф в сумі 255 грн.

В ході планової перевірки ПАТ "Інтерпайп НТЗ" (17.10.2017 – 30.10.2017) встановлено:

– в матеріалах інвентаризації викидів забруднюючих речовин в атмосферу обліковуються не всі джерела утворення викидів, відповідно діючий дозвіл на викиди отримано без урахування обсягів викидів від необлікованого у матеріалах інвентаризації викидів обладнання, у новому дозволі на викиди дообліковані джерела викидів, які були відсутні в попередньому дозволі на викиди, що є порушенням ст. ст. 10, 11 Закону України "Про охорону атмосферного повітря". Здійснюється розрахунок збитків, заподіяних державі внаслідок наднормативних викидів.

В ході планової перевірки ТОВ "Маїсадур Семанс Україна" (06.11.2017 – 17.11.2017) встановлено:

– інвентаризація джерел викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря відсутня, дозвіл на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря відсутній, статистична звітність по формі 2-ТП (повітря) за 2014 – 2016 роки не складалась, розрахунок податкового зобов'язання з екологічного податку складається не достовірно, що є порушенням вимоги ст. ст. 10, 11 Закону України "Про охорону атмосферного повітря", ст. 24 Закону України "Про охорону навколишнього природного середовища". Будуть нараховані збитки за понаднормативні викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря.

Протягом 2017 року здійснено 359 ресурсних перевірок дотримання природоохоронного законодавства з охорони земельних ресурсів (у тому числі 7 перевірок по землям водного фонду). За виявлені порушення чинного законодавства до адмінвідповідальності притягнуто 37 відповідальних осіб у вигляді штрафів на загальну суму 26 350,0 грн. За шкоду, заподіяну державі внаслідок забруднення навколишнього природного середовища пред'явлено 41 претензію до підприємств та організацій області на суму 15 498 195,0 грн, з яких сплачено 25 до Державного бюджету України на загальну суму 384 959,0 грн.

Наприклад:

У ході позапланової перевірки ТОВ "Логос" встановлено:

– підприємством не дотримується режим обмеження господарської діяльності в межах водоохоронної зони, контроль за станом ґрунтів не запроваджено, що є порушенням ст. ст. 44, 85, 87 Водного Кодексу України, ст. 35 Закону України "Про охорону земель", ст. 164 Земельного кодексу України. Встановлено факт засмічення земельних ресурсів (на ґрунтовій поверхні розміщено відходи скла, деревини, металобрухт, поліетилен, ТПВ, будівельні відходи), за що нараховано збитки на суму 6 911 269,07 грн.

По факту засмічення земельної ділянки на ТДВ "Дніпродзержинський лакофарбовий завод "Спектр", виявленої під час проведення перевірки дотримання вимог природоохоронного законодавства України було нараховано позов на суму 490 199,0 грн.

При перевірці ПрАТ "Ерлан" м. Дніпро за засмічення земельних ресурсів нараховано збиток на суму 1 612 771,06 грн. Матеріали направлено до прокуратури Дніпропетровської області листом від 28.04.2017 № 3-2909-9-3 та до Амур-Нижньодніпровського відділення поліції Дніпровського відділу ГУНП в Дніпропетровській області листом від 28.04.2017.

ТОВ "Павлоград Буддеталь" - засмічення земельної ділянки площею 72 м^2 виробничими відходами на території Павлоградської міської ради, нараховано збиток на суму 520 677,0 грн. Матеріали направлено в Павлоградський відділ ГУНП у Дніпропетровській області від 29.05.2017.

В ході планової перевірки ПАТ "Нікопольський завод феросплавів" встановлено факт засмічення земельної ділянки, а саме на ґрунтовій поверхні в районі західної насосної станції розміщено відходи (прибирання території), що є порушення ст. ст. 44, 105 Водного кодексу України, ст. 35 Закону України "Про охорону земель", ст. ст. 96, 164 Земельного кодексу України, ст. ст. 17, 32, 33 Закону України "Про відходи". За встановленим фактом засмічення земельних ресурсів підприємству нараховані збитки на суму 33 573,60 грн, які сплачено у добровільному порядку.

В ході планової перевірки ПАТ "Марганецький гірничо-збагачувальний комбінат" встановлено факт засмічення земельної ділянки, а саме на ґрунтовій поверхні в районі шламосховища б. Бабуріна розміщені хвости збагачення марганцевої руди, що є порушенням ст. ст. 44, 105 Водного кодексу України, ст. 35 Закону України "Про охорону земель", ст. ст. 96, 164 Земельного кодексу України, ст. ст. 17, 32, 33 Закону України "Про відходи". За встановленим фактом засмічення земельних ресурсів підприємству нараховані та пред'явлені збитки.

Протягом 2017 року здійснено 428 ресурсних перевірок додержання вимог природоохоронного законодавства у сфері поводження з відходами. За виявлені порушення до адмінвідповідальності притягнуто 588 відповідальних осіб у вигляді штрафів на загальну суму 286 807,0 грн.

Наприклад:

В ході перевірки ТОВ "Новомосковський лакофарбувальний завод" встановлено:

– інвентаризацію відходів на підприємстві не проведено; нормативи утворення відходів не розроблено; статистична звітність щодо поводження з відходами не ведеться; моніторинг місць утворення; зберігання і видалення відходів не здійснюється; технічні паспорти відходів, які утворюються на підприємстві не розроблено; журнал первинного обліку 1-ВТ не ведеться; місця зберігання відходів не організовано, що є порушенням ст. ст. 7, 17, 26, 27, 32, 33 Закону України "Про відходи", ст. 24 Закону України "Про охорону навколишнього природного середовища".

В ході перевірки ТОВ "Логос" встановлено:

– підприємством інвентаризацію відходів не проведено, норми утворення відходів, їх якісний стан і властивості не визначено, моніторинг місць утворення, зберігання і видалення відходів не здійснюється, технічні паспорти відходів відсутні, статистична звітність за формою 1 відходи не складається, облік відходів за формою 1-ВТ не ведеться, місця зберігання відходів не відповідають вимогам екологічної безпеки, встановлено факт змішування відходів, що є порушенням ст. ст. 17, 26, 29, 32, 33 Закону України "Про відходи", ст. 55 Закону України "Про охорону навколишнього природного середовища".

В ході перевірки ТОВ з ІІ "Яран-Днепр" встановлено:

– інвентаризацію відходів не проведено, норми утворення відходів, їх якісний склад і властивості не визначено. Моніторинг місць утворення, зберігання і видалення відходів не здійснюється, реєстрові картки об'єктів утворення відходів не розроблені, технічні паспорти відходів відсутні. Облік відходів за формою 1-ВТ ведеться не достовірно. Статистична звітність 1 відходи (річна) не складається, що є порушенням ст. ст. 7, 17, 26, 27, 32, 33 Закону України "Про відходи", ст. 24 Закону України "Про охорону навколишнього природного середовища".

В ході перевірки ПАТ "Дніпропетровськгаз" встановлено:

– інвентаризація відходів не відповідає фактичному стану підприємства, норми утворення відходів, їх якісний склад і властивості не визначено. Моніторинг місць утворення, зберігання і видалення відходів не здійснюється, реєстрові картки об'єктів утворення відходів не розроблені, технічні паспорти відходів відсутні. Облік відходів за формою 1-ВТ та формою 1 відходи (річна) ведеться не достовірно, що є порушенням ст. ст. 7, 17, 26, 27, 32, 33 Закону України "Про відходи", ст. 24 Закону України "Про охорону навколишнього природного середовища".

В ході перевірки ПП "Евро Плюс" встановлено:

– інвентаризація відходів не проведена, норми утворення відходів, їх якісний склад і властивості не визначено, технічні паспорти відходів не розроблені, журнал первинного обліку за формою ВТ-1 не ведеться, статистична звітність у сфері поводження з відходами не складається, моніторинг місць утворення, зберігання і видалення відходів не запроваджено, що є порушенням ст. ст. 7, 17, 26, 27, 32, 33 Закону України "Про відходи", ст. 24 Закону України "Про охорону навколишнього природного середовища".

В ході позапланової перевірки Дніпропетровське обласне комунальне підприємство "Перещепинське виробниче об'єднання житлово-комунального господарства" встановлено:

– інвентаризація відходів не проведена, норми утворення відходів, їх якісний склад і властивості не визначено, технічні паспорти відходів не розроблені, журнал первинного обліку за формою ВТ-1 не ведеться, статистична звітність у сфері поводження з відходами не складається, місця зберігання відходів не організовано згідно вимог законодавства, моніторинг місць утворення, зберігання і видалення відходів не запроваджено, що є порушенням ст. ст. 7, 17, 26, 27, 32, 33 Закону України "Про відходи", ст. 24 Закону України "Про охорону навколишнього природного середовища".

В ході планової перевірки АТ "ДАЗ" (02.08.2017 – 15.08.2017) встановлено:

– у матеріалах інвентаризації не враховані всі види відходів, що утворюються при діяльності підприємства, склад, властивості, ступінь небезпечності для навколишнього природного середовища та норми утворення цих відходів не визначено, матеріали інвентаризації не містять інформації щодо показника загального утворення відходів (Пзув), дозвіл на здійснення операцій у сфері поводження з відходами відсутній, технічні паспорти відходів (ТПВ) не розроблено, підприємством не забезпечено подання щорічної інформації згідно п. 15 постанови КМУ від 31.08.98 № 1360, що передбачено для внесення в реєстрову карту та реєстр, крім того, реєстрові картки розроблено не на всі види відходів, статзвітність 1-відходи складається не в повному обсязі, що є порушенням ст. ст. 7, 17, 26, 27, 32, 33 Закону України "Про відходи", ст. ст. 24, 55 Закону України "Про охорону навколишнього природного середовища". Первинний поточний облік кількості відходів, які утворюються на підприємстві (за формою 1-ВТ) ведеться не в повному обсязі, що є порушенням ст. 7 Закону України "Про відходи". Договори щодо передачі відходів спеціалізованим підприємствам з метою видалення чи утилізації укладено не на всі види відходів, що утворюються на підприємстві, що є порушенням ст. ст. 17, 33, 34 Закону України "Про відходи". Моніторингові дослідження місць утворення, зберігання і видалення відходів не здійснюється, що є порушенням вимог ст. 29 Закону України "Про відходи", ст. 10 Закону України "Про метрологію та метрологічну діяльність".

При перевірці ПАТ "Дніпровський меткомбінат" по ст. 82-1 КУпАП складено 11 протоколів та винесено 9 постанов, з них: 3 по 85 грн та 6 по 51 грн По ст. 82-4 КУпАП складено 10 протоколів та винесено 7 постанов, з них: 5 по 51 грн та 2 по 85 грн, 1 посадову особу притягнуто до адмінвідповідальності по ст. 82 КУпАП та винесено постанову на штраф в сумі 850 грн за порушення у сфері поводження з відходами.

За результатами проведеної перевірки ТДВ "Каталізатор" складено 4 протокола на 1 посадову особу по ст. ст. 82, 82-1, 82-4, 188-5 КУпАП. Винесено 1 постанову на штраф в сумі 850 грн.

У ході проведення перевірки дотримання вимог природоохоронного законодавства на ТОВ "Сімферопольський виноконьячний завод" складено 2 протокола, притягнуто до адмінвідповідальності 1 посадову особу за порушення у сфері поводження з відходами по ст. 82 КУпАП та по ст. 82-1 КУпАП за ведення первинного обліку відходів з порушеннями. Штраф на суму 850 грн.

Під час проведення перевірки на ТОВ "Промзіпактив" складено 1 протокол та притягнуто до адмінвідповідальності 1 посадову особу по ст. 82 КУпАП особу за порушення у сфері поводження з відходами. Штраф на суму 850 грн.

За результатами проведеної перевірки дотримання вимог природоохоронного законодавства України на ПАТ "Миронівський хлібопродукт" Дніпропетровська торгова філія притягнуто до адмінвідповідальності 1 посадову особу за порушення у сфері поводження з відходами на суму 850 грн по ст. 82 КУпАП та за ведення первинного обліку відходів з порушеннями по ст. 82-1 КУпАП, по ст. 82-4 КУпАП за змішування відходів та по ст. 188-5 за невиконання приписів.

У ході проведення перевірки на ТОВ "Завод металоконструкцій "Атлант" 1 посадову особу притягнуто до адмінвідповідальності за порушення у сфері поводження з відходами по ст. 82 КУпАП, ведення первинного обліку утворення та операцій поводження з відходами по ст. 82-1 КУпАП, накладено штраф на суму 850 грн. За змішування відходів притягнуто до відповідальності 1 посадову особу по ст. 82-4 КУпАП та винесено постанову на штраф в сумі 51 грн.

Під час проведення перевірки на ТОВ "Верхньодніпровський завод потужного радіобудування" (м. Верхньодніпровськ) 1 посадову особу притягнуто до адмінвідповідальності за порушення у сфері поводження з відходами по ст. 82 КУпАП, ведення первинного обліку утворення та операцій поводження з відходами по ст. 82-1 КУпАП, накладено штраф на суму 850 грн.

При перевірці ПрАТ "Хімдивізіон" складено 2 протокола по ст. 82-4 КУпАП та винесено 2 постанови на штраф в сумі 85 грн кожний; по ст. 82 КУпАП складено протокол за порушення у сфері поводження з відходами та винесено постанову на штраф в сумі 850 грн.

При перевірці ТОВ "Дніпродзержинський завод "Метсплав" складено 3 протокола по ст. 82, 82-1, 82-4 КУпАП на 1 посадову особу та винесено постанову на штраф в сумі 850 грн.

При перевірці ТОВ "Вікторія і К" складено 2 протокола по ст. 82 та 82-1 КУпАП та винесено 1 постанову на штраф в сумі 850 грн.

При перевірці ТДВ "Кам'янський завод продтоварів" складено 4 протоколи по ст. ст. 82, 188-5, 82-1, 82-4 КУпАП та винесено 3 постанови на 850 грн, 85 грн, 85 грн, на загальну суму 1020 грн.

В ході планової перевірки ТОВ "Ретал Дніпро" **(**13.11. - 24.11.2017) встановлено:

– в матеріалах інвентаризації відходів, не враховано всі види відходів, що

утворюються при діяльності підприємства, склад, властивості, ступінь небезпечності для навколишнього природного середовища та норми утворення цих відходів не визначено, показник загального утворення відходів розраховано не достовірно, дозвіл на здійснення операцій у сфері поводження з відходами відсутній, технічні паспорти відходів (ТПВ) не розроблені, реєстрові карти об'єктів утворення, оброблення та утилізації відходів відсутні, статзвітність 1-відходи складається не в повному обсязі, первинний облік відходів за формою 1-ВТ ведеться не в повному обсязі, в ході обстеження території підприємства, встановлено факт засмічення земельної ділянки, договори щодо видалення чи утилізації інших видів відходів відсутні, договір зі спеціалізованими підприємствами щодо надання послуг із збирання, заготівлі та утилізації використаних тари відсутній, місця тимчасового зберігання відходів на підприємстві влаштовані не в повному обсязі, моніторингові дослідження місць утворення, зберігання і видалення відходів не здійснюється, що є порушенням ст. ст. 7, 17, 26, 27, 29, 31, 32, 33, 34 Закону України "Про відходи", ст.ст. 24, 55 Закону України "Про охорону навколишнього природного середовища", ст. 35 Закону України "Про охорону земель", ст. ст. 96, 164 Земельного кодексу України, ст. 10 Закону України "Про метрологію та метрологічну діяльність".

Протягом 2018 року Держекоінспекцією проведено 87 перевірок з питань охорони рослинного світу, у тому числі – 47 з питань охорони лісів. За виявлені порушення вимог природоохоронного законодавства складено 44 протоколи про адміністративні правопорушення, 37 осіб притягнуто до адмінвідповідальності у вигляді штрафів на загальну суму 5 899,0 грн (стягнуто 5 899 грн), у тому числі з питань охорони лісів – 2 737,0 грн.

Основними порушеннями, що були виявлені під час проведення перевірок є: порушення встановленого порядку використання лісосічного фонду, знищення або пошкодження підросту в лісах, засмічення лісів відходами, самовільне знесення зелених насаджень.

На об'єктах природно-заповідного фонду проводилось 6 перевірок (1 позапланова), на посадових осіб складено 5 адмінпротоколів, 1 з яких направлено до органів суду, 4 особи притягнуто до адмінвідповідальності, накладено штрафів на загальну суму 1 105,0 грн (стягнуто 1 105,0 грн).

Перелік перевірених районних організації УТМР Дніпропетровської області:

Новомосковська районна організація УТМР;
Васильківська районна організація УТМР;
Межівська районна організація УТМР;
ВП "Самара ТВМР";
Синеньниківська районна організація УТМР;
Нікопольська районна організація УТМР;
Петриківська районна організація УТМР;
Верхньодніпровська районна організація УТМР;
Павлоградська районна організація УТМР;

Солонянська районна організація УТМР;

Магдалинівська районна організація УТМР.

Виявлено 21 випадок порушення правил рибальства, складено 21 адміністративни протокол (9 з яких передано на розгляд до суду), на 12 правопорушників накладено штрафи на загальну суму 521,0 грн (стягнуто 527 грн). За грубе порушення правил рибальства нараховано 6 збитків на загальну суму 3876 грн.

Виявлено 31 випадкок порушень правил полювання та вимог Закону України "Про мисливське господарство та полювання", складено 31 адміністративний протокол, притягнуто до адмінвідповідальності 23 особи, на правопорушників накладено штрафи на загальну суму 4 471,0 грн (стягнуто 4 471,0 грн).

15.4. Виконання державних цільових екологічних програм

Державна цільова програма радіаційного та соціального захисту населення м. Жовті Води на 2013-2022 роки

Облдержадміністрація є ініціатором розроблення та замовником "Державної цільової програми радіаційного та соціального захисту населення м. Жовті Води на 2013 – 2022 роки", затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 25.06.2012 № 579 (зі змінами та доповненнями), (далі – Програма). Керівник Програми – голова Дніпропетровської облдерж-адміністрації. Виконавець заходів Програми – виконавчий комітет Жовто-водської міської ради.

Метою Програми є забезпечення захисту мешканців м. Жовті Води від радіаційного впливу та пов'язаних з ним шкідливих чинників, поліпшення соціального захисту населення, а також збереження здоров'я населення міста.

Основними завданнями Програми є:

створення та забезпечення функціонування системи постійного моніторингу території м. Жовті Води;

приведення радіаційного фону в житлових, адміністративних будівлях і спорудах до рівня, визначеного Нормами радіаційної безпеки України (НРБУ - 97);

проведення комплексу робіт з реабілітації забрудненої території міста для зниження дозових навантажень на населення;

поліпшення соціального захисту населення, яке проживає на територіях з підвищеним радіаційним фоном;

приведення відділення функціональної діагностики та відділення відновлювального лікування Державного закладу "Спеціалізована медико-санітарна частина МОЗ" № 9 до сучасних вимог;

оздоровлення жителів міста у зазначеному відділенні відновлювального лікування;

забезпечення Державного закладу "Спеціалізована медико-санітарна

частина МОЗ" № 9 медичним обладнанням та медикаментами для повноцінного її функціонування.

15.5. Моніторинг навколишнього природного середовища

Дніпропетровщина – регіон великих можливостей та всебічного розвитку, де реалізується багато проектів за різними напрямками. Прикладом таких проектів є унікальний еко-сайт, створений за ініціативою облдержадміністрації разом з ІТ-волонтерами.

Одним із важливих заходів з поліпшення екологічної ситуації є створення автоматизованої системи комплексного моніторингу стану довкілля. У 2015 році департаментом ініційовано розробку нового унікального проекту моніторингу атмосферного повітря у Дніпропетровській області. Було створено сайт (http://ecoinfo.pro), який відображає стан забруднення атмосферного повітря по містам області та інформацію щодо впливу основних підприємств-забруднювачів на довкілля регіону.

Унікальність проекту полягає у тому, що це пілотний проект України, який надає змогу усім бажаючим відвідати сайт та ознайомитись з інформацією щодо рівня забруднення атмосферного повітря в різних куточках регіону, починаючи з 2014 року, а також місць розташування: стаціонарних постів спостереження за забрудненням атмосферного повітря Дніпропетровського регіонального центру з гідрометеорології, місцевих органів самоврядування та основних підприємствах-забруднювачів, які складають 96 % від техногенного навантаження області, і результатами їх спостережень; підприємств-забруднювачів Дніпропетровської області та інформації стосовно обсягів викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря та розміщення відходів; сміттєзвалищ.

Інформація передається в режимі онлайн відповідно до регламентів передачі даних та відображається на екранах монітору, дисплею, телефону. Окрім цього, вже доступні віртуальні екскурсії по заповідниках, що дає можливість кожному здійснити мандрівку за допомогою комп'ютера або мобільного телефону.

У перспективі планується розширення інформаційних слоїв щодо розташування заповідників та інших об'єктів для популяризації промислового і зеленого туризму, візуалізації рівня забруднення атмосферного повітря в онлайн режимі, віртуальних екскурсій по підприємствам-забруднювачам, інтеграції на загальнодержавний рівень.

З метою забезпечення збору, обробки, збереження та аналізу інформації про стан навколишнього природного середовища, прогнозування його змін та розробки науково-обґрунтованих рекомендацій для прийняття ефективних управлінських рішень в Україні створюється система державного моніторингу навколишнього природного середовища.

Пріоритетним напрямом у реалізації екологічної політики Дніпропетровської області залишається контроль та координація виконання

Дніпропетровської обласної комплексної програми (стратегії) екологічної безпеки та запобігання змінам клімату на 2016 – 2025 роки, заходи якої, у тому числі, спрямовані на розбудову та вдосконалення регіональної системи моніторингу довкілля Дніпропетровської області.

У межах Програми розбудовується мережа державного та відомчого контролю за станом довкілля шляхом впровадження автоматизованих систем моніторингу навколишнього природного середовища.

Одним із важливих заходів з поліпшення екологічного стану є створення автоматизованої системи комплексного екологічного моніторингу, пріоритетними функціями якої повинні стати захист життєво важливих екологічних інтересів людини і суспільства, а також запобігання надзвичайним екологічним ситуаціям.

У Дніпропетровській області функціонує мережа державного моніторингу за станом забруднення навколишнього природного середовища. (таблиця 15.5.1.).

Протягом року проводились систематичні спостереження за рівнем забруднення атмосферного повітря, зворотних, поверхневих, підземних вод та ґрунтів.

Атмосферне повітря

Дніпропетровський регіональний центр з гідрометеорології (далі – ДРЦГМ) проводив спостереження за рівнем забруднення атмосферного повітря на стаціонарних та маршрутних постах спостереження (далі – ПСЗ). На стаціонарних ПСЗ у 2017 році було відібрано та проаналізовано 91718 проб атмосферного повітря. Лабораторії ДРЦГМ акредитовані на право проведення вимірювань по 9-ти інгредієнтам.

Спостереження проводились по всім інгредієнтам, на які акредитовані лабораторії. Крім того, на деяких ПСЗ був здійснений відбір проб повітря на вміст важких металів. Визначення концентрацій важких металів проведено в Київській регіональній лабораторії.

У 2017 році лабораторіями ДРЦГМ проводились спостереження за забрудненням атмосферного повітря по повній програмі:

за станом забруднення атмосферного повітря у м. Дніпрі спостереження проводилися на 6 стаціонарних ПСЗ, у м. Кам'янське – на 4 стаціонарних постах, у м. Кривому Розі – на 5 стаціонарних постах.

Згідно комплексному індексу забруднення атмосфери пріоритетними речовинами (ІЗА), обчисленому Дніпропетровським регіональним центром з гідрометеорології за даними спостережень 2017 року (табл. 15.5.2), рівень забруднення атмосферного повітря міст Дніпропетровської області вище середнього.

Таблиця 15.5.1. Мережа спостережень за станом довкілля

№ з/п	Суб'єкти моніторингу довкілля	Кількість точок спостережень, од.								
		атмосферне повітря	стаціонарні джерела викидів в атмосферне повітря	поверхневі води	джерела скидів зворотних вод у поверхневі води	морські води	джерела скидів зворотних вод у морські води	підземні води	джерела скидів зворотних вод у глибокі підземні водоносні горизонти	грунти
1	Дніпропетровський регіональний центр з гідрометеорології, у т.ч.	15	-	9	-	-	-	-	-	-
1.1	ЛСЗА Дніпро	6	-	7	-	-	-	-	-	-
1.2	ЛСЗА Кам'янське	4	-	-	-	-	-	-	-	-
1.3	ЛСЗА Кривий Ріг	5	-	2	-	-	-	-	-	-
2	Дніпропетровське обласне управління водних ресурсів*	-	-	22	-	-	-	-	-	-
3	ДУ "Дніпропетровський обласний лабораторний центр Держсанепідслужби України", у т. ч.	89	1	80	-	-	-	1183	-	372
3.1	Атмосферне повітря: селітебна територія	51	-	-	-	-	-	-	-	-
3.2	Атмосферне повітря: транспортні магістралі	38	-	-	-	-	-	-	-	-
3.3	Стаціонарний пост спостереження (м. Кривий Ріг)	-	1	-	-	-	-	-	-	-
3.4	Постійні точки відбору поверхневих вод в місцях водозабору питного водопостачання	-	-	12	-	-	-	-	-	-
3.5	Поверхневі водойми в закладах відпочинку та оздоровлення	-	-	68	-	-	-	-	-	-
3.6	Нецентралізоване водопостачання (свердловини, колодязі)	-	-	-	-	-	-	1183	-	-
3.7	Грунт в селітебній зоні, зонах відпочинку, в зоні	-	-	-	-	-	-		-	372

№ з/п	*Суб'єкти моніторингу довкілля*	*Кількість точок спостережень, од.*								
		атмосферне повітря	*стаціонарні джерела викидів в атмосферне повітря*	*поверхневі води*	*джерела скидів зворотних вод у поверхневі води*	*морські води*	*джерела скидів зворотних вод у морські води*	*підземні води*	*джерела скидів зворотних вод у глибокі підземні водоносні горизонти*	*ґрунти*
	впливу підприємств та автомагістралей									
4	КП "Центр екологічного моніторингу" ДОР"	4	-	-	-	-	-	-	-	-
5	Інші (органи місцевого самоврядування)	5	-	-	-	-	-	-	-	-

* Державне агентство водних ресурсів України, згідно ст.16 п.5 Водного Кодексу України забезпечує функціонування системи державного моніторингу довкілля в частині проведення радіологічних і гідрохімічних спостережень на водних об'єктах комплексного призначення, транскордонних водотоках, водогосподарських системах міжгалузевого та сільськогосподарського водопостачання, в зонах впливу атомних електростанцій.
Відповідно до наказу Держводагентства України від 10.02.2015 № 14 (зі змінами) введеними наказом Держводагентства від 31.08.2015 № 90, діє "Програма державного моніторингу довкілля в частині здійснення Держводагентством контролю за якістю поверхневих вод" (далі – Програма). Програма затверджує здійснення контролю по 22-х постійних пунктах спостереження Дніпропетровської області. Пункти спостереження розташовані на водосховищах: Кам'янському – 2 створи, Дніпровському – 5, Каховському – 5, Карачунівському – 1; річках: Оріль – 1, Вовча – 1, Самара – 1, Інгулець – 3, Жовта – 2; магістральний канал ДМУВГ – 1.

Таблиця 15.5.2. Індекс забруднення атмосфери (ІЗА) у містах Дніпропетровської області за 2017 рік

Перелік пріоритетних домішок	І З А		
	Дніпро	Кам'янське	Кривий Ріг
Формальдегід	6,7	4,8	4,17
Двооксид азоту	3,3	1,8	1,0
Пил	2,0	2,7	2,67
Оксид вуглецю			0,69
Фенол	1,0	3,0	0,59
Аміак	1,0	1,2	
Комплексний ІЗА	14,0	13,5	9,12

Аналізуючи хід величин індексу забруднення атмосфери міст Дніпропетровської області у 2017 році, у порівнянні з 2016 роком, відмічається збільшення рівня забруднення у містах Кам'янське та Кривий Ріг, та зменшення рівня забруднення у місті Дніпро. Якщо значення ІЗА≤5, рівень забруднення повітря міста вважається нижче середнього, якщо 5<ІЗА≤8 – приблизно дорівнює середньому, якщо 8<ІЗА≤15 – вище середнього, якщо ІЗА>15 – значно вище середнього (див. рис. 15.5.1.).

У 2017 році в повітрі міст Дніпропетровської області спостерігається така тенденція:

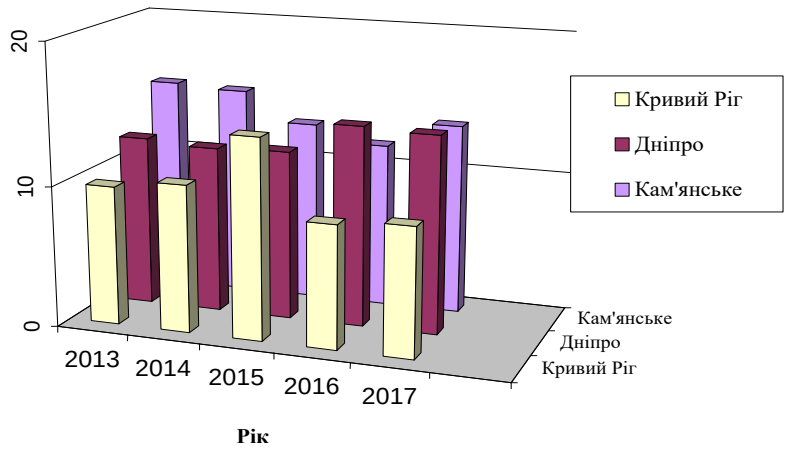

Рис. 15.5.1. Індекс забруднення атмосферного повітря у містах Дніпропетровської області за 2013 – 2017 роки

Значний внесок у викиди шкідливих речовин в атмосферне повітря міст Дніпропетровської області у 2017 році перепадав на підприємства чорної металургії:

– Дніпро (ПрАТ "Євраз ДМЗ", ПАТ "Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод", ПАТ "Дніпропетровський трубний завод"),
– Кривий Ріг (ПрАТ "ХайдельбергЦемент Україна", ТЕЦ ім. Ілліча, а також представники гірничо-металургійної галузі: ПАТ "АрселорМіттал Кривий Ріг", ПрАТ "Північний гірничо-збагачувальний комбінат", ПАТ "Південний гірничо-збагачувальний комбінат", ПрАТ Центральний гірничо-збагачувальний комбінат", ПрАТ "Інгулецький гірничо-збагачувальний комбінат", ПАТ "Кривбасзалізорудком",
– Кам'янське (ПАТ "Дніпровський меткомбінат", ПрАТ "ДКХЗ", ПрАТ "ЄВРАЗ ЮЖКОКС");

енергетики (ДТЕК Придніпровська ТЕС, ПАТ "Дніпровська теплоцентраль"), хімічної промисловості, а також на автотранспорт.

У викидах підприємств чорної металургії міститься пил, двооксид сірки, оксид вуглецю, оксиди азоту, сірководень, фенол, бенз(α)пірен.

Практично з усіх джерел в атмосферне повітря потрапляють двооксид сірки, пил, оксид вуглецю, оксиди азоту. Тенденція змін середнього рівня забруднення атмосферного повітря наведена у таблиці 15.5.3.

Таблиця 15.5.3. Зміна середнього рівня забруднення атмосферного повітря за 5 років (2013 – 2017 роки) у містах Дніпропетровської області

Домішки	*Тенденція за 5 років (2013-2017 р.р.)*		
	Дніпро	*Кам'янське*	*Кривий Ріг*
Пил	+0,01	0	-0,03
Двооксид сірки	+0,0005	-0,0006	-0,0007
Оксид вуглецю	-0,1	-0,2	0
Двооксид азоту	+0,012	-0,003	-0,005
Оксид азоту	+0,002	-0,001	-0,005
Сірководень	-0,0004	-0,0005	-0,0003
Фенол	-0,0002	-0,0004	-0,0001
Аміак	0	-0,004	-0,005
Формальдегід	+0,0005	-0,0005	+0,0001

У 2017 році в повітрі міст Дніпропетровської області спостерігається така тенденція:

м. Дніпро:

зниження рівня забруднення повітря по: оксиду вуглецю, фенолу та сірководню; середні концентрації збільшились по: пилу, двооксиду сірки, двооксиду та оксиду азоту, формальдегіду; на тому ж рівні залишилась середня концентрація аміаку.

м. Кам'янське:

зниження рівня забруднення повітря по: пилу, двооксиду сірки, двооксиду та оксиду азоту, аміаку, сірководню, формальдегіду; на тому ж рівні залишились величини середніх концентрацій по: оксиду вуглецю та пилу.

м. Кривий Ріг:

зниження рівня забруднення повітря по пилу, двооксиду сірки, оксиду та двооксиду азоту, аміаку, сірководню, фенолу; на тому ж рівні залишились величини середніх концентрацій по оксиду вуглецю; концентрації збільшились по формальдегіду.

Відбір проб повітря на бенз/а/пірен продовжувався на протязі всього року. З липня 2014 року було припинено відправку проб повітря на визначення бенз/а/пірену до Донецької РЛА, відібрані проби на бенз/а/пірен зберігаються у приміщеннях ЛСЗА Дніпро, Кам'янське , Кривий Ріг.

Характеристики забруднення атмосферного повітря (середньорічні та максимальні концентрації, мг/м^3 та у частках ГДК) у містах Дніпропетровської області наведені у табл. 15.5.4. та 15.5.5.

Таблиця 15.5.4. Характеристики забруднення атмосферного повітря у містах Дніпропетровської області за 2017 рік

Назва забруднюючої речовини	Місто	Середньорічний вміст, мг/м^3	Середньо-добові ГДК, мг/м^3	Максимальні разові ГДК, мг/м^3	Максимальний вміст, мг/м^3
Пил	Дніпро	0,3	0,15	0,5	1,0
Двооксид сірки	Дніпро	0,010	0,05	0,5	0,183
Оксид вуглецю	Дніпро	2,0	3,0	5,0	9,0

Назва забруднюючої речовини	Місто	Середньорічний вміст, мг/м^3	Середньо-добові ГДК, мг/м^3	Максимальні разові ГДК, мг/м^3	Максимальний вміст, мг/м^3
Двооксид азоту	Дніпро	0,13	0,04	0,2	0,31
Оксид азоту	Дніпро	0,06	0,06	0,40	0,17
Сірководень	Дніпро	0,002	-	0,008	0,025
Фенол	Дніпро	0,003	0,003	0,010	0,020
Аміак	Дніпро	0,04	0,04	0,20	0,15
Формальдегід	Дніпро	0,013	0,003	0,035	0,054
Пил	Кам'янське	0,4	0,15	0,5	0,9
Двооксид сірки	Кам'янське	0,007	0,05	0,5	0,019
Оксид вуглецю	Кам'янське	2,0	3,0	5,0	4,0
Двооксид азоту	Кам'янське	0,07	0,04	0,2	0,24
Оксид азоту	Кам'янське	0,04	0,06	0,40	0,14
Сірководень	Кам'янське	0,005	-	0,008	0,013
Фенол	Кам'янське	0,007	0,003	0,010	0,018
Аміак	Кам'янське	0,05	0,04	0,20	0,14
Формальдегід	Кам'янське	0,010	0,003	0,035	0,033
Пил	Кривий Ріг	0,4	0,15	0,5	2,2
Двооксид сірки	Кривий Ріг	0,016	0,05	0,5	0,059
Оксид вуглецю	Кривий Ріг	2,0	3,0	5,0	8,0
Двооксид азоту	Кривий Ріг	0,04	0,04	0,2	0,38
Оксид азоту	Кривий Ріг	0,01	0,06	0,40	0,07
Сірководень	Кривий Ріг	0,001	-	0,008	0,006
Фенол	Кривий Ріг	0,001	0,003	0,010	0,015
Аміак	Кривий Ріг	0,01	0,04	0,20	0,06
Формальдегід	Кривий Ріг	0,009	0,003	0,035	0,086

Таблиця 15.5.5. Концентрації забруднюючих речовин атмосферного повітря у Дніпропетровській області у 2017 році (в частках ГДК)

Домішки	*Середньорічна концентрація*		
	Максимальна концентрація		
	Дніпро	*Кам'янське*	*Кривий Ріг*
Пил	2,0	2,7	2,7
	2,0	1,8	4,4
Двооксид сірки	0,20	0,14	0,32
	0,37	0,04	0,1
Оксид вуглецю	0,7	0,7	0,7
	1,8	0,8	1,6
Двооксид азоту	3,3	1,8	1,0
	1,6	1,2	1,9
Оксид азоту	1,0	0,7	0,2
	0,4	0,4	0,2
Сірководень	-	-	-
	3,1	1,6	0,8
Фенол	1,0	2,3	0,3
	2,0	1,8	1,5
Аміак	1,0	1,3	0,3
	0,8	0,7	0,3
Формальдегід	4,3	3,3	3,0
	1,5	0,9	2,5

Домішки	*Середньорічна концентрація*		
	Максимальна концентрація		
	Дніпро	*Кам'янське*	*Кривий Ріг*
Кадмій	0,01	0,02	0,003
	0,03	0,03	0,01
Залізо	0,03	0,05	0,01
	0,07	0,09	0,01
Марганець	0,06	0,1	0,02
	0,17	0,2	0,06
Мідь	0,01	0,02	0,01
	0,04	0,03	0,02
Нікель	0,01	0,01	0,01
	0,04	0,02	0,03
Свинець	0,1	0,1	0,07
	0,3	0,2	0,01
Хром	0,01	0,007	0,006
	0,03	0,02	0,01
Цинк	0,02	0,02	0,004
	0,03	0,04	0,008

Поверхневі, зворотні, підземні води

Середньорічні концентрації речовин в контрольних створах водних об'єктів регіону за 2017 рік наведені у таблицях 15.5.6. – 15.5.9., надані Дніпропетровським обласним управлінням водних ресурсів та Дніпропетровським регіональним центром з гідрометеорології.

15.6. Державна екологічна експертиза

18.12.2017 втратив чинність Закон України "Про екологічну експертизу" та набрав чинність Закон України "Про оцінку впливу на довкілля" від 23.05.2017 № 2059-VIII (надалі – Закон України "Про ОВД").

Закон України "Про ОВД" встановлює правові та організаційні засади оцінки впливу на довкілля, спрямованої на запобігання шкоді довкіллю, забезпечення екологічної безпеки, охорони довкілля, раціонального використання і відтворення природних ресурсів, у процесі прийняття рішень про провадження господарської діяльності, яка може мати значний вплив на довкілля, з урахуванням державних, громадських та приватних інтересів. Вперше законом встановлено порядок громадських слухань та громадське обговорення планованої діяльності суб'єктів господарювання, також визначено порядок проведення процедури з ОВД, надання висновку про оцінку впливу на довкілля та затверджені критерії постановами КМУ, а саме:

Постанова КМУ від 13.12.2017 № 989 "Про затвердження Порядку проведення громадських слухань у процесі оцінки впливу на довкілля";

Постанова КМУ від 13.12.2017 № 1010 "Про затвердження критеріїв визначення планованої діяльності, яка не підлягає оцінці впливу на довкілля, та критеріїв визначення розширень і змін діяльності та об'єктів, які не підлягають оцінці впливу на довкілля";

Таблиця 15.5.6. Середньорічні концентрації забруднюючих речовин у контрольних створах водних об'єктів регіону за 2017 рік за даними Дніпропетровського обласного управління водних ресурсів

Місце спостереження за якістю води	*Показники складу та властивостей*																
	Завислі речовини, мг/дм³	*БСК₅, мгO₂/дм³*	*Сухий залишок, мг/дм³*	*Сульфати, мг/дм³*	*Хлориди, мг/дм³*	*Амоній сольовий, мг/дм³*	*Нітрати, мг/дм³*	*Нафтопродукти, мг/дм³*	*ХСК, мгO/дм³*	*Розчинений кисень, мгO₂/д³*	*Ортофосфати, мг/дм³*	*Цинк, мг/дм³*	*Марганець, мг/д³*	*Фториди, мг/дм³*	*Залізо загальне, мг/дм³*	*Нітрити, мг/дм³*	*Мідь, мг/д³*
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*	*9*	*10*	*11*	*12*	*13*	*14*	*15*	*16*	*17*	*18*
Кам'янське водосховище																	
м. Верхньодніпровськ, питний в/з	9,0	2,8	277	38/-	29/-	0,35/-	1,15/-	0,031/-	29,4	9,04	0,23	0,009	0,04	0,25/-	0,14	<0,03/-	0,005
смт Аули, питний в/з м. Дніпро та м. Кам'янське	9,7	2,4	274	39/-	29/-	0,32/-	1,24/-	0,033/-	31,1	9,10	0,28	0,014	0,04	0,31/-	0,16	0,04/-	0,006
Дніпровське водосховище																	
м. Дніпро, Кайдакський питний в/з	8,8	2,3	277	41/-	29/-	0,32/-	1,29/-	0,036/-	29,5	8,78	0,27	0,011	0,04	0,30/-	0,15	0,04/-	0,006
м. Дніпро, Ломовський питний в/з	9,2	2,4	290	45/-	31/-	0,34/-	1,35/-	0,034/-	30,4	8,69	0,29	0,010	0,04	0,29/-	0,15	0,04/-	0,007
м. Дніпро, ВП "ПдТЕС" ПАТ "ДТЕК Дніпроенерго", питний в/з	8,8	2,5	320	58/-	38/-	0,31/-	1,55/-	0,037/-	30,8	8,74	0,32	0,010	0,03	0,28/-	0,16	0,05/-	0,006
с. Воронове, питний в/з водоводу ДМП ВКП "Дніпро-Західний Донбас"	9,8	2,7	321	61/-	34/-	0,30/-	1,60/-	0,031/-	32,2	8,96	0,30	0,009	0,04	0,26/-	0,22	0,05/-	0,006
с. Войськове, питний в/з Солонянського району	9,4	2,2	314	59/-	32/-	0,37/-	0,90/-	0,034/-	33,6	9,80	0,33	0,008	0,03	0,30/-	0,19	0,05/-	0,007
Каховське водосховище																	
м. Марганець, питний в/з	8,1	2,1	371	91/-	42/-	0,27/-	2,65/-	0,039/-	33,1	8,83	0,33	0,013	0,04	0,30/-	0,18	0,05/-	0,006

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
м. Нікополь, питний в/з	7,7	2,2	326	67/-	39/-	0,26/-	0,80/-	0,040/-	31,9	9,47	0,32	0,011	0,03	0,28/-	0,15	<0,03/-	0,006
м. Покров, питний в/з	7,4	2,0	327	64/-	37/-	0,23/-	0,60/-	0,036/-	28,0	8,31	0,31	0,016	0,04	0,25/-	0,18	<0,03/-	0,005
с. Мар'янське, ГВС каналу Дніпро-Кривий Ріг	8,3	2,3	323	66/-	39/-	0,23/-	0,75/-	0,041/-	37,7	8,23	0,27	0,015	0,05	0,25/-	0,25	0,04/-	0,005
канал Дніпро-Кривий Ріг, Південне в-ще, питний в/з	9,6	3,2	377	77/-	48/-	0,30/-	1,30/-	0,030/-	29,5	9,04	0,23	0,007	0,02	0,27/-	0,17	0,04/-	0,006
Притоки																	
р. Оріль, смт Царичанка	7,8	1,9	1405	520/5,2	158/-	0,41/-	1,53/-	0,032/-	33,3	7,88	1,07	0,016	0,07	0,39/-	0,21	0,04/-	0,012
р. Самара, с. Вербки	7,2	3,0	3973	1258/12,6	1013/3,4	0,34/-	1,57/-	0,034/-	34,7	7,81	0,48	0,010	0,09	0,23/-	0,20	0,04/-	0,009
р. Самара, м .Підгороднє, ГВС-2 маг каналу ФМУВР	8,0	3,1	2111	838/8,4	350/1,2	0,34/-	2,21/-	0,036/-	40,3	7,41	0,31	0,009	0,04	0,32/-	0,18	0,03/-	0,007
р. Вовча, м. Павлоград	9,4	3,3	3909	1732/1,7	611/2,0	0,29/-	2,66/-	0,035/-	38,9	8,10	0,09	0,008	0,07	0,20/-	0,19	0,05/-	0,006
р. Жовта, с. Мар'янівка, вище скиду ТОВ "Восток-Руда"	11,1	3,7	2109	893/8,9	230/-	0,35/-	4,62/-	0,057/1,1	45,4	7,85	0,46	0,013	0,19	0,33/-	0,38	0,09/1,1	0,010
р. Жовта, нижче скиду ТОВ "Восток-Руда"	11,8	4,1	1998	859/8,6	218/-	0,37/-	5,39/-	0,062/1,2	45,9	8,36	0,72	0,015	0,12	0,33/-	0,43	0,09/1,1	0,013
р. Інгулець, с. Іскрівка, нижче впадіння р. Жовта	9,2	2,7	839	279/2,8	88/-	0,31/-	2,68/-	0,047/-	36,1	8,84	0,60	0,011	0,06	0,30/-	0,14	0,09/1,1	0,011
р. Інгулець, Карачунівське вище, питний в/з м. Кривий Ріг	7,8	2,2	1052	413/4,1	119/-	0,28/-	1,04/-	0,035/-	31,9	8,20	0,27	0,010	0,02	0,35/-	0,16	0,04/-	0,005
р. Інгулець, с.Чкалівка	6,5	3,7	865	323/3,2	95/-	0,33/-	3,26/-	0,045/-	32,0	9,19	0,29	0,007	0,03	0,37/-	0,17	0,06/-	0,005
р. Інгулець, с.Андріївка	11,4	4,6	2407	680/6,8	662/2,2	0,29/-	3,36/-	0,044/-	39,5	10,40	0,21	0,011	0,04	0,29/-	0,19	0,09/1,1	0,005

Таблиця 15.5.7. Середньорічні концентрації забруднюючих речовин у контрольних створах водних об'єктів регіону за 2017 рік за даними Дніпропетровського регіонального центру з гідрометеорології

Місце спостереження за якістю води	Показники складу та властивостей																	
	Завислі речовини, мг/дм³	$БСК_5$, мг/дм³	Мінералізація, мг/дм³	сульфати, мг/дм³	хлориди, мг/дм³	амоній сольовий, мг/дм³	нітрати, мг/дм³	нафтопро-дукти	ХСК, мг/дм³	розчинений кисень, мгО/дм³	фосфати, мг/дм³	цинк, мг/дм³	марганець, мг/дм³	фториди, мг/дм³	залізо, мг/дм³	нітрити, мг/дм³	мідь, мг/дм³
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	
м. Новомосковськ р. Самара 1 км вище міста	15,68	2,15	2744,8	1137,5	519,5	0,49	0,12	не визначається	29,22	9,42	0,128	0,012	0,059	не визначається	0,048	0,022	0,003	
м. Новомосковськ р. Самара 6 км нижче міста	16,23	2,22	3071,5	1307,5	549,8	0,55	0,13		31,48	10,8	0,147	0,011	0,032		0,043	0,079	0,003	
м. Павлоград 1 км вище міста	15,25	2,78	3290	1405,0	595,0	1,15	0,15		31,48	10,41	0,118	0,011	0,04		0,08	0,021	0,003	
м. Павлоград 1 км вище міста	16,28	2,28	3479	1475	631,8	0,55	0,16		33,73	11,08	0,128	0,012	0,047		0,09	0,025	0,003	
смт. Васильківка р. Вовча	17,44	2,53	3541,9	1622,9	598,7	0,99	0,24		34,07	10,97	0,129	0,017	0,039		0,110	0,033	0,005	
смт Царичанка р. Оріль	16,30	1,66	1738,3	614,4	183,4	0,84	0,13		34,49	8,25	0,222	не визначається	не визначається		не визначається	0,022	не визначається	
с. Новопавлівка р.. Солона	17,71	1,40	3909,7	1760	547,7	1,00	0,176		32,2	8,48	0,163					0,014		
м. Кривий Ріг р. Інгулець 1 км вище міста	2,89	2,55	-	145,5	180,2	0,29	0,22		-	9,28	0,047					0,023		
м. Кривий Ріг р. Інгулець 1 км нижче міста	4,42	3,33	-	186,6	444,1	0,46	0,34		-	8,90	0,058					0,034		

Таблиця 15.5.8. Інструментально-лабораторний контроль якості поверхневих вод за даними Дніпропетровського обласного управління водних ресурсів

Назва водного об'єкту	*Кількість контрольних створів, в яких здійснювались вимірювання, од.*		*Відібрано та проаналізовано проб води, од. (гх/рх)***	*Кількість показників, у тому числі забруднюючих речовин, що визначалися, од.****	*Кількість випадків та назва речовин з перевищенням ГДК, од.*
	усього	*з перевищенням ГДК*			
1	2	3	4	5	6
Кам'янське водосховище	2	2	16/12	528/24	-
Дніпровське водосховище	5	5	44/16	1452/32	Нітрити –3 Нафтопродукти – 1
Каховське водосховище	5	5	20/8	660/16	Сульфати – 1 Нітрити – 1
р. Самара	2	2	6/4	198/8	Магній – 6 Кальцій – 4 Хлориди – 5 Сульфати – 6
р. Вовча	1	1	4/-	132/-	Магній – 4 Кальцій – 4 Хлориди – 4 Сульфати – 4 Нітрити – 1
р. Оріль	1	1	4/4	132/8	Магній – 4 Сульфати – 4
р. Інгулець	4	4	24/12	792/24	Магній – 21 Кальцій – 2 Хлориди – 7 Сульфати – 23 Нітрити – 4 Нафтопродукти – 6
р. Жовта	2	2	8/8	264/16	Магній – 8 Кальцій – 5 Сульфати – 8 Нітрити – 4 Нафтопродукти – 5

Примітка:

В таблиці приведені середньорічні концентрації показників складу та властивостей поверхневих вод в пунктах спостереження Дніпропетровського облводресурсів та кратність відповідних ГДК (в разі перевищення ГДК) з "Узагальненого переліку гранично допустимих концентрацій (ГДК) та орієнтовно безпечних рівнів впливу (ОБВР) шкідливих речовин для води рибогосподарських водойм" (1990 р.);

** відібрано та проаналізовано проб води по гідрохімічному моніторингу/радіологічному моніторингу (гх/рх);

*** кількість показників, що визначалися по гідрохімічному моніторингу/радіологічному моніторингу (гх/рх).

Таблиця 15.5.9. Інструментально-лабораторний контроль якості поверхневих вод за даними Державної екологічної інспекції у Дніпропетровській області

Назва водного об'єкту	Кількість контрольних створів, у яких здійснювались вимірювання, од.		Відібрано та проаналізовано проб води, од.	Кількість показників, од.	Кількість випадків та назва речовин з перевищенням ГДК
	усього	у тому числі з перевищенням ГДК			
р. Дніпро	9	4	19	24 – температура, pH, розчинений кисень, $БСК_5$, ХСК, завислі речовини, сухий залишок, хлориди, сульфати, амоній сольовий, нітрати, нітрити, фосфати, залізо загальне, цинк, мідь, нафтопродукти, АПАР, хром, свинець, нікель, кобальт, кадмій, алюміній	2 – завислі речовини 1 – ХСК 2 – нафтопродукти 1 – NH_4
р. Самара	9	8	13	20 - pH, розчинений кисень, $БСК_5$, ХСК, завислі речовини, сухий залишок, хлориди, сульфати, амоній сольовий, нітрати, нітрити, фосфати, залізо загальне, мідь, цинк, хром, марганець, нафтопродукти, АПАР, алюміній	1 – ХСК 7 – $БСК_5$ 6 – завислі речовини 8 – сухий залишок 8 – CI 5 – SO_4 3 – нафтопродукти
р. Інгулець	3	3	15	15 - pH, розчинений кисень, $БСК_5$, ХСК, завислі речовини, сухий залишок, хлориди, сульфати, амоній сольовий, нітрати, нітрити, фосфати, залізо загальне, нафтопродукти, феноли	2 – завислі речовини 1 – CI 1 – SO_4 3 – сухий залишок
р. Саксагань	4	4	4	15 - pH, розчинений кисень, $БСК_5$, ХСК, завислі речовини, сухий залишок, хлориди, сульфати, амоній сольовий, нітрати, нітрити, фосфати, залізо загальне, нафтопродукти, АПАР	4 – ХСК 3 – завислі речовини 4 – сухий залишок 4 – CI 4 – SO_4 1 – NH_4
р. Вовча	1	1	1	15 - pH, розчинений кисень, $БСК_5$, ХСК, завислі речовини, сухий залишок, хлориди, сульфати, амоній сольовий, нітрати, нітрити, фосфати, залізо загальне, нафтопродукти, АПАР	1 – завислі речовини 1 – CI 1 – SO_4 1 – сухий залишок
р. Шиянка	1	1	1	14 - pH, розчинений кисень, $БСК_5$, ХСК, завислі речовини, сухий залишок, хлориди, сульфати, амоній сольовий, нітрати, нітрити, фосфати, залізо загальне, нафтопродукти	1 – завислі речовини 1 – ХСК 1 – $БСК_5$ 1 – залізо загальне

Постанова КМУ від 13.12.2017 № 1026 "Про затвердження Порядку передачі документації для надання висновку з оцінки впливу на довкілля та фінансування оцінки впливу на довкілля та Порядку ведення Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля".

15.7. Економічні засади природокористування

15.7.1. Економічні механізми природоохоронної діяльності

На виконання вимог статті 250.3 Податкового кодексу України щоквартально надається перелік підприємств, установ, організацій, фізичних осіб-підприємців, яким в установленому порядку видано дозволи на викиди, спеціальне водокористування до Головного управління ДФС у Дніпропетровській області.

Впродовж 2017 року здійснювалось управління в галузі охорони довкілля із застосуванням економічного механізму забезпечення охорони атмосферного повітря, поверхневих вод, надр та заповідних територій.

15.7.2. Стан фінансування природоохоронної галузі

У 2017 році на виконання природоохоронних заходів за рахунок надходжень до місцевих фондів охорони навколишнього природного середовища спрямовано 767,3 млн грн, з них за рахунок коштів, які надходять до обласного фонду охорони навколишнього природного середовища – 568,5 млн грн.

Станом на 01.01.2017 на рахунках місцевих бюджетів обліковуються залишки коштів, що надходять до місцевих фондів охорони навколишнього природного середовища, у сумі 319,2 млн грн.

У таблиці 15.7.2.1 наведена інформація щодо реалізації екологічних програм за 2017 рік. Дані щодо платежів по ресурсах наведено в табл. 15.7.2.2; інформація щодо надходження та використання коштів місцевих фондів охорони навколишнього природного середовища наведена в табл. 15.7.2.3; 15.7.2.4.

Таблиця 15.7.2.1. Інформація щодо реалізації екологічних програм за 2017 рік

з/п	*Назва програми*	*№ та дата прийняття*	*Фактично профінансовано у звітному році за Програмою, тис. грн*
1	Дніпропетровська обласна комплексна програма (стратегія) екологічної безпеки та запобігання змінам клімату на 2016 – 2025 роки*	рішення Дніпропетровської обласної ради від 21.10.2015 № 680-34/VI (зі змінами)	3 841 943,08

* На реалізацію програмних заходів у 2017 році усього спрямовано понад 3841,9 млн грн, з них за рахунок:
- власних коштів підприємств – 3265,6 млн грн;
- бюджетних коштів:
- з обласного бюджету понад 575,12 млн грн;
- з державного бюджету понад 1,28 млн грн.

Таблиця 15.7.2.2. Надходження платежів за використання природних ресурсів, тис. грн.

Податкові надходження	*Фактичні надходження за 2017 рік до бюджетів:*		
	Державного	*обласного*	*місцевих (без обласного бюджету)*
Рентна плата за спеціальне використання природних ресурсів			
Рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів			877,8
Рентна плата за спеціальне використання води	116 750,8	116 750,8	2,1
Рентна плата за користування надрами	2 778 947,7	565 987,3	1 592,7
Земельний податок (у складі місцевих податків і зборів)			3 974 109,7
Рентна плата за спеціальне використання рибних та інших ресурсів		139,0	
Усього	2 895 698,5	682 877,1	3 976 582,3

Таблиця 15.7.2.3. Надходження та використання коштів обласного фонду охорони навколишнього природного середовища, тис. грн.

Найменування показника	*2017 рік*
Залишок коштів на початок звітного періоду	183 009,5
Надійшло коштів у звітному періоді - всього	405 111,5
Залишок коштів на кінець звітного періоду	46 782,4
Витрачено коштів - всього	568 455,3
% використання коштів (дані пункту 4 поділити на (дані п. 1 + дані п. 2)х100)	97,0

Таблиця 15.7.2.4. Надходження та використання грошових коштів місцевих (село, селище, місто) фондів охорони навколишнього природного середовища, тис. грн.

Найменування показника	*2017 рік*
Залишок коштів на початок звітного періоду	314 412,3
Надійшло коштів у звітному періоді – всього	157 261,0
Залишок коштів на кінець звітного періоду	272 389,6
Витрачено коштів – всього	198 821,2
% використання коштів (дані пункту 4 поділити на (дані п. 1 + дані п. 2)х100)	42,2

15.8. Технічне регулювання у сфері охорони навколишнього природного середовища, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки

У 2017 році видано підприємствам та організаціям Дніпропетровської області:

дозволів на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря – 568;

дозволів на спецводокористування – 246;

затверджено паспортів місць видалення відходів – 14;

дозволів на здійснення операцій у сфері поводження з відходами – 0.

У 2017 році видача документів дозвільного характеру у сфері поводження з відходами призупинена у зв'язку з відсутністю порядку їх одержання.

15.9. Державне регулювання у сфері природокористування

Відповідно до статті 11 Закону України "Про охорону атмосферного повітря" викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами можуть здійснюватися після отримання дозволу, виданого суб'єкту господарювання, об'єкт якого належить до другої або третьої групи, обласними, Київською, Севастопольською міськими державними адміністраціями, органом виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони навколишнього природного середовища за погодженням з центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення.

Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами можуть здійснюватися на підставі дозволу, виданого суб'єкту господарювання, об'єкт якого належить до першої групи, центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, за погодженням з центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення.

Відповідно до статті 4 Закону України "Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності" від 06.09.2005 № 2806-IV (зі змінами), (далі – Закон) суб'єкт господарювання набуває права на провадження певних дій щодо здійснення господарської діяльності або видів господарської діяльності на підставі відповідного документу, наданого дозвільним органом.

Для отримання дозволу на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря суб'єкту господарювання необхідно подати на розгляд до центру дозвільно-адміністративних процедур "Єдине вікно" за адресами м. Дніпро, пр. Слобожанський, 31Д та пр. Дмитра Яворницького, 75 документи, у яких обґрунтовуються обсяги викидів у порядку, встановленому постановою Кабінету Міністрів України від 13.03.2002 № 302 "Про порядок затвердження Порядку проведення та оплати робіт, пов'язаних з видачею дозволів на викиди забруднюючих речовин у атмосферне повітря стаціонарними джерелами, обліку підприємств, установ, організацій та громадян-суб'єктів підприємницької діяльності, які отримали такі дозволи" (зі змінами) та відповідно до Наказу Мінприроди України від 27.06.2006 № 309 "Про затвердження нормативів граничнодопустимих викидів забруднюючих речовин із стаціонарних джерел", зареєстрованого в Мін'юсті України від 01.08.2006 за № 912/12786.

Документи, у яких обґрунтовуються обсяги викидів, розробляються з урахуванням вимог "Інструкції про загальні вимоги до оформлення документів,

у яких обґрунтовуються обсяги викидів, для отримання дозволу на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами для підприємств, установ, організацій та громадян-підприємців", затвердженої наказом Мінприроди України від 09.03.2006 № 108 та зареєстрованої у Міністерстві юстиції України від 29.03.2006 № 341/12215.

Відповідно до змін у Водному Кодексі, починаючи з 04.06.2017, повноваження щодо видачі дозволу на спеціальне водокористування передано територіальним органам центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері розвитку водного господарства. Тому, протягом 2017 року видано 246 дозволів на СВК, а саме: департаментом екології та природних ресурсів облдержадміністрації – 119 та Дніпропетровським обласним управлінням водних ресурсів – 127.

З метою впровадження ефективної системи контролю за рухом та операціями у сфері поводження з відходами, а також підвищення якості надання адміністративних послуг створено першу електронну послугу в екологічній сфері "Декларація про відходи". 18 лютого 2016 року набрала чинності постанова Кабінету Міністрів України № 118 "Про затвердження Порядку подання декларації про відходи та її форми", якою регламентується порядок одержання декларації про відходи.

Подання декларації відбувалось через електронну систему здійснення дозвільних процедур у сфері поводження з відходами (е – eco.gov.ua) з використанням електронного цифрового підпису та через Центр надання адміністративних послуг.

Так, протягом 2017 року було зареєстровано 326 декларацій про відходи.

З метою систематизації та уніфікації інформації щодо об'єктів утворення, оброблення та утилізації відходів, здійснення контролю за їх станом, оцінки обсягів утворення відходів і рівня їх екологічної безпеки облдержадміністрацією здійснюється ведення реєстру об'єктів утворення, оброблення та утилізації відходів, який складається з двох частин: перша – об'єкти утворення відходів, друга – об'єкти оброблення та утилізації відходів. Протягом 2017 року до реєстру внесено 40 об'єктів утворення відходів та 2 об'єкти оброблення та утилізації відходів.

15.10. Екологічний аудит

Відповідно до Закону України "Про екологічний аудит" обов'язковий екологічний аудит здійснюється на замовлення заінтересованих органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування щодо об'єктів або видів діяльності, які становлять підвищену екологічну небезпеку, відповідно до переліку, що затверджується Кабінетом Міністрів України.

Враховуючи вимоги чинного законодавства України обов'язковий екологічний аудит на підприємствах області не здійснювався.

Не зважаючи на це, екологічний аудит розглядається як один з ефективних методів виявлення у діяльності підприємств невідповідностей

природоохоронному законодавству та розробки рекомендацій щодо їх усунення.

Так, ТОВ НВП "Центр екологічного аудиту та чистих технологій" у 2017 році було виконано екологічний аудит таких підприємств:

1. ПАТ "Хімдивізион";
2. недобудованої будівлі готелю "Парус";
3. ТОВ "Любимівський кар'єр";
4. територия міста Вишневе Києво-Святошинського району Київської області;
5. ТОВ "Виробниче підприємство "ГАММА".

Необхідно й надалі продовжувати роботу з проведення екологічного аудиту для одержання незалежної оцінки впливу на довкілля основних підприємств-забруднювачів.

15.11. Стан та перспективи наукових досліджень у галузі охорони довкілля

Інститутом природокористування та екології Національної академії наук України (далі – Інститут) виконувались наукові дослідження по наступних основних напрямах природничих та технічних наук:

– розробка та обґрунтування методології вибору стратегії сталого розвитку техногенно-навантажених регіонів України;

– розробка наукових основ регіональної системи екологічного моніторингу;

– оцінка та прогноз екологічних наслідків застосування технологій природокористування та схем розміщення гірничопромислового виробництва.

Усі роботи, що виконувались Інститутом, продовжуючи попередні напрацювання, вирішують нові інноваційно-спрямовані завдання фундаментальних проблем збереження і відновлення довкілля, переходу територій на засади сталого розвитку, включаючи один із найбільш техногенно-навантажених Придніпровський регіон.

В частині розробки основ збереження та поліпшення навколишнього середовища і використання природних ресурсів у 2017 році отримано наступні вагомі результати фундаментальних та прикладних досліджень:

На виконання досліджень щодо розробки принципів моніторингу складних техноекосистем у процесі їх переходу до сталого функціонування:

1. Удосконалено математичні моделі динаміки зміни показників якості річкових вод, які вимагають для їх ідентифікації мінімуму даних моніторингу цих вод та дозволяють інтегрувати в єдину модель більшість відомих подібних математичних моделей для опису самоочисних процесів вод річки на її окремих ділянках. Розроблено нову технологію автоматизованого інтегрування математичних моделей природних процесів з ГІС геоекосистем для збільшення аналітичних можливостей цих ГІС. Удосконалено метод геостатистичного аналізу для моделювання якості вод у річках, з урахуванням їх топології, що дозволяє підвищити точність аналізу даних моніторингу.

2. Встановлені кількісні залежності між геометризаційними параметрами: висота підйому рівня води, ширина заболоченої смуги, кут нахилу схилу, площа вторинних болот. Розроблені рекомендації щодо перетворення очеретових болот на більш продуктивні рослинні угрупування лук та лісів.

3. Вперше запропоновано застосування показника величини підпору ґрунтових вод для визначення границь техногенного впливу в динаміці на прилеглих до Дніпровських водосховищ територіях, а також виконано прогнозні розрахунки характеристик впливу на стан природного середовища. На основі величини підпору ґрунтових вод водосховищами вперше запропоновано враховувати об'ємну щільність породи у розрахунках такого показника, як середня величина капілярного підняття, що важливо при його застосуванні для визначення підтоплених територій.

4. Розроблено нові підходи до методології моніторингу складних техноекосистем при їх переході до сталого функціонування:

– моніторинг компонентів природного середовища для визначення їхньої ієрархії в процесах самовідновлення;

– моніторинг впливів техногенної складової техноекосистеми на компоненти природного середовища для обґрунтування параметрів природоохоронних технологій;

– моніторинг стану складних техноекосистем після впровадження виробничих найкращих доступних технологій.

На виконання досліджень щодо обґрунтування заходів протидії ерозії земель та визначення області їх застосування:

1. Доведено, що будівництво водосховищ веде до активізації комплексної ерозії земель в їх прибережній зоні. В окремих випадках цей негативний вплив може мати катастрофічні наслідки. Встановлені залежності між екологічними збитками від розвитку ерозії і розмірами греблі. На малих річках Дніпропетровської області збитки від ерозії земель сягають 35 га або 1 млн грн. на кожній греблі. Встановлено що у результаті абразії й ерозії берегів при експлуатації Дніпровських водосховищ площа втрачених земель складає 8,6 тис. га. Урахування таких характеристик, як сонячнообумовлений гідрологічний режим Дніпра та його зв'язок з деградаційними явищами, які мають використовуватися для прогнозування прояву небезпечних ерозійних процесів, дозволяють визначити ризик небезпечних процесів, що складає для Дніпропетровської області 0,133 події/рік.

2. Класифіковано технології протидії гірничотехнічної ерозії, що дозволяє обґрунтовувати їх вибір під час планування системи заходів щодо запобігання ерозійним процесам, виходячи з області їх застосування.

На виконання досліджень щодо виникнення надзвичайних ситуацій та небезпечних подій техногенного характеру при видобутку корисних копалин:

1. Сформульовані принципи комплексного оцінювання ризиків життєдіяльності в умовах можливих аварій з урахуванням негативного впливу екзогенних геологічних процесів, що дозволяє визначити кількісні характеристики природних, техногенних та природно-техногенних ризиків

життєдіяльності на регіональному рівні.

2. На основі розроблених підходів до класифікації небезпечних процесів та явищ у гідролітосфері, що виникають при видобутку корисних копалин та викликані змінами у гідросфері і можуть призвести до надзвичайних ситуацій та небезпечних подій природно-техногенного характеру вперше встановлено, що урахування внутрішньої організації та екологічної ємності геосистеми, а саме її компенсаторних можливостей, дозволяє суттєво знизити геохімічні екологічні ризики на територіях гірничодобувного виробництва. Запропоновано застосовувати показник розчленованості річкового басейну як експрес-показник для оцінки компенсаторної можливості досліджуваної території, від якого залежить швидкість та повнота дренування поверхневого та підземного водозбору, промивний режим території, а отже й швидкість видалення забруднення.

3. Встановлено, що дестратифікація геологічного середовища, що відбувається при відкритих гірничих роботах, провокує посилення розвитку (підвищення масштабів та інтенсивності) екзогенних процесів та значною мірою залежить від стратиграфічного розчленування порід розкриття.

4. Встановлено, що взаємовплив геологічного середовища та атмосфери має безперервний, повсюдний та не завжди передбачуваний характер, який підсилюється технологічними факторами гірничого виробництва і підвищує ризик виникнення надзвичайних ситуацій та небезпечних подій в обох середовищах. Все це необхідно враховувати при розробці напрямків екологізації технологічних процесів гірничого виробництва.

На виконання досліджень щодо розробки технічних рішень з формування вторинних екосистем та популяцій рідкісних видів:

1. На відміну від переважаючого нині методу, обмеженого збереженням видового біорізноманіття, запропонований комплексний алгоритм розробки технічних рішень на основі управління будовою поверхні, формуванням вторинних ґрунтів, рослинності, охорони у межах природно-заповідного фонду, інтегрування в екологічну мережу для збереження і відтворення ландшафтного та біотичного різноманіття. Цей алгоритм був впроваджений при вирішенні задач зонування та озеленення в ландшафтному заказнику “Візирка”, розташованого на порушених землях ПрАТ “Інгулецький ГЗК”.

2. З метою пришвидшеного формування вторинних екосистем природним чином на порушених гірничими роботами землях вперше запропоновано використовувати параметр стрімкості схилів для обґрунтованого вибору перспективних ділянок для активізації самовідновлення ґрунтів (шляхом внесення органічної речовини*)*, який опосередковано впливає на змитість ґрунтів.

У галузі гірничих наук отримано наступні вагомі результати фундаментальних і прикладних досліджень: визначені та обґрунтовані основні переваги запропонованого підходу до розробки інтегрального критерію оцінки ефективності освоєння родовищ корисних копалин у контексті нарощування їх запасів, який дозволяє забезпечити економічну ефективність та екологічну

безпечність експлуатації родовища; зіставляти корисний ефект і витрати, необхідні для його забезпечення; визначати різного роду обмежені ресурси; відбивати багаторівневий підхід; враховувати невизначеності та ризики та має зручну для практичного використання структуру.

Наукові дослідження Інституту у 2017 році мали практичне впровадження на виробництві, а саме:

– ДІ "УкрНДІводоканалпроект" – визначення природних і техногенних показників впливу виробничої діяльності ПАТ "ПіденГЗК" на територію Новолатівської селищної ради;

– ПрАТ "Інгулецький ГЗК" – районування території ландшафтного заказника місцевого значення "Візирка" по функціональному призначенню окремих зон та їх облаштування в Інгулецькому районі м. Кривий Ріг;

– ТОВ "Об'єднання Новомиколаївський кар'єр" – корегування робочого проекту розробки Новомиколаївського родовища гранітів;

– Інститут відновлювальної енергетики НАН України – збір і обробка даних, геокодування баз даних для створення карти заповідних територій України;

– DMT Consulting GmbH – розробка концепції закладки шахтної води з відповідними зв'язуючими компонентами;

– ТОВ "Першотравенський ремонтно-механічний завод" – експертний висновок про викиди забруднюючих речовин до атмосфери від металообробних верстатів на ділянці з ремонту силової гідравліки ТОВ "Першотравенський ремонтно-механічний завод";

– ПП "АСГАРД" – наукове обґрунтування вирішення першочергових проектних задач з розчистки малих річок Дніпропетровської області.

На замовлення Департаменту екологічної політики Дніпропетровської міської ради інститутом виконувалася робота "Наукове обґрунтування методу винищення популяції амброзії полинолисної в умовах м. Дніпро".

На замовлення Дніпропетровської обласної державної адміністрації інститутом виконувалася робота "Розробка методичних рекомендацій з обґрунтування параметрів екосистем суббасейнів та порядок проведення робіт з покращення гідрологічних режимів".

15.12. Участь громадськості у процесі прийняття рішень з питань, що стосуються довкілля

З метою сприяння захисту права кожної людини нинішнього і прийдешніх поколінь жити в навколишньому середовищі, сприятливому для її здоров'я та добробуту, кожна із Сторін гарантує права на доступ до інформації, на участь громадськості в процесі прийняття рішень і на доступ до правосуддя з питань, що стосуються навколишнього середовища, у відповідності до положень Орхуської Конвенції (стаття 1 Орхуської Конвенції).

15.12.1. Діяльність громадських рад

Для створення сприятливих умов вирішення екологічних проблем на обласному рівні та для більш широкого залучення громадськості до участі у підготовці та прийнятті важливих рішень, направлених на здійснення природоохоронних заходів у 2017 році працювала Громадська екологічна рада при Дніпропетровській облдержадміністрації (далі – Громадська екорада).

Громадська екорада є постійно діючим колегіальним виборним консультативно-дорадчим органом, утвореним для забезпечення участі інститутів громадянського суспільства в управлінні державними справами, здійснення громадського контролю за діяльністю органів виконавчої влади на території області, налагодження ефективної взаємодії з громадськістю, врахування громадської думки під час формування та реалізації державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища.

Департаментом та Громадською екорадою проводиться спільна практична природоохоронна робота з різноманітних напрямків:

– проведення заходів з охорони рибних запасів та інших представників водних біоресурсів з метою збереження біорізноманіття водойм та недопущення незаконного лову риби браконьєрами;

– проведення екологічних акцій щодо відновлення природного стану довкілля, висадження дерев, прибирання територій від засмічення.

На засіданнях Громадської екоради впродовж року розглядались найважливіші екологічні питання, серед яких: ефективність використання екологічного фонду області; ситуація із заповіданням в області; екологічний вплив підприємств області тощо.

Крім того, Громадською екорадою було організовано семінари та тренінги в рамках реалізації "Програми сприяння зеленій модернізації української економіки" за підтримки GIZ та постійно приймалась участь. у засіданнях постійної комісії з питань екології та енергозбереження Дніпропетровської обласної ради.

Департаментом з метою досягнення погодженості дій державних і громадських органів при взаємодії з Громадською екорадою запроваджено дієві механізми інформування, комунікацій та консультування в сфері охорони довкілля області. Таким чином відбувається постійний та ефективний діалог влади та громадськості та проводяться спільні заходи, спрямовані на вирішення актуальних екологічних проблем.

15.13. Екологічна освіта та інформування

Екологічна освіта і виховання на сучасному етапі є найважливішою складовою освітньої системи української держави.

У Дніпропетровській області функціонують освітні заклади еколого-натуралістичного напряму, а саме:

– заклади дошкільної освіти, які працюють за еколого-природничим

напрямом (охоплено понад 12 тис. дітей) та за еколого-валеологічним напрямом (охоплено понад 5 тис. дітей);

– заклади позашкільної освіти, діяльність яких координує КЗО "Обласний еколого-натуралістичний центр дітей та учнівської молоді" (далі – КЗО "ОЕНЦДУМ").

КЗО "ОЕНЦДУМ" виконує координаційно-методичну функцію в розвитку позашкільної та позакласної екологічної освіти і виховання в профільних, комплексних закладах позашкільної освіти (далі – ЗПО) та закладах загальної середньої освіти області і координує еколого-натуралістичний напрям позашкільної освіти в 62 комплексних ЗПО.

Відповідно до змін, які відбуваються сьогодні в українському суспільстві, в зв'язку з процесами децентралізації КЗО "ОЕНЦДУМ" тісно співпрацює з Могилівською, Слобожанською, Солонянською селищними радами та Вербківською сільською територіальною громадою, які активно залучають учнів та педагогів закладів освіти до участі в обласних масових та методичних заходах за еколого-натуралістичним напрямом позашкільної освіти, а КЗО "ОЕНЦДУМ", в свою чергу, допомагає представникам цих ОТГ наданням методичних консультацій, навчально-методичної літератури, а також ініціює проведення методичних виїздів.

Серед координаційних функцій методичної служби КЗО "ОЕНЦДУМ" важлива роль відводиться проведенню семінарської діяльності. Щорічно організовуються і проводяться семінари та наради-навчання для педагогічних працівників закладів позашкільної освіти.

У Дніпропетровській області робота з учнями і вихованцями в галузі позашкільної екологічної освіти проводиться на різних рівнях: регіональному (місцевому); обласному; всеукраїнському; міжнародному.

На місцях ініціюються і проводяться акції, конкурси, операції, трудові десанти: "День Землі", "День довкілля", "Чистий берег", "Смерть амброзії", "Зустрічаємо пернатих друзів", "Замість ялинки – зимовий букет", "Чисте подвір'я", "Посади дерево", "Збережемо ріки чистими", "Подаруй місту дерево", "Збережемо птахів – Збережемо дерева – Збережемо Землю", "Прибережні смуги", "Рідкісні рослини – символи України", "Екологічна стежина" та інші.

На обласному рівні КЗО "ОЕНЦДУМ" кілька років тому започатковані і проводяться: природоохоронний конкурс "Природна скарбниця Придніпров'я", обласний конкурс "Лелека".

Також КЗО "ОЕНЦДУМ" щорічно залучає вихованців та учнів закладів освіти області до участі у Всеукраїнських масових заходах природоохоронного та екологічного спрямування: акції "Годівничка", акція учнівської молоді "День зустрічі птахів", еколого-натуралістичний похід "Біощит", конкурс "До чистих джерел", конкурс "Вчимося заповідувати" та ін..

На міжнародному рівні вихованці та учні закладів освіти області взяли участь в таких заходах: X Міжнародний екологічний конкурс за темою "Вода – джерело життя"; Міжнародний науково-технічний конкурс "Intel-ISEF" (США);

Міжнародний конкурс екологічних проектів учнів "Genius Olympiad 2017" **(**США).

Важливим напрямом діяльності СЮН/ЕНЦ є реалізація обласної Програми організації літніх наукових практик та комплексних екологічних експедицій для дітей та учнівської молоді і педагогічного активу загальних середніх і позашкільних закладів освіти Дніпропетровської області "Вивчаємо заповідні території України", яка в поточному році була продовжена на 2018 – 2023 рр. В рамках реалізації Програми були проведені еколого-краєзнавчі експедиції, екскурсії, практики.

У 2017 році КЗО "ОЕНЦУДУМ" на допомогу педагогічним працівникам закладів освіти області було видано 3 випуски серії навчально-методичних посібників "Еколого-натуралістичний вісник Придніпров'я". Також спільно з фахівцями-орнітологами обласного еколого-туристичного об'єднання "Орлан" була розроблена і видана екологічна розмальовка "Птахи нашого краю" для дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку. Ще один творчий інноваційний проект, розрахований на дітей молодшого та основного шкільного рівня, започаткований і реалізований колективом КЗО "ОЕНЦДУМ" у 2017 році – книжка-розмальовка "Ентомологічні розмальовки. Антистрес".

Також у 2017 році вийшов з друку довідник "Система позашкільних еколого-натуралістичних навчальних закладів Дніпропетровської області", в якому міститься інформація і світлини кожного профільного закладу позашкільної освіти, що складають сучасну мережу ЗПО області.

Всього заходами відповідної тематики було охоплено майже 120 тис. дітей, учнівської молоді та педагогічних працівників.

Дніпропетровська область має значний науковий потенціал, висококваліфіковані кадри вчених і спеціалістів у галузі природничих та суспільних наук, якими здійснюються розробки і наукові дослідження в сфері екології і природокористування, впливу довкілля на стан здоров'я людини. Одним із важливих складників успішної діяльності вищих навчальних закладів Дніпропетровської області є їх науково-дослідна робота. Саме вона визначає обличчя сучасного вищого навчального закладу як потужного центру наукових шкіл та традицій, які покликані забезпечувати інноваційний розвиток суспільства.

Так, наприклад, у Національному технічному університеті "Дніпровська політехніка" на кафедрі екології та технологій захисту навколишнього середовища функціонує науково-дослідний та учбово-виробничий центр екологічної безпеки природи та людини "Екобезпека", студентський науковий екологічний центр ім. проф. В.А. Долинського, а також кафедра екологічної техногенної безпеки на базі ДП НВО "Павлоградський хімічний завод".

За час існування кафедри сформувалися наукові школи, пов'язані з вивченням екологічних наслідків промислової діяльності та розробкою відповідних природоохоронних технологій. Важливим напрямом діяльності кафедри є дослідження шляхів відновлення земель та їх рослинного покриву, порушених промисловими підприємствами. Також вивчались процеси

біологічного очищення стічних вод, фіторемедиації забруднених територій, біовилуговування, бактеріального знесірчення вугілля та інших технологій біологічного та природоохоронного спрямування.

В Національній металургійній академії України на спеціалізованій кафедрі екології теплотехніки та охорони навколишнього середовища проводились наукові дослідження на теми: "Екологічна просвіта в цілях Сталого розвитку", "Утилізація та переробка відходів (в тому числі небезпечних, а саме: акумуляторні батареї)", "Енергозбереження в технологічному устаткуванні (Заходи з енергозбереження в технологічному устаткуванні за рахунок зменшення витрат палива)" та ін.

У ДВНЗ "Український державний хіміко-технологічний університет" на кафедрі "Технологія неорганічних речовин та екології" виконувались науково-дослідні роботи, які спрямовані на вдосконалення екологічної безпеки в регіоні; розробку заходів щодо безпеки використання питної води для споживачів; комплексну утилізацію золо-шлакових відходів теплоелектростанцій Дніпропетровського регіону. При кафедрі створено спеціалізовану лабораторія екологічного напрямку, контролю фізико-хімічних показників якості питної та стічної води, повітря та промислових викидів у навколишнє середовище Дніпропетровської області.

Кафедра приймала активну участь у виконанні двох програм екологічної спрямованості "Water Garmony" та "Erasmus+".

В Придніпровській державної академії будівництва та архітектури проводились наукові дослідження по наступних напрямках: "Екологічний моніторинг складових техногенно навантажених урбоекосистем", "Методологія оцінки впливу на довкілля та екологічний аудит"; "Екологічна оцінка забруднення ґрунтів урбоекосистем важкими металами відповідно до норм екологічної безпеки"; "Вплив забруднення атмосферного повітря м. Дніпро на здоров'я населення" та ін.

Крім того, відбувалось впровадження курсів "Екологічний фон розвитку регіону: вплив промисловості та агроіндустрії на екологічний стан в регіоні"; "Екологічна безпека регіонів: екологічна реконструкція, як передумова переходу до стійкого розвитку регіону" в рамках міжнародного проекту TEMPUS SEHSI.

В Дніпропетровському національному університеті залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна при спеціалізованій кафедрі "Хімія і інженерна екологія" вже 25 років працює єдина в Україні Галузева науково-дослідна лабораторія "Охорона навколишнього середовища на залізничному транспорті". Вона атестована на проведення вимірювань у сфері поширення державного метрологічного нагляду. Співробітники лабораторії у 2017 році розробляли галузеві екологічні програми та нормативи, публікували статті в провідних наукових журналах, виступали з доповідями на наукових конгресах та конференціях, в тому числі за кордоном (Німеччина, Росія, Польща, Словенія, Китай та ін.).

В Дніпровському державному аграрно-економічному університеті

науковий колектив кафедри екології та охорони навколишнього середовища здійснював свою наукову діяльність у рамках наукової агроекологічної школи "Природовідтворення агроландшафтів". Наукові напрямки школи: пертинентна біогеоценологія, агроекосферологія; біофізичні процеси в екосистемах; моніторинг техногенних ландшафтів; агроекологічне ґрунтознавство тощо.

У 2017 році науково-педагогічний колектив кафедри отримав фінансування фундаментальних досліджень за рахунок видатків держбюджету МОН України на теми: "Розробка сучасної концепції відновлення біотичного потенціалу рекультивованих земель для раціонального землевикористання".

В ДЗ "Дніпропетровська медична академія МОЗ України" науковий напрямок кафедр гігієнічного профілю – розробка різних аспектів гігієни навколишнього середовища, встановлення взаємозв'язків факторів довкілля з показниками здоров'я населення, розробка комплексних оздоровчих заходів як для об'єктів довкілля, так і для запобігання несприятливого впливу денатурованого середовища на стан здоров'я населення. Для виконання науково-дослідних робіт кафедра гігієни та екології має 4 спеціалізовані лабораторії для дослідження складу і властивостей промислових відходів, важкості і шкідливості трудового процесу та безпеки продуктів харчування.

У структурі природничого факультету Криворізького державного педагогічного університету функціонує кафедра ботаніки та екології, яка здійснює наукові дослідження за темою: "Екологічна обумовленість структурно-функціональної організації природних та антропо-трансформованих біогеоценозів".

Екологічна освіта виконує інтегративну роль у всій системі освіти та у розв'язанні проблем екологічної та техногенної безпеки. Тому одним з пріоритетних завдань сучасної національної освіти є екологізація навчальних програм усіх без винятку напрямів підготовки висококваліфікованих кадрів. Особливо це стосується фахівців для гірничодобувної, енергетичної та інших технічних галузей промисловості.

15.14. Міжнародне співробітництво у галузі охорони довкілля

15.14.1. Двостороннє та багатостороннє співробітництво

У рамках міжнародного Проекту ГЕФ-ЮНІДО "Екологічно обґрунтоване поводження та остаточне видалення поліхлорованих дифенілів (ПХД) в Україні" та з метою сприяння виконанню Україною міжнародних зобов'язань щодо Стокгольмської конвенції про стійкі органічні забруднювачі (далі – СОЗ) Державна екологічна академія післядипломної освіти та управління при Міністерстві екології та природних ресурсів проводила 15 – 16 червня 2017 року у м. Дніпро тренінги з питань усунення ризиків для здоров'я людей та навколишнього середовища від поліхлорованих дифенілів (далі – ПХД), нормативно-правового забезпечення регулювання СОЗів в Україні та світі, інвентаризації та моніторингу ПХД.

Проект Глобального Екологічного Фонду (ГЕФ) "Екологічно обґрунтоване поводження та остаточне видалення поліхлорованих дифенілів (ПХД) в Україні" передбачає допомогу Україні в розробці нормативно-правової бази, проведенні інвентаризації та безпечного знищення стійких органічних забруднювачів. В Україні виявлено понад близько 5000 тонн ПХД. Згідно з умовами Стокгольмської конвенції усунути об'єми ПХД необхідно до 2028 року.

Поліхлоровані дифеніли (ПХД) – група органічних сполук, які мають хлорозаміщений дифенільний комплекс, є стійкими органічними забруднювачами та токсичними речовинами, що негативно впливають на здоров'я людей та навколишнє середовище. ПХД є маслянистими рідинами, що добре проводять тепло, але не горять і не проводять електрику, стійкі до впливу кислот та лугів. Завдяки цим властивостям вони широко використовуються в промисловості в якості діелектричних добавок у трансформаторах та конденсаторах, а також як охолоджуючі рідини в теплообмінних системах. ПХД додаються у пластифікатори, фарби, лаки, мастильні матеріали, пластмаси.

Небезпека ПХД в їх високій токсичності. Доведеними є численні негативні впливи на функціонування певних органів людини та накопичення в жирових тканинах. ПХД є потужним чинником придушення імунітету і може викликати так званий "хімічний СНІД". Надходження ПХД до організму провокує розвиток раку, ураження печінки, нирок, нервової системи, захворювання шкіри. Та найбільш небезпечним впливом ПХД на людей є їх мутагенна дія, яка негативно впливає на здоров'я наступних поколінь.

Протягом триденних тренінгів учасники обговорили проблеми усунення ризиків для здоров'я людей та навколишнього середовища від поліхлорованих дифенілів (ПХД), нормативно-правового забезпечення регулювання стійких органічних забруднювачів (СОЗ) в Україні та світі, інвентаризації та моніторингу ПХД.

У заході взяли участь представники обласних державних адміністрацій, великих промислових підприємств областей, екологічних організацій, обласних екологічних інспекцій, територіальних управлінь Державної служби України з надзвичайних ситуацій, фахівці з охорони навколишнього природного середовища, екологічної безпеки, поводження з відходами та охорони праці.

Директор Департаменту екології та природних ресурсів Дніпропетровської обласної державної адміністрації Руслан Стрілець відкрив семінар у Дніпрі. У своїй промові він зосередився на актуальності семінару, необхідності подальшого розвитку правової бази, вдосконалення регулювання СОЗ та закликав учасників до плідної співпраці. Руслан Стрілець зазначив, що Дніпро – перше місто в Україні за кількістю небезпечних відходів. Таким чином, реалізація такого пілотного проекту має значення для всієї області.

Більше 200 чоловік відвідали семінари та презентації протягом цього періоду. Учасники обговорили поточні екологічні проблеми та шляхи екологічно безпечного використання ПХД, вдосконалення існуючих механізмів

управління та видалення, дотримання міжнародних стандартів та зобов'язань за Стокгольмською конвенцією про стійкі органічні забруднювачі. Всеукраїнські семінари проводились у рамках міжнародного Проекту ГЕФ-ЮНІДО "Екологічно обґрунтоване поводження та остаточне видалення поліхлорованих дифенілів (ПХД) в Україні".

Участь у тренінгах приймав відомий міжнародний експерт UNIDO UN Agency Іван Холубек з доповіддю про СОЗи.

Після завершення тренінгу кожному учаснику було видано сертифікат Державної екологічної академії післядипломної освіти та управління.

На виконання домовленостей, досягнутих 10 березня 2017 року під час робочого візиту помічника заступника Директора Європейського відділу, Департаменту Близького Сходу та країн Європи японського агентства міжнародного співробітництва "JICA" Казухо Уджіє, та з метою вивчення японського досвіду в сфері поводження з твердими побутовими відходами (термічна переробка) був проводений навчальний курс в якому проходив підвищення кваліфікації та отримав відповідний сертифікат директор Департаменту Руслан Стрілець.

ВИСНОВКИ

За оцінкою установ НАН України майже вся територія області за ступенем забруднення відноситься до категорії дуже забрудненої, а понад третини – до надзвичайно забрудненої. Наслідком такої екологічної ситуації в області є щорічне зменшення чисельності населення, погіршення стану здоров'я населення.

Регіон з підвищеним рівнем техногенного навантаження та накопиченими впродовж десятиріч екологічними проблемами, частину з яких можна віднести до категорії загальнодержавних, вимагає проведення ефективної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища та прийняття виважених рішень. Негативна спадщина "радянської ідеології", притримування вже у незалежній державі концепції економічного зростання без наслідків для навколишнього середовища та надмірна централізація влади не сприяли покращенню ситуації.

Основними екологічними проблемами області на сьогодні залишаються:

– забруднення атмосферного повітря викидами від промислових підприємств та автотранспорту;

– забруднення водних об'єктів скидами із зворотними водами промислових підприємств та підприємств житлово-комунального господарства;

– утилізація відходів гірничодобувної, металургійної, енергетичної та інших галузей промисловості, а також поводження з відходами I-III класів небезпеки;

– порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок регіону та забруднення підземних водоносних горизонтів;

– підтоплення земель та населених пунктів регіону, поширення екзогенних геологічних процесів;

– охорона, використання та відтворення дикої фауни і флори, проблеми природно-заповідного фонду.

У таких складних умовах навіть незначне поліпшення екологічного стану можна вважати, у деякій мірі, перемогою. Тому 2017 рік, який започаткував тенденцію до зменшення техногенного навантаження на стан довкілля в регіоні, – це переломний етап на шляху до певних позитивних зрушень. Завдання на майбутнє – побудувати зелену економіку в області саме на межі співставлення інтересів економіки та екології.

ДОДАТКИ

Відповідальні виконавці розділів доповіді про стан навколишнього природного середовища в Дніпропетровській області за 2017 рік

№ з/п	*Назва розділу*	*Відповідальні*
1.	Загальні відомості	п. 1.1. Тішкова Н.Л. – начальник відділу економіки природокористування та екологічного моніторингу управління дозвільної діяльності та економіки природокористування департаменту екології та природних ресурсів облдержадміністрації, тел. 0965129424 п. 1.2. Данілова С.В. – начальник відділу розвитку природно-заповідного фонду та земельних відносин управління організаційної роботи, зв'язків з громадськістю та земельних відносин департаменту екології та природних ресурсів облдержадміністрації, тел. 0965129424; п. 1.2. Шевченко Н.Ю. – заступник начальника управління - начальник відділу природних ресурсів та дозвільної діяльності управління дозвільної діяльності та економіки природокористування департаменту екології та природних ресурсів облдержадміністрації, тел. 0965129424
2.	Атмосферне повітря	Шевченко Н.Ю. – заступник начальника управління - начальник відділу природних ресурсів та дозвільної діяльності управління дозвільної діяльності та економіки природокористування департаменту екології та природних ресурсів облдержадміністрації, тел. 0965129424
3.	Зміна клімату	Шевченко Н.Ю. – заступник начальника управління - начальник відділу природних ресурсів та дозвільної діяльності управління дозвільної діяльності та економіки природокористування департаменту екології та природних ресурсів облдержадміністрації, тел. 0965129424
4.	Водні ресурси	Шевченко Н.Ю. – заступник начальника управління - начальник відділу природних ресурсів та дозвільної діяльності управління дозвільної діяльності та економіки природокористування департаменту екології та природних ресурсів облдержадміністрації, тел. 0965129424
5.	Збереження біологічного та ландшафтного різноманіття, розвиток природно-заповідного форду та формування національної екологічної мережі	Данілова С.В. – начальник відділу розвитку природно-заповідного фонду та земельних відносин управління організаційної роботи, зв'язків з громадськістю та земельних відносин департаменту екології та природних ресурсів облдержадміністрації, тел. 0965129424
6.	Земельні ресурси та ґрунти	Данілова С.В. – начальник відділу розвитку природно-заповідного фонду та земельних відносин управління організаційної роботи, зв'язків з громадськістю та земельних відносин департаменту екології та природних ресурсів облдержадміністрації, тел. 0965129424

№ з/п	*Назва розділу*	*Відповідальні*
7.	Надра	Шевченко Н.Ю. – заступник начальника управління - начальник відділу природних ресурсів та дозвільної діяльності управління дозвільної діяльності та економіки природокористування департаменту екології та природних ресурсів облдержадміністрації, тел. 0965129424
8.	Відходи	Шевченко Н.Ю. – заступник начальника управління - начальник відділу природних ресурсів та дозвільної діяльності управління дозвільної діяльності та економіки природокористування департаменту екології та природних ресурсів облдержадміністрації, тел. 0965129424
9.	Екологічна безпека	Шевченко Н.Ю. – заступник начальника управління - начальник відділу природних ресурсів та дозвільної діяльності управління дозвільної діяльності та економіки природокористування департаменту екології та природних ресурсів облдержадміністрації, тел. 0965129424;
10.	Промисловість та її вплив на довкілля	Тішкова Н.Л. – начальник відділу економіки природокористування та екологічного моніторингу управління дозвільної діяльності та економіки природокористування департаменту екології та природних ресурсів облдержадміністрації, тел. 0965129424
11.	Сільське господарство та його вплив на довкілля	Тішкова Н.Л. – начальник відділу економіки природокористування та екологічного моніторингу управління дозвільної діяльності та економіки природокористування департаменту екології та природних ресурсів облдержадміністрації, тел. 0965129424;
12.	Енергетика та її вплив на довкілля	Тішкова Н.Л. – начальник відділу економіки природокористування та екологічного моніторингу управління дозвільної діяльності та економіки природокористування департаменту екології та природних ресурсів облдержадміністрації, тел. 0965129424;
13.	Транспорт та його вплив на довкілля	Тішкова Н.Л. – начальник відділу економіки природокористування та екологічного моніторингу управління дозвільної діяльності та економіки природокористування департаменту екології та природних ресурсів облдержадміністрації, тел. 0965129424;

№ з/п	*Назва розділу*	*Відповідальні*
14.	Збалансоване виробництво та споживання	п. 14.1. Шевченко Н.Ю. – заступник начальника управління - начальник відділу природних ресурсів та дозвільної діяльності управління дозвільної діяльності та економіки природокористування департаменту екології та природних ресурсів облдержадміністрації, тел. 0965129424; п. 14.3. Данілова С.В. – начальник відділу розвитку природно-заповідного фонду та земельних відносин управління організаційної роботи, зв'язків з громадськістю та земельних відносин департаменту екології та природних ресурсів облдержадміністрації, тел. 0965129424; п. 14.2., 14.4. Тішкова Н.Л. – начальник відділу економіки природокористування та екологічного моніторингу управління дозвільної діяльності та економіки природокористування департаменту екології та природних ресурсів облдержадміністрації, тел. 0965129424
15.	Державне управління у сфері охорони навколишнього природного середовища	п. 15.1., 15.2., 15.3., п. 15.4., п. 15.14. Тішкова Н.Л. – начальник відділу економіки природокористування та екологічного моніторингу управління дозвільної діяльності та економіки природокористування департаменту екології та природних ресурсів облдержадміністрації, тел. 0965129424 п. 15.1., 15.7. О.А.Засікан – заступник начальника управління – начальник відділу інвестиційної політики та координації екологічних програм управління інвестиційної політики , екологічних програм та оцінки впливу на довкілля п. 15.5., 15.8., 15.9. Данілова С.В. – начальник відділу розвитку природно-заповідного фонду та земельних відносин управління організаційної роботи, зв'язків з громадськістю та земельних відносин департаменту екології та природних ресурсів облдержадміністрації, тел. 0965129424; п. 15.5., п. 15.6., п. 15.8., 15.9. Шевченко Н.Ю. – заступник начальника управління - начальник відділу природних ресурсів та дозвільної діяльності управління дозвільної діяльності та економіки природокористування департаменту екології та природних ресурсів облдержадміністрації, тел. 0965129424; п.15.11., 15.12. (15.12.1., 15.12.2.), п. 15.3. Московка І.Ю. – начальник відділу організаційної роботи управління організаційної роботи, зв'язків з громадськістю та земельних відносин департаменту екології та природних ресурсів облдержадміністрації, тел. 0965129424
16.	Висновки	Тішкова Н.Л. – начальник відділу економіки природокористування та екологічного моніторингу управління дозвільної діяльності та економіки природокористування департаменту екології та природних ресурсів облдержадміністрації, тел. 0965129424
17.	Додатки	Тішкова Н.Л. – начальник відділу економіки природокористування та екологічного моніторингу управління дозвільної діяльності та економіки природокористування департаменту екології та природних ресурсів облдержадміністрації, тел. 0965129424

Регіональна доповідь "Про стан навколишнього природного середовища Дніпропетровської області в 2017 році" підготовлена за участю:

департаменту економічного розвитку облдержадміністрації;
департаменту освіти і науки облдержадміністрації;
департаменту фінансів облдержадміністрації;
управління паливно-енергетичного комплексу та енергозбереження облдержадміністрації;
управління агропромислового комплексу облдержадміністрації;
управління зовнішньоекономічної діяльності облдержадміністрації;
Громадської екологічної ради при Дніпропетровській облдержадміністрації;
державної екологічної інспекції у Дніпропетровській області;
ДУ "Дніпропетровський обласний лабораторний центр МОЗ України";
Дніпропетровського регіонального центру з гідрометеорології;
Дніпропетровського обласного управління водних ресурсів;
Дніпропетровського обласного управління лісового та мисливського господарства;
Управління Державного агенства рибного господарства в Дніпропетровській області;
ДНВП "ГЕОІНФОРМ України";
Головного управління статистики у Дніпропетровській області;
Головного управління Держгеокадастру у Дніпропетровській області;
Центральної державної інспекції з ядерної та радіаційної безпеки Державної інспекції ядерного регулювання України;
Ботанічного саду Дніпропетровського національного університету ім. Олеся Гончара;
Криворізького ботанічного саду НАН України;
Природного заповідника "Дніпровсько-Орільський";
КП "Південукргеологія";
НВП "Центр екологічного аудиту".

ЗМІСТ

Вступне слово	2
1. Загальні відомості	3
1.1. Географічне розташування та кліматичні особливості території	3
1.2. Соціальний та економічний розвиток Дніпропетровської області	4
2. Атмосферне повітря	6
2.1. Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря	6
2.1.1. Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря	6
2.1.2. Динаміка викидів найпоширеніших забруднюючих речовин в атмосферне повітря у містах Дніпропетровської області	6
2.1.3. Основні забруднювачі атмосферного повітря (за видами економічної діяльності)	12
2.2. Транскордонне забруднення атмосферного повітря	14
2.3. Якість атмосферного повітря в населених пунктах	14
2.4. Стан радіаційного забруднення атмосферного повітря	14
2.5. Використання озоноруйнівних речовин	15
2.6. Вплив забруднюючих речовин на здоров’я людини та біорізноманіття	15
2.7. Заходи, спрямовані на покращення стану атмосферного повітря	15
3. Зміна клімату	17
3.1. Тенденції зміни клімату	17
3.2. Національна система оцінки антропогенних викидів та абсорбції парникових газів	17
3.3. Політика та заходи у сфері скорочення антропогенних викидів парникових газів та адаптації до зміни клімату	17
4. Водні ресурси	19
4.1. Водні ресурси та їх використання	19
4.1.1. Загальна характеристика	19
4.1.2. Водозабезпеченість територій та регіонів	19
4.1.3. Водокористування та водовідведення	20
4.2. Забруднення поверхневих вод	20
4.2.1. Скидання забруднюючих речовин у водні об’єкти та очистка стічних вод	20
4.2.2. Основні забруднювачі водних об’єктів (за сферами діяльності)	22

4.3. Якість поверхневих вод 25
4.3.1. Оцінка якості вод за гідрохімічними показниками 31
4.3.2. Мікробіологічна оцінка якості вод з огляду на епідемічну ситуацію 32
4.3.3. Радіаційний стан поверхневих вод 32
4.4. Якість питної води та її вплив на здоров'я населення 33
4.5. Заходи щодо покращення стану водних об'єктів 34
5. Збереження біологічного та ландшафтного різноманіття, розвиток природно-заповідного фонду та формування національної екологічної мережі 41
5.1. Збереження біологічного та ландшафтного різноманіття, формування національної екологічної мережі 41
5.1.1. Загальна характеристика 41
5.1.2. Загрози та вплив антропогенних чинників на структурні елементи екомережі, біологічне та ландшафтне різноманіття 41
5.1.3. Заходи щодо збереження біологічного та ландшафтного різноманіття 42
5.1.4. Формування національної екомережі 46
5.1.5. Біобезпека та поводження з генетично модіфікованими організмами 106
5.2. Охорона, використання та відтворення рослинного світу 108
5.2.1. Загальна характеристика рослинного світу 108
5.2.2. Охорона, використання та відтворення лісів 109
5.2.3. Стан використання природних недеревних рослинних ресурсів 116
5.2.4. Охорона та відтворення видів рослин, занесених до Червоної книги України, та тих, що підпадають під дію міжнародних договорів 116
5.2.5. Чужорідні види рослин 138
5.2.6. Охорона, використання та відтворення зелених насаджень 139
5.2.7. Використання та відтворення природних рослинних ресурсів на території природно-заповідного фонду 140
5.3. Охорона, використання та відтворення тваринного світу 140
5.3.1. Загальна характеристика тваринного світу 140
5.3.2. Стан і ведення мисливського та рибного господарств 141
5.3.3. Охорона та відтворення видів тварин, занесених до Червоної книги України, та тих, що підпадають під дію міжнародних договорів 144
5.3.4. Чужорідні види тварин 170

5.3.5. Заходи щодо збереження тваринного світу 171
5.4. Природні території та об'єкти, що підлягають особливій охороні 174
5.4.1. Стан і перспективи розвитку природно-заповідного фонду 175
5.4.2. Водно-болотні угіддя міжнародного значення 175
5.5. Рекреаційна діяльність на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду 175
6. Земельні ресурси та ґрунти 182
6.1. Структура та стан земель 182
6.1.1. Структура та динаміка основних видів земельних угідь 182
6.1.2. Стан ґрунтів 182
6.1.3. Деградація земель 185
6.2. Основні чинники антропогенного впливу на земельні ресурси та грунти 185
6.3. Охорона земель 186
7. Надра 187
7.1 Мінерально-сировина база 187
7.1.1. Стан та використання мінерально-сировинної бази 187
7.2. Система моніторингу геологічного середовища 188
7.2.1. Підземні води: ресурси, використання, якість 188
7.2.2. Екзогенні геологічні процеси 193
7.3. Дозвільна діяльність у сфері використання надр 199
7.4. Геологічний контроль за визначенням та використанням надр 200
8. Відходи 201
8.1. Структура утворення та накопичення відходів 201
8.2. Поводження з відходами (збирання, зберігання, утилізація та видалення) 201
8.3. Транскордонне перевезення відходів 203
9. Екологічна безпека 204
9.1. Екологічна безпека як складова національної безпеки 204
9.2. Об'єкти, що становлять підвищену екологічну небезпеку 205
9.3. Радіаційна безпека 205
9.3.1. Стан радіаційного забруднення території 208
9.3.2. Поводження з радіоактивними відходами 208
10. Промисловість та її вплив на довкілля 224
10.1. Структура та обсяги промислового виробництва 224

10.2. Вплив на довкілля 227
10.2.1. Гірничодобувна промисловість 227
10.2.2. Металургійна промисловість 228
10.2.3. Хімічна та нафтохімічна промисловість 228
10.2.4. Харчова промисловість 230
10.3. Заходи з екологізації промислового виробництва 231
11. Сільське господарство та його вплив на довкілля 233
11.1. Тенденції розвитку сільського господарства 233
11.2. Вплив на довкілля 234
11.2.1. Внесення мінеральних і органічних добрив на оброблювані землі та під багаторічні насадження 234
11.2.2. Використання пестицидів 234
11.2.3. Екологічні аспекти зрошення та осушення земель 235
11.2.4. Тенденції в тваринництві 236
11.3. Органічне сільське господарство 238
12. Енергетика та її вплив на довкілля 239
12.1. Структура виробництва та використання енергії 239
12.2. Ефективність енергоспоживання 239
12.3. Вплив енергетичної галузі на довкілля 241
12.4. Використання відновлювальних джерел енергії та розвиток альтернативної енергетики 243
13. Транспорт та його вплив на довкілля 246
13.1. Транспортна мережа Дніпропетровської області 246
13.1.1. Структура та обсяги транспортних перевезень 246
13.2. Вплив транспорту на довкілля 248
13.3. Заходи щодо зменшення впливу транспорту на довкілля 249
14. Стале споживання та виробництво 250
14.1. Тенденції та характеристика споживання 250
14.2. Запровадження елементів сталого споживання та виробництва 251
15. Державне управління у сфері охорони навколишнього природного середовища 254
15.1. Національна та регіональна екологічна політика Дніпропетровської області 254
15.2. Удосконалення нормативно-правового регулювання у сфері охорони навколишнього природного середовища 265
15.3. Державний контроль за додержанням вимог природоохоронного законодавства 266

15.4. Виконання державних цільових екологічних програм 278
15.5. Моніторинг навколишнього природного середовища 279
15.6. Державна екологічна експертиза 286
15.7. Економічні засади природокористування 292
15.7.1. Економічні механізми природоохоронної діяльності 292
15.7.2. Стан фінансування природоохоронної галузі 292
15.8. Технічне регулювання у сфері охорони навколишнього природного середовища, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки 293
15.9. Державне регулювання у сфері природокористування 294
15.10. Екологічний аудит 295
15.11. Стан та перспективи наукових досліджень у галузі охорони довкілля 296
15.12. Участь громадськості в процесі прийняття рішень з питань, що стосуються довкілля 299
15.12.1. Діяльність громадських рад 300
15.13. Екологічна освіта та інформування 300
15.14. Міжнародне співробітництво у галузі охорони довкілля 304
15.14.1. Двостороннє та багатостороннє співробітництво 304
Висновки 307
Додатки 308